

ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ^๑ ๑๖

ภาค ๒

โดยอนุมัติของมหาเถรสมาคม

(พิมพ์ครั้งที่ ๑๖)

สำนักงานสยามบรรณากร

เป็นเจ้าของหนังสือชุดนี้

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

เมื่อประชุมวินิจฉัยอธิกรณเล่ม ๑ ได้ถึงมือท่านผู้
กรุณาอุกหนุน ข้าพเจ้าได้รับหนังสือแสดงความยินดี
จากพระสงฆ์ทั้งปวงในการที่สำนักงานได้ประมวล
อธิกรณ และคดีสงฆ์เสนอคณะสงฆ์ให้ได้รับความ
สะดวกมาก ขางท่านแสดงความพอใจในบันทึกอธิบาย
ท้ายเรื่อง และขอให้ข้าพเจ้าอธิบายหลักการพิจารณา
คดีสินอธิกรณว่าแตกต่างกับหลักกฎหมายเพียงไหน.

เรื่องนี้ ความจริงข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในบันทึก
หลายแห่งแล้วว่า ข้อแตกต่างประการสำคัญในการ
พิจารณาคดีของฝ่ายปกครองกับฝ่ายคณะสงฆ์นั้น อยู่
ที่ว่าทางฝ่ายบ้านเมืองต้องการพิสูจน์ความจริงของคดี
เป็นสำคัญ แต่ทางคณะสงฆ์มุ่งหมายพิสูจน์ความ
บริสุทธิ์ของผู้ต้องหา วิธีพิจารณาคดีสินจึงอาศัยหลัก
ที่สุกต่างกัน คือทางบ้านเมืองนั้น เมื่อฝ่ายโจทก์ไม่

สามารถนำสืบได้ว่าจำเลยทำผิดแท้จริงแล้ว แม้มีเหตุ
 ควรสงสัยว่าจำเลยทำผิด ศาลก็ย่อมยกประโยชน์แห่ง
 ความสงสัยให้เป็นคุณแก่ฝ่ายจำเลยเสมอ ทางคณะ
 สงฆ์ไม่เช่นนั้น ความบริสุทธิ์เป็นขอกแห่งความ
 ปวารณาของคณะสงฆ์ ผู้ต้องทรมานที่คงพิศุจน์
 ทนว่าบริสุทธิ์จริง ไม่มีมลทินค้างพร้อยค้างชอกฉ่าวหา
 เลยแม้แต่่น้อย หากกรณีเป็นที่เห็นชัดหรือเป็นที่
 เคลือบแคลงน่าระแวงว่า ผู้ต้องหาอาจจะสกรปรกย้าย
 แล้ว ทางพิจารณาย่อมคัดสืบลงโทษจำเลยเสมอ จึง
 วางหลักลงไว้ว่า ทางบ้านเมืองต้องการความจริง ส่วน
 ทางคณะสงฆ์ต้องการความบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งสุขุม
 ต่ำลึกกว่าความจริงมาก ขอให้สังเกตว่า ขรรคอาพระ
 มหาสมณวินัยฉัยและพระวินัยฉัยของสมเด็จพระสังฆราช
 เจ้า คลอดจอนของเจ้าคณะทั้งปวงที่แล้วมา อิงหลัก
 เช่นนี้ทั้งสิ้น.

กำหนดรู้^๕ ๖ ใ้ได้อย่างนี้แล้ว ะอำนาจความสะดวก
 แก่การพิจารณาอิกรณีทั้งปวงเป็นอันมาก,

ก

ในเล่มนี้ ท่านผู้อ่านจะเห็นว่ามิ้นท์ก้อยน้อย ทั้งนี้
เพราะอิทธิพลไทยมากแจ่มกระจ่างไม่เป็นที่เคลือบแคลง
ในปัญหาใด ๆ อยู่แล้ว ประกอบกับเรื่องที่จะบรรจุใน
เล่มต่อไปยังมีอยู่อีกมากนัก เกรงว่าอีก ๒ เล่มก็จะ
ไม่พอบรรจุเรื่องด้วยซ้ำ แต่ถึงแม้จะมีการพิมพ์เกินกว่า
๔ เล่มตามที่กำหนดไว้ก็ตาม ท่านผู้รับไม่ต้องวิตก
ว่าจะต้องเสียเงินอีก สำหรับหนังสือที่พิมพ์เพิ่มขึ้นนั้น
เลย.

สำนักงานสยามบรรณากร

ถนนจักรเพชร ปลายคลองตลาด พระนคร

หนังสือชุด ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ

ภาค ๒

พระมหาสมณวินิจฉัย

อธิการณ์ในระหว่างนายคำใจทัก เจ้าอธิการอ้อม
วัดมะกอก จังหวัดปราจีนบุรี จำเลย
เรื่องทำชู้กับนางแจ่มภรรยาใจทัก ฯ

สมเด็จพระมหาสมณะ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ประทับในมหาเถรสมาคม ประธานพระมหาสมณ-
วินิจฉัยอธิการณ์นายคำ ข้านวัดโบสถ์ ใจทัก เจ้าอธิการ
อ้อมวัดมะกอก จำเลย ในจังหวัดปราจีนบุรี ดังต่อไปนี้ :-
๑. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ เราไปตรวจคณะสงฆ์
จังหวัดปราจีนบุรี เจ้าอธิการอ้อมตามลงมาส่งถึงจังหวัด

๒ ประชุมวินิจฉัยข้อฉกรรจ์ ๑ ภาค ๒

ชดชวี กลับไปตั้งวัดมะกอกเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน
ในคืนวันนั้น เวลาราว ๘ นาฬิกาเศษ เจ้าอธิการอ้อม
ลงมาจากกุฏิ กล่าวว่าจักไปถ่ายอุจจาระ อีกสักครู่หนึ่ง
ก็ตกพื้น นายคำร้องในเวลานั้นและวัยในชั้นได้เห็นว่า
เป็นผู้พ้น อ่างเหตุก็เห็นว่า เพราะเจ้าอธิการอ้อมได้ทำ
ชำเรากันนางแจ่มภรรยาของเขา ๑ นางแจ่มผู้นั้นมาอยู่
จำศีลที่วัดมะกอก อาศัยอยู่ที่เรือนชั้ชั้นปลูกอยู่ใน
อุปัชฌาย์แห่งวัดนั้น ๑ สถานที่ถูกพื้น คำของนายคำ
และของเจ้าอธิการอ้อมแย้งกันอยู่ ๑ นายคำกล่าวว่าพบ
จำเลยกับนางแจ่มทำชำเรากันอยู่ในโรงครัวร้างที่ปลูก
ชั้นเมื่อคราวเราไปพักอยู่ที่วัดนั้น ๑ ฝ่ายเจ้าอธิการอ้อม
กล่าวว่าลงไปถ่ายอุจจาระที่สะพานน้ำ กลับขึ้นมาพื้น
ศาลาน้ำลึก ๓ วาได้ถูกพื้นกั้นนั้น คนพื้นวิ่งไปทางใต้
เจ้าอธิการอ้อมได้ไปพื้นต้นโมกเขตต์วัดสัก ๒ วา เพื่อ
เข้าใจง่าย ได้ไปไม่ถึงเรือนชั้ ได้ยินเสียงนายคำ
ร้องว่าเป็นผู้พ้นเอง เจ้าอธิการอ้อมก็กลับมากุฏิ ๑
ปรากฏในคำขึ้นสูญของพระศรีมหาเกษศร ปลัดจังหวัด

หมกดอย ๒6/04/2565

๐. ตรงกับเวลา ๒๐.๐๐ น. ในขั้นต้น

เรื่องทำซู

ว่าการอำเภอ เจ้าอธิการอมฤตพินทุกลางหลังแห่งหนึ่ง
 ที่ใหญ่ซ้ายแห่งหนึ่ง ที่เหนือซอกคอกขวาแห่งหนึ่ง เป็น
 แผลแตกถูกพันควมิด พระศรีมหาเกษตรได้สำรวจ
 รอยโลหิต ไม่พบโลหิตตกในโรงครัว ค่อยพันจากนั้น
 เข้ามา ๗ วา ๒ คอก จึงพบรอยโลหิตหยดตามทางมา
 จนถึงกอไม้รวกที่อยู่ตรงเรือนซิมโลหิตตกอยู่กองใหญ่
 ๑ แห่ง ห่างจากนั้น ๑ คอกเศษ มีเยื่อหุ้มกระดูก
 หลุดติดกอไม้รวกอยู่ ๑ ชิ้น พันจากนั้นเข้ามา มีรอย
 โลหิตหยดตามทางข้าง เว้นซอกตอนข้าง จนถึง
 สถานที่เจ้าอธิการอมฤตกล่าวว่าคุณพิน จึงมีรอยโลหิต
 ตกลงไปตามทาง ตรงจากกุฎเจ้าอธิการอมฤตไปศาลา
 หน้า ๑ สมุทรเทศาภิบาลแห่งพนักงานอัยการฟ้องนายคำ
 ในศาลจังหวัด ทว่าทำร้ายร่างกายเจ้าอธิการอม
 ฤต นายคำ ถิ่น ฟ้องเจ้าอธิการอมฤตต่อเจ้าคณะจังหวัด
 ปรารภขึ้นไว้ ทว่าเจ้าอธิการอมฤตทำข้าเราถิ่นนางแจ่ม
 ภรรยาของเขา ๑ เราไต่ถามการพิจารณาอีกถิ่นไว้
 พลาถ เพื่อพงคคขึ้นเป็นไปในศาลฝ่ายอาณัติกร ๑

พิมพ์โดย 16/04/2565

๔ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ๑ ภาค ๒

ศาลจังหวัดพิจารณาแล้ว พึงตามคำชั้นต้นของพระศรี
มหาเกษครว่าเจ้าอธิการอ้อมได้ถูกพันที่ตรงกอไม้รวก
แต่ไม่ลงต้นนิษฐานว่า เจ้าอธิการอ้อมได้ทำชำเรากับ
นางแถมที่นั้น แต่เห็นว่าจะเป็นราก็อยู่บ้าง จึง
พิพากษาวางโทษจำคุกนายคำ ๓ ปี แต่ปราณีเพราะการ
รับสารภาพโทษโดยซนตา ลกโทษลงคงจำคุกนายคำ
เพียง ๑๘ เดือน ๗ คคืนขึ้นมาถึงศาลอุทธรณ์และ
ศาลฎีกาโดยลำดับ ๗ ทั้งสองศาลนั้นพิพากษาทัณฑ์
แต่ศาลฎีกาวางโทษเดิมเพียง ๒ ปี ลกเพราะการรับ
สารภาพอีก ๑ ปี คงเหลือโทษ ๑ ปี แต่ให้รอลง
อาญาไว้ โดยฐานจำเลยยังไม่ได้ถูกพิพากษาว่าได้เคย
ทำผิดมาก่อน ๗

๒. ยักขึ้นถึงคราวพิจารณาอักษรณ์นั้นต่อไป ๗ เมื่อ
นายคำโจทก์ยื่นฟ้องแล้ว เจ้าคณะจังหวัดได้ถามว่าคำ
เจ้าอธิการอ้อมจำเลย ๆ กล่าวว่า ใต้ ให้การไว้แต่พระศรี
มหาเกษครปลัดจังหวัดโดยละเอียดแล้ว ไม่ขอให้ด้อยคำ
อีก เช่นนี้คงถือเอาคำของจำเลยในชั้นใต้ส่วนนี้

เขียนคำให้การในอภีภรณ์ และคำพะยานในชั้นไต่สวน ก็คงถือว่าเป็นคำพะยานในอภีภรณ์นี้ครบถ้วนกัน ๗

๓. โจทก์ท้าวว่า ในวันและเวลาที่ระบุไว้ข้างต้น แล้วนั้น โจทก์ได้พบบ้างเลยกับนางแจ่มภรรยาโจทก์ กำลังทำชำเรากันในโรงครัว โจทก์เอาไม้ค้ำพื้น บ้างเลยที่หนึ่ง บ้างเลยที่หนึ่งไป โจทก์ก็ไล่ไล่พื้นบ้างเลย ไล่อีก ๒ ที่ ๗ ตามคำสั่งราชของพระศรีมหาเกษมทร ไม่มีรอยโลหิตหยดในโรงครัว ต่อพื้นจากนั้นเข้ามา ๗ วา ๒ ศอกจึงมีรอยโลหิตหยดตามทางมา ตกเป็น กองใหญ่อยู่ที่กอไม้รวก และมีเชื้อหุ้มกระดูกติดอยู่ที่ กอไม้รวก ๑ ชิ้น และคำของโจทก์ที่ให้การไว้ ในชั้น ไต่สวนว่า เมื่อยกมือชน เพาะระพื้นสันไม้ค้ำไปโคน ไม้ ชอกก่อน ชอนนั้นเป็นไม้ไผ่ พระศรีมหาเกษมทรได้ สักรวากแล้ว ไม่พบร่องรอยที่สันไม้ค้ำกระทบ การที่โจทก์ กล่าวท้าวว่า บ้างเลยทำชำเรากับนางแจ่มในโรงครัวนั้น ฟัง เขาเป็นจริงไม่ได้ ๗ ฝ่ายบ้างเลยให้การว่าถูกพื้นค้ำที่ทาง ชนมาจากสะพานน้ำ ท้าวไปถ่ายอุจจาระ ห่างจากศาลา

๖ ประชมนวินิจฉัยอธิกถณ์ ๑ ภาค ๒

น้ำสัก ๓ วา แล้วได้ไปนพันคันโมกเขตต์วัคสัก ๒ วา
เพราะพรวอยและกองโลหิตพันจากนั้นออกไปอีก ทั้ง
กล่าวแล้ว คำของจำเลยจึงฟังเขาเป็นจริงไม่ได้เหมือน
กัน ๑ สถานที่จำเลยถูกพัน อยู่ในแดนกอไม้รวก
โดยหาสงสัยมิได้ ๑

๔. น่าจะเข้าใจว่า พอจำเลยถูกพันแล้ว กำลัง
มีโทษได้ตามผู้พันไป ไปหยกที่ตรงไหน จำเลย
จำไม่ได้ แต่การหาเป็นอย่างนั้นไม่ จำเลยระวังนัก
เพื่อจะไม่รับว่าออกไปถึงสถานตรงเรือนซี ให้การขึ้นที่
ทั้งในชั้นไต่สวนทั้งในชั้นศาลจึงทวิกว่า ได้ได้ไปเพียง
พันคันโมกเขตต์วัคสัก ๒ วาเท่านั้น (ในแผนที่สำรวจ
ของพระศรีมหาเกษตร ออกพันจากเขตต์วัคทางช่อง
ริมน้ำมิใช่ทางช่องไปแดนกอไม้รวกด้วย) ใช่แต่เท่านั้น
จำเลยยังได้ขึ้นเรื่องราวแก่เราในระหว่างคดีอันโจทก์ถูก
หายังเป็นไปอยู่ในศาลฝ่ายอาณาจักรว่า เมื่อจำเลยขึ้น
มายนถกแล้ว คนชุลมุนกันทั้งพวก โจทก์ทั้งพวก
จำเลย ชะรวอยจะมีผู้ โทษผู้หนึ่งเขาเข้าเช็ดเลือดจำเลยที่

ขนกฏไปสยัไว้ที่แดงกอไม้รวก พระศรีมหาเกษตร
 ทรวครึ่งหนึ่งแล้ว ไม่พบเลือดที่นั่น ภายหลังกลับ
 ทำรายงานว่าพบเลือดที่นั่น สระรอยระดังอกติ เพราะ
 พระศรีมหาเกษตรกับจำเลยเป็นผู้คบหากัน คำของ
 จำเลยนั้นข่งว่า จำเลยปรารถนาจะยึดฐานที่ถูกฟัน
 โดยจริง ๆ

๕. มีเหตุอย่างไร จำเลยจึงได้ชกอย่างนั้น เป็น
 ข้ออันจะพึงพิจารณา ๆ มีค่านายท้วงผู้เป็นญาติกับ
 นางแหม่มพึงสังเกตจากภิกษุภาพในเค็อนนั้นว่า เขาได้ขึ้น
 ชาวบ้านพูดกันมาตัก ๑ ข หรือ ๒ ขแล้วว่า จำเลย
 กับนางแหม่มรักกัน เขาสังเกตเห็นกิริยาจำเลยกับ
 นางแหม่มใกล้ชิดกันอยู่ กิริยาเช่นนี้ จะสงสยก็ได้หรือไม่
 ไม่สงสยก็ได้ ส่วนเขาเองนึกสงสย แต่ไม่มีเหตุพอจะ
 แสกลงให้ชกเขา ๆ มีค่านายเขียนบัตรโจทก์และนางแหม่ม
 กับค่านางนมมารดานางแหม่มสนับสนุน ๆ นายเขียน
 กล่าววว่า เมื่อประมาณ ๑ ขล่วงมาแล้ว เขาขอชเขียน
 สามแถวอยู่ มีผู้บอกแก่เขาว่า จำเลยเป็นป่าราชิก

๘ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๒

กัษมารดาของเขา เขาสังเกตระแคะระคายอยู่สัก
๒-๓ เดือน ไม่พบเหตุอันระพิงให้สงสัย จึงไม่ได้
สังเกตต่อมาอีก ๑ นางนกกกล่าวว่ ในคราวที่มีผู้พบ
ปรารภถึงความหม่นหมองในทางข้าราชการแห่งเจ้าอาวาส
บางวัด เลขพูดถึงวัดมะกอกด้วยว่ามีเหมือนกัน
นางนกได้เล่าแก่นางแจ่มและว่าแล้วแก่บุคคล ส่วนเขา
เองไม่เคยสงสัย ๑

๖. แผนทีอันพระศรีมหาเกษตรรัคทำ ปรากฏว่
เรือนซีหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่โรงครัว เป็นทีพวก
ซีทำครัวเลี้ยงพระในปกติกาล ไม่ใช่โรงครัวทีโทษที
ข้างตงซึ่งปลดขนใช้การเมื่อครั้งเราไปตรวจคณะสงฆ์
จังหวัดนั้น มีเรือน ๓ หลังซีกันนอกชานตงกัน มีกะโ
ลงตะเพาะเรือน ต่างกันกัน เรือนข้างซ้ายมือ (ของ
ผู้หันหน้าตงแม่น้ำ) นางนกนอน เรือนกลางนางแจ่ม
นอน เรือนข้างขวามือนางทองคักกับนางขวงนอน กะโ
สำหรับเรือนกลางทีนางแจ่มนอนนี้อยู่ทางบ้านแม่น้ำ
เบงกอกไม่รวกทีข้างตงน้อยหนึ่ง กอไม่รวกนี้อยู่ตรง

เรือนนางแจ่ม ๑ เรือนชั้นปลูกอยู่ในอู่जारแห่งวัด มีถนนทางลงน้ำคนสายหนึ่ง กั้นต้นไม้ที่ปลูกเป็นแถว คัดเป็นรั้วกันอีกแนวหนึ่ง ที่ว่าเป็นเขตวัดในคำ ของจำเลย พ้นจากแนวต้นไม้เข้ามาเป็นวัด คือ ที่พระสงฆ์อยู่ ๑ นางแจ่มระยฐานตื่นนอนซักออกไป ว่า นางนกमारคานอนในเรือนข้างซ้ายมีอกับเด็กหญิง เล็ก ๆ อีก ๕ คน นางแจ่มนอนในเรือนกลางคนเคี้ยว นางทองก็กั้นนางขวงนอนในเรือนข้างขวามือ ๑

๗. ประมวลข้อประเด็นที่กล่าวมาแล้วเข้าด้วยกัน ลงสันนิษฐานว่า จำเลยจงใจยึดสถานที่ถูกพิพัตนั้น คง เนื่องจากข่าวที่ว่า ปฏิพัทธ์กั้นนางแจ่มนั่นเอง ๑

๘. กิริยาของจำเลยก็สื่อความพิรุธอยู่ในตัว ทั้ง แต่เบื้องต้นมาโดยลำดับดังนี้ -

ก. จำเลยไม่ไปถ่ายอุจจาระที่ฐานวัด ไปถ่ายที่ สะพานน้ำฝักกีวัดร์ของภิกษุ แต่จำเลยแก้ตัวว่าเป็น เวลาอากาศคน ๑

สมุดมย 18/04/2565

ประการนี้ ถ้าไม่มีประการอื่นเข้าประกอบ ยังไม่
จักเป็นพินิจเป็นแก้ได้ง่าย เมื่อมีประการอื่นเข้าประกอบ
ด้วย จึงสื่อความพินิจของจำเลย ฯ

ข. เมื่อปรากฏแล้วว่า มีรอยโลหิตตกอยู่ในแถบ
กอลไม้รวก จำเลยควรระมัดระวังคำที่ว่า ไล่ไล่ไปเพียง
พันทัน โม่กเซตตัวคัสก ๒ วานั้นเสีย ขอมรขัยตาม
พระยานฐานที่เขาเป็นจริง จำเลยยังยืนยันอยู่ว่า ไล่ไล่
เพียงพันทัน โม่กสั๊ก ๒ วาเท่านั้น ฯ

ค. มิใช่แต่เท่านั้น ยังแก้ว่า ฆราวาสจะมีผู้ใดผู้
หนึ่ง เขาผ้าเช็ดเลือดจำเลยที่ชนกภูไปสะบัดไว้ที่แถบ
กอลไม้รวก และหาความพระศรีมหาเกษครว่าเป็นผู้
ขาดหมางกับคน ลูกอำนาจคคิ เที้ยวแรกครวรโลหิต
ไม่พบในที่นั้นแล้ว ภายหลังกลับทำรายงานว่าพบ ฯ
เลือดที่หยดหรือตกลงเอง กับคนเขาไปสะบัดไว้ผิดกัน
มาก และธรรมดาของเลือดเป็นอย่างหนึ่งไม่เหมือน
น้ำ เขาไปหยด ๆ รวด ๆ อย่างนั้นไม่ได้คอก ฯ การ
ที่พวกโจทก์จะไปพุดผ่านชนกภูนั้น ในชั้นไต่

สอนไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดผู้หนึ่ง ๑ สาเหตุขาดความ
 กัมพะศรีมหาเกษกร จำเลยดล่าวว่า พระศรีมหา
 เกษกร ขอให้ช่วยออกมูลค่าในการรับเวา จำเลย
 ไม่รับออกเต็มจำนวน สาเหตุเพียงเท่านั้น ไม่พอที่พระ
 ศรีมหาเกษกรจะทำให้จำเลยถึงความเสียหาย ยัง
 ปรากฏในคำของจำเลยเองว่า พระศรีมหาเกษกร
 ได้ช่วยคักเลือกให้จำเลยเอง เป็นผู้ขาดความกัมที่
 โทษจักทำให้ ผู้ทำให้ออกเป็นผู้เห็นแก่กัน ๑ การไต่
 สอนของพระศรีมหาเกษกร ทำโดยละเอียดเป็นหลัก
 ฐานเป็นที่เชื่อฟังไต่ ๑ จำเลยขอสืบพระยานในข้อเท็จ
 จริงอีกนั้น ข้อสำคัญเนื่องอยู่ด้วยโลหิตหยดกตที่กอ
 ไม่รวกนั้น ข้ออื่นเป็นแต่่นำเข้าไปสู่ข้อนั้น กรณ
 ที่หลายบ่งว่าคำแก้ของจำเลยฟังเอาเป็นจริงไม่ได้แล้ว
 ไม่จำต้องฟังคำพระยานของจำเลยอีกต่อไป การฟังคำ
 พระยานมีประโยชน์เพื่อระหาคความจริงต่างหาก ไม่ใช่
 ๑ หมดอายุ 18/04/2565
 ๑ พอให้แก้ตัว ๑

๓. จำเลยกล่าวว่าจำเลยกับโททได้เคยมีสาเหตุ
 ต่อกัน เพราะเดียงจรมกันขึ้น เพียงเท่านั้น คุณไม่พอ
 ที่โททจะทำร้ายและใส่ความจำเลยดังข่าวฉิบ ๑ และ
 โททผู้จำเลยก็ได้ ไซ้อยู่ในการวัด เช่น ใต้เกย
 เงินค่าเช่า ถ้ามีสาเหตุกันขึ้นแล้ว คุณไม่นำจำเลยจะ
 ไซ้ข้อไปอีก ทั้งนายเป็นบุตรโททก็ยังคงอยู่ในสำนัก
 จำเลย ไม่เห็นว่าน่ามีสาเหตุกันเลย ๑ ถ้าโททใส่
 ร้ายให้จำเลยอย่างนั้น ไม่ใช่จะเสียชื่อแต่จำเลย นาง
 แม่ภรรยาของโททก็ต้องพละเสียชื่อด้วย ๑

๔. ประมวลประการทั้งปวงเข้าด้วยกัน ลงสัน-
 นิษฐานว่า ในคืนและเวลานั้น จำเลยอ้างเลศว่าจักไป
 ด้วยอุจจาระ ได้ไปที่นดกกอไม้รวก รอคอยนางแม่
 เพื่อลงมารัยหรือลงมาหา ๑ โททก็อมมองอยู่ในที่นั้น
 พบจำเลยเข้าข้างใจไว้ไม่อยู่ ทันจำเลยลงไปก่อนดังทวิ
 กับนางแม่ ๑ คราวแรกคงพันข้างหลังก่อน ในขณะที่
 จำเลยยืนหรือเดินอยู่ พอจำเลยเหลียวไปดู จึงพันซ้ำที่
 ไหล่ซ้าย จำเลยถอยหลังวันมาดังกอไม้รวก โทท

พนชาอก จำเลยเอามอนรยหรือเพอชิงมก จึงถูกพน
 ที่เห็นอช้ออกชวา ฯ จำเลยคงผลระจากโทษกวงหน
 เข้าในเขตค้วค ตามทางที่จำเลยวิ่งมานั้น จึงมีรอย
 โลหิตทหยคย้งชากตอนย้ง ฯ ต่อเมื่อเข้าในเขตค
 วกแล้ว จึงเกินโทษยกคิ และคงเดินไปที่ศาลาน้ำ
 กล้วย แล้วจึงชนกฏึ ตามทางที่จำเลยเดินมาและที่
 ศาลาน้ำจึงมีรอยโลหิตทหยคไม่ชากตอน คำจำเลย
 ที่ว่าถูกพนในที่ห่างจากศาลาน้ำสัก ๓ วา แล้วได้คน
 พนไปทางไหนนั้น ทาสมกกับการสำรวจไม่ ฯ

๑๐. แต่มีประเด็นบางข้ออันน่าจะนำความสัน-
 นิษฐานเป็นอย่างอื่นไปได้ก็คือ

ก. เวลาที่จำเลยลงไปจากกฏึไม่กึก ฯ แต่ข้อนี้
 ใค้ความในสำนวนชั้นใค้สวนว่า ก่อนแต่จำเลยลง
 จากกฏึ จำเลยใค้เข้คให้ภิกษุสามเณรผู้มารับกถัไป
 นอน จำเลยพูดว่าจำเลยก็จักนอน แต่จักไปด้วยอรุจระ
 ก่อน ถือเอาควมว่า ถึงเวลานอนของภิกษุสามเณร
 วิกนณแล้ว หรือเขากฏึเข้คชองกันแล้ว ฯ

๑๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

๘. การที่จำเลยอ้างเอาการถ่ายอุจจาระเป็นเหตุลง
ไปจากกฏ ๑ การถ่ายอุจจาระหนหนึ่ง เวลาไม่เท่าไร
นัก ถ้าไม่เกิดเหตุขึ้นเสีย จำเลยน่าจะกลับเข้าไป
พักไม่เป็นเหตุสงสัยแห่งภิกษุสามเณรบ้างหรือ ๑ เห็น
ว่าเพราะเป็นเวลานอน หรือเข้ากฏเข้าห้องแห่ง
ภิกษุสามเณรแล้ว จำเลยกลับเข้ามาเมื่อไร คงไม่มีใคร
สนใจจะรู้ จำเลยจึงกล้าอ้างเหตุอันหมิ่นเหม่อย่างนั้น
บางทีก็โคโยใช้สำเร็จมาแล้วด้วย สามเณรโต๊ะจัก
หยิบไม้ชำระให้ จำเลยห้ามเสียไม่ให้เกี่ยวข้องด้วย ก็
เพื่อจะให้สามเณรโต๊ะเข้าห้องเสีย การก็เป็นอย่างนั้น
สมหมายของจำเลย ๑

เพราะมีทางสันนิษฐานหักล้างลงอย่างนี้ ประเด็น
สองข้อนี้จึงไม่อาจ นำความสันนิษฐาน เป็น อย่างอื่น
ไปเลย ๑

๑๑. อย่างไรก็ดี พิจารณาไม่ได้ความจริงว่า
จำเลยได้ทำชำเราภิกษุนางแจ่มในโรงครวั้นนั้นในคืนนั้น
ตามใจทกตา แต่จำเลยตกอยู่ในฐานหมิ่นหมอง เจ้า

ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ คือจำเลยคงได้เคยทำเมถุน หรือคงได้เคยทำกายสังสัคคะ หรือคงได้เคยอยู่ในที่ลับสองต่อสอง ฐานใดฐานหนึ่ง ก็บังนางแหม่มมาก่อนแล้ว แต่จำเลยไม่ได้รับสารภาพโดยชอบแก่เหตุ และไม่มีคำพยานระบุถึงว่าจำเลยได้ทำถึงฐานไหน จักวางโทษจำเลยโดยเจาะจงลงไปก็เกือบหาได้ไม่ เพราะอย่างนั้นข้าพเจ้าว่าจำเลยตกอยู่ในฐานหมั่นหมอง เปลื้องตนไม่หลุด ห้ามไม่ให้จำเลยเข้าสังฆาตด้วยสงฆ์ ฯ และภิกษุผู้หมั่นหมองอย่างนี้ ไม่สมควรเป็นหัวหน้าปกครองสงฆ์ ให้จำเลยออกเสียจากตำแหน่งเจ้าอาวาสแห่งวัดมะกอกด้วย ฯ

วินิษยไว้ณวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๑ ฯ

(ลงพระนาม) กรม—วชิรญาณวโรรส

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๖ หน้า ๒๐๕ ฯ

พระมหาสมณวินิจนีย์

อชิกรณีในระหว่างพระบุญ วัดท่าซัน โจทก์

พระครูเขมวดี้นายก จำเลย

เรื่องมัดประจานและให้ประหาร ฯ

เรื่องนี้ได้ความตามสำนวนว่า พระครูเขมวดี้นายก
เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ ชนรตจ้างมาตามทาง พย
พระบุญในที่แห่งหนึ่ง อันเป็นละแวกบ้าน ไม่ได้ครอง
จีวรเป็นสมณสาธูป เป็นแค้ยจีวรพาคเข้าอย่างถี่เรียก
ว่าพาคควาย พระครูไค้ลงจากรถ สั่งพระบุญให้
ครองผ้า พระบุญแก้คิดว่ามาทำงาน พระครูไม่ฟัง
ระเอาตัวไปวัดนครสวรรค์ด้วยกัน พระบุญไม่ยอมไป
ในขณะนั้น นายจีนศิษย์พระครูเป็นพระยานฝ่ายพระครู
เบียดความว่า พระบุญผูกแก่พระครูว่า เมื่อมีความผิด
อย่างไรก็ให้ไปผูกกันที่วัดท่าซัน พระครูไค้เอาผ้าอาบ
ของพระบุญม้กมือพระบุญโยงไว้ที่กิ่งมะม่วง พระบุญ
พูดว่ามีก็เอาทำอะไร เธอจะทำงาน พระครูเอาค้ำม้วน

เรื่องมัตประจานและให้ประหาร ๑๑

ศักระยะพระบุญที่หนึ่งพอพักช้าแล้วชวนรถเลยไป ๗ ใน
เวลาเดียวกันอยู่นั้น ทั้งสองฝ่ายไม่รู้จักกัน ๗

การที่พระบุญไม่ครองจักรเป็นสมณสารูปในละแวก
ย่าน ผิดกิจวัตรของภิกษุ ๗ แต่ธรรมเนียมครองผ้าของ
ภิกษุเจริญไปข้างหน้า อกรรมเนยมนุ่งห่มของคนพื้นเมือง
ชายชาวบ้านนอกยังนุ่งผ้า ไม่สวมเสื่อ มีแต่ผ้าขาวม้า
คาดเอวเท่านั้นยังมีอยู่ไคยมาก พระผู้ออกบวชจาก
สกุลของคนเหล่านั้นน่าจะไม่รู้จัก อาศัยแต่การ เช็ด กาย
นึ่งของขนไปในละแวกย่านหรือครองจักรแต่ไม่เป็นสมณ
สารูป ๗ พระบุญเป็นภิกษุชระนิคนั้นด้วยรูปหนึ่ง ๗
การงานที่เธออ้างว่าทำอยู่ในเวลานั้น คือคักคั้นไม้
แต่คั้นไม้ยังลงมือคักเอง เธอจะถืออะไวกับเปลืองจักร
ออกทำงาน ในพระวินัยท่านก็ไม่ไ้จักเป็นความผิด
แท้ ๆ เป็นแต่ยกเป็นข้ออื่นจะพึงสำเนียงว่าควรจะ
ครองให้เรียบร้อย ๗ ถ้าพระครูลงโทษพระบุญอย่างนั้น
ในฐานนี้แรงเกินไป ๗ ในทางพระวินัย พระครูต้อง
อายก็แรงกว่าพระบุญเสียอีก ๗ แต่การที่พระครูทำ

๑๘ ประชมนวินิจฉัยอภิภรณ์ ๑ ภาค ๒

แก่พระขุณฺณนั้น เข้าใจว่าไม่ใช่เพราะครองผ้าไม่เป็น
สมณสาวรูป เป็นเพราะซัดคำสั่งไม่ยอมตามไปวันนคร
สวรรค์ และเพราะถือว่าเอะอะเมื่อมีคแล้ว ๆ อย่างนี้
จะถือว่าซัดคำสั่งไม่เชิง เพราะคำสั่งนั้นไม่เป็นกิจจะ
ลักษณะ มีทางที่แก้ตัวว่าไม่รู้จักหรือไม่เชื่อว่าเป็น
เจ้าคณะจังหวัด ทั้งพระขุณฺณก็ไ้รับยุสาณ์กของเธอแล้ว
ว่าวัดท่าซัน เป็นอันทำสมควรแล้ว ๆ ซอຍแก่พระครู
ระออกหมายเรียกตัวพระขุณฺณ ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่ง
พระขุณฺณไม่ไปในคราวนี้ นั้นแหละเช่นซัดคำสั่งแท้ ๆ
หากไม่เชื่อเธอว่าออกสาณ์กจริง ก็ยังมีทางที่จะเสาะเอา
ตัวไ้ได้อยู่ เพราะภิกษุยอมอยู่เป็นสาณ์ก ๆ การที่
พระครูลงโทษอย่างนั้นแก่พระขุณฺณในฐานะซัดคำสั่งนี้ ก็
ยังแรงเกินไ้เหมือนกัน เป็นความผิดของพระครู
กระทงคัน ๆ

ในระหว่างอภิภรณ์ยังเป็นไปอยู่ พระครูทำอุบายขับ
ไล่พระขุณฺณเสียบจากวัดท่าซันและวัดขึงเสนาสน์ ไม่ไ้
สาณ์กตัวค่อน ก็เพื่อพระขุณฺณจะไ้หายไปเสียบ อภิภรณ์

เรื่องมัตประจานและให้ประหาร ๑๘

ที่เธอห้องไว้จะไ้รับขไปเอง หากขุนอัครวันวิจารณ์
ยอมให้พระบุญสำนักอยู่ที่ไว้ของเขา พระบุญจึงรอด
อยู่ไ้ ๆ พระบุญร้องทุกข์เข้ามาถึงเรื่องพระครูไ้ไม่
ให้มัตเป็นที่พัก เราได้สั่งพระธรรมวโรคมผู้แทน
เจ้าคณะใหญ่ทนเหนือให้มัตชิดถึงพระครู กล่าวให้รู้
ว่ายังอยู่ในระหว่างอภิภรณ์ จะไ้พระบุญเสียบหาไ้ไม่
สั่งให้รับพระบุญกลับมาอยู่วัดทำขันและกำชัยพระครู
ให้ระวัง เพื่อไม่ทำความผิดซ้ำเติมขึ้น ๆ พระครูกลับ
มีหนังสือตรงมาถึงเรา กล่าวหาพระบุญว่า เป็นพระ
จรกัโดยฐานไม่มีโยสทธิธิดามา และเป็นพระพอใจ
ในการประพฤติกัชั่ว ระเหยิบและความประพฤติกัของ
พระบุญ ชื่อว่าไ้พระบุญเสียบเอง หารับคำกัเคื่อน
ของเราโดยเคารพไม่ ๆ อันระลงเขาพระบุญว่าเป็น
พระจรกั คัวยอาการสักว่าไม่ไ้ถือโยสทธิธิดานั้น ยัง
ไม่ไ้ เพราะพระบุญมัตเป็นที่พักอาศัย ๆ การ
กล่าวโทษพระบุญว่าพอใจในการประพฤติกัชั่วเล่า จะถือ
เขาเป็นแก้วองคัอภิภรณ์กัหาไ้ไม่ ค่อเสีจอภิภรณ์

๒๐ ประมุขวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

แล้ว จึงเป็นเวลาสมควรจะกล่าวหา ๑ พระครูเป็น
จำเลยอยู่ ถัดเขาอำนาจเจ้าคณะจังหวัดชัยโล่พระคุณ
ผู้เขียนโจทก์เสีย ไม่ให้มีวัคเขียนที่สำนักในระหว่าง
อธิกรณ์ ชื่อว่าใช้อำนาจในตำแหน่งผิด เป็นความผิด
ของพระครูกระทงที่ ๒ ๑

ถ้าฟังความผิดกระทงที่หนึ่ง เพียงถูกคำนิโทษ
ก็จักพอ แต่พระครูทำความผิดกระทงที่สองสนับสนน
ควรรับโทษแรงขึ้น ให้ลงทัณฑกรรมพระครูให้ตกหน้า
๑๐ บาท ทัณฑกรรมนี้ให้เข้ามารับในกรุงเทพฯ ๑
จากพระธรรมวโรคม และให้แสดงอาชญาที่จำคุกด้วย
เพราะให้ประหารภิกษุ และอาชญาที่ตกกฎเพราะมักเขอ
ท้วง แต่ถ้าได้แสดงแล้วไม่ต้องแสดงซ้ำอีก ๑

เพราะความผิดฐานที่สอง ให้พระครูพักจากหน้าที่
เจ้าคณะจังหวัดอีก ๘ เดือน นับแต่วันที่ได้พักมาใน
ระหว่างอธิกรณ์ ๒

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๑ ๑

(ลงพระนาม) กรม-วัชรญาณวโรส

หมดอายุ 18/04/2565

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๖ หน้า ๑๑๘ ๑

พระมหาสมณวินิจฉัย

อธิกรณ์ในระหว่างพระครูวินัยธรรม
 วัดราชบพิธ โจทก์ พระมหาเต็ม
 เจ้าวัดคอนมดกัน จังหวัดสงขลา จำเลย
 เรื่องโฆษณาใส่ความ ฯ

สมเด็จพระมหาสมณะ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ประทับในเดรสสมาคมฝ่ายคณะธรรมยุติกนิกาย ประธานพระมหาสมณวินิจฉัย อธิการในระหว่างพระครูวินัยธรรม วัดราชบพิธ โจทก์ พระมหาเต็ม เจ้าวัดคอนมดกัน จังหวัดสงขลา จำเลย เรื่องโฆษณาใส่ความ ดังต่อไปนี้ :-

ไต่ความจากสำนวนว่า เมื่อเมษายนศกนี้ โจทก์ ชาวสงขลา ผู้ออกไปจังหวัดสงขลา ไต่ข้อโทษสารเรือของจำเลย เพื่อออกจากเมืองไปปละท่า จำเลยรับแล้ว ค้างไต่ในวันและเวลากันแล้ว ถึงวันกำหนด โจทก์ ไปเพื่อระลงเรือภายหลัง แต่จำเลยออกเรือไปแล้ว

๒๒ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ทรงนี้ โจทก์ว่าได้ไปตามเวลากำหนด จำเลยว่าพ้น
เวลากำหนดแล้วจนเหลือคอย โจทก์โกรธจำเลยว่า
หลอกทำให้เสียเกียรติยศของโจทก์ โจทก์ได้ความ
อับอายขายหน้าประชาชน ทั้งทำให้เสียเวลาด้วย
โจทก์ทำจำเลยอย่างสาหัสเสียดเสียด ไม่ไว้หน้า แล้ว
ได้โดยสารเรือผู้มีชื่อไป พบกันที่วัดคอนมกกัน เกิด
ข้อว่ากันขึ้น แล้วโจทก์ไปวัดบ่อคานค่อไป ๑ ฝ่าย
จำเลยรู้ข่าวว่าโจทก์ทำคนอย่างนั้น โกรธขึ้นมาบ้าง
จึงเขียนหนังสือโฆษณาโจทก์ว่าเมื่อ ๕ ปีล่วงไปแล้ว
โจทก์ได้ลักเอาบ้านกัษยาศรของเหลือของกันไป ที่
ราคา ๑๘ บาท ส่งไปให้พระซีก วัดบ่อคานใบหนึ่ง
บักไว้ ที่ถนนหลวงใบหนึ่ง โจทก์ได้หนังสือ ๒ ฉบับ
นั้นมา ได้ยื่นฟ้องต่อพระอินมคณมุณี เจ้าคณะธรรม
ยุครัตนวงศ์สงขลา ทาจำเลยเป็นความ ๒ กระทง
๑ ทาว่าจำเลยใส่เลศโจทก์ด้วยอภินาทาน กัวย
การทำหนังสือประกาศแก่สงฆ์วัดบ่อคาน ๒ ทาว่า
หมิ่นประมาทคามพระราชบัญญัติ และบอกทฎจตุล

ลาบตีของภิกษุแก่อนุปลัมบัน กว๊วยการขักหนังสือ
ประกาศแก่มหาชนในถนนหลวง ฯ โททกัแดงความ
ถึงบ้านกับชาครนั้นว่าจำเลยได้ให้ แต่ภายหลังจำเลย
มีหนังสือเข้ามาขอคืนบ้าน แต่ไม่ได้พูดถึงชาคร โททกั
ฝากบ้านพระญาณเวทีครึ่งเป็นพระครูธรรมมาธิการ เพื่อ
รับไปคืนให้จำเลย พระญาณเวทีไม่รับเอาไป โททกั
เองก็ไต่ออกไปสงขลาเป็นคราว ๆ มา แต่อย่างไรจึง
ไม่เอาไปคืนเอง แก้วของตกอยู่ที่พระญาณเวที ตั้ง
แต่เอาของสองอย่างนั้นมาแล้ว ตลอดเวลาที่ไม่ได้คืน
ให้ จำเลยก็ได้ร่วมสังฆวาสและร่วมสมโลกกับโททกั
เสมอมาทุกคราวที่ออกไป ฯ จำเลยให้การรับว่าได้
โฆษณาอย่างนั้น เพราะชักใจว่าโททกัได้พุดกุหมั้นและ
ใส่ความจำเลยก่อน และแก้วว่าโททกัไต่เอาของสองอย่าง
นั้นไปในเวลาจำเลยไม่อยู่ จำเลยได้มีหนังสือเข้ามา
ยังไม่ไต่ของคืนไป แต่จำเลยก็ยังไม่กินแทน จึงได้
ร่วมสังฆวาสและร่วมสมโลกกับโททกัต่อมา เคียงวัน
โททกักล่าวว่จำเลยให้ จึงเข้าใจว่าโททกัไม่คิดจะคืน

๒๔ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๒

ให้ และลงสันนิษฐานว่าลัก ฯ เจ้าคณะศักดิ์สันว่า
กิริยาที่จำเลยโฆษณาทั้งสองเรื่องนั้น อ้างถึงกิตินา
ทานและศรัทธาของไปเสวี เป็นโจทก์ด้วยประการ
ไม่มีมูล ปรียจำเลยด้วยอาศัยสังฆาทิเสส และยกขึ้น
ซึ่งโทษแห่งจำเลยว่ามีเกรงคดีสรรณภาพ ลงโทษ
กรรมจำเลยให้มีกวดและรุดกระเบื้องในพระอุโบสถ
วัดมณีมาวาส ๕ วัน อีกฝ่ายหนึ่งสั่งให้ โจทก์ส่งบ้าน
และขาคกรคืนให้จำเลย และให้ โจทก์แสดงอาชั้ เพราะ
โอมสวาท อันเป็นมูลเหตุให้เกิดอธิกรณ์เรื่องนั้น แต่
อย่างไรจึงเลยปรียไปถึงโจทก์ให้แสดงอาชั้เพราะ โอม
สวาทด้วย ไม่กล่าวไว้ให้ชัด ฯ จำเลยถวายฎีกา
คัดค้านคำตัดสินของเจ้าคณะ ในข้อที่ปรียอาศัยสังฆา
ติเสส และในข้อลงโทษกรรมจำเลยโดยฐานหมิ่น
คดีสรรณภาพแต่ฝ่ายเดียว ฯ

ในเมืองต้น จักวินิจฉัยฟ้องของโจทก์ก่อน โจทก์
ฟ้องอธิกรณ์เป็น ๒ กระบวน

๑. จำเลยหาเลศโททักด้วยข้อเท็จนาทาน ด้วยการทำหนังสือประกาศแก่สังคมวิชัยชาน

๒. จำเลยชักหนังสือโฆษณาแก่มหาชนในถนนหลวง เป็นการหมิ่นประมาทโททัก ตามพระราชบัญญัติ และเป็นอันเปิดกฎหมายลาขัตติของภิกษุแก่อุปสัมบัน ๑

เพราะกระทงที่ ๑ โททักไม่ได้ถูกพิจารณาเป็นจำเลย กล่าวหาจำเลยอย่างนั้นไม่ขึ้น เพราะคำในอรรถกถาขาทและในอัญญาภคิยสิกขาทว่า “ไฉนเราจะพึงยังเขาให้เคลอนจากพรหมมรรย” กงนี้ การที่ทาเรียกว่าโททักนั้น ต่อผู้กล่าวหาได้ ขนพ้องต่อผู้มีอำนาจ วินิจฉัยให้สาสนะเสียบจากภิกษุภาพ และต้องทาถูกเรียกมาพิจารณา หนังสือที่จำเลยส่งไปวิชัยชานนั้น ไม่ใช่คำพ้อง ทั้งโททักทาได้มีสังกัดอยู่ในวันนั้นไม่ แม้เจ้าอาวาสปรารณา ก็ไม่มีอำนาจพิจารณา จึงกลเสียบ ไม่พิจารณา ๑

เพราะกระตังที่ ๒ โจทก์ท้าวจำเลยหมื่นประมาท
เป็นฐานะอยู่ที่จะได้รับพิจารณา แต่การที่ท้าวจำเลยทำ
อย่างนั้นเป็นอันเปิดทุกขุศลลาภคิของภิกษุแก่อนุปสัมบัน
นั้น จักหาจำเลยอย่างนั้นได้ข้อเมื่อโจทก์ยอมว่าตน
ต้องอาศัยชะนิกนั้น โจทก์สัพัญญาตนว่าไม่มีผิด
หาจำเลยว่าผิดใส่ความจึงจักถูกทำนอง ชื่อนี้ก็รวมอยู่
ในคำท้าวหมื่นประมาทนั้นแล้ว เพราะอย่างนั้นจัก
พิจารณาเพราะกระตังนี้ โดยทางพระวินัยส่วนเกี่ยว
เพราะไม่มีอำนาจพิจารณาโดยพระราชบัญญัติ ๑

ในลำดับนี้ จักวินิจฉัยถึงการที่โจทก์ถือเอาพิสด
มาจากสำนักจำเลย อันเป็นหลักแห่งการวินิจฉัยชื่อว่า
จำเลยหมื่นประมาทโจทก์นั้น ๑ คำแย้งกันของโจทก์
และจำเลยเป็นสำคัญ แต่เจ้าคณะละเลยเสีย ไม่
สืบพะยาน จึงสั่งให้สืบในชั้นฎีกานี้ ๑

โจทก์กล่าวว่าบ้านและชาครทองเหลืองที่โจทก์เอา
มานั้นโจทก์ได้ขอ และจำเลยได้ให้แล้ว ฝ่ายจำเลย
ปฏิเสธ กล่าวไว้ในเวลานั้น จำเลยไปจังหวัดพัทลุง

ต่างอ้างพระยาน ฯ พระยานฝ่ายโจทก์ นายชู้กเบิกความ
 ว่า ไปที่วัดคอนมคณันได้เห็นเด็กของโจทก์ก็ยี้เด็กอื่น
 อีกหลายคนชักยาตรก็ยี้บ้านอยู่ ไค้พยโจทก์ก็ยี้จำเลย
 นั้งอยู่คั่นกันด้วยกัน ไค้ตามโจทก์ว่าชักทำอะไร โจทก์
 บอกว่าจำเลยให้ เมื่อโจทก์กลับกรุงเทพ ฯ ไค้เห็น
 ชนยาตรโยนนั้นไปค้วย จำเลยไค้ไปส่งโจทก์ถึงแหลม
 ทวาย ฯ นายชู้กเบิกความว่า ไค้ยี้โจทก์พูดขอช้าน
 กัยยาตรต่อจำเลย จำเลยว่าอยากไค้ไค้เขา แล้วไป
 หียมมาส่งให้พระยาน ฯ รัยเขาไปชักหุ้ยบ้านแล้วค้วยไว้
 ในหียมของโจทก์ ยาตรนั้นชักอยู่หลายวัน นายชู้ก
 มาพยพระยานถ้าถึงชักยาตรอยู่ค่อนหน้าโจทก์และจำเลย
 นายชู้กตามโจทก์ถึงการชักยาตร โจทก์บอกจำเลย
 ให้ และเบิกถึงการที่จำเลยไปส่งโจทก์ ฯ นายแคง
 นักเรียนนายร้อยตำรวจ ไค้เบิกความว่าไค้เห็นยาตร
 ทองเหลืองค้งอยู่บนหลังหียมเหล็กในเรือจำเลยผู้ไปส่ง
 โจทก์ ฯ พระยานฝ่ายจำเลย นายสว่างและนายอ๋อยเบิก
 ความร่วมกันว่า ครั้งนั้นเขาเป็นสามเณร เมื่อโจทก์

ไปพักอยู่วัดคอนมกกัน จำเลยไปจังหวัดพัทลุง กลับ
มาต่อเมื่อโจทก์กลับแล้ว นายสว่างเบิกความโดย
ฉะเพาะว่า เขาเป็นผู้เฝ้ากุฎิ โจทก์เอาขานและขาคร
ทองเหลืองของจำเลยออกแต่งซึก กล่าวว่ารักเขาไป
กรุงเทพ ฯ เขาห้ามก็ไม่ฟัง นายอู่เบิกความโดย
ฉะเพาะว่า เขาอยู่กุฎิข้างหาก เห็นโจทก์เอาขานและ
ขาครทองเหลืองของจำเลยออกมา บ้านเขาชนำร่อน
ขาครเอาตั้งไว้ดู ครั้นโจทก์กลับกรุงเทพ ฯ แล้ว เห็น
ของนั้นหายไป เข้าใจว่าโจทก์เอาไปด้วย ฯ พะยาน
ทั้ง ๒ ฝ่ายเบิกความตรงกันข้าม โดยที่จำเลยอยู่
ที่นั่นหรือไปจังหวัดพัทลุงก็เดียงกัน ฯ คำของนายชู้
กับคำของนายชันแตกกัน นายชู้เบิกว่า เห็นเด็ก
ของ โจทก์ และเด็ก อื่นอีกหลายคนซึก ขาคร กับขานอยู่
นายชันเบิกว่าบ้านเขาซึกแล้วเกี่ยวไว้ในหีบ นายชู้
มาพบเขากำลังซึกขาครอยู่ผู้เดียว นายชู้เบิกว่าเห็น
เด็ก ๆ ซึกขาครกับขานอยู่ใต้ต้นตะเคียน นายชันเบิกว่า
เขาซึกขาครอยู่ใต้ต้นตะเคียน และนายชู้เบิกไม่ได้ว่า

บ้านนั้นสี่อะไร ทั้งว่าเด็กซึกเป็นหลายคนไม่สมกับของ
 สองสิ่งเท่านั้น ฝ่ายนายชั้นเบิกว่าบ้านนั้นสี่คำ ผิดจาก
 ความเป็นจริงที่เป็นสี่สวาก และว่าในเวลาทีให้ก้อยู่แค่
 ๓ คนเท่านั้น เช่นนั้นคำของคนทั้ง ๒ ฟังเอาเป็นแน่
 ไม่ได้ นายแคงเบิกความว่า ได้เห็นขาทรงตั้งอยู่
 ขนหลังหทัยในเรือ แต่ตั้งอยู่คอนไหนของเรือว่าจำไม่ได้
 และขาทรงนั้น โดยปกติกันไม่วาง คำว่าตั้งนั้น แปลว่า
 วางทรงยวบ ตั้งขนหลังหทัยเหล็กอันลงในเรือแหวทหรือพาย
 อย่างไรอยู่ ดูไม่ใช่ฐานะที่ระตั้งเลย คำของนายแคง
 ฟังไม่สนิท เมื่อเป็นเช่นนั้น โฉนจึกฟังได้ ตามคำ
 ของคนทั้ง ๓ ว่าจำเลยได้ ไปส่งโจทก์ด้วย ๑ ส่วนคำ
 พระยานฝ่ายจำเลยของนายสว่างว่า โจทก์เอาขาทรงและ
 บ้านออกแต่ซึก ของนายอ้อยว่าเขาบ้านออกขงน้ำร้อน
 ขาทรงเอาตั้งไว้ได้ แต่ นายอ้อยไม่ได้ซึกอยู่ก็ จำเลยมาเห็น
 งามโจทก์แต่ซึกแล้วก็เป็นได้ ไม่ซึกกัน ฟังได้ก็คิดว่า
 คำพระยานฝ่ายโจทก์ ทั้งโจทก์เองก็ได้กล่าวในคำ
 แดงกลางธรรมของทนาย ทนายจำเลยมีสาราณขวิโลก

หม่อมอายุ 18/04/2565

ประวิง ไม่ส่งของกินนั้น สันนิษฐานว่า เป็นทำโอ้เอ้
 อยากระไ้ เห็นจำเลยเฉย ๆ ไม่เร่งรัด ก็ซ้ำเสีย ๑
 แต่เมื่อถูกจำเลยปรามาสแล้ว จึงกั้คคก็ว่าจำเลยให้
 เพื่อแก้การที่ไม่ส่งของกิน เจตนาของโจทก์ในชั้นหลัง
 นี้ เข้ายทธรณิกเซป คือทอคชระไม่กิกจะกินให้ ๑

เช่นนี้ เป็นอาหารหรือไม่ ๑ ความกิกจะเอากิน
 ของจำเลยยังคู้มอยู่ ยังไม่ถึงอาหาร เป็นเพียง
 ภัณฑไทย กือสันใช้อนะเป็นอาหาร ทอเมื่อทอชระ
 ลงก้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ผู้ถือเอาไปทอชระว่าจักไม่กิน
 ให้ เจ้าชองก็ทอชระว่าจักไม่กิกตามเอาละ ๑

ฝ่ายจำเลย เมื่อโจทก์ถือเอาพิศก ๒ อย่างนั้นไป
 แล้ว ในชั้นต้นไม่ได้ตั้งรังเกียจ เข้าสั่งวาตและทำ
 สมโลกกัยโจทก์ต่อมา เมื่อเกิดชกใจกันชั้นแล้ว กลย
 โฆษณาว่าโจทก์ลักของนั้นไป มีเจตนาใส่ความโจทก์
 หรือไม่ ๑ ชรรมคาคนเกลี้ยคชังผู้ใดแล้ว อาจเห็น
 ผู้นั้นเลวทรวามกั้ได้ คำแก้ชองจำเลยถูกความคคิแห่ง
 ชรรมคาทั้งได้ และโจทก์ก็ทอชระกั้ชรัง ๑ ๒๐

หมคอาษ 18/04/2565

โดยสารเรือของจำเลย แม้ไปทันกำหนด แต่เขาไม่รอ
ก็ไม่พอจะว่าเขาอย่างสยเสียด ไว้ตัวจนเกินไป และ
จำเลยได้เคยขอปลการะโทษก็มา เป็นผู้ชักพาเข้ามาขอ
และเป็นที่พำนักมาเดิม ทั้งอยู่ในฐานบุตรพการี เมื่อพบว่า
โทษก็คำว่าคุณดังอย่างนั้น ย่อมจะเห็นว่าโทษก็เป็นคน
เลวทรามสักเพียงไร อาจลงสันนิษฐานในทันใดนั้นว่า
การที่โทษก็เอาชานกับยาครไยนั้น ไม่ใช่เพราะวิสสาสะ
ว่าเป็นทำอกินนาทานก็ได้ และทำไปก็ด้วยเจตนาอย่าง
นั้น ๆ

พิจารณาไต่ความอย่างนี้ วินิจฉัยว่า การที่จำเลย
โทษตามอย่างนั้น ไม่เป็นหมิ่นประมาท คือไม่ใช่
ใส่ความ เพราะคดีมีมูลปรากฏขึ้น แต่จำเลยทำด้วย
มุ่งจะให้โทษก็อภัยด้วยกำลังโกรธ เป็นคำขอร้อง
เข้าลักษณะโสมสวาทภิกษุในวิภังค์แห่งสิกขาบทที่ว่า
“อุปสัมบันใครจะทำ ใครจะชม ใครจะทำให้เกื้อ ว่า
อุปสัมบัน ทำให้เป็นคนเลว คือต้องปาราชิก ด้วย
คำเลว พุควาทานต้องปาราชิก เป็นอาบัติปาจิตตีย์

อะเพาระวาว ๆ” ทั้งนี้ทั้ง ๒ เรื่อง ให้ปริยจำเลยเพียง
 ข้าราชการคดี ขะเพาะเรื่อง ๆ ๆ

เจ้าคณะที่คดีนั้นว่า จำเลยโฆษณาอย่างนั้น ทั้ง
 ๒ เรื่อง ล้วงข้อมูลลึกลับจาก ปริยอำมาตย์สังฆาภิบาล
 แก่จำเลย ผิดทำนองพระวินัย หากจำเลยจักได้ฟ้อง
 โจทก์ตรงต่อเจ้าคณะ จักยังจักได้ว่าฟ้องอธิการณ์มีมูล
 คือความรังเกียจอันเกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นมูลเดิม
 ความประพฤติกุศลของโจทก์เป็นมูลในลำดับ จักปริย
 โจทก์ด้วยข้อมูลสังฆาภิบาลมีได้เลย และปริยอำมาตย์
 ข้าราชการคดี เพราะโหมสรวทแก่จำเลยด้วยอีกโสดหนึ่ง
 นอกจาก ๒ เรื่องนี้ ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้ฟ้อง
 โหมสรวทอื่น ให้ยกเสีย ๆ อนึ่งขอขงความผิด
 แก่จำเลยว่าไม่เกรงคดีสรวทภาพ ลงทัณฑ์จกรวมให้
 ชักควากและรุดกระเกียงในพระอุโบสถวัดมัชฌิมาวาส
 ๕ วัน คุเป็นสายหาความไป ทั้งโจทก์ก็ไม่ได้ถูก
 ลงทัณฑ์จกรวมด้วย ให้ยกเสีย ๆ อีกฝ่ายหนึ่ง ปริย

หมดอายุ 18/04/2565

๓๔ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ๑ ภาค ๒

ฮาขี้ค้เพราะโอมสวาทแก่โจทก์และให้โจทก์กินข้านกขี้
ยาทรแก่จำเลยนั้น ซอขแล้ว ให้คังไว้ ๑

อนึ่งความเป็นสมณะของโจทก์คอกกิวเค็มทีแล้ว
อาชากง่าบ ๗ ในเมื่อจำเลยทอกสิทธิของตนในพิศก
นั้นเสีย เพราะอย่างนั้นในระหว่างที่โจทก์ยังไม่ไต่คิน
พิศก ๒ อย่างนั้นแก่จำเลย ให้ห้ามสังวาสโจทก์ด้วย
สงฆ์ไว้พิลาบ ๗

วินิจฉัยไว้ณวันที่ ๑๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๑ ๑

(ลงพระนาม) กรม_วชิรญาณวโรส

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๖ หน้า ๒๔๓ ๑

พระมหาสมณวินิจนัย

เรื่องพระจร วัดกระบัง จังหวัดพิษณุโลก
ตั้งตัวเป็นอุบิษฌายะเอาเอง พระสมุห์ อิ่ม
เจ้าอาวาสสนับสนุน ฯ

เรื่องนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลกเป็นโจทก์
ฟ้องพระจร วัดกระบัง ว่าเป็นอุบิษฌายะ พระสมุห์อิ่ม
เจ้าวัดกระบัง กับพระเถา วัดเกษวทัน เป็นคู่สวด
ให้อุปสมบทคนผู้ ไม่ได้รับใบอนุญาตของเจ้าพนักงาน
รวม ๒๔ คน ภายหลังฟ้องเพิ่มว่า พระครูพรหมพรต
บริหาร ครั้งยังเป็นเจ้าคณะแขวงพรหมพิราม ได้
เกี่ยวข้องด้วยในเรื่องนี้ ฯ พระจรรับสารภาพว่าได้เป็น
อุบิษฌายะให้อุปสมบทแก่คนทั้งหลายผู้ ไม่มีใบอนุญาต
เป็นหลายคราว ยางคราวพระครูพรหมพรตบริหารสั่ง
ให้ ไปแทน พระสมุห์อิ่มกับพระเถารับสารภาพว่าได้
สวดกรรมวาจาอุปสมบทให้คนทั้งหลายผู้ ไม่มีใบอนุญาต
เป็นหลายคราว แต่แก้ตัวว่ามารคาบิคา และกำนัน

๓๖ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๙ ภาค ๒

ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ให้สัญญาไว้ของว่า คนเหล่านั้นไม่
เกี่ยวในราชการ ๑ พระครูพรหมพรคยวิหารให้การว่า
ยืนยันเป็นอุบายเขาไว้แล้ว อาพาธไปไม่ได้
ถามพระจร ใ้รับชอกว่า ไ้เป็นอุบายแล้ว จึง
ไ้ยืนยันให้ ไปแทนคราวหนึ่ง ๑ ไ้โดยทางไ้สวนไ้
ความว่า พระจรไม่ไ้รับตราตั้งเป็นอุบายจากเจ้า
หน้าที่ ตั้งตัวเป็นอุบายเขาเอง ๑ การที่พระจร
พระสมุห้อมพระเก้าแก้ตัวว่า มารดาบิดาและกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ให้สัญญาไว้ของว่าคนเหล่านั้นไม่
เกี่ยวในราชการ ฟังไม่ได้ เพราะคนเหล่านั้นไม่มี
หน้าที่อนุญาต และกิริยาที่ท่าย่อมล่อว่า ทำด้วยฝ่า
ฝืนการปกครองของคณะสงฆ์ พระครูพรหมพรคยวิหาร
แม้ไ้รับตั้งเป็นอุบายความระเบียบแล้ว ก็ไม่มี
อำนาจให้พระอื่นผู้มิไ้รับตั้งทำหน้าคั้นแทนตัว พระ
ครูแก้ตัวว่าไ้ถามพระจรและไ้รับชอกว่าพระจรไ้รับ
ตั้งเป็นอุบายแล้ว พระจรไ้รับตั้งหรือไม่ พระครู
ครุวั้ตระหนักด้วยตนเอง แม้พระครูทำด้วยเชื่อพระจร

เรื่องตั้งตัวเป็นอุปัชฌายะเอาเอง ๓๗

ก็ไม่พ้นเขาความ ไม่สมแก่เป็นผู้มีสมณศักดิ์ แต่
อันที่จริงพระครูทำควารู้ตัวว่าเป็นการละเมิด ๑

พระพรทำผิดคือหมายประกาศเรื่องตั้งอุปัชฌายะ
ข้อ ๑๕ โดยฐานตั้งตัวเป็นอุปัชฌายะเอาเอง ต้อง
นิคคหกรรม ๓ สถาน เบื้องปลายในข้อ ๑๒ และ
ทำผิดคือหมายประกาศนั้นข้อ ๑๐ และข้ออาณัติของ
คณะสงฆ์ข้อ ๒ กระทบ ๒ ชม. โดยฐานขบถคนโดย
ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ แต่ความผิดข้อหลังนี้
แม้พระพรได้ทำก่อนแต่ประกาศถอนข้ออาณัตินั้น แต่
ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลกได้ฟ้องภายหลังเท่านั้นมา
ให้ยกเลิก ๑ คงพระพรทำผิดข้อข้อ ๑๕ แห่งประกาศ
ให้ย้ายพระพรจากวัดกระบังมาอยู่วัดขนางคาราม กรุง-
เทพ ๑ มีกำหนด ๒ ปี ๑

พระสมุห์หอมเป็นเจ้าวัดกระบัง ทำผิดข้อข้อ ๑๓
และข้อ ๑๔ ในหน้าที่เจ้าอาวาส โดยฐานคบอุปัชฌายะ
นอกเขตคัมมาให้อุปสมบทในวัดของคน และวัชคนอื่น

หม่อมฉาย 18/04/2565

เจ้าหน้าที่ในราชการห้ามไว้ ให้อุปสมบทและเข้าอยู่ใน
วัดของคน ทำผิดข้อ ๑๕ โดยฐานสวดกรรมวาจา
อุปสมบทคนต้องห้าม ทั้งถืออุปัชฌายะต้องห้ามด้วย
ให้ยกข้อสวดอุปสมบทคนไม่มีใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่
เสีย คงมีผิดโดยฐานสวดกรรมวาจาอุปสมบทคนถือ
อุปัชฌายะต้องห้ามในวัดของคนและในวัดอื่น ให้ถอด
พระสมุห์ที่มเสียบจากตำแหน่งเจ้าวัดกระษัตริย์ และห้าม
ไม่ให้สวดกรรมวาจาอีกต่อไป ๑

พระเจ้าทำผิดข้อ ๑๕ โดยฐานสวดกรรมวาจา
อุปสมบทคนถืออุปัชฌายะต้องห้าม ห้ามไม่ให้พระเจ้า
สวดกรรมวาจาอุปสมบทอีกต่อไป ๑ ให้คำหนิพระเจ้า
อีกโสดหนึ่งว่า เข้ามาวชต่อแก่แล้ว ไม่มุ่งจำคิด
ภาวนาคามวิสัยวรมรรพชิต มาทำความยุ่งเหยิงขึ้น
ในคณะสงฆ์ที่คนเข้ามาอยู่ ๑

พระครูพรหมพรตบวริหาร ทำผิดต่อพระมทา
สมเด็จพระสังฆราช กำหนดเขตถืออุปัชฌายะข้อ ๔ ให้พระครู

เรื่องตั้งตัวเป็นอธิบดีชญาชะเอาเอง ๓๕

พักจากตำแหน่งอธิบดีชญาชะ ๑ ปี ตั้งแต่วันที่ไ้รู้พระ
มหาสมณวินิจฉัย ฯ

ส่วนผู้อุปสมบทด้วยถือพระวรเป็นอธิบดีชญาชะ เป็น
ผู้อุปสมบทผิดกฎหมายในข้อ ๑๕ แห่งประกาศเรื่องตั้ง
อธิบดีชญาชะ พ.ศ. ๒๔๕๖ และในทางวินัย การลัก
ทำกัน หากว่าทำโดยกรรมไม่ ให้สึกเสีย ฯ

ให้ผู้รับตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลพิษณุโลกทำตาม
พระมหาสมณวินิจฉัยนี้ ฯ

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๒ ฯ

(ลงพระนาม) กรม—วชิรญาณวโรรส

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑ หน้า ๕๓ ฯ

๑. หน้าที่อธิบดีชญาชะมีอยู่อย่างไร คณะสงฆ์ได้วางเป็น
กฎเกณฑ์ไว้อย่างละเอียด คุหนังสือระเบียบบริหารคณะสงฆ์
ตั้งแต่หน้า ๑๕๖ ถึงหน้า ๒๐๐

หมดอายุ 18/04/2565

พระมหาสมณวินิจฉัย
คดีเรื่องหมั้นประมาท ในระหว่าง
พระมหาแสน โจทก์ พระอุดมญาณ จำเลย

ด้วยกรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จเจ้าคณะใหญ่
หนกลางได้นำสำนวนคดีเรื่องหมั้นประมาท คือผูก
ใส่ความหรือผูกประจานในระหว่างพระมหาแสน เจ้าวัด
ขางจาก แขวงปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โจทก์ พระ
อุดมญาณ เจ้าคณะแขวงชื่อนั้นจำเลย มาขอวินิจฉัย
ในคดีนี้ โจทก์กล่าวหาต่อเจ้าคณะจังหวัด ข้อ
ที่ ๑ ว่า จำเลยเที่ยวผูกประจานโจทก์ ว่าโจทก์เสพ
เมถุนกับเด็กวัด และกล่าวเป็นที่ชวนภิกษุอื่นเพื่อจะ
ไม่ให้ร่วมสังฆกรรมกับโจทก์ ๆ ได้ความอับอายเดือด
ร้อนและเสียชื่อเสียง ฯ โจทก์ได้อ้างเรื่องสนับสนุน
คำฟ้องนั้นเป็นข้อที่ ๒ ว่าก่อนแต่เกิดเรื่องนี้ มีการ
ขวชนาคที่วัดเกาะ ทั้งโจทก์ทั้งจำเลยใครขนิมนต์ไป
ในการนั้น จำเลยได้ห้ามสังฆกรรมแก่โจทก์ หากว่า

พระครอมราชิชคิ (เจ้าวัดเกาะนั้น) ไต่ถลี่ยไกล่เสียบ
 ค่อนนั้นมาได้มีการยวชนาคที่วัดสัมพลี จำเลยไต่ห้าม
 สังฆกรรมแก่โจทก์อีก การที่จำเลยทำอย่างนี้ ยัง
 โจทก์ให้เสียชื่อเสียงและชานจากลาภ ทั้งเป็นที่
 วิตกในคณะสงฆ์ ฯ

จำเลยให้การแก้ข้อที่ ๑ ว่า นายทักนายแสได้บอก
 แก่จำเลยว่า นายอุ้นนายเพิ่มเติกศิษย์ของโจทก์เป็นผู้ถูก
 โจทก์กระทำเมดู จำเลยได้เรียกนายอุ้นมาถาม นาย
 อุ้นได้รับว่าจริง และว่ายังมีเติกอีกหลายคนถูกกระทำ
 อย่างนั้นเหมือนกัน จำเลยเห็นความยังไม่พอจะถือเอา
 เป็นหลักฐาน จึงไต่คิกระสืบสวนต่อไป การที่จำเลย
 ไต่พูดแก่ภิกษุทั้งหลายก็เพื่อประโยชน์แก่การสืบสวน
 จำเลยได้ ทำการอย่างนั้น ในหน้าที่เจ้าคณะแขวง ไม่
 ได้ทำเพื่อประจานโจทก์ ฯ

พระปลัดเซง วัดปรมมัยภิกาวาส พระอธิการบุญมี
 เจ้าวัดสัมพลี รองพระอธิการคืบ วัดสนามเหนือและ
 พระอน วัดสนามเหนือ พระยานโจทก์เบิกความเจือกกันว่า

ได้ ไปในการเผาศพทั่วทิศของทอง แล้วได้แวะไปหา
จำเลยที่กุฎี จำเลยได้พูดถึงเรื่องโจทก์ แล้วแสดงว่า
จำเลยได้แจ้งแก่พระสุเมธมุนีแล้ว ส่วนจำเลยเองเชื่อ
แน่ จักไม่ทำสังกรรมร่วมกับโจทก์ แต่ไม่ห้ามใคร ๑

พระสุเมธมุนีพระยานร่วมเบิกความว่า ได้ ไปในการ
ศพทั่วทิศของทองแล้วได้ ขึ้นไปหาจำเลยที่กุฎี จำเลย
ได้เล่าเรื่องพระมหาแสนให้ฟัง และว่ารู้มาจากนายทัก
นายอู๋ พระยานตอบว่าไม่เชื่อ เพราะนายทักนายอู๋โกรธ
กันอยู่ด้วยพระมหาแสน จำเลยขอให้สยง ๑

นายทักพระยานจำเลยเบิกความรับสยงจำเลยว่า ได้
เล่าแก่จำเลยตามคำบอกของนายอู๋ ประมาณ ๒ ปีเศษ
มาแล้ว และได้พาตัวนายอู๋ไปหาจำเลย และบอกให้
จำเลยสอบถามเอง พระยานไม่ได้อยู่ฟัง พระยานรับว่าไม่
ถูกกับโจทก์อยู่ข้าง ๑

นายแสบพระยานจำเลยเบิกความรับว่า ได้บอกจำเลย
ตามคำบอกของนายอู๋ และกล่าวถึงอาการที่นายอู๋เล่า
ว่าโจทก์ได้ทำแก่เขาอย่างไร โดยใจความไม่ถึงเมล็ด
๑

ทำเพียงเล่นสวาทภายนอก ถึงสังขมาทีเสส และ
 เปิดความสนับสนุนค่านายชู้ว่า ในคราวที่ตนไปค้างที่
 วิกขางจาก เวลาค่ำ ๆ โททกเวียกนายชู้ ๆ ไม่ไป
 ทา พระยานถามว่าอย่างไรจึงไม่ไป นายชู้ตอบว่ามี
 ความเขื่อหน้าย พระยานกล่าวว่าเคยต้องโทษคักคุก
 มาแล้ว ๑๐ ปี เพิ่งพ้นโทษมาได้สัก ๓ ปี ๆ

นายเพิ่ม พระยานจำเลย เขิกความขฎิเสส ถึง การที่
 โททกได้ทำมตุณกับคน ๆ

พระณมขัก ผู้รั้งวิกโปรเทศ พระยานจำเลย เขิก
 ความว่า จำเลยได้ถามพระยานว่ารู้เรื่องขาราชิกที่วิก
 ขางจากแล้วหรือยัง พระยานตอบว่าไม่ทราบ และถาม
 จำเลยว่ารู้มาจากไหน จำเลยตอบว่ารู้จากนายทัก
 และถามว่าจะช่วยสืบไค้หรือไม่ พระยานเห็นว่านายทัก
 ไม่ถูกกับโททกจึงไม่รัย ๆ

นายชู้ คนกลาง เขิกความขฎิเสสว่า ไม่เคยไค้
 ขอกอย่างนั้นแก่ นายทักนายแสและจำเลย แต่รัยว่าไค้
 โกรธและแตกไปจากโททก และนายทักได้พาไปหา

๔๔ ประชมนวินิจฉัยข้อฉกรรจ์ ๑ ภาค ๒

จำเลย และโทกต์ว่านางเจียงผู้บอกให้กักขังไปอยู่กัก
โทกต์อย่างเกินกว่า โทกต์ไม่ใช้พระพระยานไม่ไปอยู่
กักขัง ๑ เวลาที่มาเบิกความนี้ นายอุ้ววชเป็นสามเณร
เขาเบิกความว่าเขาหายโกรธแล้ว จึงเข้ามาอยู่กัก
โทกต์อีก โทกต์เป็นอุ้วชฉวยระยวชให้ ๑

ข้อนี้ฟังได้ตามคำของ นายทักนายแสดพระยานจำเลย
ว่าพระยานได้บอกแก่จำเลยจริง ๑ แต่ นายอุ้วได้บอกแก่
พระยานสองคนและจำเลยจริงหรือไม่นั้น เป็นข้ออื่นจะพึง
สันนิษฐานต่อไป ๑ คำของนายอุ้วเองว่า เขาได้พูด
แก่นางเจียงว่า โทกต์ไม่ใช้พระ เท่านั้นก็ถือว่าเขาพูด
ให้ร้ายแก่โทกต์แล้ว เป็นคำสันนิษฐานคำของพระยาน
ทั้งสองและคำของจำเลยว่า นายอุ้วได้บอกแก่พระยาน
ทั้งสองและจำเลยจริง ต่างแต่เพียงว่า ได้บอกแก่
พระยาน ทั้งสองและจำเลย ถึงเหตุแห่งความไม่เป็นพระ
กล่าวคืออาการที่ทำ ได้บอกแก่นางเจียงถึงผลแห่ง
การที่ทำความไม่เป็นพระ ๑ แต่การเป็นจริงตาม
คำนายอุ้วหรือไม่ เป็นส่วนหนึ่งต่างหากไม่เกี่ยวกับ

กคน ๆ และได้ฟังคำของพระสุมเมธมุนิพระยานร่วม
 และของพระธมมชัคพระยานจำเลยว่า จำเลยมุ่งจะเสียสว
 ญ์ ๆ ตามคำของพระ ๔ รูปพระยานโจทก์ ฟังได้ว่า
 จำเลยรังเกียจโจทก์ ไม่ปรารถนาจะร่วมสังฆกรรมด้วย
 แต่จำเลยไม่ได้ห้ามพระอื่น ๆ และการที่จำเลยพูด
 แก่พระ ๔ รูปนั้น ผู้เป็นสหธรรมิกด้วยกัน ตาม
 พระวินัยไม่เป็นประจาน ๆ และการที่จำเลยรังเกียจ
 โจทก์ไม่ปรารถนาจะเข้าสังฆกรรมด้วยจำเลย อารยะ
 ทำได้ ไม่มีผิด เพราะจำเลยไม่เข้าประชุมด้วยเอง ไม่
 ไล่ห้ามสังฆวาสโจทก์อันเป็นฐานโจทนา ๆ โดยนัยนี้
 วินิจฉัยว่า การที่จำเลยพูดแก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนั้น
 ไม่เป็นหมิ่นประมาท กล่าวคือไม่เป็นใส่ความไม่เป็น
 ประจาน ถ้าฟังการกล่าวถึงความไม่คู่แห่งผู้อื่น แม้ ใน
 ทางกฎหมายยังไม่จัดว่าเป็นหมิ่นประมาทโดยส่วนเดียว
 ต้อง มีเหตุอย่างอื่นอันชั่งว่าเป็นอย่างนั้น เข้าประกอบ
 ด้วย ให้ยกฟ้องข้อนี้ของโจทก์เสีย แต่จำเลยตั้งรังเกียจ
 โจทก์ ไม่ปรารถนาจะร่วมสังฆกรรมด้วย ไม่ควรเป็น

ผู้ไต่สวนหรือพิจารณาโจทก์ หากคดีมีหลักฐานหรือมี
โจทก์เช่นนี้ จำเลยจะต้องส่งคดีนั้นแก่เจ้าคณะผู้
ใหญ่เหนือคนเพื่อไต่สวนหรือพิจารณา ๑

ข้อที่ ๒ จำเลยกล่าวแก้ว่า จำเลยไต่สทงเหตุ
ไม่ถูกกันด้วยโจทก์แก่เจ้าอาวาสทั้งสอง แล้วแสดง
ความไม่พอใจจะร่วมสังฆกรรมด้วยโจทก์ เจ้าอาวาส
ทั้งสองรับจัดการเอง ๑ จำเลยไต่กล่าวถึงเหตุไม่ถูก
กันด้วยโจทก์ ว่าโจทก์ไม่จ้อจำเลยที่เข้าไ้ว่าไม่ไปมา
หาสุ ๑ พระอธิการบุญมีเจ้าวัคสิมพลี พะยานจำเลย
เบิกความสมจำเลยว่า คนไต่เกียกันเสียเอง ไม่ให้
โจทก์เข้าสังฆกรรม แต่ให้ไต่รับลาภผลเต็มที ๑
ในข้อนี้จำเลยไต่พคเพียงว่าคนจักไม่เข้าสังฆกรรมร่วม
แต่เพราะเป็นเจ้าคณะ หรือแม้ เป็นอุปัชฌายะด้วย
คำของจำเลย ย่อมหนักอยู่ที่เจ้าอาวาสต้องไกล่เกลี่ย
หรือคืนโจทก์ออกเสียเอง และถวาทันมนต์พระเจ้า
ประชุมสงฆ์ให้อุปสมบทโดยปกคิ เป็นการเลือกนิมนต์
เพราะรูป นับว่าเป็นสงฆ์ต่อเมื่อเข้าประชุมแล้ว

จำเลยได้ทำอย่างนั้นก่อนแต่ประชุมสงฆ์ ไม่จัดว่าเป็น
อันห้ามสังฆวาส เช่นแต่ทำนาคี ไม่สมเป็นผู้ใหญ่
แต่ไม่เข้าเกณฑ์ลงโทษให้ยกฟ้องข้อนี้ของโจทก์เสีย
ด้วย ฯ

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๒ ฯ

(ลงพระนาม) กรม-วังษัตราณเวโรรส

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๗ หน้า ๒๒๗ ฯ

พระมหาสมณวินิจนัย

อริกถ์ในระหว่างพระอุโจทก์ พระเส่งผู้รั้งวัด
ขุนตราจำเลย ถูกหาด้วยรโหนิสัชชะ ๑

เรื่องพระอุโจทก์กล่าวหาเป็นคดีหลายข้อ เนื่อง
มาจากพระเส่งจำเลยให้ประหาร ๑ อันจะพิจารณาข้อ
หารวมกันอย่างนี้เป็นการยุ่งยากแก่ผู้พิจารณา เป็น
ความลำบากแก่จำเลยผู้ระแวกคดี จึงได้ให้คำสั่งแก่
เจ้าคณะจังหวัดให้รับฟ้องของโจทก์เฉพาะเรื่องเดียว
คือการอยู่สองต่อสองกับนางสาวบุญหนัก อันเป็นข้อหา
อย่างหนักกว่าข้ออื่น ๆ และโจทก์มุ่งจะฟ้อง ส่วนข้อ
อื่น ๆ เป็นแต่กล่าวหาพลอยเข้ามาไม่ใช่มูลคดี ให้
ยกเสีย ๑

โจทก์หาข้อ ๑ ว่าเมื่อเดือน ๑๐ พ.ศ. ๒๔๖๑
เวลาประมาณเที่ยงคืน โจทก์ยังเป็นฆราวาส ถิ่น
นายสงฆ์ ไทพากันไปที่บ้านนางสาวบุญหนักผู้มักคุ้น
กัน เห็นคนหลบเข้าไปในครัว โจทก์ตามเข้าไปดู ใน

เรื่องอุกหาด้วยรโหณีสังขระ ๔๘

ครานั้นมีภิกษุไปจับเอาคนหนึ่งเข้า คนนั้นพูดว่า
อย่าทำ โทกักจำเสียงได้ว่าเสียงจำเลย โทกักออกมา
แล้วแอบคอยฟังอยู่อีก เมื่อนางสาวบุญหนักฤๅคะเกียง
ขึ้น โทกักได้เห็นตัวจำเลย ฯ

จำเลยให้การปฏิเสธในข้อรโหณีสังขระ ฯ นายสง
พระยานโทกัก เขิกความสมโทกักโดยใจความ แต่
กล่าวฐานที่ไม่สมความคำโทกัก ดูเหมือนมีทั้งครวั
ต่างหาก ตามคำพระยานคนนี้ ที่ทำครวัเป็นร้านอยู่
ในโรงนั้นเอง ฯ

นางสุน นางเทศ นางสาวโร พระยานจำเลย
เขิกความร่วมกันว่า พระยานได้อยู่โรงเกี้ยวถักกับ
นางสาวบุญหนัก ไม่ได้เคยพบจำเลยกับนางสาว
บุญหนักสองต่อสองเลย ฯ

โทกักหาอีกข้อหนึ่งว่า จำเลยนั่งสองต่อสองกับ
นางสาวบุญหนักในกุฎีของจำเลยที่วัดขุนควา ฯ

จำเลยให้การปฏิเสธโดยใจความ ฯ

๕๐ ประชมนิฉัยข้อชีวิต ๑ ภาค ๒

พระสุทธานโททก็เบิกความว่า ไก่โคยเห็นจำเลย
นั่งพูดกับนางสาวบุญหนักที่หน้าห้องของจำเลยสองต่อ
สอง บางครั้งจำเลยนั่งอยู่บนเก้าอี้ นางสาวบุญหนัก
นั่งที่พนกระดาน ห่างกันตั้งแต่สองห้องถึงสามห้อง
ทำงานอยู่ก็มี พูดกันก็มี ไก่เห็นนางสาวบุญหนักเข้า
ในห้องของจำเลยก็มี ในเวลาที่จำเลยอยู่ในห้อง แต่
จะมีใครอยู่ในห้องบ้างหรือไม่ พระยานไม่รู้ ฯ

นายสงพระยานโททก็เบิกความว่า ไปทำงานอยู่
ทั่วกรุงเทพฯ ไก่พบบ้างนางสาวบุญหนัก
ที่ในห้องจำเลย กลางคืนบ้าง กลางวันบ้าง หลายหน
นั่งทำกันตั้งแต่ ๑ ไปหา ๓ ชั่วโมงบ้างมีอาสาอยู่
บางคราวก็มีคนอื่นอยู่ด้วย ฯ

พระวิง พระภานุ วัคขุนตรา ผู้โตมม นางก้อน
นางเขียว ผู้ปฐาวัคขุนตรา พระยานจำเลย ให้การ
ร่วมกันว่าไม่เคยเห็นจำเลยนั่งสองต่อสองกับนางสาว
บุญหนัก ฯ

อีกข้อหนึ่ง โจทก์ยื่นหนังสือ ๓ ฉบับ เป็นสำนวน
หญิงตั้งชายผู้เป็นต้นคดี แสดงความยุติพิพาทกันก็มี
แสดงถึง การที่ไต่เสียดกันแล้วก็มี ว่าได้มาจากกฎ
ของจำเลย ฯ

เทกใสวอายุ ๑๕ ปีศิษย์จำเลย พระยานโจทก์เบิก
ความว่า พระยานเข้าไปในห้องจำเลยเพื่อจะชงน้ำร้อน
ให้จำเลย เวลานั้นจำเลยไม่อยู่ พระยานกำลังชงน้ำ
ร้อนอยู่ เห็น โจทก์เข้าไปในห้องจำเลยหยิบโดอันอยู่
ใต้ที่ขุขามาตุ มีหนังสืออยู่ในโด ก็ละบัยพระยานไม่รู้
โจทก์อ่านแล้วพูดว่า จักเอาไป อย่าเอ็ดไป ฯ

จำเลยไม่ได้อ้างพระยานเพื่อหักล้างหนังสือนี้ ฯ

พิจารณาคำความตามสำนวนว่า จำเลยนั้นไม่ใช่
ภิกษุผู้เคร่งครัด ถึงกับเขาพวกเพลงชายอย่างหญิงยัง
มาเล่นมาชอมขนกฏี แม้ไม่ไต่มาเล่นที่วัดนั้น ไป
เล่นที่ วัดอื่นก็ รัย เช่นที่ สำนักอาศัย ของพวกเพลงนั้น
การใกล้ชิดกับหญิงช่อมมีเนืองมาจากเป็นเจ้าสำนัก
แห่งพวกเพลงนั้น แม้ มีคำพระยานโจทก์เบิกว่า ไต่เห็น

๕๒ ประชมนิพนธ์อภินิหาร ๑ ภาค ๒

จำเลยอยู่สองต่อสองกับนางสาวบุญหนักหน้าห้องข้าง
ในห้องข้าง หากเป็นจริงตามนั้น อากาทันตั้งส่อว่าไม่
ไต่ มุ่งโรจน์สีซะ เช่นด้วยอำนาจความไม่เกรง แม้
พระสขพระยานโทกผู้เข็ญกว่าไต่เห็น ก็ไม่ได้แสดงความ
รังเกียจอย่างไคอย่างหนึ่ง แม้นายสว่างก็เหมือนกัน
พดรังเกียจแต่ปาก แต่อากาทาไต่รังเกียจไม่ดังจัก
ชีข้างหน้า ๑ อันระพิการณาอภินิหารนี้ จักพิการณาถึง
การที่จำเลยไต่ตั้งสองต่อสอง มุ่งความนังในที่ลับ
ที่เรียกว่าโรจน์สีซะ อันเป็นฉวยาประตมปาราชิก
เท่านั้น ๑

ข้อที่ โทกที่หาว่า จำเลยนังโรจน์สีซะกับนางสาว
บุญหนักที่โรงของเขาในเวลาคึกคักนั้น โทกที่มีพระยาน
ฉะเพาะนายสว่างคนเคี้ยว ๑ ถ้าจริงอย่างนั้น โทกที่
ไม่ควรจะสงสัยที่วัดจนควาเลย แต่ข้อนี้ โทกที่แก้ว่า
พระเส็งอีกรูปหนึ่งผู้พี่ชายเห็นขววังให้ขวชที่วัดนั้น
หรือเมื่อจำเลยสวดกรรมวารารุสสมบท โทกที่ยอมโดย
วิธีบรือช มีทางให้แก้ตัวว่าขงนิกอติช้วนว่าระพุดกั

หรือไม่ ฝ่ายนายสงพระยานโทก โทกเองกล่าวว่า
 เป็นผู้นิมนต์ให้สวดกรรมวาจา และชวนชวายให้
 โทกอุปสมบทที่วันนั้น ไม่มีทางให้แก้ตัวเลย ถ้า
 นายสงได้ ยินแก่หู ได้เห็นแก่ตา ได้รู้แก่ใจ ว่า
 จำเลยประพฤติลามกอย่างนั้นแล้ว ไม่ควรชวนชวาย
 ให้ โทกก็ขอขมาที่วักขุณคราเลย ถ้าได้ นิมนต์จำเลยไป
 สวดกรรมวาจาอุปสมบท โทกก็ตามคำของโทกแล้ว
 ยิ่งทำไม่ควร เพราะอย่างนี้ คำของนายสงไม่ควร
 พังเขาเป็นจริง ๆ ตามคำพระยานของจำเลย คงฟังได้
 ความว่า ที่โรงนางสาวบุญหนักนั้น มีคนอยู่ด้วยกัน
 หลายคน ไม่เป็นโอกาสที่จำเลยจะนักรโหณีสัชชะกับ
 นางสาวบุญหนักได้ ในคุกคั้นอย่างนั้น ๆ พ้องข้อ
 พิจารณาไม่ไค้จริง ให้ยกเสีย ข้อที่โทกกล่าวหาว่า
 จำเลยนั่งสองต่อสองกับนางสาวบุญหนัก ในกุฎของ
 จำเลย พิจารณาได้ไม่ถึงรโหณีสัชชะ ให้ยกข้อข้อนี้
 เสียเหมือนกัน ๆ

๕๔ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๒

ข้อที่โจทก์ยื่นหนังสือ ๓ ฉะนั้น ว่าได้ ในกฎ
ของจำเลยนั้น เค้กไสวพระยาน โจทก์เอื้อมความว่าไม่
สมเหตุ การขงนำรชนควรจะทำต่อเมื่อจำเลยอยู่ใน
กฎ พระยานกล่าวว่ทำในเวลาจำเลยไม่อยู่ ๑ และเค้ก
ไสวก้เป็นผู้ที่ถูกจำเลยเขียน มีถ้อยคำที่ไม่สมเหตุ
เช่นนั้น ไม่ควรฟังเอาเป็นประมาณ ๑ ถ้าโจทก์ถือเอา
หนังสืออนั้นมาจริง โจทก์เองเป็นผู้ทำอภินาทาน มุ่งจะ
ใส่โทษผู้อื่น แต่ทำโทษให้ตัวเองเช่นชกฏลิตวนลม ๑
แม้ข้อฟังเอาเป็นจริงไม่ได้ ให้ยกเสีย ๑

โจทก์ฟ้องอักษรณ์เขียนหลายข้อ ท้าวเรื่องมาครั้ง
แต่ยังไม่ได้อุปสมบท ครั้นอุปสมบทแล้ว จำเลย
ประพฤติไม่สมควรอย่างไร เห็นอยู่หรืออยู่ที่หาได้ฟ้องไม่
ก่อโกรธเรื่องจำเลยให้ประหารชนมาจึงได้ฟ้อง ไม่ใช่
ฟ้องด้วยเพ่งความขริสทธิ ไม่ใช่ฟ้องด้วยรังทุกข
ฟ้องด้วยหมายจะทำเวรคอบ ฟ้องอย่างนั้นชื่อว่าอักษรณ์
ชนในสงฆ มีโทษถึงขั้พพาศน์ขกรรม แต่กระระ

เรื่องถูกหาด้วยรโหณีสังขะ ๕๕

ลงโทษโจทก์ในชั้นนี้ จำเลยก็มีข้ออ้างระพึงคำทนายอยู่
จึงยกโทษเสียเหมือนกัน เช่นแต่ห้ามไม่ให้เขียนโจทก์
ฟ้องข้อที่ยกเถียงนั้นอีก ข้อใดควรไต่สวน ให้เจ้า
คณะทำเอง ฯ

วินิจฉัยไว้ ณ วันที่ ๒๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๒ ฯ

(ลงพระนาม) กรม-วชิรญาณวโรรส

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๙ หน้า ๑๔๒ ฯ

พระมหาสมณวินิจฉัย

อุทธรณ์ในระหว่างพระนาคพระเทิ้มใจทัก
พระเพื่อน ผู้รังวัดทอง จังหวัดเพชรบุรี จำเลย
เรื่องรโหนีสัชชะ

ในอุทธรณ์เรื่องนี้ โจทก์ท้าวผู้มีชื่อไค้ชอกแก่
โจทก์ว่า ไค้เห็นพระเพื่อน ผู้รังวัดทองจำเลย ไปผูก
อยู่กับนางสาวคำเวลากลางคืนสองต่อสอง ในท้องไม้
ไค้ระยฐานที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายนศกนี้ (๒๔๖๒)
หรือเดือน ๑๐ แรม ๑๑ ค่ำ โจทก์ไค้ ไปแอบคุ้ที่ฝา
โรงนางสาวคำ ไค้ยินเสียงจำเลยผูกอยู่กับนางสาวคำ
ในมุ้ง เมื่อนางสาวคำออกมาออกมุ้งแล้ว จำเลยขอ
น้ำกิน นางสาวคำคักน้ำให้ จำเลยไค้ล่อออกมาจาก
มุ้ง เพื่อยื่นน้ำหากนางสาวคำ โจทก์ไค้เห็นตัวฉวนัก ๑
จำเลยให้การปฏิเสธ อ้างฐานที่อยู่ ๑

โจทก์อ้างตนกับนายขันเขียนพระยาน ๑ พระนาค
โจทก์เข้กความว่าราว ๒ คู่คนนั้น โจทก์ผู้เคี้ยววง

เรือไปย่านโคม กลดข ๔ ทุ่มเศษ พายเรือมาถึงท่าหน้า
นางสาวคำ แวะเทียบขลึงเข้าไปดู เห็นจำเลยล้างเท้า
ที่หน้าโรงนางสาวคำ แล้วก็เข้าไปในโรง โทกที่จริง
ไปชวนพระเทียมผู้เป็นโทกที่ร่วมไปแอบมองดู ได้ยิน
เสียงพูดกระຈຽ່ງกระຈຽ່ງอยู่ในมุ้ง และได้เห็นตัวเมื่อไฉน
จากมุ้งออกมาวิ่งน้ำ กิ่งกล่าวไว้ในห้อง กลดขมาถึง
วัด ๕ ทุ่มเศษ ได้บอกแก่พระฉำแล้วต่างเข้าห้อง ฯ

พระเทียมโทก ก็ยกความว่า พระนาคได้มาชวน
ให้ไปแอบดูจำเลยที่โรงนางสาวคำ ได้เห็นคนอยู่ในมุ้ง
สองคนไม่รู้จักว่าใคร แต่จำเสียงได้ว่าจำเลย พูดเสียง
กระຈຽ່ງกระຈຽ່ງไม่ได้ความ ได้ยินดังนี้ก็อยู่คำหนึ่งว่า
เรามานอนอยู่ที่นั่นเหมือนฉวักขเมีย ใครจะมาแอบดูทาง
โตนก็ไม่รู้ ก่อนยกความเหมือนพระนาค มีต่างกัน
ที่พระเทียมว่า นางสาวคำคักน้ำค้วยรอด ส่วนพระนาค
ว่าคักน้ำค้วยอะไรไม่รู้ ฯ

นายขันพะยานโทกก็ยกความว่า เมื่อเดือน ๔ ปี
อะไรไม่รู้ พะยานได้ ไปสู่มปลาดินแม่น้ำเคียงท่าหน้าโรง

๕๘ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ฯ ภาค ๒

นางสาวคำ ได้ขึ้นไปตีหน้าโรงเพื่อขอไฟกุศูตรี เห็น
ประตูโรงปักอยู่ ได้มองเข้าไปทางช่องฝา เห็นจำเลย
นั่งอยู่ในโรงบนยกพน นางสาวคำนั่งข้างล่าง ท่างกัน
ประมาณ ๓ คอก ไม่มีใครอยู่ในนั้น พูกระไรกันได้
ขึ้นแต่ไม่รู้เรื่อง เวลานั้นประมาณยามเศษ พระยาน
เห็นแล้วก็กลับไปสู่มปลา ทาได้ร้องขอไฟไม้ ฯ

พระยานของโรงก็ขึ้นอีก เป็นแต่ได้ขึ้นโรงก็ยก
เล่าข้าง เห็นจำเลยพายเรือกลับมาวัดในเวลาเช้าข้าง
ไม่เป็นทางระบถขึ้นพิจารณา จึงไม่ระบถถึง ฯ

นางสาวคำคนกลางเบิกความปฏิเสธ แก้วว่าในคืน
นั้นได้นอนอยู่กับนางสาวแก้วในมุ้งเดียวกันตั้งแต่หัวค่ำจน
รุ่ง และคำคำโรงก็ว่าได้เห็นตัวจำเลยด้วยแสง
ตะเกียงแขวนในโรง นางสาวคำว่าในโรงนั้นไม่ได้ใช้
ตะเกียงแขวน ใช้ชวดน้ำอวยรูปสี่เหลี่ยมเป็นตะเกียงตั้ง
เอามาให้คณะผู้พิจารณาดู ซ่อนโรงก็ไม่ซัก ฯ

พระย้อย พระย้อย พระยานจำเลยเบิกความเท็จกันว่า
ในวันและเวลาที่โรงทักหานั้น พระยานได้เห็นจำเลยอยู่

๖๐ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๑ ภาค ๒

ถนบกแล้วเมื่อดลกลับมา อย่างไรจึงพูดกันว่าแน่ละหรือ
ถ้าเห็นตัวจริง ๆ แล้ว ไม่น่าจะปรารภถึงความแน่ ๆ
ครั้นกลกลับมาแล้ว นำคชยศจำเลยเมื่อดลกลับมา แค่ว่า
ไค้คชยไม่ เจ้าห้องเสียบงชัย ๑ นางสาวคำค้ำนถึง
เรื่องตะเกียงที่โจทก์ว่าเป็นตะเกียงแขวน เขาว่าเขาใช้
ชวคน้ำอ้อยเป็นตะเกียงตั้ง เขามาให้คณะผู้พิจารณา
โจทก์ก็มีไค้ซักถาม ขอมรวิค้ำนค้ำยความนึ่งอ้อย ๑

ฝ่ายพระยานจำเลยเป็นภิกษุ มีสังฆวาสเสมอกับ
จำเลย ถ้าจำเลยประพุดศิลาตก คนไม่ไค้ประพุด
ค้ำยแล้ว คงไม่เบิกความรับสมอ้าง เป็นผู้มีถ้อยคำ
ควรวังไค้กว่าของนายชั้นคนสุมปล่าพระยานโจทก์ ทั้ง
พระผู้เบิกความยืนยันว่าไค้สออดามพระนาคโจทก์ข้าง
สองคราว พระนาคโจทก์บอกว่าไม่รู้ เป็นแต่พระ
เทียมเด่าให้ฟัง พระนาคก็มีไค้ซักพระยานผู้นี้ ขอมรวิ
ค้ำนค้ำยความนึ่งอ้อย ๑

กิริยาที่โจทก์ทำมาแต่ต้น บ่งว่าไม่ใช่ผู้ โจทก์มุ่ง
ความบริสุทธแห่งสงฆ์ โจทก์เพื่อไค้ความจำเลย ๑

พิจารณาไต่ความอย่างนี้ วินิจฉัยว่าจำเลยไม่มีผิด
โทษก็พักใส่ความ ให้อยู่ฟ้องของโทษก็เสีย ฯ

อันคดีทางคณะสงฆ์ เมื่อพิจารณาไต่ความว่า โทษ
ใส่ความจำเลย วินิจฉัยลงโทษโทษก็ไปก็เคี้ยว จำเลย
ไม่จำต้องฟ้องอีกสำนวนหนึ่ง จำเลยในอธิกกรณี ควร
ทำรายงานยื่นคณะผู้พิจารณา แจ้งการที่โทษก็นำผู้
ใหญ่บ้านไปค้นหาตัวจำเลยที่โรงนางสาวคำ เพื่อประ-
กอบคดีของคนเท่านั้น ฯ เพราะอย่างนี้จึงไม่ให้วินิจฉัย
อธิกกรณีเรื่อง ใส่ความที่จำเลยเป็น โทษก็ฟ้องโทษก็อีก
สำนวนหนึ่ง ก็ถือเอาสำนวนนี้เพียงเป็นเครื่องประ-
กอบวินิจฉัยอธิกกรณี ฯ

การที่โทษทำอุทธรณ์นำผู้ใหญ่บ้านไปค้นหาจำเลย
ในโรงนางสาวคำนั้น ทำเกินหน้าที่ของภิกษุสามัญ อัน
ภิกษุสามัญผู้ฟังความบริสุทธิ์ ค่อมมีเรื่องมาถึงคณะเพา
หน้า คือพบเห็นเข้าเอง หรือมีผู้บอกเล่าได้หลักฐาน
จึงโทษก็ขึ้น เพื่อส่งจะไต่ชำระมถกน หากภิกษุนั้น
ไม่ได้ทำผิดถึงข้อหา จะไต่พันหากมถกน ถ้าทำผิด

๖๒ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

วินิจฉัย สงฆ์จะได้นิโคตหรือกำกัเสียบ เป็นอันชำระ
มรดกนออกจากสงฆ์ ฝ่ายโจทก์ในอธิกรณ์นี้เที่ยวแสหา
ความจนถึงว่าได้ไปแอมองคุณ และได้ให้นายรุ่งผู้ใหญ่
ย้ายไปค้นหาจำเลยที่โรงนางสาวคำคุณุคำรวภูธรคัน
หาผู้ร้าย ๑ กวระที่โจทก์ให้นายรุ่งผู้ใหญ่ย้ายไปค้นโร
งนางสาวคำคุณุ เห็นว่าไม่ได้ทำด้วยความเชื่อว่าจำเลย
อยู่ในนั้น ทำเพื่อระลวงคณะผู้พิจารณาอธิกรณ์นี้ให้เชื่อ
ว่าคดีนี้มีมูลคังโจทก์ทำ โจทก์จึงกล้าขอให้ค้น ถ้า
โจทก์สงสัยจริงแล้ว เมื่อนายรุ่งผู้ใหญ่ย้ายไปขอให้เข้า
ไปค้นตนเอง คงเข้าไป นี่เป็นแต่ทำทุก ๆ ร้อง ๆ อยู่
เท่านั้น ๑

โจทก์ฟ้องอธิกรณ์ไล่ความจำเลยเช่นนี้ ชื่อว่าก่อ
อธิกรณ์ขึ้นในสงฆ์ มีโทษถึงบัพพาขณิกกรรม อยู่ใน
สงฆ์หมัก โจทก์ทำความไม่สงบขึ้นในสงฆ์หมักนั้น นอก
จากนี้ โจทก์เป็นผู้เที่ยวเที่ยวในคำค้น ผิดกิริยาสมควร
ให้เจ้าคณะจังหวัดไล่พระนาค พระเทียมโจทก์ในอธิกรณ์
เรื่องนี้เสียจากคณะ จักไม่วินิจฉัยถึงอาบัติอื่น โจทก์

ทั้ง๒พระองค์ การยกอายุคืนออกจากปาราชิกชั้นปรัย
สำหรับภิกษุผู้มีอายุเท่านั้น อลัชชัฏกไม่รู้สึกอาย
เลย เท่ากับถูกยกฟ้องเฉย ๆ ไม่ต้องรับโทษอย่างใด
อย่างหนึ่ง ฯ

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๒ ฯ

(ลงพระนาม) กรม - วชิรญาณเวโรท

จากแดงการชำระสงฆ์เล่ม ๑ หน้า ๓๐๘ ฯ

รายงานพิจารณาและวินิจฉัย

ของคณะกรรมการ

ที่ ๒๐/๓๓

วัดราชบพิธ

วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓

กราบทูลสมเด็จพระมหาสมณะ กรมพระยาวชิร-
ญาณวโรรส ทราบฝ่าพระบาท

ด้วยมีพระคำรัสสั่งให้เกล้ากระหม่อมกับพระญาณ
วราภรณ์ พระธรรมไตรโลกาจารย์ พิจารณาเรื่องพระศรี
วิชัย วัดบ้านปาง อ่างเภอด จังหวัดลำพูน ถูกหาว่า
มีพระพรรคพวกเป็นอันมาก เป็นเหตุระแวงของเจ้า
หน้าที่ฝ่ายอาณาจักรว่าเป็นฝักใฝ่ และไม่ทำการโอนอ่อน
และทำการขัดขืนต่อคณะสงฆ์จังหวัดนั้น ๆ เกล้า
กระหม่อมไต่ถามหม่อมเจ้ายวรงค์ อุปราชมณฑล
ภาคพายัพว่า การที่พระศรีวิชัยมีคนศิกมากนั้น อาจ
หมุดอายุ 18/04/2555
ระยงกับความฝักเป็นทางอาญาฟ้อง ต่อศาลได้หรือไม่ ฯ

รายงานพิจารณาวินิจฉัยเรื่องพระศรีวิชัย ๖๕

ไ้รับข้อขว่า ห้ามความผิดดังเช่นนั้นไม ๑ เกล้า
กระท่อมทั้งหลายจึงได้พิจารณาถึงการที่พระศรีวิชัย
ไมโอนอ่อนและชักขึ้นต่อคณะสงฆ์ส่วนเกี่ยว ไ้ความ
ทั้งข้อไปนี้

เจ้าคณะจังหวัดลำพูน ยกความผิดของพระศรีวิชัย
ขึ้น ๘ ข้อ คือ

๑. ตั้งตัวเป็นอุปัชฌายะ ขวชกุลบุตรไม่มีใบ
อนุญาต ๑

๒. ไม่อยู่ในบังคับบัญชาของพระครูมหาทักษา
เจ้าคณะแขวงล ๑

๓. เจ้าหน้าตฝ่ายอาตมาภิเษกเรียกประชุมสงฆ์ท้องที่
อำเภอล เพื่อตักเตือนให้วิระเขยบการคณะสงฆ์และ
ทางราชการ สงฆ์ไปประชุมทุกวัด เว้นแต่พระศรี
วิชัยไมไป ๑

๔. ทางราชการบ่าวร้องให้วัดทั้งหลายตามประทีป
ที่ขัง กลองในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วัด
ทั้งหลายทำคาม แต่พระศรีวิชัยไมทำ ๑

หมตอายุ 18/04/2565

๖๖ ประชมนิพนธ์อักษรณ ๓ ภาค ๒

๕. เจ้าคณะแขวงลี้ เห็นว่าวัดทั้งหลายขัดขึ้นต่อ
การคณะสงฆ์ เพราะเขาอย่างพระศรีวิชัย จึงร้องต่อ
พระครูศีลวิลาศ ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดลำพูน ฯ
ได้ว่ากล่าวตักเตือนเรียกทานบนพระศรีวิชัย ฯ ก็ยังขึ้น
ประพฤติกังก่อนอีก ฯ

ข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ เจ้าคณะจังหวัดลงโทษกักตัว
พระศรีวิชัยไว้ ๒ ปี ตามคำสั่งของผู้แทนเจ้าคณะ
ใหญ่ทุนเหนือ ฯ

๖. เจ้าหน้าที่ผ้ออาณาจักรขอสำรวจสำมะโนครัว
พระศรีวิชัยไม่ยอมให้สำรวจ ให้เจ้าหน้าที่สำรวจเขาเอง
เจ้าคณะแขวงเจ้าคณะจังหวัดส่งไปก็ไม่ทำตาม ฯ

๗. เจ้าคณะแขวงลี้กับประมุขอธิการวัดทั้งปวงใน
แขวงของตน อธิการหลายวัดทามาประชุมไม่ เพราะ
พระศรีวิชัยเป็นผู้ทำตัวอย่าง ฯ

๘. ล้อกันว่าพระศรีวิชัยมีบุญ เช่นมีกายสัก
ทองคำเล่ม ๑ คกลงมาจากอากาศ ยึดที่แทนบูชาพระ
ของพระศรีวิชัย ฯ เก็บรักษาไว้ที่ถ้ำหลวงล่อนพระศรีวิชัย

รายงานพิจารณาวินิจฉัยเรื่องพระศรีวิชัย ๖๗

จะอดเองหรือคนอื่นลือไปเองก็ตาม ก็เชื่อว่าเกิดแก่
พระศรีวิชัยเป็นเหตุ ทำให้มหาชนหลงนิยมนับถือ ๗

ข้อ ๖-๗-๘ นี้ เจ้าคณะจังหวัดกลางไทยชัยพระศรี
วิชัยจากจังหวัดลำพูนตามคำสั่งของผู้แทนเจ้าคณะใหญ่
หนเหนือ ภายใน ๑๕ วัน พระศรีวิชัยไม่ไป เจ้าคณะ
จังหวัดหาว่าขี้คำสั่ง เอาตัวมากักไว้ ต่อมาหม่อม
เจ้าวรเดชขออนุญาตต่อผู้แทนเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ
ส่งพระศรีวิชัยมากรุงเทพฯ ๗ เกล้ากระหม่อมทั้งหลาย
ไต่สวนพระศรีวิชัย เธอให้การดังต่อไปนี้

๑. ข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ พระศรีวิชัยรับสารภาพ ๗
 ๒. ข้อ ๖ พระศรีวิชัยแก้ว่า เธอไม่ได้เป็นเจ้า
อาวาสไม่ใช่หน้าที่ของเธอ ๗
 ๓. อธิการอื่น ๆ เอาอย่างเธอเอง เธอไม่ได้ยก
ไม่ได้สั่ง ๗
 ๔. ข้อ ๘ พระศรีวิชัยปฏิเสธว่า ของเช่นนั้นเธอ
ไม่มีและเธอไม่ได้ชัก เขาพากันลือไปเอง ๗
- เกล้ากระหม่อมพิจารณาเห็นร่วมกันดังต่อไปนี้

๖๘ ประชมนิพนธ์อภินิหารณ์ ๑ ภาค ๒

๑. ข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ พระศรีวิชัยรับสารภาพ และ
ไต่รับโทษแล้วเป็นอันไม่ต้องพิจารณา ๑

๒. ข้อ ๖ ตามคำแก้ของพระศรีวิชัยนั้น แก่ถูก
เพราะเหตุถูกต้อง ๑

๓. ข้อ ๗ เป็นความผิดของอภินิหารผู้เฒ่าอย่างต่าง
หาก เพราะอภินิหารไปเฒ่าอย่างผู้มีใจอภินิหาร พระศรี
วิชัยไม่มีผิด ๑

๔. ข้อ ๘ ไม่มีพยานหลักฐานว่าพระศรีวิชัยอวด
เมื่อมีคนเล่าลือกันไปเอง จะลงเฝ้าว่าพระศรีวิชัยมี
ความผิด เพราะเกิดแต่เหตุหาถูกไม่ ๑

ตามที่พิจารณามาในข้อ ๖-๗-๘ ได้ความว่าพระ
ศรีวิชัยไม่มีความผิด เจ้าคณะลงโทษเกินไป เพราะฉะนั้น
ควรปล่อยให้พระศรีวิชัยกลับไปภูมิลำเนาของตน ๑

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

(ลงนาม) พระญาณวราภรณ์

(ลงนาม) พระธรรมไตรโลกาจารย์

หมดอายุ 18/04/2565

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘ หน้า ๑๑๑ ๑

พระดำรัสสั่งคำวินิจฉัยเรื่องพระศรีวิชัย ๖ ๕

พระดำรัสสั่งคำวินิจฉัย

ท้าวไค้อ่านรายงานของกรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์กับ
พระญาณวราภรณ์ พระธรรมไตรโลกาจารย์ เข้ากัน
เป็นคณะกรรมการ พิจารณาเรื่องพระศรีวิชัย วัตถุประสงค์
อย่าง ชำเเน่ดี จึงหวัคกล้าพนั้นแล้ว คณะกรรมการไม่ได้
พิจารณาข้อหา ๕ ข้อของตัว ท้าวไค้เห็นว่า พระศรีวิชัย
รับสารภาพ และได้รับโทษแล้วนั้น พังโคขู่ฐานเป็น
การล่วงแต่ก็^๕ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาจึง แต่เมื่อ
พังกถึงยุคศิธรรม และความเป็นนัยอย่างก่อไป ควร
วินิจฉัยไว้ท้าว ๑

๑. พระศรีวิชัยตั้งตัวเป็นอุปัชฌายะเขาเอง บวช
กุกุบุตรไม่มีใบอนุญาตินั้น มีความผิดต่อคณะโดยแท้
เจ้าคณะสงไทยกักตัวพระศรีวิชัยไว้ไค้ออยู่ ส่วนกำหนด
ถึง ๒ ๕๒ บั้นนั้นแรงเกินไป ๑ คคคเช่นนี้ ตามธรรมเนียม
ที่เป็นมา เราเป็นผู้ส่งสงไทยเอง คคคนี้ผู้แทนเจ้าคณะ

๗๐ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ใหญ่หนเหนือ สั่งตามลำพังตนเอง ก็ไม่ผิดออก
แต่ถ้าได้ข้อคำสั่งของเรา การลงโทษจักได้เป็นไป
โดยพอกก็ ๑

ข้อ ๒ พระศรีวิชัยไม่อยู่ในความบังคับบัญชาเจ้า
คณะแขวงนั้น มีความผิดเฉพาะข้อที่สมควร เจ้าคณะ
ระลงโทษ ควรจะยกข้อขึ้นกล่าว ๑

ข้อ ๓ เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักรเรียกประชุมสงฆ์
เพื่อตักเตือนให้ รุ้ระเบียบการคณะสงฆ์และทางราชการ
พระศรีวิชัยไม่ไปนั้น ถ้าเขาขอให้เจ้าคณะแขวง เป็น
ผู้บอกนัค และพระศรีวิชัยเป็นเจ้าสำนักปกครองคณะ
สงฆ์หมู่หนึ่ง และไม่ไค้แจ้งเหตุขักข้องที่จะไปมิได้
มีความผิด ถ้าลำพังเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักรเรียกประชุม
เอง พระศรีวิชัยไม่ไป จะยกเอาเป็นความผิดมิได้ ๑

ข้อ ๔ ทางราชการบ่าวร้องให้วัดทั้งหลายตาม
ประทีปคัมภีร์กลอง ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
สมโภช พระศรีวิชัยไม่ทำตามนั้น การตามประทีป
คัมภีร์กลอง เป็นกิจอันจะพึงทำด้วยความมิแก่ใจ ทาง

พระคำรัสสั่งคำวินิจฉัยเรื่องพระศรีวิชัย ๗๑

ราชการนี้ว่าร้องก็เป็นเพียงนักให้ทำ ถ้าเป็นการ
บังคับแล้ว ผิดทางไม่เป็นพระเกียรติยศ พระศรีวิชัย
ไม่ทำความ ไม่ควรยกขึ้นเป็นความผิด ๆ

ข้อ ๕ ว่าทั้งหลายขัดขึ้นต่อความปกครองของ
เจ้าคณะแขวง เจ้าคณะยกเป็นความผิดของพระศรีวิชัย
นั้น หากดูไม่ ชอบแก่จะเอาความผิดแก่เจ้าอาวาส
ทั้งหลายเหล่านั้นเอง ๆ

ข้อหาทั้ง ๕ นี้ ก็ก็เป็นไปในคำกราวกัน เจ้า
คณะรักเอาไทย ควรจะยกขึ้นว่าในกราวที่ทำ ไม่
ยกขึ้นว่าในกราวนั้น ๆ มาประมวลยกขึ้นว่าและลง
โทษในกราวก็ยกขึ้นอย่างนี้ ไม่เป็นหลักฐาน คน
ทั้งหลายจึงเห็นว่าคุมแหงพระศรีวิชัย อันที่วังคูเหมื่อน
ระวาง ตามเจ้าหน้ที่ฝ่ายอาณาจักรว่าเป็นผู้บัญญัติ
ยกความผิดทางนั้นไม่ผิด จึงหยิบความผิดทางอื่นมา
ประมวลกันเป็นสาเหตุลงโทษ เพื่อจะได้เอาตัวมา
กักไว้เท่านั้น ๆ พระมีผู้คนคิดมากอย่างนี้ ยังไม่ได้
ทำการอื่นที่ว่า เป็นความผิดทางอาญาแผ่นดิน

หรือทางพระศาสนา ยังเอาโทษไม่ได้ ฯ เมื่อถูกลงโทษโดยมิขังควร นอกจากผิดกฏศีลธรรม คนทั้งหลายผู้ส่งสารข้อมเห็นความดีของเธอและนับถือมากขึ้น ครั้นโบราณ การเช่นนั้น อันเขียนไปรุนแรงถึงเขียนเหตุตั้งศาสนาขึ้นใหม่ ก็ได้เคยมีมาแล้ว ฯ

ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ คณะกรรมการวินิจฉัยว่า พระศรีวิชัยไม่มีผิด เจ้าคณะลงโทษเกินไป ควรปล่อยพระศรีวิชัยกลับไปภูมิลำเนาของตนนั้นชอบแล้ว แต่ปล่อยให้กลับไปตามลำพัง เจ้ากับเจ้าคณะไม่ได้รักเกรงเกรงอยู่ ควรจักส่งขึ้นไป ถ้าควรเป็นเจ้าสำนักก็จงให้เป็นตามเดิม ถ้าไม่ควร ก็จงให้มีสังกัดอยู่ในวัดอันที่พระศรีวิชัยระพึงเลือกได้ตามใจ กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์จงสั่งตามนี้ ฯ

(ลงพระนาม) กรม-วชิรญาณเวโรส

วัดเขมาภิรตาราม

วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๖๓

ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑

ในยุค

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

วินิจฉัยอธิกรณ์ของสมীরอก ฐานร้องเรียนว่าคงต้องปฐมปาราชิก

สมীরอก อายุ ๓๒ พรรษา ๔ อยู่วัดช่องลม แขวง
บางปลาสร้อย จังหวัดชลบุรี ถูกนายสืบทำรวจศรีชุม
ท้าวว่าคงปฐมปาราชิกด้วยนางอยู่ ๑

นายสืบทำรวจศรีชุมท้าว เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม
๒๔๖๔ นี้ เวลาราว ๑๐ น. ท. เศษ ทราบความจาก
นายเขียนว่า สมীরอกไปเสพเมถุนด้วยนางอยู่ณบ้าน
ของนางอยู่ จึงพร้อมด้วยตำรวจ ๒ นาย และนายคดี

หมดอายุ 8/04/2565

• ครบถ้วนเวลา ๒๒.๐๐ น. ในบัดนี้

๗๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

นายชื่น นายแดง นายสิงโต นายไข่ นายเขื่อน นายมูล
พากันไปชุมนุมอยู่ที่โคนต้นมะขามหน้าบ้านนางอยู่ เห็นสมิ
รอกขึ้นอยู่หน้าห้องกับนางอยู่ เพราะในบ้านมีตะเกียง
จุก แล้วสมิรอกกับนางอยู่ลงมาอาบน้ำที่บ่อ สมิรอก
ใช้ผ้าสีค่าผลัดอาบ นางอยู่เป็นผู้ชักน้ำให้อาบ และ
ซักผ้าเมื่ออาบแล้ว แล้วพากันกลับเข้าไปในโรงฯ เห็น
การเหล่านั้โคที่หมกด้วยแสงไฟส่องลงมาถึง ๑ พอสมิ
รอกบิ่คประตูโรง ข้างเจ้าพร้อมด้วยพวกจึงเข้าไปแอบ
มองกู่ที่ฝาโรง เพราะเป็นฝาซีกแคะโปรง เห็นสมิรอก
นั่งแคะสระง นิ่งกิน ข้าวพลาจพุก เบ้าหยอกจันนม นางอยู่
กินข้าวต้มแล้วก็เข้าไปในห้อง เขาเสื่อที่อยู่นั้นกับ
ผ้าวมออกมาสลัด แล้วเขาเข้าไปอยู่ไว้อย่างเดิม เรียก
นางอยู่ให้เข้าไป นางอยู่อดใจเขื่อน แค่นั้นก็เข้าไป
จึงกอดนางอยู่ล้มลงย้งร้านที่มเสื่ออยู่ ๑ เวลานั้น
ตะเกียงคยไครคยไม่ทราว ระหว่างนี้ไม่มีเสียงพูด
กัน คงไคยินแคะกระคานร้านค้ง ๑ ข้างเจ้าจึงให้
นายเขื่อนไปเอา โคมลานจุกมา แล้วร้องเรียกให้เข็ค

เรื่องรังเกียจว่าต้องปรุุมปาราชิก ๗๕

ประตุก็ไม่ใครจะเบ็ด คอพูดว่าสงสัยว่าเล่นไฟ จะเข้า
ไปตรวจ นางอยู่ถึงได้เบ็ด จึงเอาโคมถานเข้าไปส่อง
เห็นสมีรอกมาคลุมจีวร แสร้งทำนอนหลับอยู่ที่บ้าน
ในโรงนั้น ทาใช้รันทักอกนางอยู่นั้นไม่ สังกะทว่า
สมีรอกคงออกมาเมื่อเว็คนางอยู่ให้เบ็ดประตุ และ
สมีรอกเมาสุราเพราะพูดเซอะ ใ้ไ้ตามถึงซ้อและเหตุ
ที่มา ทอบว่าซ้อบุญ อยู่วั้กรรมวั้ มาคอบแก้กเพราะ
ไปคุดหนึ่งผู้ยังงไม่กลบย แต่ลงท่ายก็ไ้คความว่าซ้อ
รอกอยู่วั้ช่องลม จึงคุมตัวสมีรอกกลับมาโรงพัก
ใ้ให้นายเขียนรับตัวนางอยู่ไว้ ๑ สอดถามนางอยู่ว่าสมี
รอกมาทำไม ทอบว่าเป็นพระพี่ชายมาสร้งน้ำ และนางอยู่
ว่าคนเป็นภรรยาขายมูล คอคนที่มากับข้าพเจ้า เข้ารับ
ราชการทหาร เพิ่งปลอกเป็นกองทนน แต่โกรธกัน ๑
โรงค่านางอยู่อยู่แนหลังเคี้ยว ครวัก็อยู่ในนี้ ๑ เวลา
เข้าไปเจียนนี้มีแต่สมีรอกกับเด็กศิษย์นอนอยู่บ้านเคี้ยว
กับสมีรอก และนางอยู่ด้วยลูกเล็กยังกินนมเท่านั้น ๑

๗๖ ประชมนิพนธ์ยอชักรณ ๑ ภาค ๒

คนบ้านใกล้เคียงรู้เห็นก็ช่วยกันมากกว่า สมิโรคมาบ้าน
นางอยู่เวลาดำคั้น กลยเวลาเข้ามีคเสมอ ๑

สมิโรคจำเลยให้ด้อยคำว่า เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม
๒๔๖๔ น เวลา ๖ ล.ท. (๑๘.๐๐ น.) ข้าพเจ้าก็ย
เก็กจิตร เก็กแจ้ว ไปหานางอยู่ที่บ้านของนางอยู่
เวลานั้น นายรูปและบุตรนายรูปบ้านใกล้เคียงมาอยู่ที่นั้น
ด้วย พอมีคเขาก็กลยบ้านเขาทังพ่อลูก คงเหลือ
แต่ข้าพเจ้ากับนางอยู่และเก็กจิตร เก็กแจ้วไปกุนนัง
ณี่ปัน ข้าพเจ้าไค่นั่งอยู่ที่ร้านหน้าโรง นางอยู่กั่นั่งพักอยู่
ด้วย พอเวลาไม่ถึง ๗ ล.ท. (๑๙.๐๐ น.) ข้าพเจ้าไค่ลง
ไปตรงน้ำกับเก็กจิตรที่ข่อ เก็กจิตรคักน้ำไค่ช้าย ใช้
ผู้ช้ายตามปลกคิจของพระ ชายน้ำแล้วกลยมานั่งอยู่ที่
เคิม กับนางอยู่และเก็กจิตร ไค่ไค่ฉันจ้งทั้น ไค่ไค่
พุกว่าไค่มีแกงทมกินไค่ร่อย ๑ พอเวลา ๘ ล.ท.
(๒๐.๐๐ น.) ก็มิตำรวรไปเรียกไค่เย็คประคัวร์
นางอยู่จ้งไปเย็คไค่ คำรวรเข้าไค่ไค่แล้วออกไค่ข้าพเจ้า
ไปโรงพัก นางอยู่ณั้นคำรวรจะเอาควไปด้วย แต่นาย

เรื่องร้องเกี่ยวกับต้องปรุุมปราชิก ๗๗

เขียนขอรับตัวไว้ ๑ ข้าพเจ้ารู้จักนางอยู่มานานแล้ว
แต่ครั้งยังไม่ได้วิวส เกิมเป็นภรรยาใครและเกิวนมี
สามีหรือไม่ก็ไม่ทราบ ๑ เหตุที่ไปบ้านนางอยู่ก็เพราะ
นางอยู่ให้เกิกจิครนิมนต์ไป เพื่อยืมเงิน ๑๐ บาทแต่ก็
ไม่มีให้ ๑ ก่อนนั้นก็เคยให้นางอยู่ยืมเงิน ๕ บาท ก็
ใช้กันเสร็จแล้ว นอกจากนั้นไม่เคยให้อะไรนางอยู่ ๑
หาได้เข้าไปในท้องนางอยู่ไม่ ๑ นอกจากไปครั้ง
ไม่เคยไปบ้านนางอยู่ เคยไปแต่เมื่อครั้งเป็นคดีสด ๑
นางอยู่เป็นญาติของข้าพเจ้า เพราะโยมยอก ๑ ขอ
อ้างเกิกจิครเป็นพะยาน ๑

นางอยู่จำเลย อายุ ๒๐ ปี ให้ถ้อยคำว่ สมิวอก
เป็นญาติของข้าพเจ้า ทราบจากโยมของสมิวอก ๑
เกิมข้าพเจ้ามีสามีชื่อนายมูล แต่เลิกกันมาได้ ๒ ปี
เคย มีบุตรด้วยกัน ๒ คน เคยวนยังไม่มามีสามี ๑
วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๖๔ นี้ เวลาพลยค่ำ สมิวอก
กับศิษย์ ๒ คนมาที่บ้าน โภยได้สั่งให้เกิกทวักนิมนต์
มาเพื่อยืมเงิน ๑ สมิวอกมานั่งที่ร้านในโรง เวลานั้น

มีนายรูปและนางมอญคนบ้านใกล้เคียงด้วย (ภายหลัง
 จำเลยให้การใหม่ว่า) นายรูปและนางมอญไม่ใ้
 อยู่ดอก ๑ ได้ขี้มเงินสมีรอก ๕ บาท สมีรอกว่า
 ไม่มี ๑ เกิดศิษย์สมีรอกคนหนึ่งไปคูหนึ่งอยู่ขึ้น คง
 เหลืออยู่แต่ข้าพเจ้ากับสมีรอก และศิษย์อีกคนหนึ่ง
 และบุตรของข้าพเจ้าอีกคนหนึ่ง ๑ พอเวลา ๘ ล.ท.
 (๒๐.๐๐ น.) สมีรอกลงไปอาบน้ำที่หน้าบ้าน ไป
 แต่ผู้เดียว เขาอะไรผลัดอาบไม่ทราบ อาบแล้วกลับขึ้น
 มานั่งที่เค็ม ๑ ขณะนั้นครั้นนอนอยู่ในห้องร้องไห้ จึง
 เข้าไปให้กินนม ๑ มีตะเกียงจุดแขวนอยู่ที่เสาหน้า
 ห้อง ๑ กำลังให้บุตรกินนมอยู่ คำรวมาเรียก ๑
 ได้ทราบว่าคำรวมาตกใจจึงดับไฟเสีย แล้วเข้
 ปรกติให้ ๑ คำรวมีตะเกียงदानจุดไปด้วย ในบ้าน
 เวลานั้นไม่มีไฟจุด ๑ คำรวตามสมีรอกว่ามาทำไม
 สมีรอกว่ามาสงรงน้ำและคอย เกิด ไปคูหนึ่งอยู่ขึ้นยังไม่
 กลับ ๑ คำรวให้สมีรอกและข้าพเจ้าไปโรงพัก แต่
 นายเขียนรับควข้าพเจ้าไว้ ๑ นอกจากมาครั้งนี้ สม

เรื่องรังเกียจว่าต้องปฐมปาราชิก ๗๕

รอดไม่เคยมาบ้านข้าพเจ้า ๆ ไม่เคยร่วมประเวณีกับ
สมีรอก ไม่มีพระยานหลักฐานอ้าง ๆ

ต่อมาวันอนนางอยู่ให้การว่า ที่ให้การไว้ก่อนยัง
คลาดเคลื่อนอยู่ ๆ ความจริงสมีรอกได้เข้าไปในห้อง
นอนของข้าพเจ้า เรียกให้ข้าพเจ้าเข้าไป ข้าพเจ้านิ่ง
เฉย สมีรอกออกมาจับมือข้าพเจ้าวิ่งเข้าไปในห้อง
นอน นั่งรวมกันอยู่ที่บ้าน ซึ่งเป็นที่นอนของข้าพเจ้า
ยังหาที่ร่วมประเวณีกันไม่ คำรวจก็มาเรียกให้แยก
ประตู ๆ ความจริงแม้แต่ก่อนมา สมีรอกกับข้าพเจ้า
ยังหาเคยร่วมประเวณีกันไม่ ๆ

นายเขียนพระยานโฑกให้การว่า เกือบ ๕ ปี วัน
ไรจำไม่ได้ เห็นสมีรอกมาบ้านนางอยู่หลายครั้งใน
เวลาคำค้น นายใช้คนบ้านโฑกเคียงบอกว่สมีรอก
มาเสพเมदनกับนางอยู่ ๆ ข้าพเจ้าไปแอบดูที่รั้วบ้าน
ข้าพเจ้า ซึ่งห่างจากบ้านนางอยู่ราว ๖-๗ วา เห็น
สมีรอกนั่งคยอภัยกับนางอยู่มีเด็กศิษย์นั่งขยู่ด้วย ได้
แยก ๒-๓ คราว ๆ คนวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๖๔

๘๐ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ ๑ ภาค ๒

นี้ พยนายสืบคำรวจตรีอุ้มจึงได้ยกเรื่องนั้นให้ทราบนายสืบคำรวจตรีอุ้มพร้อมด้วยพวกจึงมาจับ แต่ข้าพเจ้าแหวะเข้าข้านเสียบ ทาไค้ไปไค้ข้วยไม ๑

นายข้อยพะยานโจทก์ให้ถวรว่า บ้านข้าพเจ้าห่างจากบ้านนางอยู่ราว ๑๕ วา นั่งอยู่ที่บ้านข้าพเจ้าแลเห็นคนในบ้านนางอยู่ เคยเห็นสมิ่วอกไปบ้านนางอยู่ราว ๓-๔ ครั้ง ไปเวลากลางคืน บางครั้งก็มีไค้กัไปไค้ข้วย บางครั้งก็ไม่มี มีผู้ลอกันว่า นางอยู่กัขสมิ่วอกเสพเมตุน เดือน ๕ ขึ้น วันไรจำไมไค้ เวลากลางคืน ข้าพเจ้าเคยไปแอบคุที่ข่อนำบ้านข้าพเจ้า ห่างจากบ้านนางอยู่ราว ๔ วา เห็นสมิ่วอกนั่งอยู่ในโรง ๒ คนกัขนางอยู่ ในโรงนั้นมีตะเกียงทุก ๑

นายข้อย พะยานโจทก์ให้ถวรว่า เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๖๔ เวลา ๑๐ ล.ท. (๒๒.๐๐ น.) นายสืบคำรวจตรีอุ้มชวนข้าพเจ้าไปคุสมิ่วอกร่วมขรูมข่าราชิกกัขนางอยู่ ไปคุข่อนอกบ้านนางอยู่ เห็นพระอายนำทข่อนำหน้าบ้านนางอยู่ ภายหลังจึงทราบบว่าพระ

เรื่องรังเกียจว่าต้องปฐมปารชิก ๘๑

นั้นคือสมิโรค เห็นสมิโรคใช้ผ้าสีดำเป็นผ้าถุงอาชน้ำ
เข้าใจว่าเป็นผ้าถุงผู้หญิง เพราะเมื่อเข้าไปจับ เห็นผ้า
ถุงดำผู้หญิงเชยกผงอยู่ เห็นนางอยู่เกินเข้าเกินออก
อยู่ สมิโรคอาชน้ำแล้วเข้าไปในโรงแล้วปักประตุนาง
นางอยู่ก็อยู่ในนั้น ก่อนข้าพเจ้าเข้าไปคุณถึงริมฝาโรง
เห็นในนั้นตะเกียงอยู่หนึ่งดวง เห็นสมิโรคกำลัง
นั่งกินข้าวพร้อมกับนางอยู่ผู้หนึ่งอยู่ด้วย ว่ากระไรหาได้ขึ้น
ไม่ เห็นแต่จับมนางอยู่ ระหว่างนั้นข้าพเจ้าออกมาเสีย
กลับเข้าไปดูเห็นสมิโรคเกินเข้าไปในห้องนอน แล้ว
ข้าพเจ้าออกไปเสียอีก คงได้ขึ้นแต่เสียงกระพือผ้า
หรือเสื่อ และในไม่ช้าไฟนั้นก็ดับ แล้วได้ขึ้นเสียง
นายสิบตำรวจพร้อมเรียกให้ปักประตุนางอยู่
ประตุนางอยู่ แล้วนิมนต์สมิโรคไปโรงพัก ฯ

นายโต พะยานโตทักให้การว่า เมื่อวันที่ ๕
พฤษภาคม ๒๔๖๔ เวลาประมาณ ๑๐ ล.ท.เศษ
(๒๒.๐๐ น.) ข้าพเจ้าอยู่บ้านของคนซึ่งอยู่ใกล้กับ
บ้านนางอยู่ เห็นนายสิบตำรวจพร้อม นายเขียนกับพวก

๘๒ ประชมนิพนธ์อักษรวิจิตร ๑ ภาค ๒

อีกหลายคนเดินผ่านหน้าบ้านข้าพเจ้าไป นายเขียน
ชวนข้าพเจ้าว่า ไปรับพระค่องปาวาชิก จึงไปขึ้นคอก
โคนต้นมะขามหน้าบ้านนางอยู่ เห็นสมีรอกอายนางอยู่
ต่อน้ำหน้าบ้านนางอยู่ นางอยู่ยืนอยู่ด้วย และนางอยู่
ไก่อื่นเข้า ๆ ออก ๆ ระหว่างบ่อน้ำและโรง เห็นอยู่
ด้วยกัน ๒ คนเท่านั้น สมีรอกใช้ผ้าสีกำนึ่งอายน้ำ
อายน้ำแล้วก็เข้าไปในโรงกับนางอยู่พร้อมกัน แต่
ข้าพเจ้าขยับเข้าไปแอบดูถึงริมฝาโรง เห็นสมีรอกนึ่ง
สองไม้ไก่อื่นจิวรและสวมอังสะนั่งกินข้าวอยู่ นางอยู่
เช่นผู้จักมาให้ สมีรอกจึมนนางอยู่ไปพลางในเวลา
กินข้าว กินข้าวแล้วเข้าไปในห้องเอาเสื้อกระพ้อแล้ว
ไว้ตามเค็ม แล้วเรียกนางอยู่ให้เข้าไป นางอยู่ก็วิ่ง
อยู่ แต่แล้วก็เข้าไป สมีรอกจึมข้อมือนางอยู่รุ่งเข้าไป
แล้วหยิบเงินจากชายพกนางอยู่ ๆ บอกว่ามีบาทเคี้ยว
แต่สมีรอกก็คึกตะเกียง ข้าพเจ้าก็ออกไป นายสืบ
คำวาทวิธณ์เรียกนางอยู่ให้เข้คประคูนาน นางอยู่จึง
เข้ค นายสืบคำวาทวิธณ์จึงนิมนต์สมีรอกไปโรงพัก ๆ

เรื่องรังเกียจว่าต้องปฐมปาราชิก ๘๓

นายเจริญ พะยานโงทกให้ด้อยคำว่า เมื่อวันที่ ๕

พฤษภาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐ ส.ท. เศษ (๒๒.๐๐ น.)
ข้าพเจ้าพบนายสืบคำวระตรีอุมกับพวกหลายคนที่หน้าตึก
หลวงบำรุง เขาชวนข้าพเจ้าไปจับพระคองปาราชิก ใ้
ไปขึ้นที่ตรอกหน้าบ้านนางอยู่ ไ้ขึ้นแต่เสียงคนอาชญา
ที่หน้าบ้านนางอยู่ เพราะอยู่ห่างจากพวกนั้น ครั้นแล้ว
จึงเข้าไป ทราบจากนายสืบคำวระตรีอุมว่าพระมาอาชญา
ที่บ้าน นี้จะทำซ้ำเรากันแล้วกรรมจึงมาอาชญา ข้า-
พเจ้าไ้เข้าไปแอบอยู่ที่ริมฝาโรงพร้อมด้วยพวกที่ไป เห็น
สมิรอกกระพ้อเสื่ออยู่ในห้องนอน แล้วไปไว้ที่ร้านตามเค็ม
เวียนนางอยู่เข้าไป นางอยู่ก็ทำอีกเอน แต่แล้วก็
เข้าไป ทรงที่ข้าพเจ้ามองดูหาใคร่ذنักไม่ ก็พอก
ทะเกียงกับ ฯ นายสืบคำวระตรีอุมเรียกให้เบ็คประตู
หากขณะนั้นจะทำซ้ำเรากั้ซ้ำเรี เพราะนานนางอยู่จึง
เบ็คประตู นายสืบคำวระตรีอุมจึงเข้าไปนิมนต์สมิรอก
ไปโรงพัก ฯ

๘๔ ประชุมวินิจฉัยข้อกรณี ๑ ภาค ๒

เด็กจิตร พะยานจำเลย อายุ ๑๓ ให้ถ้อยคำว่
ข้าพเจ้าเป็นศิษย์สมิรอก เมื่อก่อน (คือวันที่ ๕) เวลา
หัวค่ำ สมิรอกกับข้าพเจ้าไปบ้านนางอยู่ด้วยขุระระไร
ไม่ทราบ นางอยู่ไม่ได้ ไซ้ให้ข้าพเจ้านิมนค้สมิรอกไป
สมิรอกนั่งอยู่ที่ร้านในโรง ข้าพเจ้าและนางอยู่กับลูก
นางอยู่ด้วย นางอยู่นั่งห่างสมิรอกราว ๒ วา ข้าพเจ้า
เลยหลับไป ๑ สมิรอกปลุกข้าพเจ้าให้ไปเป็นเพื่อน
อาชาน้ำข่อย ข้าพเจ้าเป็นผู้คักให้อาช มีผ้าอาชผลัก
อาชน้ำ แล้วกลับมานั่งที่เค็ม ข้าพเจ้าก็นอนหลับต่อไป
จนคำรวรมา ๑ บ้านนางอยู่ข้าพเจ้าเคยมากับสมิรอก
ครั้งนั้นเท่านั้น ๑ เค็มนางอยู่อยู่บ้านนางเรือน สมิรอก
เคยไปบ้านนางเรือนบ่อย ๆ ๑ ข้าพเจ้าเคยหลับเช่นนี้
เสมอ ๑ เวลาข้าพเจ้านอนหลับ สมิรอกจะทำอย่างไร
กับนางอยู่ข้างที่หาทรายไม่ กลัวยักเวลาก็คิดคั้นเพียงไร
ไม่ทราบ ชาวบ้านร้านตลาดและแม่ค้ำนอนกันหมด
แล้ว ๑

วินิจฉัยต่อไป ฯ

๑. ข้อที่สมิรอกอ้างเหตุไปบ้านนางอยู่ว่า ไปขาย
น้ำ ฯ นางอยู่ให้เด็กจิครมาเรียกไปขี้มเงิน ฯ ไป
นอนคอยเด็กแจ่นั้น มิใช่เหตุอันควรไป ฯ น้ำขาย
ในวัดไม่มีหรือ คงมี ร้อนเพียงไรจำเป็นต้องขายที่วัดคน
มิใช่ไปแรมในบ้าน การขายน้ำในบ้านซึ่งมีแค่นั้น
แม่ลูกอ่อนและเย็นเวลากลางคืน น้ำรังเกียจเท่าไร
เวลากลางวันก็ยังไม่วายระน่าละอายแก่ใจ ฯ ผู้จะ
ให้ขี้มจำเป็นอย่างไรต้องวิ่งไปหาผู้ขี้ม หมายความว่า
เฉพาะเรื่องนี้ เห็นว่าไม่ใช่กิจจำเป็นเลย ฯ ไปนอน
คอยเด็กศิษย์ในบ้านเช่นอย่างบ้านนี้ คุณหาใช้การจำเป็น
ไม่ รักเด็กมากกว่ารักวิชาชีพของคนอันระเสียด ก็
อย่างไร ฯ การที่สมิรอกไปหานางอยู่ที่บ้านของเขา จึง
ส่อให้เห็นว่า มุ่งที่จะประพฤติกิเลสฉาวจารอันเลวทราม
เท่านั้น มิใช่เหตุอื่น ฯ

๒. สมิรอกปฏิเสธว่า ไม่ได้ทำอะไรนางอยู่ทั้ง
หมคนัน ทหารวังไม่ โทกก็ให้เห็นสมิรอกขี้นมและ

๘๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

กอดนางอยู่ ๑ นายชั้น นายโต พระยานโทกก็ได้เห็น
สมิรอกขยับนางอยู่สมคำโทก นางอยู่ก็รับสมอ้างว่า
สมิรอกขยับมือคนเข้าไปนั่งบนร้านที่นอนของคน ๑ เป็น
อันว่าสมิรอกได้ร่วมกายสังสัคคะสังฆาภิเสสสวิง ๑

๓. สมิรอกว่า ใ้ ไปบ้านนางอยู่กลางคืน วัน
เมื่อถูกขยับคราวเคียวเท่านั้น ทาวิงไม่ แม้นางอยู่รับ
สมอ้างว่า สมิรอกใ้ ไปบ้านคนกลางคืนครั้งถูกขยับ
เท่านั้น ก็ฟังเขาเป็นจริงไม่ได้ ๑ นายเขียนพระยาน
โทกก็ว่าสมิรอกไปกลางคืนหลายครั้ง นายปุบพระยาน
โทกก็เข็ญความว่า เห็นสมิรอกไปบ้านนางอยู่กลาง-
คืน ๓-๔ ครั้ง เค็จิตรพระยานจำเลขก็ใ้ได้อธิบายว่า
สมิรอกเคยไปหานางอยู่ เมื่ออยู่บ้านนางเรือนเือง ๑
พระยาน ๓ ปากล้วนกล่าวสมคำหาของโทก ๑ อนึ่ง
การที่สมิรอกขยับเนอขยับนางอยู่ใ้กันนี้ สอใ้ให้เห็นว่า
มิใช่จะเพ็งมีเมื่อวันถูกขยับนั้นเท่านั้น สันนิษฐานว่า
สมิรอกคงใ้ไปหานางอยู่ณบ้านของเขาเอง หรือบ้าน
นางเรือนก็ตามมาก่อนถูกขยับแล้วหลายคราวจริง ซึ่ง

เรื่องร้องเรียนว่าต้องปฐมปราสาท ๘๗

เป็นเวลาสำหรับต้องผูกฟากฟิงไซ ก่อนจนกว่าจะตกลง
รับขอรับตัวกันได้ ๑

๔. ความที่วินิจฉัยมา ปฐมภูเพียงสมิรอกต้อง
สังฆาภิเสศ ๒ ข้อคือ ทฎุจุลลวาระ ภายสังสัคคะ
หรือสัญญาเจตนิกลกวิสฎุจิ ก็น่าจะมีตัวนั้นที่จริง
แต่อาการกิริยาที่เป็นไป อยู่ข้างล่อแหลมเหลือเกิน
เพราะฉะนั้นน่าร้องเรียนว่า สมิรอกจะต้องเมณฑปราสาท
ด้วย ๑

๕. อาศัยเหตุนี้ ข้าพเจ้าสั่งให้เจ้าคณะในท้องถิ่น
สกัดสมิรอกเสีย เมื่ออ่านคำวินิจฉัยนี้ให้ฟังแล้ว ๑ ห้าม
ไม่ให้สมิรอกอุปสมบทสืบต่อไป ๑

จักราชยพิช กรุงเทพ ๑

วันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๔

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘ หน้า ๓๓ ๑

วินิจฉัย

อุทธรณ์ประชุมป่าราชิก

ในระหว่าง { อัยการจังหวัดยะลา โทรท
สมิ่อง วิกสามแยก จำเลย

โทรทที่ว่า ในระหว่างเดือน ๗ ถึงเดือน ๘ ปี
มะเส็ง พ.ศ. ๒๔๖๐ สมิ่องไค้โสพเมตุนกัยนางแม่น
จนเกิดบุตรด้วยกัน ๑ คน ๑

จำเลยให้การปฏิเสธ และแก้ว่านางแม่นเป็นภรรยา
นายฟู มีบุตรด้วยกัน ๑ คนต่างหาก จำเลยดูใส่
ความ เพราะนายอินก้านั้นขี้มเงิน ๑๐๐ บาทต่อจำเลยๆ
ไม่ให้ นายอินก้านั้นจึงนำนางแม่นไปฟ้องใส่ความ
จำเลย นายฟูผู้ริบขู่ว่าเป็นสามีนางแม่นก็ถูกอำเภอ
เอาตัวชิงเสีย ๑

นางแม่นให้การรับว่า สมิ่องไค้ร่วมสังวาสกับตน

มีชื่อแก้วพวงไต้ สมีผ่องเวลานชอายุ ๓๕ พรรษา
 ๑๖ อยู่วัดสามแยก อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิง
 เทรา นางแม่นเวลานชอายุ ๒๒ อยู่กับนายพูนผู้เป็น
 ดง ซึ่งบิดากดให้เป็นบุตรบุญธรรม บ้านนายพูนนั้น
 มีคนอยู่ด้วยกัน ๓ คนคือ นายพูน นางไผ่ภรรยา
 นายพูน และนางแม่น ๑ นายพูนนางไผ่เป็นผู้อุปการะ
 วัดสามแยก ส่งสำรับพระอิถิกาวัดนั้นและสมีผ่อง
 เรือนนายพูนมี ๓ ห้อง นางแม่นนอนคนเคียวห้องหนึ่ง
 กางหาก พนเรือนสูงจากดินราว ๒ ศอกเศษ พนห้อง
 นางแม่นนอนมีช่องพอควักคนลอคชนลงได้ ๑ บ้าน
 ห่างจากวัดสามแยกประมาณ ๑ เส้นเศษ ๑ ระหว่าง
 นางแม่นตั้งครรภ์โดยไม่ปรากฏว่ามีสามี มีคนเห็น
 ครรภ์ซัดแล้ว นายพูนได้มาลักพานางแม่นไป และ
 ทำการสมิครสมานตามธรรมเนียม ไม่กี่วันนายพูนก็
 นางแม่นไปไถ่ภรรยาใหม่ นางแม่นคลอดบุตรเป็น
 หญิงยังมีชีวิตอยู่ นางแม่นว่าคนตั้งครรภ์ด้วยสมีผ่อง
 เพราะสมีผ่องมาร่วมประเวณีชนลงทางช่องพนนั้นทุก

๕๐ ประชมนวินิจฉัยข้อริกรณี ๑ ภาค ๒

คราวที่นายพูนไม่อยู่ไปค้างเสี้ยกอน อยู่แต่นางไผ่
ภรรยาพูนก็ทุกข์มาก ๑

วินิจฉัยต่อไป

พระยานฝ่ายโจทก์ก็หลายปาก ส่อให้เห็นว่าจำเลย
มิโทษเพียงฉาษาปาราชิก เช่นนายสู ผู้มาอาศัยอยู่ที่
โรงในบ้านนายพูนชั่วคราว ได้ยินเสียงลงคยทาง
ใต้ถุนห้องนอนนางแม่้นเวลากลางคืน เห็นเป็นพระมี
จิวรพาค่าเดินออกไป ได้สะกดยไปจนถึงพระนั้นขึ้น
กฏีกัดสามแยก แล้วไขไฟที่หรีให้สว่างขึ้น จึงรู้ว่า
สามีเอง ก็เป็นเครื่องสนับสนุนคำรับสารภาพของนาง-
แม่้น ๑

พระยานฝ่ายจำเลยโทษมากก็ได้ความว่าจำเลยเป็น
คนเรียบร้อย แต่ก็ไม่ใช่ข้อหักล้างพระยานฝ่ายโจทก์
ได้ ๑

นางแม่้นซึ่งนับว่าเป็นจำเลยผู้หนึ่งที่ได้รับสารภาพนั้น
มีขัญหาอยู่ว่าจะฟังได้หรือไม่ ๑ นางแม่้นยอมเสียตัว
โดยว่าได้รับคำสั่งฉัญญาจาก สามีเองว่าจะสึก ออกเลี้ยงค
ตามธรรมเนียม แต่ก็หาสึกไม่ ๑ คำสั่งฉัญญานักเชอ

ว่ามีจริง เพราะนางไต่ได้ทราบจากนายมากศิษย์ของ
สมิถ่อง บอกว่าสมิถ่องจะสึกมาเลี้ยงคนางแม่นั้นเป็น
ภรรยา ฯ แต่ นายมากปฏิเสธ นางไต่ระไต่ความ
สมิถ่องผู้ ที่คนเคยส่งเสียสำรับและน้ดื่ก็ไม่น่าจะ
เป็นไต่ ฯ

นายฟผู้มาลักพานางแม่นั้นไปเมื่อนางแม่นั้นปรากฏว่า
มิควรแล้ว ในสำนวนปรากฏว่าเป็นความคึกของ
สมิถ่อง ฯ แต่จริงเท็จนั้นไต่ก็ไม่เข้าใจที่ระต้องพิจารณา
แต่สันนิษฐานว่า หากนายฟไต่ได้สัมผัสกับนางแม่นั้นจริง
สมิถ่องจะพันรำกัหรือไม่ ก็เห็นว่าไม่พัน เพราะมีผู้
เห็นเช่นนายสุไต่เห็นนั้น ฯ

ด้วยเหตุนี้ คำของนางแม่นั้นเป็นอันฟังได้ว่า สมิถ่อง
ไต่ต้องปฐมปาราชิกกับนางแม่นั้นจริง มหาเถรสมาคม
พร้อมกันสั่งให้ สึกสมิถ่องเสีย ฯ

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ฯ

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

พระธานแห่งมหาเถรสมาคม

หมดอายุ 18/04/2565

จากแดงการพิคพะสงฆ์ เล่ม ๘ หน้า ๘๑ ฯ

บันทึกความเห็นประกอบเรื่อง

พระผู้ต้องทําในอภินิหารปฐมปาราชิกนั้น ในสมัยก่อนพ.ศ. ๒๔๖๓ นอกจากจะฟ้องทางคณะสงฆ์ไปแล้ว อัยการแผ่นดินก็อาจเป็นโจทก์ฟ้องเป็น ความอาญาต่อศาลหลวงได้อีก และถ้าทางพิจารณาได้ความจริงตามคำฟ้อง ศาลมีอำนาจลงโทษอาญาได้ตามหมายประกาศรัชกาลที่ ๕ ว่าด้วยภิกษุสามเณรประพฤติอนาจาร และตามมาตรา ๔๐-๔๑ แห่งกฎหมายลักษณะฉวีเมษ

การที่แผ่นดินสอดมือเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีปฐมปาราชิกในยุคนั้น ก็โดยมีนโยบายจะสนับสนุนการพระศาสนาให้เข้มแข็งโดยสวัสดิ์ ทนทานกำจัดภิกษุอสังฆิให้สิ้นเชิง ทั้งนี้โดยฐานที่พระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นเอกอัครพุทธศาสนูปถัมภก เป็นการออกหนุนพระพทอบัญญัติให้มีผลศักดิ์สิทธิ์ แต่คดีปฐมปาราชิกเช่นนี้เป็นคดีพิจารณาได้ยากยิ่ง เพราะเป็นกรรมที่

ประกอบในที่เร้นลับตามวิสัยของปกคิชน ยากที่จะหา
 พะยานหลักฐาน ที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยประจักษ์มาขึ้น
 ยัน และตามหลักกฎหมายอาญานั้น ท่านสันนิษ-
 ฐานไว้ ในเบื้องต้นก่อนว่า บุคคลทุกคนเป็นผู้สุจริต
 การพิจารณาชี้ขาดในคดีอาญา หากมีข้อสงสัยใน
 การกระทำของผู้ต้องหา ศาลไม่แน่ใจว่าจำเลยจะทำ
 ผิดจริงหรือไม่แล้ว ก็หาอาชงโทษจำเลยได้ ไม่ จำ
 ต้องยกความสงสัยให้เป็นประโยชน์แก่จำเลยเสมอไป
 ซึ่งหลักการพิจารณาอภินิหารในคณะสงฆ์ ก็หลักการ
 การพิจารณาอภินิหารนั้น ท่านเพ่งความบริสุทธิ์ของ
 จำเลยเป็นสำคัญ แม้จะไม่มีพะยานยืนยันแน่ลงไป
 ความคำหา แต่พฤติการณ์สื่อให้เห็นว่าจำเลยมีมลทิน
 มัวหมองแล้ว คณะสงฆ์มีอำนาจกำกับจำเลยเสียจาก
 ขรรณวินัยได้ เพราะความเป็นอยู่ของภิกษุ ต้องไม่เป็น
 ที่รังเกียจด้วยเรื่องศีลสามัญญตา ความเป็นผู้มีศีล
 เสมอกันของเหล่าสพรหมจารี หากมีความรังเกียจเกิด
 ขึ้นเป็นไปอยู่ในหมู่สพรหมิกค่อภิกษุรูปใด รูปนั้น

๘๔ ประชุมวินิจฉัยอริกรณ ๑ ภาค ๒

ข้อว่าเป็นเสียนหนามของหมู เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะ
ระพึงกำจักเสียบ

การที่แผ่นดินสอดเข่นถั่วข้องกับคักปฐุมข่าราชิก
นั้น บ่อมเป็นผลดีแก่คณะสงฆ์ในสมัยก่อนๆ ไม่น้อย
เพราะเวลานั้นทางคณะสงฆ์ยังมีไต่วางรูปการปกครอง
ให้รักกลมเช่นในขัคนี้ หากแผ่นดินจะไม่เจ้าเขาเป็น
อูระ ภูมิภาคลัษชีกิจะกำเวียบ แต่หลังที่ได้เปลี่ยนแปลง
การปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติลักษณะปก-
ครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ แล้ว การคณะสงฆ์ก็เป็น
ระเขียบคักขึ้น รัฐบาลเห็นเป็นการสมควรที่จะปล่อยให้
คณะสงฆ์ปกครองกันเองโดยลำพัง จึงได้ออกพระ
ราชบัญญัติอริกรณปฐุมข่าราชิก พ.ศ. ๒๔๖๓ ยกเลิก
การฟ้องร้องอริกรณข่าราชิกเป็นคดีอาญาในศาลหลวง
เสียบ ให้พิจารณาอริกรณนั้นภายในกรอบพุทธวินัยทาง
คณะสงฆ์ส่วนเดียว แต่คงให้เจ้าหน้าที่เขาเป็นอูระช่วย
ให้ความสะดวก เช่นจับตัวผู้ต้องหาส่งกรมธรรมการ

หน้า ๑๘/๐๔/๒๕๕
หรือเจ้าคณะนั้น ๆ

เรื่องอิกรรตไปฐุมปาราชิก ๘๕

ในอิกรรตเรื่องนี้ ปรากฏว่าจำเลยให้คำมั่นต่อ
นางแม้นว่า จะสึกหาออกมาเลี้ยงคุณตามประเพณี การ
ให้คำมั่น ข่อมเป็นนิตกรรม มีผลผูกพันผู้ให้ แต่
นิตกรรมนั้นหาไม่ผลสมบูรณ์ตามกฎหมายไม่ เพราะ
คำมั่นนี้ ชักต่อความสงขเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี
ซึ่งเป็นหลักชักขวางการแสดงเจตนาของผู้แสดงไม่ให้
มีผลสมบูรณ์ นิตกรรมทั้งปวงข่อมตกเป็นโมฆะเสีย
เปล่าใช้บังคับไม่ได้ ในเมื่อการแสดงเจตนาทำนิต
กรรมชักกับความสงขเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ผู้รับ
การแสดงเจตนาจะฟ้องร้องหาข่มไม่ การคำมั่นของ
จำเลยในอิกรรตนี้ ซึ่งผ่านพุทธวินัย ฉะนั้นแม้จำเลย
จะสึกออกมา แต่ไม่เลี้ยงคุณนางแม้น ๆ ก็ไม่มีอำนาจ
ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในการที่จำเลยไม่ปฏิบัติตาม
คำมั่นที่ให้ไว้ เพราะคำมั่นของจำเลยเป็นโมฆะเสีย
เปล่ามาแต่ต้นแล้ว ข้อมหากคืออย่างอื่นแ่มกระ้างแล้ว
ตามพระวินัย ที่มหาเถรสมาคมตัดสินให้สึก
จำเลย โทษเห็นเหตุผลว่าจำเลยคงละเมือกปฐมปาราชิก

๕๖ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๒

ก็โดยอาศัยหลักความบริสุทธิ์เป็นสำคัญ แม้ความจริง
จำเลยจะไม่ละเมิดก็ตาม แต่พฤติการณ์ที่ปรากฏ
จำเลยตกอยู่ในฐานะหมิ่นหมอง

กิมฮวย มกัทอง

วินิจฉัย

อธิกรณประชุมปาราชิก

ในระหว่าง { อัยการจังหวัดฉะเชิงเทรา } โจทก์
 { สมัยก วัคหนองขัว } จำเลย

โจทก์ท้าวว่าเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒
 จำเลย ได้ เสพเมถุนกับ นางจัน ในเรือของ นางจันเวลา
 กลางคืน ณ ตำบลบึงน้ำรัก อำเภอวังสัตย์ จังหวัด
 ฉะเชิงเทรา ฯ

จำเลยรับว่าเวลานั้นจำเลยได้ ไปในเรือของนางจัน
 จริง แต่ไปโดยนางจันอาราขีไปส่งบ้านนายเคนเพื่อ
 ทาน้ำฝนมาละสมยา และทำไ้เสพเมถุนกับนางจัน
 ตามที่โจทก์หาไม่ ฯ

จำเลยเวลานั้นอายุ ๓๔ พรรษา ๑๑ นางจันอายุ
 ๔๖ ฯ จำเลยเป็นหมอลำ หมอน้ำมนต์ นางเชื่อม
 ได้ยินคดีให้จำเลยรักษาตัวนางจัน และนางจันเป็น

หมดอายุ 18/04/2565

๑. เคอาน์ขุบรวมเจ้ากัษจังหวัดปทุมธานี

๘๘ ประชมนิพนธ์อักษรฉวี ๑ ภาค ๒

คาแดงเป็นไข้ นางเอี่ยมก็ไต่เคยให้จำเลยไปรักษา
ที่บ้านนางเอี่ยมจนหาย ๑ ปกติของนางจันอยู่เรือ
สำเภา^๕ มีประทุนขนาดเรือจ้าง มักมาอาศัยจอดหน้า
บ้านนางเอี่ยม นางจันเคยรักของฉันไปถวายจำเลย
ที่ภูจำเสบ โดยฐานระลึกถึงบุญคุณของจำเลย ๑
วันที่จำเลยถูกโทษกตานั้น จำเลยได้ออกจากคุกเวลา
๖ ล.ท. (๑๘.๐๐ น.) ไปบ้านนางเอี่ยม เพื่อข้ามฝาก
ไปบ้านนายเคนต่านาผมาละสมยา นางเอี่ยมวานให้
นางจันรับจำเลยลงเรือส่งข้ามฝาก แต่นางจันรับแหวไป
ส่งให้ถึงบ้านนายเคน เมื่อถึงหน้าบ้านนายเคน จำเลย
ได้ร้องเรียกขึ้นไปไม่ได้ยินรับคอย จำเลยเข้าใจว่า
นายเคนไม่อยู่ จึงให้นางจันแหวกลับ ขณะนั้นนางจัน
หยศเรือเกินหน้าบ้านนายเคนออกไปหน่อย เพื่อพัก
ชายปูนกินหมากอยู่ต้นท้ายเรือ^๕ นั้นเอง ๑ ฝ่ายพระบุญ
ผู้รับตำแหน่งอธิการวัดหนองบัว ใต้พระเจ้า พระนก
พระอน คอยสวดกรวยไปรับ เพราะมีความสงสัย
มานานแล้ว ก็พอพระเจ้ากับนายผาคคีษย์ลงเรือตาม

ไป จนดังที่นั้น จึงหยกเรือ แล้วพระจำลองโคลนไป
 คุกเรือนนางจัน พระจำเริญ ชักไม้ชักไฟขึ้นส่องแหวก
 ฝาที่ชกหน้าประตูคนอยู่จนไม้ชักไฟหมดอิน เห็นสมิ
 ยกกำลังเสพเมदनอยู่กับนางจันในนั้น เวลาที่ส่องค
 อยู่นั้น สมียกก็ไม่ว่าอะไร ครั้นไม้ชักไฟนั้นดับแล้ว
 จึงชักชนอกอินหนึ่ง นายผาคก็ลงมาจากคดั่งแหวก
 ฝ้ายคนนั้น ชนค ได้เห็นสมียกนอนตะแคงเอกเขนคอยู่
 นางจันนั่งแอบชีกอยู่กับสมียก ฯ กำลังเกิดเซอะระยิบ
 สมียกและนางจัน พอเรือพระนภพระจอนมาถึง ก็เลย
 พร้อมกันมาหาพระบุญ ฯ พระบุญยื่นทองค้อพระครู
 ธิัญญนควรมกจิรวงเจ้าคณะจังหวัดธิัญญบุรีว่า เมื่อ
 วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๖๒ เวลา ๙ ล.ท. (๒๑.๐๐ น.)
 จำเลยไปอยู่ในเรือนนางจันซึ่งเธออยู่ห่างจากบ้านราวข้าง
 ละ ๑ เส้น ๒ คนกับนางจันเท่านั้น ฯ จำเลยไปไหนก็
 ไม่ลา ฯ จำเลยพ่นน้ำมันค้ให้ผู้ตัญจนชีก นำเกรง
 ะรดกกายผู้ตัญจน ฯ รองเจ้าคณะจังหวัดลึงคคิดว่า จำเลย
 ไปอยู่ในเรอกกับผู้ตัญจน ๒ ค้อ ๒ และเป็นเวลาค่าคิน

๑๑๐ ประชุมวินิจฉัยอภินิหาร ๑ ภาค ๒

น่าจะเป็นการล่วงพระวินัยตามอนิยคติชกชายทนต์ อย่าง
โศกอย่างหนึ่งเป็นฉายาแห่งปวราชิก ให้ยัพพชานีย
กรรมจำเลยเสียจากวิคทของขัว มคินี้ยังทาทันนำ
เสนอพระครูธัญญเขตต์เซมากรไม้ ก็พอเจ้าหน้าที
ทางอาณาจักรมาจับตัวจำเลยทั้งสองไป ๑ ศาลจังหวัด
ธัญญะวิพิพากษาว่า สมัยกมีโทษถึงประมุขปวราชิก ๑
ศาลอุทธรณ์ค้านว่าศาลจังหวัดฟังแต่คำพะยานคือ พระ
ข้าปากเคี้ยว โศกให้การเช่นนั้น ไม่น่าเชื่อว่าได้เห็น
เช่นนั้นจริง จึงให้ยกฟ้องของโจทก์เสีย ๑

วินิจฉัยต่อไป

อภินิหาร จำเลยก็รับช้อยว่าได้ ไปในเรือลำเดียวกัน
๒ คนกับนางจันในเวลากลางคืน พะยานฝ่ายโจทก์
ฝ่ายจำเลยก็รับรองกันโดยมากอย่างนั้น แต่พระข้า
พะยานฝ่ายโจทก์ว่าได้เห็นกำลังเสพเมตตกันอยู่กันนาง
จันในประทุนเรือ ซึ่งมีฝาปิดหน้าหลังประทุน และ
นายผาคเห็นจำเลยทั้ง ๒ อยู่ซีกกันในประทุนเรือ ๑ คำ
พะยานทั้ง ๒ นี้ จะฟังเขาเป็นจริงก็ไม่ถนัด เพราะ

ไม่มีอะไรสื่อให้เห็นสม ถ้าจะว่าฟังไม่ได้ก็ยากอยู่ แต่
ก็มีทางสื่อให้เห็นสม คือพระเจ้าเป็นพระบวชได้พรรษา
เกี่ยว พระขณิกับริบรองอยู่ว่าพระเจ้าอยู่ในระหว่างสอน
ให้รู้วินัย กิริยาที่พระเจ้าได้เห็นคงได้กล่าวมาแล้ว
ดูไม่น่าจะเป็นได้ เพราะต่างคนต่างจะอาบต่อกัน ไม่
น่าจะทำเช่นนั้นให้กันแสงไฟที่ไม่ซิกไฟนั้นหมด ฯ

เมื่อเป็นเช่นนั้น มหาเจตสมาคมพร้อมกันเห็นว่า
สมัยยกมีความหม่นหมองฐานอยู่ในที่ลับด้วยผู้หญิง และ
เวลานั้นเป็นเวลาคำคืน จะพบเจอกัน หรือจับ
ตึงกันก็ได้ แม้จะไม่ได้ทำดังเช่นนั้นก็ไม่วายรังเกียจ
และในที่เช่นนั้น เวลาเช่นนั้น อาจให้นำรังเกียจถึง
ว่าควรจะต้องอินทิมวัตถุด้วยแล้วก็เป็นได้ ฯ จึงสั่งให้
สักสมียกและห้ามมิให้อุปสมบทอีกต่อไป ฯ

วินชยไฉวันวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ฯ

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

ประธานแห่งมหาเจตสมาคม.

บันทึกความเห็นประกอบเรื่อง

คดีอาญามิไทยหรืออภิศรณที่กล่าวหาอันด้วยเรื่อง
ละเมียดพทวินัยอย่างร้ายแรงน คำพระยานเป็นสำคัญ
ที่สุด ซึ่งศาลหรือพระวินัยธรจะตั้งพันเพินซึ่งนำหนัก
พระยานโดยสุขุมคัมภีรภาพ เพราะพระยานอาจให้การ
คลาดเคลื่อนได้ง่ายที่สุด เหตุที่ทำให้คำพระยานคลาด
เคลื่อนนั้นมีอยู่เป็นอันมาก เช่นความเกลียดชัง ความ
อาฆาต ความรัก ความกลัว ความเซลา ความ
สำคัญผิด ความกั้นเค้นเป็นต้น นอกจากนี้สถานที่
หรือพฤติการณ์ที่เป็นไปยิ่งอาจทำให้พระยานเห็นตรงกัน
ข้ามก็ได้ คำพระยานบุคคลเป็นพระยานที่ฟังได้ยากยิ่งที่จะ
ให้ถูกต้องตามเป็นจริง เช่นคำพระข้าพระยานในอภิศรณ
นี้ ซึ่งให้ถือว่าได้ ชักไม้ ชักไฟส่องดูเห็นจำเลยกำลัง
เสพเมตณกับนางเงิน โดยคนทั้งสองไม่กระโดดกระตาค
อย่างใดเลย คำพระยานเช่นนั้นจะเห็นได้ว่ายากที่จะเป็น
จริงคั้งนั้น พระยานเป็นฝ่ายอยู่ในที่สว่างถือไม้ ชักไฟ

ส่วนจำเลยอยู่ในที่มืด จะเห็นภาพในที่มืดได้ฉับหรือ
 อูปร่างที่ตามมาั้นจะรับจำเลยแต่กันมืออาชกรให้เห็น
 เป็นเช่นนั้น พะยานลุยโคลนไปรับจำเลย การลุย
 โคลนในเวลาค่ำคืนเงยเขยิบ น่าจะท้องเกิดเสียง
 กังไค้ขึ้นถึงจำเลยบ้าง ข้อที่เห็นพิรุธอย่างขึงก็ คือ
 พะยานว่าจำเลยคงเสพเมตณอยู่ตลอดเวลาที่ พะยานซึก
 ไม้ซึกไฟส่องอยู่ พังซึกห้อยอย่างขึง ปกติชนแม้จะร่วม
 ประเวณีกันโดยธรรมคาไม่ใช้ลักลอบ ยังมีความ
 กระทบกอายต่อคนและสถานที่ ขึงคนมีศีลกำลัง
 ละเมิดศีลอันมีโทษหนักด้วยแล้ว จะขึงระมัดระวัง
 และกระทบกอายเพียงไร ความจริงอาจะมีแต่เพียงว่า
 ขณะนั้นจำเลยอาจร่วมประเวณีกันเสร็จแล้วนอนเคียง
 กันอยู่ หรือเตรียมการเพื่อร่วมประเวณีต่อไปก็ได้ทั้ง
 ๒ ทาง คำพะยานปากหลัง คือนายผาค ขึง พัง แนน
 เนียนกว่า ความจริงอาจะเป็นเช่นที่วานี้ แต่พะยาน
 อาเห็นเช่นที่ ให้การไว้ได้ เพราะภาพนั้ก่อนที่จะมา
 รับจำเลยอาจลวงคำพะยานให้เห็นเช่นนั้น มหาเถรสมา

๑๐๔ ประมุขวินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๒

คมและศาลอุทธรณ์ ๑ เห็นข้อพิรุธในคำพระยานปากนี้
ถูกต้องแล้ว ศาลอุทธรณ์ ๑ จึงตัดสินยกฟ้องโจทก์
เสีย แต่ทางคณะสงฆ์สั่งให้ สักเสียและห้ามอุปสมบท
นั้น เหตุผลมีอยู่อย่างไรแจ้งในพระวินิจฉัยแล้ว ทั้งนี้
เพราะความบริสุทธิ์เป็นยอดแห่งความปวารณาของ
คณะสงฆ์ ภิกษุทุกองค์ในฐานะที่มั่นคงของ ชูขึ้นไปหา
ความเจริญในพระธรรมวินัยไม่ได้.

กิมฮวย มลิตอง

วินิจฉัย

อธิกรณประชุมปาราชิก.

ระหว่าง	{	อภัยการพิษณโลก	โจทก์
		สมิทธิช วัคทาค	จำเลย

โจทก์ท้าวว่าเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เวลา
 กลางคืน จำเลยได้ ไปทำชำเรากับนางเจียมที่บ้าน
 นายอำฉวันางเจียม ๑

จำเลยอายุ ๓๗ พรรษา.....อยู่วัคทาค อำเภอ
 พรหมพิราม จังหวัดพิษณโลก ให้การในชั้นศาลว่า
 ได้ ไปบ้านนางเจียมตามวันเวลาที่โจทก์ท้าวจริง แต่
 ท้าได้เสพเมตตกับนางเจียมไม่ จำเลยไปก็จอนกับผู้มีชื่อ
 ผ่านมาทางบ้านนางเจียม นางเจียมเรียกให้แวะ จึง
 พรหมคัยผู้ มีชื่อแวะขึ้น ไปบนเรือนนางเจียม พกอยู่
 ครู่หนึ่งก็ลากลับพรหมคัยผู้ มีชื่อนั้น จำเลยเป็นญาติ
 กับนายอำฉวันางเจียม ๑

หมดอายุ 18/04/2565

๑๐๖ ประชมนวินิจฉัยข้อกรณี ๑ ภาค ๒

จำเลยให้การชั้นอำเภอว่า ไปกับนายแคงวันนั้น เวลา ๗ ๓.ท. (๑๙ ๐๐ น.) เพื่อนำยามไปให้นางเจียม ผู้สั่งให้ซื้อ ๑

นางเจียมอายุ ๓๕ รัยและปฏิเสธคดีสมิ้อัยให้การ แปลกกันแต่ชั้นอำเภอให้การว่า สมิ้อัยกับนายแคง ไปหาเอง หาได้กล่าวถึงเรื่องสมิ้อัยนำยามไปส่งไม่ ๑

จำเลยให้การในชั้นอำเภอและชั้นศาลไม่เหมือนกัน นางเจียมให้การชั้นอำเภอก็ไม่สมคำจำเลยถึงกล่าวมาแล้ว ๑ นายแคงผู้ที่จำเลยอ้างถึงให้การว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ วันเวลาใดจำไม่ได้ ได้พบกับจำเลยเดินสวน ทางกันมา จำเลยแจ้งว่าไปเยี่ยมคนไข้มา ค้างเกิน ผ่านมาทางหน้าบ้านนายอ่า นางเจียมเรียกพระยานให้ แวะชั้นเรือน จำเลยก็ตามขึ้นไปด้วย พวกกันอยู่ห้อง นอกทั้ง ๓ คน เวลาราว ๑๐ ๓.ท. (๒๒.๐๐ น.) พระยานกับจำเลยลานางเจียมกลับ ๑ คำนายแคงนี้ก็ไม่ เป็นประโยชน์แก่จำเลย เพราะวันนั้นหรือมิใช่พระยานก็ จำไม่ได้ แต่พระยานคงได้ไปกับจำเลยจริง แต่น่าจะไม่ใช่

วันเวลานั้น เพราะนายชุ่มพระยานโจทก์บ้านใกล้เคียง
กับบ้านนายอำเภอได้เอื้อมความว่า วันนั้นเวลาราว ๑๒ ล.ท.

(๒๑.๐๐ น.) พระยานไต่บั้นเสียงนายผ่อง นายจัน
นายยัง และนางเจียม ไต่ค้อยก้นที่เรือนนายอำเภอ แต่
ไม่รู้^๕ว่าเรื่องอะไร หากว่านายแดงพระยานจำเลยอยู่กับ
จำเลยถึงราว ๑๐ ล.ท. (๒๒.๐๐ น.) นายพุ่มคง
ไต่บั้นเสียงนายแดงด้วย เพราะนายแดงคงไม่^๕นึ่ง คง
ต้อง^๕พูดช่วยจำเลย เพียงเท่าที่กล่าวมา เห็นความ
พิรุธของจำเลยมีอยู่ ๑

จำเลยรัยอยู่^๕แล้วว่า วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๒
เวลากลางคืนได้ไปอยู่ที่บ้านนางเจียมจริง แต่ไม่ได้
เสพเมตตกับนางเจียม ในจำนวนก็ไม่ปรากฏถึงเช่นนั้น
ปรากฏเพียงว่าจำเลยอยู่ในที่ลับ คือในห้องกับนางเจียม
ทั้งเป็นเวลากลางคืนและไม่ได้^๕รักไฟ ๑

ความที่จำเลยและนางเจียมอยู่ในห้องเวลาค่ำคืน
และไม่ได้^๕รักไฟนั้น พึงฟังเอาเป็นจริงจากนายผ่อง
นายจัน นายยัง พระยานโจทก์ได้ เพราะนายผ่องให้

๑๐๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ ๑ ภาค ๒

ถาวรว่า นายผ่องเป็นหลานนายอำเภผู้เป็นสามีของนางเจียม อยู่เรือนเดียวกัน รัชคำตั้งจากนายอำให้ช่วยคอบขัยเรือนนี้ เพราะวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๒ นั้น นายอำไม่อยู่ เวลา ๗ ล.ท. (๑๘.๐๐ น.) วันนั้น พะยานกับนายจัน นายยัง ออกเดินตรวจ ครั้น ๘ ล.ท. (๒๑.๐๐น.) กลับเข้ามาอยู่ข้างเรือนนายอำ ต่างก็ยินเสียงเหมือนกระพือผ้าขนเรือนห้องนอก ห้องในมืดไม่ได้จุดไฟ พะยานร้องถามขึ้นไปว่าเสียงอะไร นางเจียมตอบว่าหนูวิ่ง พะยานสงสัย จึงให้ขึ้นไปบนเรือนกับนายจัน จกได้ส่องจนทั่วก็ไม่เห็นมีอะไร เว้นแต่ในห้องเรือนซึ่งปิดประตูเข้าไม่ได้ ซึ่งในนั้นปรากฏซึกว่านางเจียมอยู่ เพราะร้องพูดออกมาว่าหนูวิ่ง เมื่อ นายผ่องถามขึ้นไปว่าเสียงอะไรนั้น แต่เวลานั้นนายผ่องกับนายจันคงยังไม่รู้ว่ามีใครอยู่ในห้องนั้นอีก ครั้นนางเจียมพูดเป็นอุบายให้นายผ่องนายจันไปเอาโหนดน้ำปลาที่เตาหีบ นายผ่อง นายจัน ก็นสร้างลงบันไดเหมือนไปตามคำสั่ง แตนนายผ่องถอดชุดขี้นใจ ให้นายจันไป

ชุ่มอยู่กับนายยังที่ท้ายเรือน แต่ก็นางเจียมจึงออกจาก
 ห้อง ลงบันไดมาซุกไฟไว้ที่พนักเก้าอี้ จำเลยเปิดประตูห้อง
 จะออก หรือประตูเปิดอยู่แล้ว แต่เสียดูสายชูประตูจึง
 โดยระโคนอะไรเข้า นายผ่องจึงสวนขึ้นไม่เห็นจำเลย
 ออกจากห้องวิ่งเข้าครัว และตามไปตามว่ามาทำไม
 จำเลยตอบว่าจำเลยเสียคนเสียแล้ว ขอห้ามอย่าให้
 พะยานพูด เมื่อเป็นเช่นนี้ เป็นอันนายจันก็เท่ากับได้
 เห็นว่าจำเลยอยู่ในห้อง เพราะเวลาขึ้นไปซุกไฟได้ส่งกับนาย
 ผ่องก็ไม่เห็นมีอะไร นอกจากในห้อง และเมื่อ
 จำเลยลงบันไดไป นายจันอยู่ข้างล่างที่ท้ายเรือนกับนาย
 ยัง ก็ต้องเห็นจำเลย เพราะมีแสงไฟ นายจันก็
 เป็นอันเห็นด้วย และต้องเข้าใจด้วยว่าจำเลยอยู่ในห้อง
 กับนางเจียม แม้ไม่เข้าใจได้ถึงเพียงนั้น ก็ต้องเข้าใจ
 ได้ว่าจำเลยอยู่บนเรือน เมื่อเป็นเช่นนี้เห็นว่า ๓ คน
 ด้วยกันได้เห็นจำเลย เป็นอันพึงได้ว่าจำเลยอยู่ในที่มืด
 ๒ ค่ำ ๒ กับนางเจียมในห้องเรือนนั้น ฯ

๑๑๐ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๆ ภาค ๒

นายอำเภอนางเจียมก็ให้การว่า นายอำเภออยู่ตั้งแต่
วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๒ ไปค้างที่จังหวัดพิษณุโลก
ถึง ๒ คืน โดยมีก็ถูกไปเป็นพระยาน ต่อวันที่ ๑๓
จึงได้กลับ และเคยทราวยว่าจำเลยทำชู้กับภรรยาคน
แต่ยังรั้งไม่ไค้ นี่ก็เป็นเหตุส่อให้เห็นว่าคำวินิจฉัยคน
อยู่ที่เรือนนายอำเภอเวลานั้น ๒ คนแต่จำเลยกับนางเจียม
เท่านั้น ๆ

ผู้ใหญ่บ้านสทพระยานโทะกก็ให้ด้อยคำว่า เมื่อ
วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๒ เวลา ๘ ล.ท. (๒๑.
๐๐น.) นายผ่อง นายจัน นายยง ไค้มาแจ้งความ
เรื่องนี้ไว้ และเมื่อจำเลยมาหาพระยาน ๆ ไค้ถามว่า ไค้
เสพเมตตกับนางเจียมจริงหรือไม่ จำเลยตอบปฏิเสธ
เป็นแต่รับว่าคำวินิจฉัยไค้เข้านอนในห้องนางเจียมจริง
เพราะเป็นลม และเวลาที่นอนอยู่นั้นหาไค้จักไฟไม่
นี่ก็เป็นอันปรากฏว่าจำเลยรับสารภาพเช่นนั้นแล้ว ๆ
เพราะฉะนั้นอักษรณี แม้ไม่ปรากฏในสำนวนถึง
ปาราชิก แต่ก็ไม่อาจนำรั้งเกี่ยวว่าระไค้ถึง มหาเถร

สมาคมจึงลงมติพร้อมกันว่า ให้สมาชิกชยศึกและมิให้
อยู่สมทบอีกต่อไป ฯ

วินิจฉัยไว้วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๔

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากมณฑลการณคณระงษ์เต็ม ๔ หน้า ๑๕๑ ฯ

อภินิหารปฐมปาราชิก

สามเณรชาติกับเด็กชายทั่ว นั่งปกหน่อไม้อยู่กัวย
กันที่ประตูสวนหม่อน จึงถามเด็กชายทั่วว่านางนาง
อยู่ไหน ได้รับคอกว่าเข้าไปเก็บใบหม่อน แล้วถาม
สามเณรชาติว่ามาทำไม ได้รับคอกว่ามาคอยจำเลย
เข้าไปเอาขมิ้นในสวนหม่อน โจทก์จึงเข้าไปในสวน
หม่อน เห็นแต่กระเช้าสำหรับเก็บใบหม่อนห้อยอยู่
ที่กิ่งหม่อน มีใบหม่อนอยู่ในนั้นสัก ๓ กำมือ ไม่เห็น
นางนาง จึงเที่ยวถามหาจนเดินเลยออกไปนอกรั้วข้าง
สวนหม่อนค้ำขวานแห่งประตูที่เข้ามา เหลียวกลับม
าจึงแลเห็นจำเลยกำลังทำขำเรากับนางนางบนพงหญ้า
เก็บ ๆ ในสวนหม่อน จำเลยได้ยินเสียงเพราะโจทก์
เหยียบไม้กั้นรั้วจึง ก็ผละวิ่งหนีออกค้ำขวานไป ๆ โจทก์
ร้องคังขึ้นว่าแล้วเขามีขำมาทำทุราจารได้ ๆ แล้วโจทก์
เดินไปที่ ๆ ทำขำเรานั้น นางนางถูกรากที่นั้น โจทก์
ก็บ่นว่าในเรื่องที่คชชู้ นางนางก็ว่าให้ไปพูกจากัน
ที่บ้าน ๆ

หมดอายุ 18/04/2565

๑๑๕ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ ภาค ๒

จำเลยแก้ว่า เคยเดินผ่านไปทางนั้นกับเท็กเทลอม
ศิษย์บ้าง สามเณรชาติบ้าง ในวันที่ ๑๒-๑๓-๑๔-
๑๕ เวลาบ่าย เพื่อไปให้นายช้องนวกที่นาของเขา
ได้เห็นนางนางถอนกล้ำอยู่ริมกระท่อมจริง แต่ไม่เคย
ได้แหวะพูดจาเรื่องชู้สาว หรือพบปะกันกับนางนางตาม
คู้ทางเลย แต่วันที่เท่าไรจำไม่ได้ สังกะแวระหว่าง
เดือน ๘ ขึ้น ๖ ได้ไปกระท่อมนางนางกับสามเณรชาติ
เพื่อถามยาสำหรับแก้เส้นก่อนายชอน อันมีโทษกัและ
นางนางอยู่ด้วย และวันที่ ๑๕ สิงหาคมศกนั้น เวลา
บ่ายราว ๑ นาฬิกา (๑๓.๐๐ น.) ได้เดินไปทางนั้น
กับสามเณรชาติเพื่อไปหานายช้องให้เขานวกให้ แต่เมื่อ
เดินผ่านมาทางกระท่อมนางนางได้แหวะขอน้ำกิน นายชอน
ได้ให้นางนางไปคักน้ำที่ห้วยมาให้กิน เพราะน้ำที่นั้น
ไม่มี กินน้ำแล้วก็ได้ไป และเวลากลับจากหานายช้อง
พอลงข้างไร่สวนเหมือนค่านั้น (คือค่านขวานแห่งประต
นมตอายุ 18/04/2565) ได้บอกให้สามเณรชาติยื่นคอกอยู่ กว้าง

จะเข้าไปถ่ายอุจจาระ ฯ ทาไค้ทำชำเรากับนางนาง
ภรรยาโจทก์ถึงโจทก์กล่าวหาไม่ ฯ

นางนางก็ปฏิเสธข้อหาของโจทก์ ฯ

สามเนรชาลีพะยานจำเลยให้การว่า วันที่ ๑๕
สิงหาคมคณันัน เวลาบ่ายได้ข้ามโจทก์เพื่อไปทา

นายชองให้หนักที่นาของเขา เมื่อเดินผ่านมาถึงกระท่อม
นางนาง จำเลยและพะยานได้แวะชอน้ำกินที่กระท่อม

นั้น นายชอนได้ให้นางนางไปตักน้ำจากห้วยมาให้
จำเลยกิน แล้วจำเลยไปนายนายชองเพื่อให้หนักให้จำเลย

เวลาราวบ่าย ๔ นาฬิกา (๑๖.๐๐ น.) กลับจากนา
นายชอง มาถึงระหว่างนาโจทก์และสวนหม่อน จำเลย

ให้พะยานคอยอยู่ จำเลยว่าจะเข้าไปถ่ายอุจจาระภาย
นอกข้างสวนหม่อนไม่สู้ไกลรั้วสวนนั้นนัก ครั้นพะยาน

ได้ยินเด็กชายท้าวและเด็กหญิงทองคำพูดกันอยู่หน้า
ประตูสวนหม่อน คิดว่าจำเลยจะออกมาคงนาน จึง

ไปอยู่กับเด็กชายเด็กหญิงที่หน้าประตูสวนหม่อนนั้น ฯ
พอสักหน่อยโจทก์เดินมาถึงหน้าประตูตามเด็กชาย

๑๑๖ ประหม่วินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

ท้าวว่า นางนางผู้พี่สาวไปไหน เกิดชายท้าวคอยว่าเถี่ย
หม่อนอยู่ในสวน แล้วโจทก์ถามพระยานว่ามาอยู่ทำไม
พระยานคอยว่าคอยจำเลยผู้เข้าไปหาข่มอยู่ในสวน แล้ว
โจทก์ก็เข้าไปในสวนหม่อน ๆ แต่จำเลยกลับจะออกมา
ทางที่เข้าไปด้วยอุจจาระ ร้องเรียกพระยานกลับวัด
พระยานไม่เห็นเห็นเวลาจำเลยเดินออกมา เพราะนั่งอยู่ที่
ประตูสวนหม่อน หันหลังไปทางจำเลยเดินออกมา จึง
ไม่เห็นจำเลยเดินออกมาโดยปกติหรือวิ่งหนีออกมา
แต่เมื่อเดินกลับวัดเห็นอาการเดินของจำเลยเร็วและ
ก้าวยาวผิดปกติ ๆ

พระยานฝ่ายโจทก์และจำเลยนอกจากนี้ ล้วนแต่เบียด
ความทามรู้ต่างเห็นออกไปกว่านี้ ไม่ใคร่จะเป็นประโยชน์
แก่การจะให้รู้ว่าจำเลยถึงอินทิมวัดหรือไม่ หรือลวง
พระวินัยบัญญัติเพียงไร จึงไม่จำเป็นต้องยกขึ้นกล่าว ๆ

สามเฉลยชาติขี้ ๆ คนขึ้นคอยจำเลยไปด้วยอุจจาระ
และที่ ๆ จำเลยด้วยอุจจาระนั้น ใกล้รั้วสวนหม่อน
เข้ามา แต่จำเลยขี้ ๆ สามเฉลยชาติขึ้นคอยและที่ ๆ

คนด่าขอรูอาวระนั้น โกลดออกไปจากรั้วสวนหม่อม หา
 ตรงกันไม่ เจ้าพนักงานไต่ตรวจที่ ๆ ว่าด่าขอรูอาวระ
 ทั้ง ๒ แห่งนั้น ก็ไม่เห็นมีซากหรือขอรูอาวระ หรือ
 เครื่องชำระอินใดอันหนึ่งมีอยู่ นี้ก็เป็นอันแสดงพิรุณ
 ของจำเลย ฯ

สามเณรชาติรู้ชู้แก่ใจว่า จำเลยเข้าไปด่าขอรู
 อาวระ แต่เมื่อโจทก์ถามกลับคอบว่าจำเลยเข้าไปเอา
 ขมิ้นซึ่งหาใช้วันนี้ไม่ นี้ก็ต่อให้เห็นการกล่าวพาด
 ของสามเณรชาติ ฯ

โจทก์ว่ารอบหญิงที่โจทก์ทำว่าเป็นที่นางนางนอน
 ร่วมสังวาสกับจำเลยนั้น ว่าตนหญิงนั้นตนเคย ๆ
 และต้มหูกก็มี เที้ยวแห้งก็มี พนทที่เป็นเช่นนี้ยาวราว
 ๑ วา กว้างราว ๑ ศอก ซึ่งโจทก์เป็นผู้เห็นก่อนและ
 เข้าใจว่าเป็นที่สำหรับทำชำเรา ฯ มีคำของนางนางว่า
 ใค้แหวกและนางทางระออกจากสวนหม่อม ที่โจทก์
 นึกเอาว่าเป็นที่ทำการเช่นนั้นกระมัง ถ้าลองคิกคูก
 ไม่น่าจะเป็นเช่นนั้นนางนางว่า เพราะหญิงถ้าถางวันเวลา

๑๑๘ ประชมนิพนธ์ขจรกรรม ๑ ภาค ๒

นั้นก็ไม่ทันถึงแห่ง แต่ที่ ๆ นางนางวานนั้นช่างที่จะมี
แต่คงเป็นที่อื่นกรรมัง และเมื่อเข้าไปเทศุโรไม่ต้อง
ดางทางเข้าไป นำสงสัยอยู่ ๑

เจ้าพนักงานไปชันศุนร่อยในที่ ๆ ว่าทำชำเรากัน
นี้ เจ้าพนักงานก็ไม่ลงสันนิษฐานแน่ ๆ เป็นที่ ๆ
จำเลยและนางนางได้ร่วมสังวาสกัน เป็นแต่คำนึงตาม
ว่า ถ้าเป็นที่ ๆ ทำชำเรากันจริง คงจะได้ทำกันมาหลาย
คราวแล้ว เพราะมีรอยกินขุมลงไป ๒ ช้าง ซึ่งสังเกต
ว่าเป็นรอยเข้าจำเลย และมีรอยกินข้างหน้าออกไป
๒ ช้าง ซึ่งสังเกตว่าเป็นรอยฝ่ามือจำเลยอื่น ๑ รอย
ขม้นนั้นก็ได้ตรวจ ไม่มีขม้นเหลืออยู่ แต่คงเป็นรอยชก
มีในท่อน หาใช่รอยที่สันนิษฐานว่ารอยเข้าและฝ่ามือ
จำเลยไม่ ๑

วันที่เจ้าพนักงานไปชันศุนสถานต้นนั้น ตั้งแต่
วันโจทก์กล่าวหาหลวงมาไต่ราว ๗ วัน ในระหว่างนั้น
ก็ว่ามีฝนตกบ้าง เพราะฉะนั้นรายนั้นจะว่าเป็นรอย
เช่นว่าหรือมิใช่ก็ยากอยู่ โจทก์เป็นผู้เห็นก่อน และ

การเสพเมณฑนของจำเลยและนางนาง ก็ปรากฏใน
สำนวนฟ้องโจทก์เห็นแก่คำผู้เกี่ยวเท่านั้น ๖

ไม่มีหลักฐานอันแสดงให้เห็นชัดว่าถึงอันติมวัตถุ
แต่จะลงสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ก็ยังไม่เห็น
อะไรเป็นหลักฐานเหมือนกัน ๖ ได้ความเพียงว่า
จำเลยน่าจะอยู่ในที่ ๒ ต่อ ๒ กับนางนางในเวลานั้น
เพราะที่ ๆ ถ้ายอจจะระกัยที่ ๆ โจทก์ว่าเป็นที่ท่าข้าเรา
ทั้งจำเลยกับนางนางอยู่ในที่ท่ายังไม่ไกลกัน เมื่อเช่น
นั้นก็น่ารังเกียจว่า จำเลยจะละเมียดพระวินัยยิ่งไปกว่า
นั้นก็ไต่อยู่ ๖

อาศัยเหตุนี้จึงสั่งให้เจ้าคณะในท้องถิ่นให้สมัครจำเลย
สักและอย่าให้อุปสมบทอีกต่อไป เพราะไม่อาจรังเกียจ ๖

วันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๔

วัดราชบพิธ

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๐ หน้า ๔๒๑

คำวินิจฉัย

อธิกรณ์เรื่องประชุมปาราชิก

อธิกรณ์ในระหว่าง { พนักงานอัยการจังหวัด
นครสวรรค์ ไททัก
สมเ้า นางสาวแย่งรำ จำเลย

ซึ่งหากันว่า

ข้อ ๑. สมเ้ากับนางสาวแย่งรำ ได้สมคบกัน
กระทำการทราหารผิดกัจฉวินัย กล่าวคือเมื่อระหว่าง
วันที่ ๓ เมษายน ถึงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒
เวลากลางวัน จำเลยทั้งสองได้กระทำการทราหาร
นอนกอดกันณที่ภูวิทัศนของซอน กัยเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๒ เวลากลางวัน จำเลยทั้งสองได้
กระทำการทราหารกันจนถึงชำเราณที่ข้านนิคามารคา
นางสาวแย่งรำจำเลย ค้ำยสทำไม้ อำเภอสุมแสง
จังหวัดนครสวรรค์

ข้อ ๒ ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๒ นั้นเอง เวลากลางคืนผู้ใหญ่บ้านอ่อนกับพวก ราม ฎูรไป จับตัว จำเลยทั้งสอง ซึ่งกำลังอยู่ในมุ้งเดียวกัน ใต้ตมที่บ้าน บิคามารคานางสาวแย้งว่า จำเลยนั้น ๆ

ข้อ ๓. จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธข้อหาของโจทก์ โดยประการทั้งปวง ๆ

ข้อ ๔. เวรนั้นคงได้ความตามคำให้การของจำเลย ทั้งสอง และพยานฝ่ายโจทก์จำเลยในชั้นไต่สวน ยางปากว่า ในระหว่างวันที่ ๓ เมษายน ถึงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ เวลาประมาณ ๖ ล.ท. (๑๘.๐๐ น.) ถึง ๗ ล.ท. (๑๙.๐๐ น.) เคษ นางสาวแย้งกับนางฟมารคาได้ ไปหาสามีเข้าฉกที่กุฎี สามีเข้าวัดหนองซอน ก็ยเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๒ สามีเข้าก็ไ้ ไปนอนรวมกันอยู่ณบ้านบิคา มารคานางสาวแย้งว่าจริง ๆ เมื่อได้ความเช่นนั้น ทางพิจารณามีแต่เพียงว่าจำเลยทั้งสองจะได้อยู่ในที่ลี้

๑๒๒ ประชุมวินิจฉัยอภินิหารณ์ ๙ ภาค ๒

สองท้อสอง และการกระทำการทราวจารกันจนถึงข้าเรา
ความซื่อหาของโจทก์จริงหรือไม่เท่านั้น ๙

ข้อ ๕. นายเข้มพะยานโจทก์เบิกความว่า เมื่อวันที่
ที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๒ เวลา ๗ ล.ท.
(๑๙.๐๐ น.) พะยานอยู่ที่เรือนพะยานซึ่งห่างจาก
เรือนนายคล้านางฟูบิคามารตานางสาวแย่งว่าประมาณ
๕ คอก ได้เห็นสามีเข้ากั้นนายฉิมศิษย์มาที่เรือนนาย
คล้านางฟูในเวลาประมาณ ๗ ล.ท. (๑๙.๐๐ น.)
สักครู่หนึ่งนายฉิมลงจากเรือนนายคล้านางฟูไป พะยาน
ร้องถามนายฉิมว่าจะไปไหน นายฉิมบอกว่าจะไปนอน
ที่บ้านนายเย็น เมื่อนายฉิมไปแล้ว ครั้นเวลาประมาณ
สัก ๙ ล.ท. (๒๑.๐๐ น.) ที่เรือนนายคล้านางฟู
ก็กั้นไฟนอนกัน พะยานจึงไปแอบฟังที่ใต้ถุนเรือนนาย
คล้า ได้ยินเสียงสามีเข้าพูคชบชียออยู่กับใคร พะยาน
ไม่เห็น ตรงห้องเรือนหมายเลข ๑ ในแผนกนี้ แต่
พะยานเข้าใจว่าพูดกันนางสาวแย่งว่า จึงไปบอกกับ
นายเนียมพิเชย นายเนียมพิเชยได้นำความไปแจ้ง

แก่ผู้ใหญ่บ้านอ่อน ครั้นเวลาประมาณเที่ยงคืนเศษ ผู้
 ใหญ่บ้านอ่อนพร้อมด้วยนายเนียม, นายนวม, นายพูน
 ก็พากันไปที่เรือนนายกล้า จึงเข้าไปใกล้กำลังอยู่ในมุ้ง
 เกี่ยวกับกันกับนางสาวแย่งรำ ที่ห้องเรือนหมายเลข ๑
 ในแดนที่นั้น ។ ฝ่ายผู้ใหญ่บ้านอ่อน, นายเนียม,
 นายนวม, นายพูน, พระยานเบิกความร่วมกันและ
 สมกับคำนายเข้ม นอกจากคำพระยานทั้ง ๔ เบิกสมกับ
 คำนายเข้มนั้นแล้วยังเบิกต่อไปว่า เมื่อพระยานขึ้นไป
 ทางนอกชานแล้ว ได้เห็นตรงเข้าไปที่มุ้ง เห็นผ้าจิว
 คลึงไว้ที่หน้ามุ้งหมายอักษร จ. ในแดนที่ แล้วนาย
 นวมจกไฟ นายเนียมเข้คมุ้งขึ้น เห็นสมกับคำ
 ลูกชานจากที่นอน นุ่งผ้าขาวมาใส่สาย ๆ นางสาว
 แย่งรำนอนตะแคงใส่เสื้อคอหั้นหน้ามาทางพระยาน ។

ข้อ ๖. พระอยู่พระยานโจทก์เบิกความว่า เมื่อ
 ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ พระยานเคยเห็น
 นางสาวแย่งรำกับนางพูนมารคามาหาสมกับเข้าที่กุฏิสมกับเข้า
 วิกทองของขอมรวม ๖ ครั้ง มาในเวลาพลบค่ำทุกครั้ง

๑๒๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

เมื่อนางสาวแย่งรำกับนางฟูมารคามมาแล้ว เวลามืด
สักหน่อยพระยานแอบไปมองดูตามช่องฝากุฏิข้างตัวนอน
สมเด็จพระเจ้า เห็นนางสาวแย่งรำเข้าไปนั่งพักอยู่กับสมเด็จพระเจ้าสอง
ต่อสองภายในห้องกุฏิ แค้นนางฟูนั้นอยู่ข้างประตูทาง
ระเหยงภายนอกกุฏิ เห็นตั้งนั้นประมาณ ๕ ครั้ง มา
ครั้งหนึ่งในเดือนเดียวกันนั้น เวลากลางคืนประมาณ
๗ ล.ท. (๑๙.๐๐ น.) เศษ พระยานไปแอบมองดู
เห็นนางสาวแย่งรำเข้าไปนั่งพักอยู่กับสมเด็จพระเจ้าภายในกุฏิ
สองต่อสอง นางฟูมารคามนั้นอยู่ข้างประตูทางระเหยงภาย
นอกกุฏิ แล้วพระยานเห็นสมเด็จพระเจ้าเขียนหนังสือให้นางสาว
แย่งรำ ๆ ไม่รับ สมเด็จพระเจ้าก็เอามือขย่ำและถามตัว
นางสาวแย่งรำ ๆ ทำกิริยาเอามือขย่ำขย่ำไม่พูดว่าอะไร
สักประเดี๋ยวสมเด็จพระเจ้าก็ขย่ำขย่ำนางสาวแย่งรำลุกขึ้น
เมื่อลุกขึ้นแล้วก็เดินหลีกสมเด็จพระเจ้าเข้าไปทางทนอนสมเด็จพระเจ้า
แล้วก็นอนลง ทันใดนั้นสมเด็จพระเจ้าก็ยกตะเกียงลานซึ่งจุด
อยู่ที่นั้น ๑ ดวง ไปวางไว้ที่นอกประตูข้างนางฟูนั้น แล้ว
ลุกตะเกียงขย่ำเล็ก ๆ มีแสงวิบไหวไว้ที่ข้างเสาตรงที่

พระยานมองคควง ๑ แล้วสมิเข้ารุม่านข้างที่นอนคดี
ออกขีต เปิดองผ้าจวรออกจากคว่างไว้ มุ่งแต่ผ้า
สยงลีเก่า ๆ เกินเข้าไปในม่านไปนอนออกกขันนางสาว
นึ่งร่า และนอนตะแคงออกหันหน้าเข้าหากัน เมื่อ
พระยานเห็นดังนั้นแล้วก็กลยมาทักกุฎิ บอกกับพระหอม
ให้ไปคุดไป ๆ

ข้อ ๗. พระหอมพระยานโททักเข็กความว่า เมื่อ
เก็อนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ เวลาประมาณ ๗ ล.ท.
เศษ (๑๙.๐๐ น.) พระอยู่มาบอกพระยานว่าสมิเข้า
รอนางสาวนึ่งร่าเข้าไปนอนอยู่ด้วยกันในกุฎิ ให้
พระยานไปคุด พระยานจึงไปแอบคุดตรงช่องผ้าข้างหัวนอน
สมิเข้า ทางที่พระอยู่บอกให้พระยานไปคุดนั้น เห็นมี
ตะเคียงรูปเล็ก ๆ รุดนสงวิษตรี อยู่ในม่านข้างที่นอน
สมิเข้า ๑ ควง ทันใดนั้นเห็นนางสาวนึ่งร่าเกินออก
จากภายในม่านทางที่พระยานมองคุด แล้วไปนั่งอยู่ที่
มุมกุฎิออกม่าน สมิเข้าก็เกินออกจากภายในม่าน
เข้าไปนอนตะแคงนางสาวนึ่งร่าหอบอกลัดกันอยู่ที่มุมกุฎิ

๑๒๖ ประชุมวินิจฉัยอชิตกรณ ๑ ภาค ๒

นั้น เมื่อพระยานเห็นดังนั้นแล้วก็กลบกุญแจ แล้วเขาจะทำ
อย่างไรกันต่อไปพระยานไม่ทราบ ๑

ข้อ ๘. นายกล้า, นางฟู บิคามารดา นางสาวแย่งว่า
จำเลยเบิกความร่วมกันขางประการว่า เมื่อวันที่ ๑
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๒ เวลา ๘ ล.ท. (๒๑.๐๐ น.)

เศษ พระยานทั้งสองกับนางสาวแย่งว่ายังหุดตะเกียง
นั่งพูดกันอยู่กับสมเ้าเข้า ได้ยินเสียงโครมความทาง
นอกชานเรือน แล้วเห็นผู้ใหญ่บ้านช่อน, นายนวม,
นายเนียม, นายพูน ชินมาชนเรือนพระยาน พุกว่า
จะมาจับพระนอนกับผู้หญิง ๑ ต่อจากนั้นนายกล้านางฟู
เบิกความไม่ร่วมกัน นายกล้าว่าเมื่อผู้ใหญ่บ้านช่อน
นายนวม, นายเนียม, นายพูน ชินมาชนเรือนพระยาน
แล้ว สักครู่หนึ่งนายพรายบิคา นายนวมพระยานได้ ชิน
มาชนเรือนพระยานพุกกับพระยานว่าจะเอาเงิน ๕๐๐ บาท
ถ้าไม่ให้จะจับตัวสมเ้าส่ง สมเ้าไม่ยอมให้ นาย
พรายก็กลบไป ครั้นแล้วสมเ้าเข้าได้พุกกับพวกก็มาจับ
นั้นว่า จะให้เงิน ๑๐๐ บาท จะเอาไหม พวกนั้นว่า

ถ้าไม่ได้ ๕๐๐ บาท ไม่เอา จะเอาตัวส่ง แล้วผู้
 ใหญ่บ้านอ่อนก็เอาโซ่ล่ามสมิเข้าไว้ ๑ ฝ่ายนางฟูเอิก
 แต่เพียงว่า นายพรายได้พูดคุยกับสมิเข้าว่าจะเอาเงิน
 ๕๐๐ บาท จะสงขเจ็ยไม่ให้มีเรื่อง สมิเข้าไม่ให้
 ผู้ใหญ่บ้านอ่อนก็เอาโซ่ล่ามสมิเข้าไว้ ทาได้เอิกไป
 ถึงข้อที่ว่า สมิเข้าได้พูดคุยกับพวกที่มาจันนั้นว่าจะให้เงิน
 ๑๐๐ บาท พวกนั้นไม่เอา จะเอา ๕๐๐ บาท เหมือน
 กับคำที่นายคล้ำเอิกนั้นไม่ ๑ ในตอนนั้นพระยานจำเลย
 มีนายวอนเอิกอีกปากหนึ่งว่า วันที่มีเหตุคือวันที่ผู้ใหญ่
 บ้านอ่อนกับพวกมาจับตัวสมิเข้ากับนางสาวแข่งว่าเอิก
 เรือนนางสาวแข่งว่านั้น พระยานไปดูเขา ได้ยินนาย
 พรายมีคานายนวมพระยานพูดคุยกับสมิเข้าว่า จะเอาเงิน
 จากสมิเข้า ๒๐๐ บาท จะปล่อยตัวไป ๑ ในข้อที่ว่า
 นายคล้ำ, นางฟู, นายวอน พระยานจำเลยเอิกความ
 แยกต่างไม่ลงรอยกันในตอนนี้ ตกอยู่ในฐานพิรุณ ๑
 ๑ ในตอนท้าย ๒๘/๐๔/๒๕๖๕
 ๑ ในข้อที่ว่า นางฟูกับนางสาวแข่งว่าจำเลยยังเอิกความ

๑๒๘ ประมุขวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๒

เป็นปฏิษัตย์แก่กันอีก คือในข้อที่นางฟูว่าไม่เคยพา
นางสาวแย่งรำไปหาสมิเข้าที่วัดสักครั้งเดียว ส่วน
นางสาวแย่งรำว่า สมิเข้าเคยใช้ คิษย์วัดให้มาตาม
นางสาวแย่งรำกับนางฟูมารคาไปหาที่วัดหนองซอน ๒
ครั้ง ในเวลาเย็น ๆ ๆ คำของนางสาวแย่งรำตอนนั้น
แย้งกับคำของนางฟูมารคา กลับเป็นคำสนับสนุนคำ
พระอยู่พระยานโฑก ในตอนที่พระอยู่ว่าเคยเห็นนางสาว
แย่งรำกับนางฟูมารคาไปหาสมิเข้าที่ภูวัดหนองซอน
๖ ครั้งนั้นให้มีน้ำหนักขึ้นอีก เมื่อเป็นเช่นนี้ข้อความ
ข้างประการที่นายกล้า, นางฟู, นายวอน พระยาน
รำเลย ซึ่งเบิกเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายจำเลยอยู่ข้างนั้น
จึงเป็นอันว่าฟังไม่ได้ ฯ

ข้อ ๙. เมื่อพระยานฝ่ายสมิเข้าจำเลยไม่สามารถระ
ลดล้างพระยานของโฑก และแปลของสมิเข้าจำเลยให้พ้น
จากข้อหาของโฑกนั้นได้แล้ว สมิเข้าคกอยู่ในฐานะ
ละเมิดพระวินัยบัญญัติ ในเพราะล่วงอาบัติปฐมปาราชิก
สิกขาบทนั้นจึงคงโฑกหา จึงวินิจฉัยให้นำสมิเข้า

อธิกรณ์ปรุุมปาราชิก ๑๒๕

ออกเสียจากเพศบรรพชิต คือให้สึกเสีย และห้าม
ไม่ให้อุปสมบทอีกต่อไป ๑

วินิจฉัยไว้แต่แต่วันที่ ๑๙ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(ลงนาม) พระธรรมวโรดม

ผู้แทนเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๐ หน้า ๔๖๕

หมดอายุ 18/04/2565

พระธรรมวโรดม

๑๓๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณณ์ ๑ ภาค ๒

พระผงจำเลยให้การปฏิเสธแก้อิกรณณ์ว่า เมื่อวัน
ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๘ ปีนี้ จำเลยไปห้องพระพัน เพื่อ
ซ้อมสวดมนต์ มีพระนั้ม, พระพุก, พระจัน อยู่ด้วย
เวลา ๓ ทุ่ม (๒๑.๐๐ น.) เศษ โททกก็เข้าไปในห้อง
พระพันมีภริยาเม่า มีกลิ่นสรวาในปาก เวลา ๕ ทุ่มเศษ
(๒๓.๐๐ น.) โททกก็ต้อยเอาจำเลยถูกปาก ๓ ที
โททกก็วิ่งหนีไปทางกุฎิโททก จำเลยจึงออกไปคุยกับ
พระจัน ห่างสัก ๑ วา โททกก็กุฎิอยู่อีก พระอิกรณไช
มาห้าม.

เจ้าคณะจังหวัดพร้อมด้วยเจ้าคณะรองได้พิจารณา
อิกรณณ์เรื่องนั้นแล้ว พร้อมด้วยคำพระบานทั้ง ๒ ฝ่าย
ตลอดแล้ว เห็นว่าสมกับฟ้องของโททกทุกอย่าง และ
ยกเอาคดีเดิมคือ จำเลยลักเอาเรือสำเภาของนายศุกร์
เมื่อยังอุปสมบทอยู่ ราคา ๑๒ บาทไปเผาไฟเสีย และ
เรื่องพระจันก็เด็ก เกิดความถึงโรงศาล และเรื่องที
เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องมารวมลงความเห็นด้วย จึงตัดสินให้
พระผง, พระจัน จำเลยลักเสียบจากสมณเพศ ในวันที่

ชน ๑๕ คำ เดือน ๑๑ เมื่อสักแล้วห้ามไม่ให้อยู่ในวัด
นายบุญต่อไป.

จำเลยยื่นฟ้องอุทธรณ์คำตัดสินของเจ้าคณะจังหวัด
ต่อพระยาวชิรภิกขุ เจ้ากรมสังฆการี ได้กล่าวความ
เบี่ยงเบนของอธิการณเรือนั้น ตลอดจนมาถึงเจ้าคณะจังหวัด
ตัดสินให้จำเลยสึกเสียจากสมณเพศ และไม่ให้อยู่ใน
วัดนายบุญต่อไป จำเลยเห็นว่ายังเป็นกรกลางเคลือบ
อยู่หลายประการ คือ ๑. ท้าวเสพสุธา ๒. ทา
ว่าลักเรือ ๓. ท้าวร้องรำทำเพลง ๔. ท้าวขบถ
และทำร้ายร่างกาย ๕. ท้าวทำอันตรายแก่สิ่งของ
ของโจทก์.

๑. ซึ่งท้าวเสพสุธานั้น จำเลยที่ไม่มีพระยาน
อินอิน เป็นแต่โจทก์ว่ามีกลิ่นสุรามาทงห้องพระพัน
เข้าใจว่าเลี้ยงสุรานั้น เจ้าคณะตัดสินให้จำเลยสึก โดย
ความสงสัยว่าจำเลยเสพสุธา.

ซึ่งเจ้าคณะตัดสิน โดยความสงสัยในข้อนี้ก็จริงอยู่
ถึงกระนั้นก็อาจเป็นทางให้สืบสวนหาความจริงได้ ทั้ง

๑๓๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรรต์ ๔ ภาค ๒

มีปรากฏอยู่ในคำพระยานโทกต์หลายปาก คือ ๑. นาย
ชีวพระยานโทกต์ว่า เมื่อนายชีวอุปสมบทอยู่ ไก่เสพสุรา
กับพระจัน, พระผง ในกุฎิพระผง และไก่เห็นพระจัน,
พระผง เสพสุราในห้องพระจัน ๒. นายชะพระยานโทกต์
ว่า ไก่เห็นพระจัน, พระผง เสพสุราในกุฎิพระผง
๓. คำชี้แจงของนายแยมว่า เมื่อนายแยมอุปสมบทอยู่
พระจันเรียกให้นายแยมเสพสุรากับ ไก่ส่งด้วยสุรา
ให้นายแยม ๆ ส่งคืนให้ นายแยมทำไก่เสพสุราไม่
๔. คำชี้แจงของนายมากกว่า ไก่เห็นพระผงเสพสุรา
ในกุฎิพระผง.

พระยานทั้ง ๔ ปากนี้ เบิกความเป็นหลักฐานควร
ฟังได้ แม้จำลยระคักค้ำว่า เป็นพระยานนอกจากคัก
ก็ตาม ก็แต่ว่าเรื่องนี้เป็นการพระศาสนา ก็ยังถือ
เอาความวิสุทธิเป็นประมาณ เมื่อจำลยประพฤติฝึก
ทำให้มีวิมของแก่พระศาสนาแล้ว จำลยข้อมต้องมี
ความผิดอยู่ในข้อนี้สถานหนึ่ง.

๒. ทว่าจำเลยลักเอาเรือสำเภา ๑๒ ขาท
ของนายศุกร์ เมื่อนั่งอุปสมยทออยู่ไปเผาเสีย เจ้าคณะ
เห็นว่ามีความผิด จึงรวมความตักสินให้จำเลยลัก
ในข้อนี้ด้วย จำเลยก็คัดค้านว่าเป็นแต่กล่าวลอบ ๆ หา
มูลแห่งความจริงมิได้.

ข้อนี้ตรวจดูสำนวนเดิมแล้ว เห็นว่ามีมูลอยู่ คือ
นายศุกร์เมื่อรู้ว่าเรือสำเภาหายไปแล้ว จึงไปเที่ยวถาม
หาเรือกับพระชัน ใ้พายเรือที่หลังวัดนายบุญออกไป จึง
ช่วยกันหามเรือมาไว้ ที่หน้ากุฏิพระอธิการไซ เมื่อสืบ
ไต่ความว่าพระชัน, พระผง ลักเอาไปเผาไฟเสีย นาย
ศุกร์จึงฟ้องต่อพระอธิการไซ ๆ ไม่ชำระให้ ข้อนี้ก็มี
หลักฐานอยู่ ทั้งมีปรากฏอยู่ในคำพะยานคือ ๑. พระ
ชันพะยานใจทักว่า พระชันใ้ไปช่วยตามหาเรือกับ
นายศุกร์ ใ้พายเรือที่หลังวัดนายบุญออกไปประมาณ
๑ ไร่ มีรอยไฟเผายังอุ่นอยู่ จึงใ้ช่วยนายศุกร์หาม
เรือมาไว้ที่หน้ากุฏิพระอธิการไซ ๒. นายชะพะยาน

๑๓๖ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ฯ ภาค ๒

โจทก์ว่า นายชะโดเห็นพระจันทร์, พระแสง ทามเอาเรือ
ของนายศุกร์ไปทางหน้ากุฏิพระแสง.

ในข้อนี้ จำเลยจะว่าหากันลอย ๆ นั้นไม่ได้ เพราะ
มูลมีปรากฏอยู่ทั้งคำหาและคำพะยานของ โจทก์ที่ได้
กล่าวนี้ จำเลยจะปฏิเสธข้อนี้ให้หลุดพ้นไปนั้นไม่ได้
จำเลยย่อมมีความผิดในข้อนี้ด้วย.

๓. ทว่าพระจันทร์, พระแสง, พระนิม, พระพุท ร้อง
ว่าทิวเพลงต่าง ๆ ในห้องพระพัน เจ้าคณะลงความเห็น
ว่า ตัวไม่เสพสุราแล้ว ก็ร้องว่าทำเพลงไม่ได้ จึง
ตัดสินให้สัก ๓ รูป พระพคนั้นภาคทัณฑ์ไว้ เพราะ
เห็นว่ายังไม่เคยมีอักษรณ์ จำเลยเห็นว่าเจ้าคณะตัดสิน
โดยความสงสัยว่าเสพสุรา จึงร้องว่าทำเพลงได้ การ
ตัดสินว่าเสพสุราโดยความสงสัยนั้นฟังไม่ขึ้น การร้อง
ว่าทำเพลงต่าง ๆ ข้อมตกไปด้วย เรื่องเสพสุรานั้นมีอยู่ใน
ข้อ ๑ ควรฟังได้ เพราะเหตุนี้ ข้อที่ร้องว่าทำเพลงนั้นจะ
ตกไปข้อมด้วยนั้นไม่ได้ เป็นอันฟังขึ้นตามข้อ ๑ ใน
ข้างต้นนั้น ข้อที่ร้องว่าทำเพลงนี้ แม้ถึงพระนิม, พระพุท

พระยานของจำเลยเอง ก็เบิกความว่าร้องว่ากันเล่น ถึงพระพันเจ้าของห้องซึ่งเป็นพระยานร่วมก็เบิกความว่า พระจัน, พระผง, พระน้อม, พระพุด เข้าไปร้องว่าสวคต่าง ๆ ในห้องพระพัน พระยานเหล่านั้นควรฟังได้ จำเลยย่อมมีความผิดในข้อนี้ด้วย.

๔. ท้าวบุกรุกและทำร้ายร่างกายโจทก์ จำเลยปฏิเสธและแก้ว่าถ้าเป็นจริงแล้ว โจทก์ต้องมีแผลเจ็บ นั้นแผลขาดเจ็บกลายมีที่จำเลย ขอนเจ้าคณะกรรมรวมความกันลงในคำตัดสินให้จำเลยผิดเท่านั้น ความจริงมีคดีอยู่ เพราะฉะนั้น ขอนควรจะยกเอาข้อที่ว่า ทำร้ายร่างกายขึ้นพิจารณาก่อน จึงจะเห็นความในข้อบุกรุกชัดเจน โจทก์ท้าวจำเลยจะทำร้ายร่างกายนั้น พระจันจำเลยแก้ว่า เมื่อโจทก์เข้าไปในห้องพระพันนั้น เหมือนกลิ่นสุราที่ปาก แล้วค่อยเอาพระผงถูกที่กกหู ๓ ที พระผงก็ว่าโจทก์ค่อยพระผงถูกปาก ๓ ที เมื่อจำเลยให้พระอธิการไชยตรวจดู พระผงบอกพระอธิการไชว่า โจทก์ค่อยถูกพระผง ๒ ที พระจันบอกพระอธิการไชว่า

๑๓๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๙ ภาค ๒

โจทก์ต่อขผู้ถูกพระจันทร์ ๑ ที่ เมื่อตรวจดูตามด้วยคำของ
จำเลยแล้ว ก็เห็นว่าคำของจำเลยมีพิรุธอยู่ เพราะพูด
ไม่คงที่เป็นคำเลือนลอย ไม่ใช่ว่าเป็นการหลายวัน
ระไคร่พลังเหลือไปอย่าง นี้เป็นการเกี้ยววนนั่นเอง ระเชือ
แน่นว่าโจทก์ต่อขจำเลยนั้นไม่ได้ ถึงพระยานของจำเลย
เองก็เบิกความไปไม่ถึงว่าโจทก์ต่อขจำเลย เป็นแต่
เบิกความว่า ไปร้องรำกันเล่นเท่านั้น แม้จำเลยจะ
แก้ว่า พระยานจำเลยออกไปเสียก่อนแล้ว โจทก์จึง
ต่อขเอาจำเลยก็ไม่ได้ เพราะพระพันพระยานร่วมเบิก
ความว่าพระจันทร์, พระนาง, พระนัม, พระพุก เข้าไป
ร้องรำสวดต่าง ๆ ในห้องพระพัน พระพันรำคาญจึง
ออกไปเสียข้างนอกห้อง พระพันจึงได้พยพระรอก เมื่อ
พระรอกออกจากห้องพระพันแล้ว พระพันยังได้พูดกับ
พระรอกว่า เล่นอะไรกันเลอะเทอะที่เกี้ยว คำของ
จำเลยในข้อนี้ ไม่ควรเชื่อเอาเป็นแน่ได้ เมื่อ
ใคร่ครวญต่อไปก็เห็นว่า จำเลยยกเอาข้อนั้นขึ้นกล่าวอ้าง
พอเป็นเหตุเครื่องแก้ตัวในการขุดรูกเท่านั้น.

อนึ่งจำเลยว่า เหม็นกลิ่นสุราที่ปากโจทก์นั้น ข้อ
 พยานของจำเลยก็เบิกความไปไม่ถึงว่าโจทก์เสพสุรา
 จะเชื่อเอาเป็นความจริงก็ไม่ได้เหมือนกัน.

ในข้อบุกรุกนั้น จำเลยแก้ว่าเมื่อจำเลยได้ยื่นเสียง
 ทูลขอความทางห้องโจทก์ จำเลยจึงออกมาดูห่าง
 ลึก ๑ วา ได้เห็นโจทก์ถือมีดเหน็บ ๑ เล่ม ไม่ตะพด
 ๑ อัน ค่อยู่นำห้องร้องว่าช่วยด้วย ข้อนี้รู้แน่ได้
 ก็ต้องอาศัยพยานที่ได้เห็นปรากฏอยู่ณะเพาะหน้า คือ
 พระอธิการไชพยานร่วมว่า ได้เห็นพยานกันประทุ
 ห้องโจทก์ จนประทุเข็คออกได้ และได้เห็นพระเงิน
 ถือพวย ๑ เล่ม พระผงถือไม้ ไม้ยาว ๒ ศอก ๑ อัน
 ถูประทุโจทก์คนละ ๑ ที่ ๒ ที่ พระขี้มพยานโจทก์ว่า
 ได้เห็นพระเงินถือพวย ๑ เล่ม พระผงถือไม้ยาว ๒ ศอก
 ๑ อัน กระทั่งประทุห้องโจทก์หลายที่ พระอธิการไช
 ห้ามก็ยังไม่ฟัง กระทั่งจนประทุฟัง และตีลูกกรงกษีเสา
 ทั่ว พระยานออกากันอยู่ต่างกัน เป็นแต่ได้ยื่นเสียง
 เท่านั้น.

๑๔๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๓ ภาค ๒

ซึ่งจำเลยปฏิเสธไปให้พ้นข้อนี้ด้วยประการใดนั้น
ไม่ได้ เพราะพระยานเห็นปรากฏอยู่คงนั้น กลัวยระ
ต่อแสดงให้เห็นชัดในข้อที่จำเลยหาว่าโจทก์ค้อยเอา
จำเลยว่าเป็นความไม่จริงไปเสียอีก ข้อนี้ควรเห็นว่า
จำเลยทำการบุกรุกจริง จำเลยย่อมมีความผิดในข้อนี้
ด้วยโดยแท้.

๕. ข้อนี้ก็มีความสำคัญอยู่คือ โจทก์หาว่า
จำเลยทำอันตราขายแก่สิ่งของ ๆ โจทก์ให้แก่คตกเสียขาย
ไป จำเลยปฏิเสธและแก้ว่า โจทก์ทำให้เป็นอันตราขาย
เอง เพื่อจะลงโทษแก่จำเลย ข้อความในข้อ ๕ นี้
ย่อมเนื่องมาแต่การบุกรุก เมื่อการบุกรุกคตกอยู่แก่
จำเลยแล้ว สิ่งของ ๆ โจทก์ที่เป็นอันตราขายไป เพราะ
เหตุที่จำเลยทำการบุกรุกมีเหตุเป็นต้น ก็ย่อม
เป็นความผิดคตกอยู่แก่จำเลยทั้งสน.

คำอุทธรณ์ของจำเลยตั้งแต่ข้อ ๑ ตลอดถึงข้อ ๕ ได้
พิจารณาสอบสวนส่วนวนต่าง ๆ ตลอดแล้ว เห็นว่า
ผิดไม่ขึ้นทั้งสน.

เพราะฉะนั้นจึงได้ลงความเห็นพร้อมกันวินิจฉัยว่า
 พระจัน, พระผงจำเลย ประพฤติผิดฝ่าฝืนพระพุทธรูป
 และพระราชบัญญัติ ทั้งในแถลงการณ์คณะสงฆ์
 ให้พระจัน, พระผง จำเลยสึกเสียบจากเพศเป็นภิกษุ
 และมีให้อยู่ในวินายกขุทฺตไปตามคำตัดสินของเจ้าคณะ
 จังหวัดชัยภูมิ ให้ยกฟ้องอุทธรณ์ของจำเลยเสีย.

- (ลงนาม) {
- ๑. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
 - ๓. พระธรรมเจดีย์
 - ๒. พระเทพเวที
 - ๔. พระวินัยกิจโกศล
 - ๕. พระธรรมกิตติ

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๐ หน้า ๕๔๒

วินิจฉัยอุทธรณ์

เรื่องเสพสุรา

กฤ วักระษิงโชนิตาราม

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๔

อักษรณ์เรื่องพระนัม วัคินาบุญ ถูกเจ้าคณะจังหวัด
คัดค้านให้สึกเพราะเรื่องเสพสุรา

พระนัมอุทธรณ์คำคัดค้านของเจ้าคณะจังหวัด ผู้
วินิจฉัยซึ่งมีนามข้างท้ายนี้ ได้ประชุมพิจารณาอักษรณ์
เรื่องนี้แล้ว.

เดิมเรื่องนเนองมาแต่เรื่องพระจัน, พระผง เข้าไป
ร้องว่าทำเพลงอยู่ในห้องพระพัน กับพระนัม, พระพค
ก้วย เป็น ๔ รูปก้วยกัน แต่พระจัน, พระผงนั้น ถูก
พระรอกฟ้องหาว่าบุกรุกทบคัประตูกฎิพระรอก ะทำ
ร้ายร่างกายและทำอันตรายแก่สิ่งของต่าง ๆ จำเลย
อ้างพระนัมเป็นพระขาน เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว เจ้าคณะ
จังหวัดจึงคัดค้านให้จำเลยสึก พระนัมก็ต้องถูกคัดค้าน

ให้สลักด้วย แต่พระพคนั้นให้ภาคทัณฑ์ไว้ เพราะเห็น
ว่าพระ ๔ รูปนี้ ถ้าไม่เสพสุราแล้ว ก็ร้องว่าทำเพลง
ไม่ได้ และพระนัมนั้น เจ้าคณะจะลงความเห็นว่าเป็นเสพ
สุราในคราวนั้นคราวเดียวกันนั้นหาไม่ ได้ยกเอาเรื่องท
พระนัมนั้นเคยใช้ให้แก้ไปซื้อสุรากับหมื่น จนเด็กถูก
ตำรวจับตัวไว้ เอามาประทอนลงความเห็นเข้าด้วย
จึงคัดสินให้พระนัมนั้น เรื่องพระนัมนั้นใช้ให้แก้ไปซื้อ
สุรานั้น ก็จะมีแจ้งข้อไปยังท้าย.

พระนัมนั้นขอรับคำคัดสินของเจ้าคณะจังหวัดลง
วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ มีข้อความอยู่
๔ ประการ คือ

(๑) เมื่อวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๘ พ.ศ. ๒๔๖๔
พระนัมนั้นไปห้องพระพันเพื่อขอมสวดมนต์ และขอมสวด
พระธรรม ประมาณทุ่มเศษก็กลับกุฏิ

(๒) เวลาตี ๔ ทุ่ม (๒.๒๐๐ น.) ได้ยินเสียง
โครมครามและได้ยินเสียงพระรอก กับพระขัน, พระผง
ทะเลาะวิวาทกัน และได้ยินเสียงพระอธิการไชหุ้ม

๑๔๔ ประชมนวิเจน์ข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

(๓) พอรุ่งเช้า พระรอกไปฟ้องต่อนายอำเภอ
รังสีท้าวว่า พระจัน, พระผงพยายามทำร้ายร่างกาย
และทำร้ายต่อทรัพย์สินของ พระจัน, พระผงอ้างพระนัม
เป็นพยาน.

(๔) คดีเรื่องนี้ นายอำเภอได้ส่งสำนวนไปให้
เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาต่อไป เจ้าคณะเห็นว่าสมตาม
เหตุผลที่โจทก์ทำ จึงพร้อมด้วยเจ้าคณะรอง พิจารณา
ตัดสินให้พระจัน, พระผงสึกเสียจากสมณเพศ พระนัม
ผู้เป็นพยานฝ่ายจำเลย ก็ต้องพิจารณาคดีสินให้สึก
เหมือนกัน.

พระนัมจึงเห็นว่ายังไม่สมควร เพราะเป็นพยาน
ก็ไต่เบิกความตามสัจจริงทั้งสิ้น ทั้งไม่มีโจทก์ยื่นขึ้น
หรือว่ากล่าวคดีจำเลย หรือระมิกคดีเกี่ยวข้องกับจึง
เป็นเช่นนั้น.

อธิกรณ์เรื่องนี้ ได้ตรวจคัดลอกแล้ว เห็นเป็น
ร่องแปดกปลาอยู่ คือคำอธิกรณ์กับคำตัดสินไม่เกี่ยว
กัน แยกกันไปคนละทาง ช่างเจ้าคณะตัดสินในเรื่อง

เสพสุรา ฝ่ายคำอุทธรณ์แก่ไปทางพระยาน แต่ก่อนข้าง
จะเข้าใจว่า เจ้าคณะจะเห็นว่าเบิกความไม่ตรงจึงต้อง
ถูกคัดกลงโทษให้สึกด้วย แต่ก็ไม่ชั้กันก็ เช่นแต่
กิริยาเป็นดังนี้ แต่จริงเรื่องนี้ จะถือเอาคำอุทธรณ์
เป็นหลักก็ไม่ได้ เพราะไม่มีข้อหาอะไรในเรื่องพระยาน
ควรจะได้เอาคำคัดกลงเป็นหลัก เพราะเป็นเหตุ และ
อาจเป็นทางให้คดีเรื่องนี้ดำเนินไปตลอดได้ ทั้งในคำ
คัดลงของเจ้าคณะว่าพระนัมไซ ให้เด็กไปซื้อสุรากับหมี่
ตำรวจจับตัวเด็กได้ ข้อนี้ก็ควรระยกขึ้นพิจารณาให้เห็น
ความจริงแน่นอนได้.

เดิมเรื่องนี้ พระนัมไซ ให้นายเพี้ยนกับนายฉิวไป
ซื้อสุรากับหมี่ เมื่อเวลากลับมา ถูกตำรวจจับตัวไว้ทั้ง
๒ คน แล้วส่งไปยังศาลจังหวัด นายเพี้ยนจำเลย
ให้การว่า พระนัมไซอารบไซ ให้ข้าพเจ้ากับนายฉิวไปซื้อ
สุราโรงกับหมี่ที่ตลาดคลอง ๗ ซื้อสุราได้ ๑ ขวด
ราคา ๕๐ สตางค์ หมี่นั้นซื้อไม่ได้ เจกไม่มีขาย
พระนัมไซ ให้ข้าพเจ้าไปซื้อสุรา ๒ หนทั้งหมื่น เวลา

หม่นตอน 18/04/2565

๑๔๖ ประชุมวินิจฉัยอักษรดั้น ๆ ภาค ๒

ดั้นนั้น ปีกประตูทองแดงไม่เห็น ครั้นรุ่งเช้าสุวาในชวง
ก็หมดไป เข้าใจว่าพระนัมเสพสุรา ดั้นกับพระผงข้าง
ด้นองค์เกี่ยวข้าง.

นายฉิวให้การว่า พระนัมอาจารย์ให้ข้าพเจ้าไปซื้อ
สุราโรงถักด้วยเตี่ยวฉกที่ตลาดคลอง ๗ ข้าพเจ้าชวน
นายเพี้ยนไปด้วย ซื้อสุราได้ ๑ ขวดราคา ๕๐ สกวงค์
ถักด้วยฉกซื้อไม่ได้ พระนัมเคยใช้ให้ข้าพเจ้าไปซื้อ
สุรา ๔ หนมาแล้ว คำนอกนั้นก็คล้ายกับค่านายเพี้ยน.

คำชี้แจงของนายมากกว่า ได้เห็นพระนัมเสพสุรา
ในท้องพระผง คำชี้แจงของนายแย้มว่า ได้เห็นพระนัม
นั่งอยู่ในวงเสพสุรากับกัน ๖ คน คือพระ ๔ องค์ ชมราวาส
๒ คน คำพระยานที่ไต่เบิกความมานี้ เป็นหลักฐาน
ควรฟังได้ แม้พระนัมจะคัดค้านว่านำพระยานนอกคดี
มาเบิกความยืนยันก็ไม่ได้ เพราะเจ้าคณะตักสินให้
พระนัมสักในเรื่องเสพสุรา ไม่ได้กล่าวด้วยเบิกพระยาน
ทั้งในคำอรรถของพระนัม ซึ่งพระนัมเสพสุรา มี
พระยานรู้เห็นปรากฏทั้งนี้ ก็เชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติผิด

ทรงท้อซ้อห้ามในพระพุทธรูปและพระราชบัญญัติ
ทั้งในแถลงการณ์คณะสงฆ์ด้วย คำอุทธรณ์ของพระนิม
พังไม่ขึ้นทุกข้อ.

อาศัยเหตุที่กล่าวมานี้ จึงได้ถึงความเห็นพร้อมกัน
วินิจฉัยว่าพระนิมเสพสุราจริง ให้พระนิมสึกเสียจาก
เพศเป็นภิกษุ เมื่อสึกแล้วมิให้อยู่ในวัดนาบุญต่อไป
ตามคำตัดสินของเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ.

ให้ยกฟ้องอุทธรณ์ของพระนิมเสีย.

(ลงนาม)

๑. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
๒. พระธรรมเจดีย์
๓. พระเทพเวที
๔. พระวินัยกิจโกศล
๕. พระธรรมกิตติ.

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๐ หน้า ๕๕๑ ๗

วินิจฉัยอุทธรณ์

ของตมี่จัน

ผู้ถูกรังเกียจฐานชานาปฐุมปารราชิก

เรื่องนี้เป็นแต่ความแข็งแะในหมู่ชาวบ้าน ซึ่งโดยมากเขาไม่ค่อยเห็นเป็นความเสื่อมเสีย จนความอชฉาวมาถึงชาววัด เจ้าคณะจึงได้จัดการไต่สวนตัดสินแต่ในสำนวนปรากฏว่า พระแฉ่งเป็นโจทก์ เพราะจะเห็นว่าเป็นผู้เห็น และไต่ฟังคำเล่าโดยออกอันน่าเชื่อของคนบ้านใกล้เรือนเคียงในเรื่องที่ทำให้มารังเกียจ แต่ไม่มีคำฟ้องของพระแฉ่ง เป็นแต่มีคำให้การของพระแฉ่งถึงข้อไปนั้น.

พระแฉ่งให้ถ้อยคำว่าอยู่วัดทองยี่ชย อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ชน ๑๐ คำ เดือน ๑๒ (วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน) พ.ศ. ๒๔๖๔ เวลาพลบ ได้ไปบ้านนางสกกับพระป้อ นางสาวนาอยู่ด้วย พอราว ๗ ล.ท. (๑๘.๐๐ น.) เศษ ได้ยินคนเม้กประทุรบ้านผู้ใหญ่

สมิฉันถูกรังเกียจฐานฉ้อโกงปาราชิก ๑๔๕

บ้านแก้ว เพราะบ้านนางสุกอยู่ที่คึกคักขอรวันนั้น (เรือน
ผู้ใหญ่บ้านแก้ว หันหน้าเรือนตรงกับเรือนนางสาวนาก
ห่างกัน ๓ วา มีชานแต่กลาง) ได้ความจากนาง
สาวนากว่า สมิฉันเห็นจะมาทานางสาวนาก พอประเคี้ยว
หนึ่งก็เห็นสมิฉันจนเรือนนางสาวนาก เพราะชนเรือน
นั้นคไฟ แต่สมิฉันหาได้มีโคมไฟไปไม่ และไป
ผู้เก็บว ได้ความจากนางสาวนากต่อไปว่า สมิฉันเคย
มานอนที่เรือนนางสาวนากแทบทุกคืน ชนแรกนอน
ที่ระเบียงเรือน ต่อมาเข้าไปนอนในห้องเรือนกับนาง
สาวนาก ยางคืนกลีบคึก ยางคืนกลีบจวนสว่าง
เหตุนี้จึงนำรังเกียจว่า สมิฉันจะล่วงปาราชิกกับ
นางสาวนาก ฯ

สมิฉันจำเลยให้การว่า อายุ ๔๖ พรรษา ๑๒ อยู่
วัดทองย้อย (เป็นหมอ) วันเวลาที่พระแต่งกล่าวหา
ว่าไปบ้านนางสาวนากนั้น ได้ไปจริง ไปเอาขานักดู
ที่ตงที่เรือนนางสาวนากนั้น เวลานั้นมีนายขวัญและ
เด็กหญิงเห็นอน้องนางสาวนากอยู่ด้วย บ้านนี้จำเลย

๑๕๐ ประชุมวินิจฉัยยอธิดา ๑ ภาค ๒

เคยไปมาเป็นนิตย์ ไปกลางวันข้างกลางคืนข้าง เพราะ
จำเลยเป็นน้องนายเล็กผู้เป็นบิดานางสาวนาก ๆ เป็น
หลานของจำเลย ๑ นางสาวนากเป็นใจรัย จำเลยได้
ไปรักษา ฝนยาพ่นยาให้ ราว ๑๐ วันก็หาย ๑ นางสาว
นากเป็นผุ้รักแร้วาและที่ทองน้อย จำเลยคุนยู่
ให้ควยมือคน ๗-๘ วันก็หาย ๑ นางสาวนากมีอาการ
ขวมจนทเห็นอสะตือ จำเลยได้พอกแข็งให้เอง ๒-๓
เวลาก็หาย ๑ จำเลยได้ ไปนอนเพื่อรักษาพยาบาลนาง
สาวนากผู้เจ็บทั้ง ๓ คราวในห้องใน กลบยอย่างคกราว
๓ ก. ท. (๐๓.๐๐ น.) แต่เวลานอนอยู่นั้น มีเด็ก
หญิงเห็นออายุ ๑๒-๑๓ ขยับควย ๑ เวลาจำเลยไปบ้าน
นางสาวนากนั้น บางครั้งก็ไปผู้เคียว บางครั้งก็มีเด็ก
ศิษย์ไปควย นายเล็กบิดานางสาวนากน้อยเรือนคน
ละหลัง แต่โดยมากมักไปนอนเฝ้ากระบือห่างไปจาก
บ้านนี้ ๑

นายปลอกพะยานให้การว่าอายุ ๑๖ ปี เป็นศิษย์
สมัครใจ เคยไปบ้านนางสาวนากกับจำเลย ๓ คราว ไป

สมัยนั้นตกวังเก็ยจฐานฉาษาปฐมปาราชิก ๑๕๑
กลางวัน ๑ คราว ไปกลางคืนถลัยราว ๗ ถ.ท. (๑๙.
๐๐ น.) ๑ คราว ไปกลางคืนถลัยไม่ถึง ๗ ถ.ท.
(๑๙.๐๐ น.) ๑ คราว ฯ เมื่อในพรรษาพระยานเป็น
สามเณรเคยไปบ้านนางสาวนากกับจำเลย ๑ ครั้ง ใน
ระหว่างเดือน ๑๐ เวลากลางคืน มีแขกมาหา แยก
ไปแล้ว พระยานอยู่กับจำเลยและนางสาวนาก ก็ก่เท่า
ไรกระเนไม่ถูก พระยานทวารนอนก็นอนหลับไป จำเลย
ปลุกพระยานตื่น เห็นนางสาวนากเข้าห้องนอน จำเลย
เรียกพระยานเข้าไปนอนในห้องด้วย จำเลยและนางสาว
นากนอนห่างกันประมาณ ๒ วา พระยานนอนหลับ ๆ
ตื่น ๆ ก็ก่เท่าไรสังเกตไม่ไ้ จำเลยปลุกพระยานถลัย
วิก เวลาพระยานตื่นเห็นไฟยังลุกอยู่ นางสาวนากก็ตื่น
จำเลยกับพระยานลงจากเรือนนั้นผู้คนเงียบสงัด ถลัยถึง
วิกพระกัถลัยหมด ฯ

นางสาวนากไม่มีให้ถ้อยคำในสำนวน เห็นจากคำ
หมดอายุ 18/04/2565
ให้การของผู้อื่น ได้ความว่านางสาวนากอายุ ๒๕ ปี

๑๕๒ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๒

พระครูแก้วเจ้าคุณระฆังบ้านนา เจ้าอาวาสวัด
ทองน้อยวินิจฉัยว่า การที่จำเลยคุมขัง^๒หรือพอกขัง^๓
ให้นางสาวนาคหลายเวลา เชื่อว่าต้องสังฆาภิเสศ^๔
กายสังฆคระสิกขาบทที่ ๒ เพราะถูกต้องกายหญิง^๕
สาวนั้นหลายครั้ง ขากที่ระรังสติมิให้เกิดจิตกำหนด^๖
กิริยาที่จำเลยนอนในห้องร่วมกับนางสาวนาคจนกักคน^๗
ถึง ๓ ก.ท. (๑๓.๐๐ น.) หรือกว่านั้นจึงกลยวัคหลาย^๘
คราว มีพระยาน่วมกันหลายปากว่า นอนอยู่ด้วยกัน^๙
สองต่อสองกับนางสาวนาค มีฉาษาปาราชิก เพราะ^{๑๐}
นำรังเกียรว่าระต้องอนิยคสิกขาบทที่ ๑ คือต้องประชุม^{๑๑}
ปาราชิกก็ได้ สังฆาภิเสศเพราะกายสังฆคระหรือ^{๑๒}
ทฎฐุลลวาทก็ได้ ปาจิตคีย์เพราะอยู่ในที่ลับตาได้^{๑๓}
จึงสั่งให้สมันสันสิกเสย ฯ

สมันสันฟ้องอุทธรณ์คำตัดสินของเจ้าคุณระฆังต่อ
พระครูญาณนายก เจ้าคณะจังหวัดกันทรนายกหลายข้อ
ยกแก้ที่ควรวินิจฉัยข้างข้อคือ.

สมัยนั้นถูกรังเกียจฐานฉ้อโกงปาณาติกา ๑๕๓

๑. จำเลยคุ้น^๔และพอกไม้^๕ด้วยมือตนเอง โดยมีความกรุณาแก่นางสาวนาถฐานเป็นหลาน หากได้จับต้องกายนางสาวนาถด้วยจิตต์กำหนดไม่ จะปรียว่า ต้องกายสังสัคคะสังฆาติเสสอย่างไร ๑

๒. โดยจะต้องสังฆาติเสสจริง อยู่กรรมเสียแล้ว ก็พันโทษ ยังกยให้สึกหนักไป ๑

๓. การที่ปรียจำเลยตามอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น ไม่ถูก ที่ถูกนั้นท่านให้ปรียตามปฎิญาของจำเลย ๑ ไม่ได้ปฎิญาภิสารภาพว่า ต้องปาณาติกาเพราะเสพเมถุน หรือต้องสังฆาติเสสเพราะเคล้าคดถึงกายหญิง ด้วยจิตต์กำหนดหรือพุกเคาะหญิงพาคพิงเมถุน หรือต้องปาจิตตีย์ เพราะอยู่ในที่กำบังลับคาสองต่อสองกับหญิง แต่ข้อหนึ่งข้อใด จะปรียจำเลยตามอนิยตสิกขาบทที่ ๑ อย่างไร ๑

เจ้าคณะจังหวัดวินิจฉัยโดยใจความว่า จำเลยมีพรรษามากแล้ว นำจะรู้วินัยบัญญัติรักษาตัวมิให้เป็น
๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.
๑๖๕. ๑๖๖. ๑๖๗. ๑๖๘. ๑๖๙. ๑๗๐. ๑๗๑. ๑๗๒. ๑๗๓. ๑๗๔. ๑๗๕. ๑๗๖. ๑๗๗. ๑๗๘. ๑๗๙. ๑๘๐. ๑๘๑. ๑๘๒. ๑๘๓. ๑๘๔. ๑๘๕. ๑๘๖. ๑๘๗. ๑๘๘. ๑๘๙. ๑๙๐. ๑๙๑. ๑๙๒. ๑๙๓. ๑๙๔. ๑๙๕. ๑๙๖. ๑๙๗. ๑๙๘. ๑๙๙. ๒๐๐.
๒๐๑. ๒๐๒. ๒๐๓. ๒๐๔. ๒๐๕. ๒๐๖. ๒๐๗. ๒๐๘. ๒๐๙. ๒๑๐. ๒๑๑. ๒๑๒. ๒๑๓. ๒๑๔. ๒๑๕. ๒๑๖. ๒๑๗. ๒๑๘. ๒๑๙. ๒๒๐. ๒๒๑. ๒๒๒. ๒๒๓. ๒๒๔. ๒๒๕. ๒๒๖. ๒๒๗. ๒๒๘. ๒๒๙. ๒๓๐. ๒๓๑. ๒๓๒. ๒๓๓. ๒๓๔. ๒๓๕. ๒๓๖. ๒๓๗. ๒๓๘. ๒๓๙. ๒๔๐. ๒๔๑. ๒๔๒. ๒๔๓. ๒๔๔. ๒๔๕. ๒๔๖. ๒๔๗. ๒๔๘. ๒๔๙. ๒๕๐. ๒๕๑. ๒๕๒. ๒๕๓. ๒๕๔. ๒๕๕. ๒๕๖. ๒๕๗. ๒๕๘. ๒๕๙. ๒๖๐. ๒๖๑. ๒๖๒. ๒๖๓. ๒๖๔. ๒๖๕. ๒๖๖. ๒๖๗. ๒๖๘. ๒๖๙. ๒๗๐. ๒๗๑. ๒๗๒. ๒๗๓. ๒๗๔. ๒๗๕. ๒๗๖. ๒๗๗. ๒๗๘. ๒๗๙. ๒๘๐. ๒๘๑. ๒๘๒. ๒๘๓. ๒๘๔. ๒๘๕. ๒๘๖. ๒๘๗. ๒๘๘. ๒๘๙. ๒๙๐. ๒๙๑. ๒๙๒. ๒๙๓. ๒๙๔. ๒๙๕. ๒๙๖. ๒๙๗. ๒๙๘. ๒๙๙. ๓๐๐.
๓๐๑. ๓๐๒. ๓๐๓. ๓๐๔. ๓๐๕. ๓๐๖. ๓๐๗. ๓๐๘. ๓๐๙. ๓๑๐. ๓๑๑. ๓๑๒. ๓๑๓. ๓๑๔. ๓๑๕. ๓๑๖. ๓๑๗. ๓๑๘. ๓๑๙. ๓๒๐. ๓๒๑. ๓๒๒. ๓๒๓. ๓๒๔. ๓๒๕. ๓๒๖. ๓๒๗. ๓๒๘. ๓๒๙. ๓๓๐. ๓๓๑. ๓๓๒. ๓๓๓. ๓๓๔. ๓๓๕. ๓๓๖. ๓๓๗. ๓๓๘. ๓๓๙. ๓๔๐. ๓๔๑. ๓๔๒. ๓๔๓. ๓๔๔. ๓๔๕. ๓๔๖. ๓๔๗. ๓๔๘. ๓๔๙. ๓๕๐. ๓๕๑. ๓๕๒. ๓๕๓. ๓๕๔. ๓๕๕. ๓๕๖. ๓๕๗. ๓๕๘. ๓๕๙. ๓๖๐. ๓๖๑. ๓๖๒. ๓๖๓. ๓๖๔. ๓๖๕. ๓๖๖. ๓๖๗. ๓๖๘. ๓๖๙. ๓๗๐. ๓๗๑. ๓๗๒. ๓๗๓. ๓๗๔. ๓๗๕. ๓๗๖. ๓๗๗. ๓๗๘. ๓๗๙. ๓๘๐. ๓๘๑. ๓๘๒. ๓๘๓. ๓๘๔. ๓๘๕. ๓๘๖. ๓๘๗. ๓๘๘. ๓๘๙. ๓๙๐. ๓๙๑. ๓๙๒. ๓๙๓. ๓๙๔. ๓๙๕. ๓๙๖. ๓๙๗. ๓๙๘. ๓๙๙. ๔๐๐.
๔๐๑. ๔๐๒. ๔๐๓. ๔๐๔. ๔๐๕. ๔๐๖. ๔๐๗. ๔๐๘. ๔๐๙. ๔๑๐. ๔๑๑. ๔๑๒. ๔๑๓. ๔๑๔. ๔๑๕. ๔๑๖. ๔๑๗. ๔๑๘. ๔๑๙. ๔๒๐. ๔๒๑. ๔๒๒. ๔๒๓. ๔๒๔. ๔๒๕. ๔๒๖. ๔๒๗. ๔๒๘. ๔๒๙. ๔๓๐. ๔๓๑. ๔๓๒. ๔๓๓. ๔๓๔. ๔๓๕. ๔๓๖. ๔๓๗. ๔๓๘. ๔๓๙. ๔๔๐. ๔๔๑. ๔๔๒. ๔๔๓. ๔๔๔. ๔๔๕. ๔๔๖. ๔๔๗. ๔๔๘. ๔๔๙. ๔๕๐. ๔๕๑. ๔๕๒. ๔๕๓. ๔๕๔. ๔๕๕. ๔๕๖. ๔๕๗. ๔๕๘. ๔๕๙. ๔๖๐. ๔๖๑. ๔๖๒. ๔๖๓. ๔๖๔. ๔๖๕. ๔๖๖. ๔๖๗. ๔๖๘. ๔๖๙. ๔๗๐. ๔๗๑. ๔๗๒. ๔๗๓. ๔๗๔. ๔๗๕. ๔๗๖. ๔๗๗. ๔๗๘. ๔๗๙. ๔๘๐. ๔๘๑. ๔๘๒. ๔๘๓. ๔๘๔. ๔๘๕. ๔๘๖. ๔๘๗. ๔๘๘. ๔๘๙. ๔๙๐. ๔๙๑. ๔๙๒. ๔๙๓. ๔๙๔. ๔๙๕. ๔๙๖. ๔๙๗. ๔๙๘. ๔๙๙. ๕๐๐.
๕๐๑. ๕๐๒. ๕๐๓. ๕๐๔. ๕๐๕. ๕๐๖. ๕๐๗. ๕๐๘. ๕๐๙. ๕๑๐. ๕๑๑. ๕๑๒. ๕๑๓. ๕๑๔. ๕๑๕. ๕๑๖. ๕๑๗. ๕๑๘. ๕๑๙. ๕๒๐. ๕๒๑. ๕๒๒. ๕๒๓. ๕๒๔. ๕๒๕. ๕๒๖. ๕๒๗. ๕๒๘. ๕๒๙. ๕๓๐. ๕๓๑. ๕๓๒. ๕๓๓. ๕๓๔. ๕๓๕. ๕๓๖. ๕๓๗. ๕๓๘. ๕๓๙. ๕๔๐. ๕๔๑. ๕๔๒. ๕๔๓. ๕๔๔. ๕๔๕. ๕๔๖. ๕๔๗. ๕๔๘. ๕๔๙. ๕๕๐. ๕๕๑. ๕๕๒. ๕๕๓. ๕๕๔. ๕๕๕. ๕๕๖. ๕๕๗. ๕๕๘. ๕๕๙. ๕๖๐. ๕๖๑. ๕๖๒. ๕๖๓. ๕๖๔. ๕๖๕. ๕๖๖. ๕๖๗. ๕๖๘. ๕๖๙. ๕๗๐. ๕๗๑. ๕๗๒. ๕๗๓. ๕๗๔. ๕๗๕. ๕๗๖. ๕๗๗. ๕๗๘. ๕๗๙. ๕๘๐. ๕๘๑. ๕๘๒. ๕๘๓. ๕๘๔. ๕๘๕. ๕๘๖. ๕๘๗. ๕๘๘. ๕๘๙. ๕๙๐. ๕๙๑. ๕๙๒. ๕๙๓. ๕๙๔. ๕๙๕. ๕๙๖. ๕๙๗. ๕๙๘. ๕๙๙. ๖๐๐.
๖๐๑. ๖๐๒. ๖๐๓. ๖๐๔. ๖๐๕. ๖๐๖. ๖๐๗. ๖๐๘. ๖๐๙. ๖๑๐. ๖๑๑. ๖๑๒. ๖๑๓. ๖๑๔. ๖๑๕. ๖๑๖. ๖๑๗. ๖๑๘. ๖๑๙. ๖๒๐. ๖๒๑. ๖๒๒. ๖๒๓. ๖๒๔. ๖๒๕. ๖๒๖. ๖๒๗. ๖๒๘. ๖๒๙. ๖๓๐. ๖๓๑. ๖๓๒. ๖๓๓. ๖๓๔. ๖๓๕. ๖๓๖. ๖๓๗. ๖๓๘. ๖๓๙. ๖๔๐. ๖๔๑. ๖๔๒. ๖๔๓. ๖๔๔. ๖๔๕. ๖๔๖. ๖๔๗. ๖๔๘. ๖๔๙. ๖๕๐. ๖๕๑. ๖๕๒. ๖๕๓. ๖๕๔. ๖๕๕. ๖๕๖. ๖๕๗. ๖๕๘. ๖๕๙. ๖๖๐. ๖๖๑. ๖๖๒. ๖๖๓. ๖๖๔. ๖๖๕. ๖๖๖. ๖๖๗. ๖๖๘. ๖๖๙. ๖๗๐. ๖๗๑. ๖๗๒. ๖๗๓. ๖๗๔. ๖๗๕. ๖๗๖. ๖๗๗. ๖๗๘. ๖๗๙. ๖๘๐. ๖๘๑. ๖๘๒. ๖๘๓. ๖๘๔. ๖๘๕. ๖๘๖. ๖๘๗. ๖๘๘. ๖๘๙. ๖๙๐. ๖๙๑. ๖๙๒. ๖๙๓. ๖๙๔. ๖๙๕. ๖๙๖. ๖๙๗. ๖๙๘. ๖๙๙. ๗๐๐.
๗๐๑. ๗๐๒. ๗๐๓. ๗๐๔. ๗๐๕. ๗๐๖. ๗๐๗. ๗๐๘. ๗๐๙. ๗๑๐. ๗๑๑. ๗๑๒. ๗๑๓. ๗๑๔. ๗๑๕. ๗๑๖. ๗๑๗. ๗๑๘. ๗๑๙. ๗๒๐. ๗๒๑. ๗๒๒. ๗๒๓. ๗๒๔. ๗๒๕. ๗๒๖. ๗๒๗. ๗๒๘. ๗๒๙. ๗๓๐. ๗๓๑. ๗๓๒. ๗๓๓. ๗๓๔. ๗๓๕. ๗๓๖. ๗๓๗. ๗๓๘. ๗๓๙. ๗๔๐. ๗๔๑. ๗๔๒. ๗๔๓. ๗๔๔. ๗๔๕. ๗๔๖. ๗๔๗. ๗๔๘. ๗๔๙. ๗๕๐. ๗๕๑. ๗๕๒. ๗๕๓. ๗๕๔. ๗๕๕. ๗๕๖. ๗๕๗. ๗๕๘. ๗๕๙. ๗๖๐. ๗๖๑. ๗๖๒. ๗๖๓. ๗๖๔. ๗๖๕. ๗๖๖. ๗๖๗. ๗๖๘. ๗๖๙. ๗๗๐. ๗๗๑. ๗๗๒. ๗๗๓. ๗๗๔. ๗๗๕. ๗๗๖. ๗๗๗. ๗๗๘. ๗๗๙. ๗๘๐. ๗๘๑. ๗๘๒. ๗๘๓. ๗๘๔. ๗๘๕. ๗๘๖. ๗๘๗. ๗๘๘. ๗๘๙. ๗๙๐. ๗๙๑. ๗๙๒. ๗๙๓. ๗๙๔. ๗๙๕. ๗๙๖. ๗๙๗. ๗๙๘. ๗๙๙. ๘๐๐.
๘๐๑. ๘๐๒. ๘๐๓. ๘๐๔. ๘๐๕. ๘๐๖. ๘๐๗. ๘๐๘. ๘๐๙. ๘๑๐. ๘๑๑. ๘๑๒. ๘๑๓. ๘๑๔. ๘๑๕. ๘๑๖. ๘๑๗. ๘๑๘. ๘๑๙. ๘๒๐. ๘๒๑. ๘๒๒. ๘๒๓. ๘๒๔. ๘๒๕. ๘๒๖. ๘๒๗. ๘๒๘. ๘๒๙. ๘๓๐. ๘๓๑. ๘๓๒. ๘๓๓. ๘๓๔. ๘๓๕. ๘๓๖. ๘๓๗. ๘๓๘. ๘๓๙. ๘๔๐. ๘๔๑. ๘๔๒. ๘๔๓. ๘๔๔. ๘๔๕. ๘๔๖. ๘๔๗. ๘๔๘. ๘๔๙. ๘๕๐. ๘๕๑. ๘๕๒. ๘๕๓. ๘๕๔. ๘๕๕. ๘๕๖. ๘๕๗. ๘๕๘. ๘๕๙. ๘๖๐. ๘๖๑. ๘๖๒. ๘๖๓. ๘๖๔. ๘๖๕. ๘๖๖. ๘๖๗. ๘๖๘. ๘๖๙. ๘๗๐. ๘๗๑. ๘๗๒. ๘๗๓. ๘๗๔. ๘๗๕. ๘๗๖. ๘๗๗. ๘๗๘. ๘๗๙. ๘๘๐. ๘๘๑. ๘๘๒. ๘๘๓. ๘๘๔. ๘๘๕. ๘๘๖. ๘๘๗. ๘๘๘. ๘๘๙. ๘๙๐. ๘๙๑. ๘๙๒. ๘๙๓. ๘๙๔. ๘๙๕. ๘๙๖. ๘๙๗. ๘๙๘. ๘๙๙. ๙๐๐.
๙๐๑. ๙๐๒. ๙๐๓. ๙๐๔. ๙๐๕. ๙๐๖. ๙๐๗. ๙๐๘. ๙๐๙. ๙๑๐. ๙๑๑. ๙๑๒. ๙๑๓. ๙๑๔. ๙๑๕. ๙๑๖. ๙๑๗. ๙๑๘. ๙๑๙. ๙๒๐. ๙๒๑. ๙๒๒. ๙๒๓. ๙๒๔. ๙๒๕. ๙๒๖. ๙๒๗. ๙๒๘. ๙๒๙. ๙๓๐. ๙๓๑. ๙๓๒. ๙๓๓. ๙๓๔. ๙๓๕. ๙๓๖. ๙๓๗. ๙๓๘. ๙๓๙. ๙๔๐. ๙๔๑. ๙๔๒. ๙๔๓. ๙๔๔. ๙๔๕. ๙๔๖. ๙๔๗. ๙๔๘. ๙๔๙. ๙๕๐. ๙๕๑. ๙๕๒. ๙๕๓. ๙๕๔. ๙๕๕. ๙๕๖. ๙๕๗. ๙๕๘. ๙๕๙. ๙๖๐. ๙๖๑. ๙๖๒. ๙๖๓. ๙๖๔. ๙๖๕. ๙๖๖. ๙๖๗. ๙๖๘. ๙๖๙. ๙๗๐. ๙๗๑. ๙๗๒. ๙๗๓. ๙๗๔. ๙๗๕. ๙๗๖. ๙๗๗. ๙๗๘. ๙๗๙. ๙๘๐. ๙๘๑. ๙๘๒. ๙๘๓. ๙๘๔. ๙๘๕. ๙๘๖. ๙๘๗. ๙๘๘. ๙๘๙. ๙๙๐. ๙๙๑. ๙๙๒. ๙๙๓. ๙๙๔. ๙๙๕. ๙๙๖. ๙๙๗. ๙๙๘. ๙๙๙. ๑๐๐๐.

๑๕๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ปรากฏจากทิวไรโอคัพยะ บ่อมเป็นที่น่ารังเกียจไม่รู้ทาย
จึงสั่งขกฟ้องของจำเลย ให้จำเลยสึกคามคำคัดค้านของ
เจ้าคณะแขวง

จำเลยฟ้องอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าคณะจังหวัดคือ
ข้าพเจ้า คำนวณเวลาบอกให้คัดค้านคำพิพากษาอย่างหนึ่ง
ตกลงไว้เป็นอย่างหนึ่ง ก็เหมือนรถเพิ่มเติมขึ้นมาก
ขอให้ ไล่สวนและวินิจฉัยใหม่ให้เป็นขตกิจธรรม ๑

วินิจฉัยคำค้านของจำเลยซึ่งเจ้าคณะจังหวัดยังมีได้
วินิจฉัยเสียก่อนคือ.

๑. จำเลยว่าจับกายหญิงด้วยกิริยารักใคร่โดยความ
กรุณาฐานเป็นหลาน หากได้จับโดยราคะจิตก็ไม่ ว่า
โดยปกติ ปล่อยให้ชกตองกายหญิงสาวและบางครั้ง
ทั้งรู้ตัว ก็ขากัดระหามมิให้เกิดราคะจิต เช่นเจ้าคณะ
แขวงบรรยายนั้น อันจะเชื่อตามคำของจำเลยก็ยากอยู่
เพราะจำเลยมิใช่ผู้ สันนิสิต ฝึกขุปลุชนมิใช่ผู้ สัน
นิสิต แต่มีศีลเป็นที่รัก แม้จะเป็นแพทย์ ก็คงไม่ทำ
อย่างนั้น ให้เป็นที่น่ารังเกียจของผู้รู้เห็น ๑

สมัยนั้นตรึงเกี้ยวฐานฉาบาปฐุมปาราชิก ๑๕๕

๒. ภิกษุต้องสังฆาภิเสศ ไทยไม่ถึงต้องสึก ข้อนี
จริง แต่ตามวิธิปกครของคณะสงฆ์ ตกลงกันว่าต้อง
สังฆาภิเสศเช่นสิกขาบทนี้ ต้องให้สึกเสีย เพราะการ
ประพฤติก็นั้นก็ขบคคตอันเป็นมตทินอย่างร้ายแรงของ
พรหมจรรย์ เพราะใกล้จะถึงอันคิมวัตถุ ภิกษุเสพสุธา
ไทยไม่ถึงสึก ยังต้องให้สึก ๑

๓. การวินิจฉัยตามอนิยตสิกขาบทที่ ๑ หรือที่ ๒
มี ๒ นัย คือให้วินิจฉัยตามบัญญัติของจำเลย ๑ ให้
วินิจฉัยตามคำโจทก์มีพระยานหลักฐานพอ ๑ มิใช่จะ
ให้วินิจฉัยตามคำบัญญัติของจำเลยอันเป็นนัยที่ ๑
เสมอไป ๑ ให้วินิจฉัยตามนัยที่ ๑ หรือนัยที่ ๒ แล้ว
แต่รูปอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นต่างหาก คือโจทก์กล่าวหาไม่มี
หลักฐานควรฟังเอาเป็นจริงได้ ก็ต้องยกฟ้องวินิจฉัย
ตามคำบัญญัติของจำเลย ถ้าโจทก์กล่าวหาว่ามีพระยาน
หลักฐานเพียงพอ แม้จำเลยปฏิเสธก็ฟังไม่ได้ ต้อง
วินิจฉัยปรัยจำเลยตามคำกล่าวหาของโจทก์ ๑ อธิกรณ์
รายนี้ พิจารณาตามเหตุการณที่เกิดขึ้น มีหลักฐาน

๑๕๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

นำรังเกียจความประพฤติของจำเลยจริง แม้จำเลย
ปฏิเสธก็ไม่หายนำรังเกียจ ๑ เพราะฉะนั้นจำเลยขอทอรวณ
ค้ำนทั้ง ๓ ข้อนั้น ฟังไม่ได้ ๑

คำคัดค้านของจำเลยที่ยื่นต่อข้าพเจ้าว่า ขอกให้
จดด้วยคำอย่างหนึ่ง จดลงไปแล้วเป็นอย่างหนึ่ง ทา
ตรงกันไม่นั้น เรื่องเช่นนั้นผู้จกเสร็จลงแล้ว อานให้
ผู้บอกฟัง รับรองว่าถูกแล้ว ต่างลงชื่อไว้เป็นสำคัญ
ทั้งผู้บอกให้จกทั้งผู้จกทั้งพระยาน เมื่อเห็นว่าคลาก
เคลือนไม่ตรงต่อความจริง ทำไมไม่ทักท้วงเวลานั้น
มาทักท้วงเวลานี้ใช้ไม่ได้ ๑

จะวินิจฉัยสรุปข้อสำคัญอีก ๒ ข้อคือ

๑. การที่จำเลยเป็นพระหมอส แต่จับต้องกายผู้หญิง
กัวยอาการและแก้ตัวเช่นนั้น ไม่สมควรแก่เพศสมณะ
เลย ย่อมเป็นที่นำรังเกียจว่าคงต้องกายสังสัคคะสังฆา
ทิเสสส์กัวย ๑

๒. การนอนร่วมในที่มุงบังอันเกี่ยวข้องกับผู้หญิง ใน
คดีชกคนและมากรครั้ง แม้มีเพื่อนคอนายปลอก

สมัยนั้นถูกรังเกียจฐานฉاياปฐุมปาราชิก ๑๕๗

ซึ่งจำเลยไม่ได้อ้างถึง แต่นายปลอกให้ท้าวว่านอนอยู่
ด้วยก็ตาม นายปลอกอายุถึง ๑๖ ปีกับนอนหลับเสีย
ในเวลานั้นนายปลอกว่ามี ๓ คนเท่านั้น นายปลอก
หลับ ๑ คนแล้ว ยังเหลือแต่จำเลยกับนางสาวนาก
จะไม่นำรังเกียจหรือ เท็จหญิงเห็นอซึ่งจำเลยอ้างถึง
ว่าอยู่ด้วย อายุน้อยกว่านั้นไม่ต้องขกชนกล่าวถึงการ
อยู่เป็นเพื่อนรู้เห็น ในเวลาเช่นนั้น เพราะคักคนย่านนั้น
มีนอนหลับเสียหรือ และเพราะในทีกลับเช่นนั้นหญิง
หลายคนที่คุมไม่ได้ ๑ ยังคำพะยานอื่น ๆ ที่สอให้ ได้
ความว่า จำเลยกับนางสาวนากนอนในห้องแค่ ๒ คน
เท่านั้น ไม่จำต้องขกชนกล่าว เพียงพะยานที่จำเลย
อ้างก็ใช้ ไม่ได้เสียแล้ว ๑ เพราะฉะนั้นการที่จำเลยนอน
ร่วมกัยหญิงในที่เช่นนั้น แม้มีชายอายุ ๑๖ ปีนอนหลับ
อยู่ด้วยในเวลาคักเช่นนั้น นำรังเกียจว่าจะต้องอาบัติ
เมถุนปาราชิกก็ได้ สัจชาติเสสสิกขาทที่ ๒ ที่ ๓
ก็ได้ แต่เวลาพะยานเช่นนั้นนอนหลับ จำเลยเป็นค้อง
ป้าจิคคัยสีกขาทที่ ๔ ในอเรลกวรรคแน่แท้ ๑

๑๕๘ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๒

ตามที่วินิจฉัยมาให้ความชัดเจนว่าสมิทันประพฤติ
เช่นนั้น เป็นที่น่ารังเกียจว่าจะต้องประชุมปวารานิกหรือ
สังฆาติเสถส จึงสั่งยกคำอุทธรณ์ของสมิทันเสีย ให้
เป็นไปตามคำวินิจฉัยของเจ้าคณะจังหวัด คือให้สมิทัน
สึก แต่เพิ่มห้ามไม่ให้สมิทันอุปสมบทอีกต่อไป เพราะ
มีความรังเกียจว่าจะต้องประชุมปวารานิกก็ได้ ครั้นสึก
แล้วกลับอุปสมบทขึ้นอีก ก็อยู่ในฐานะยังรังเกียจอยู่
นั่นเอง ๑

วัดราชบพิธ กรุงเทพ ๑

วันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๕

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๐ หน้า ๖๙๔ ๑

วินิจฉัยอธิกรณ์

ระหว่างภิกษุ ๑๒ รูป โจทก์ พระแม่้นจำเลย

อธิกรณ์^๕เกิดขึ้นที่วัดใหม่ อำเภอบางปลาสร้อย จังหวัดชลบุรี ๑ กรรมกรสงฆ์ ๕ รูป ได้ประชุมโต้สวนแล้วลงมติวินิจฉัย และได้รับอนุมัติของเจ้าคณะจังหวัดให้วินิจฉัยตามนั้น ๑

พระแม่้นถูกหาฐานรังเกียจ ๔ ข้อ คือ

๑. พระแม่้นหักกบฏภัยภักดิ์เป็นคำหา^๕โทษ^๕เพียงในงานทอดกฐิน ๖ ขาทออกรากษัตริย์^๕วายเป็นซึ่งไต่จากการเรียโรมาทอดกฐินวัดบางเกลือเป็นส่วนตัวเสีย ที่แท้นางบุญมีมีศรัทธาช่วยจัก^๕ซื้อให้เป็นจำนวนเงิน ๕ ขาทแล้ว ๑ นำรังเกียจว่าเป็นอหาว ๑

๒. พระแม่้นนำกานีเกอร์ไปจากพระทอง อ้างว่า^๕ขิมนายเข็มเจ้าของเคิมผู้^๕สึกไปใหม่แล้ว เป็นการ

ไม่จริง พระทองทรง ก็ทำนายว่าตายเสียแล้ว ๑
นำรังเกียจว่าจะเป็นอาหาร ๑

๓. พระแม่นั้นอ้อมการนิมนต์สวคมนตรี ซึ่งนาย
เพลินมิไคมีเจตนานิมนต์พระแม่นั้น มาเป็นพระแม่นั้น
เสียเอง สวคมนตรีแล้วรุ่งขึ้นนั้น นายเพลินถวายขลุ
่ยขลุ่ยรูปละราคา๑บาท ๑ นำรังเกียจว่าจะเป็นอาหาร ๑

๔. พระแม่นั้นขอมให้ชาวบ้านมาประชุมเส่น้ำศาล
เมาทักฎิพระแม่นั้น ๑ ไม่ห้ามปราม เป็นการไม่สมควร ๑

ภิกษุผู้ใดทักฎิฐานรังเกียจอย่างนั้น ๑๒ รูป คือ
พระผ่อง พระคำ พระผิง พระประชูร พระทอง พระอึก
พระชุก พระกลาง พระเจริญ พระจัก พระสิน พระหอม ๑
ยักันคงเหลืออยู่ ๔ รูป คือ พระผ่อง พระคำ พระผิง
พระประชูร ๑ นอกจากนี้เข้ามากรุงเทพ ๑ ย่าง สัก
ย่าง ถึงมรณะย่าง ขอดอนจากความรังเกียจย่าง ๑

พระภิกษุเหล่านั้นขนคำถกลง การณ์ให้วินาฉัยตาม
ถ้อยคำของตน ซึ่งประ กอบด้วยคำคักค้ำนต่อเจ้า

อธิการณิกาย ๑๒ ปรปโฆทกัพระแม่นำจำเลย ๑๖๑

อธิการมอง ผู้เป็นกรรมการสงฆ์รูปหนึ่ง มีใจความว่า
พวกตัวลั่นเป็นผู้ใหญ่ไม่ใช่เด็ก ถ้าไม่มีความจริง
ไม่มีค่าเงินไม่มีค่า จักยกเงินรังเกียรและศักดิ์
ไต่หรือ การใส่ความท่านเปล่า ๆ ให้โทษในชาตินี้
ชาติหน้าก็ทราวยอยู่ และมีใช่เป็นพวกยากจนจึงทนรับ
สมอ้างว่ารังเกียรโดยเห็นแก่สินจ้าง ขอให้คำวิญญูเด็ก ๆ

กรรมการสงฆ์ ๕ รูปวินิจฉัยข้อต้นและข้อ ๓ ว่า
ไม่เป็นอชวาท เป็นเพียงอาชววิบัติ และต้องอาชวิ
ปาจิตด้วยเพราะกล่าวมุสา ๑ ข้อ ๒ เป็นเพียงภักดา
โทษ ๑ ข้อ ๔ คำทนิ ๑ สั่งให้ร่วมสังฆกรรมกันต่อไป
ตามเคย แต่พระแม่นำให้ย้ายไปอยู่วัดใหญ่ภายใน ๕ วัน
แต่กว่าานกฐินแล้ว เพื่อสะดวกแก่การปกครอง ๑

พระภิกษุ ๔ รูปผู้ โจทก์ คือ พระผ่อง พระคำ
พระผ่อง พระประยูร ลงชื่อขอทรวัดต่อข้าพเจ้า พระผ่อง
เป็นผู้นำมาขึ้น คำขึ้นข้อ ๑ - ๒ - ๓ ว่าน่าจะถึงอชวาท
ข้อ ๔ ขอมถามนั้น ๑ ขอให้ข้าพเจ้าวินิจฉัยใหม่ให้เป็น
บุคคลธรรมดา ๑

หมตอายุ 18/04/2565

๑๖๒ ประชุมวินิจฉัยอชิตกรณ ๑ ภาค ๒

ต่อมาพระแม่เจ้าเลขาฯ มาขอทวงคืนข้อข้าพเจ้าไว้
ความว่า ท่านอรรคมการสงฆ์ได้วินิจฉัยว่า พระแม่
ไม่มีโทษถึงอวตาร โดยอนุมัตติของเจ้าคณะจังหวัด
สั่งให้สามัคคีร่วมสังฆกรรมกันตามเคย ภายหลัง
พระแม่ถูกห้ามไม่ให้ร่วมสังฆกรรม พวกโจทก์ว่า
ระบือนอกทวงคืนข้อไป นานมาตั้งขี้ก่หาขืนไม่ เป็นการ
แกล้งให้พระแม่ได้รับความอายขายหน้า เป็นภาระ
เดือดร้อน ขอให้ข้าพเจ้าวินิจฉัยใหม่ให้เด็ดขาด ๑

วินิจฉัยต่อไป ๑

ข้อ ๑. ซึ่งหาว่า พระแม่หักกษัยขันธ์มูลค่า
ขอเนอหม ๖ บาทไว้เป็นส่วนตัวเสียเอง ที่แท้นางบุญมี
ออกทรัพย์ ๕ บาทช่วยซื้อแล้วนั้น พระแม่แก้ว่าตน
ได้สั่งให้นางบุญมีจักซื้อให้ ในราคา ๖ บาทต่างหาก
เสร็จการทอดกฐินแล้ว จึงได้หักกษัยขันธ์มูลค่า
๖ บาทจากบัญชีรายชื่อไว้มาทอดกฐิน ซึ่งนายเทียน
เวลานั้นยังเป็นภิกษุเป็นผู้คิดและจ่ายได้นั้น นำไปให้
นางบุญมี ๑ รัยไว้ ๒ บาท อีก ๓ บาทคืนให้ โดย

อธิการภิณฑล ๑๒ รูป โจทก์ พระแม่เจ้า ๑๖๓

ยื่นคำว่าช่วยทำบุญ ๑ ครั้นให้ตามนางบุญมีเพิ่มเค็มอีก
นางบุญมีก็ปฏิเสธ คงยื่นคำว่าได้ช่วยเป็นค่าช้อนเนื้อ
หมู ๕ บาท ทาให้รับจากพระแม่เจ้าไว้ ๒ บาทและคืน
ให้พระแม่เจ้า ๓ บาทไม่ ๑ พระแม่เจ้าก็ยื่นคำว่าได้นำ
เงิน ๖ บาทไปให้นางบุญมีจริง อ้างเค็มข่มขู่ครวช
ของคนที่ไปช่วยเป็นพระยานรู้เห็น แต่เค็มวันก็เค็มข่ม
ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ๑ ได้ความเพียงเท่านี้ คงเป็น
อันไม่ไต่ความว่าฝ่ายไหนกล่าวเท็จหรือจริง แต่พระ
แม่เจ้านำบัญชีมูลราคา ๓ บาทที่นางบุญมีคนนั้นจ่าย
ใช้ในศาลฎีกาทั้งหมด และอีก ๑ บาททาให้ยกขึ้น
กล่าวไม่ ๑ นี้ข้อให้เห็นพิรุธว่าเสร็จการทอಕ್ಕฐินแล้ว
เงินยังมีเหลืออยู่และจะจ่ายอะไรอีกในเวลาเสร็จ การ
ทอಕ್ಕฐินแล้ว ๑ ข้อนี้เท็จจริงเพียงไรก็ตาม กรรมถาวร
สงฆ์วิหิตยว่าเช่นอาชิววิขิตชอบแล้ว เพราะถึงไม่มี
พระยาน ก็ข้อให้เห็นพิรุธของพระแม่เจ้าก็กล่าวมาแล้ว
แต่กรรมถาวรสงฆ์วิหิตยที่ปราศจากภัยเพราะปกนายเทียน
นั้น ยังไม่ไต่ความซัก เพราะพระแม่เจ้าให้นำไปให้

๑๖๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

นางบุญมีจริงก็ไม่เป็นปก ถ้าพระแม่นันรู้อยู่เต็มใจว่า
นางบุญมีออกให้เสร็จแล้ว แต่หักเอาไปว่าจะไปให้เขา
แล้วเอาเสียเองจึงเป็น ปคนายเทียบ เพราะฉะนั้นไม่
ควรปรียบพระแม่นันด้วยอาชญาพิศษเพราะทุกปก ๑ ก็
การเรียไรเงินหรือสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งมาทอกกฐิน
ผู้บริจาคก็มอบให้แก่ผู้เรียไร ๆ มีสิทธิที่จะทำอย่างไร
ก็ได้ตามประสงค์ ๑. จะหักเป็นค่าอะไรส่วนตัวเสียบ้างก็
ตาม ก็อาจทำได้ แต่ผู้หนักในวินัยคงไม่นำพระโขน
เช่นนั้นเข้าไปเป็นส่วนตัว จำต้องทำการตรงไปตรงมา
เช่นเรียไรมาทอกกฐิน ก็ต้องใช้การกฐินจนหมด ๑
ข้อ ๒. ซึ่งท้าว พระแม่นันำกานินเฮอร์ไปจาก
พระทองเน็นนานแล้วหาส่งคืนไม่นั้น พระทองว่า ก
นั้นนายเอี่ยมมิได้ ให้เป็นสิทธิแก่พระทองแต่ครั้งนายเอี่ยม
สึกแล้วจะไปบ้าน ต่อมาพระแม่นันมาแจ้งว่าได้ขม
นายเอี่ยมแล้ว ก็หยิบกานินไป ๑ พระทองสงสัยว่า
นายเอี่ยมให้คนแล้ว เหตุไรจึงบอกให้พระแม่นันขม
ครั้นถามนายเอี่ยม ๆ ก็ว่าทำได้ให้พระแม่นันขมไม่

อธิกรณ์ภิกษุ ๑๒๖ ปรุใจทัก พระเมี้ยนจำเลย ๑๖๕

ราว ๑ ปี พระทองกลับจากไปเมืองจีนจึงทวงถามนั้น
พระเมี้ยนก็ทำหน้าที่หายเสียแล้ว ๆ พระเมี้ยนให้การ
ว่า พระเมี้ยนทาไต่พิศกับพระทองว่าไต่ ยืมมานั้นจาก
นายเอี่ยมไม่ พระเมี้ยนไต่ ยืมต่อพระทองที่เคี้ยวและ
นำกานันไป ค่อมากานันหาย ไต่ทราวยว่าไปอยู่ที่
พระเท (หรือชื่ออะไรอีกขรไม่ชัด) ผู้อยู่ที่สน จึง
ไต่ไปดำยกานันมาเป็นราคา ๔ บาท และไต่ให้
พระส่วนวัดเคี้ยวกันไปใช้ เพราะพระส่วนไม่มีใช้ ๆ
ชั้นนี้คงไต่ความว่า พระเมี้ยนไม่ไต่ ยืมนายเอี่ยมจริง
เพราะพระทองถามนายเอี่ยม ๆ ก็ว่าไม่ไต่ ให้พระเมี้ยน
ยืม ๆ ส่วนพระทองว่าพระเมี้ยนอ้างว่ายืมนายเอี่ยม
แล้วพระเมี้ยนก็หนีขานันไป บางทีพระทองจะฟังเข้าใจ
ผิดก็เป็นได้ เพราะพระทองเป็นจีนนอก ๆ เพราะฉะนั้น
จะว่าพระเมี้ยนยืมต่อพระทองหรือไม่ไต่ กล่าว ยืมต่อ
พระทอง หนีขานันไปต่อหน้าพระทอง จะหาความ
เป็นอย่างอื่นก็เกินไปกว่าเหตุ แม้ไม่ไต่กล่าว ยืมต่อ
พระทองก็เหมือนขม เพราะต้องตำของอย่างเคี้ยวกัน ๆ

แต่อาการที่พระแม่พันผูกเรื่องกาคังกล่าวมาแล้วนั้น จะ
ว่าปฏิเสธว่าไม่ให้ก็ไม่ใช่ จะว่าระคินให้ ก็หาได้พูดไม่
จะว่าเมื่อไรถึงจะคินให้ก็ไม่ปรากฏ รวมใจความคง
ไม่ใช่คือ แม้ฝ่ายพระทองจะทอควรจะไม่ไค้แล้วหรือ
ไม่เอาแล้ว ฝ่ายพระแม่พันไม่ไค้ความว่าทอควรว่าจะ
ไม่ไค้ เป็นแต่อาการที่เป็นไปของพระแม่พันไม่งามเลย ๑
กรรมการสงฆ์เห็นว่าเป็นภคินาไทย และแนะนำให้
พระแม่พันคินเสียนั้น ชอบแล้ว ๑ ฝ่ายพวกโจทก์เห็น
ว่าข้อนี้จะเป็นอาหารนั้นเกินไป เพราะไม่ได้ไค้ความว่า
ทอควรทั้ง ๒ ฝ่าย ๑

ข้อ ๓. ซึ่งท้าว นายเพลินมาสั่งพระแม่พันให้แจ้ง
แก่เจ้าอธิการม่วงเจ้าวิคใหม่ ไปสวดมนต์ที่บ้านคน ๑
รูป อีก ๑ รูปแล้วแต่เจ้าอธิการม่วงจะนิมนต์ไป ๑
พระแม่พันแจ้งแก่เจ้าอธิการม่วงว่า นายเพลินให้นิมนต์
เจ้าอธิการม่วงและพระแม่พัน ไปสวดมนต์ที่บ้านเขา ๑
(เวลาไปสวด เจ้าอธิการม่วงหาได้ ไปเองไม่ให้พระ
ไปแทน ๑) พระแม่พันแก้ว่า นายเพลินมาสั่งคังนั้น

อธิการต์ภิกษุ ๑๒ รูป โจทก์ พระแม่เจ้าจำเลย ๑๖๗

ก่อนจริง ครั้นนายเพลินลาภดิษฐ์ยังไม่ทันลงขันไค
นวยเพลินกลั้มาสั่งใหม่ว่า ให้นิมนต์เจ้าอธิการม่วง
กับพระแม่เจ้า ๑ ความคำให้การของพระแม่เจ้า เจ้าอธิการ
ม่วงคงเข้าใจว่า นายเพลินนิมนต์เจ้าอธิการม่วงและ
พระแม่เจ้าไปสวคมนต์บ้านนายเพลิน ๆ ก็คงเข้าใจว่า
พระแม่เจ้านั้นเจ้าอธิการม่วงนิมนต์มา ๑ เวียงนี้รู้จักกัน ๒
คนคือนายเพลินกับพระแม่เจ้า ๑ เหตุไฉนจึงรู้จักกันแพร่
หลายจนถึงเกิดความรังเกียจ ๑ ได้ความว่าเวลาหนึ่ง
ก่อนากนั้นมา นายเพลินมาวัดใหม่ ด้วยการกศล
อย่างหนึ่งของเขา พยพระอืด พกกันถึงเวียงนิมนต์
พระไปสวคมนต์ เกิดสอขตามกันขึ้น จึงได้ทราบ
ความว่าพระแม่นั้นอ้อมการนิมนต์ภิกษุอื่นมาเป็นส่วนตน
เสียเอง ๑ ขอนี้เป็นคดีท้าวต่อท้าว ระวังพระอืดก็ไม่ใช้
ได้ขียนนายเพลินพุกกับพระแม่เจ้าเอง เป็นการฟังมาแต่
นายเพลิน แต่พระอืดลาสิกขาและถึงแก่กรรมเสียแล้ว ๑
มีขุณฺทาทษขุว่าพระพริค้ำของพระแม่เจ้าหรือนายเพลิน ก็ทา
หลักไม่ได้ ๑ มีทางสันนิษฐานว่าคำของฝ่ายไหนนำ

เขื่อน้ำหนักกว่า จึงเห็นว่าคำของพระแม่ไม่น้ำหนัก
 หนักกว่า โดยมาเทียบกับความเย็นไปของ
 พระแม่ในข้อ ๑-๒ ส่อให้เห็นน้ำใจว่าเป็นผู้เห็นแก่ได้
 ด่าขี้ขี้ว ไม่เลือกว่าชอบธรรมหรือไม่ เพราะฉะนั้น
 พระแม่น่าจะกล่าวปดจริง ๆ คำของนายเพลินน้ำเขื่อน้ำ
 น้ำหนักกว่า เขาคงจืดทำบุญ ถ้าเขานิมนต์
 พระแม่จริง เขาจะพูดว่าไม่ได้ นิมนต์มีประโยชน์
 อย่างไม่แก่เขา จะว่าเขากดง ก็ไม่ปรากฏว่าเขา
 ขี้ก็เคืองกับพระแม่ ๆ เพราะฉะนั้นข้อนี้การสงฆ์
 เห็นว่าเป็นอาชีวิติ และเป็นอาชิตยาคิตยเพราะ
 กล่าวปดกันนี้ ชอบแล้ว ๆ พวกโง่กักันว่าถึงอาหารนั้น
 หาถูกไม่ เพราะอกินนาทาน เข้าใจกันว่าคือเขาของ
 ที่เจ้าของไม่ได้ให้ ก็พระแม่คือเขาขี้รายราคา ๑ บาท
 ซึ่งนายเพลินผู้เป็นเจ้าของได้ให้ หรือจะว่าพระแม่คือ
 ก็ไม่ปรากฏว่าคือของใคร เป็นแต่พระแม่เลี้ยงชีพ
 กววิริเช่นนั้นนาคิ ๆ ข้อว่าอาชีวิติก็กล่าวแล้ว ๆ

อชกรณิกาย ๑๒ รูปโจทก์พระแม่เจ้าเลข ๑๖๕

ข้อ ๔. ซึ่งหาว่า พระแม่เจ้าเลขยอมให้ชาวบ้านชุมนุม
กันที่มณาคาลเมตตฤกษ์ของพระแม่นั้น พระแม่นับว่า
เป็นจริงทั้งนั้น ห้ามเขาไม่ฟัง ๑ ครั้นความทราบถึง
เจ้าอชกรมัจฉ ๗ ก็ห้าม แต่นั้นมาเขาก็ไม่ได้มา
ชุมนุมกันที่มณาคาลเมตตฤกษ์นั้นอีก ๑ ข้อนี้กรรมการ
สงฆ์ทำทัณฑ์พระแม่เจ้า ๑ พวกโจทก์ก็ไม่ได้คัดค้าน
อย่างหนึ่งอย่างใด ๑

ตามทางวินัยข้อหาจำเลยถึงอชกร แต่ทำไต่
ความถึงปานนั้นไม่ เมื่อเช่นนั้นจะยกโทษให้จำเลยว่า
คงให้ประพฤติพระทรมารรยต่อไปก็ไม่ได้ เพราะการ
ประพฤติเห็นแก่ได้ ไม่เลือกว่าเป็นทางดีหรือทางเสีย
แต่เห็นเป็นทางเสียเป็นของคณให้ชะล่าใจต่ออาจถึงมูลเหตุ
ได้ในกาลต่อไป แม้จะยังใจไว้ได้ ไม่ให้ถึงมูลเหตุ
การประพฤติเห็นแก่ได้ โดยทางเสีย ไม่ใช่ทางสมณ
ปฏิบัติที่ก็มีอชกรขยับปราศจากความเป็นผู้มีศีลาจาร-
วัตร ก็ควรให้จำเลยละเพศบรรพชิตเสีย ๑ เพราะ

๑๗๐ ประชมนิพนธ์ย่อธิดา ๑ ภาค ๒

ฉะนั้นให้เจ้าคณะเวียงแก้วความมาอ่านคำวินิจฉัยให้ฟัง
แล้ว จักการให้พระแม่เจ้าเลยตักเสียบ ในเมื่อได้อ่าน
คำวินิจฉัยนี้ให้ฟังแล้ว

(ลงพระนาม) กรมหมื่นจันทบุรีสุรโชติ

วิเศษ

วันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๐ หน้า ๑๕๕ ๑

วินิจฉัยอธิกรณ์

ของพระทอง วัดวิหารขาว อำเภอบ้านนา

จังหวัดนครนายก

พระทองยื่นอุทธรณ์ฟ้องต่อข้าพเจ้าว่า พระครูแก้ว เจ้าคณะแขวงบ้านนา และพระครูญาณนายก เจ้าคณะจังหวัดนครนายก วินิจฉัยอธิกรณ์ของพระทองโดยใจความว่า วินิจฉัยยังไม่ตรงต่อความเป็นจริง ขอให้ข้าพเจ้าวินิจฉัยใหม่ให้เด็ดขาด

ถ้อยอธิกรณ์ของพระทองที่ยกขึ้นวินิจฉัยมี ๓ ข้อคือ

๑. พระทองเลี้ยงม้าเองไว้ในวัด ไม่สำหรับแต่ไว้เป็นพาหนะจะไปกิจการในหนทางไกลกันดาร เลี้ยงไว้ถึง ๓ ตัว เกินแก่ความต้องการ ทั้งได้นำมันไปวิ่งพนันเอาเงิน เจ้าคณะแขวงประกาศไม่ให้วัดในแขวงเลี้ยงสัตว์พาหนะไว้ในวัด วัดอื่น ๆ ถึงกวัน แต่

พระทองไม่ทำตาม เจ้าคณะแขวงเรียกไปแนะนำโดย
ปรวณให้เลิกการเลี้ยงม้า ถัดไม่ฟัง ชักขึ้นคำประกาศ

ข้อนั้นพระทองรับว่า ใต้เลี้ยงจริง เพราะสำหรับเป็น
พาหนะไปทางไกลเมื่อมีกาเกกช่น ซ้อมมาราคา ๔๐ บาท
๑ ทัว เขาควาย ๒ ทัว แต่แก้ว่าหาได้นำไปวังแข่ง
พระนั้นเอาเงินไม่ ๑ เมื่อพระครนแขวงใต้เรียกไปห้ามปราม
ก็ทำได้ชักขึ้นไม้ โค้งคเว้นไม้ใต้เลี้ยงไว้อีก ๑

พระเจ็กว่าใต้ ไปอยู่ที่สนามม้าวังแข่งพระนั้น เห็น
พระทองนำม้าไปที่สนามนั้น และเห็นม้าของพระทอง
เข้าสนามวังแข่งกับม้าคนอื่น ม้าของพระทองแพ้
พระทองตำและว่าเงินนิกหน้อยก็เล่นขวชกันด้วย เห็น
พระทองนำม้าไปที่สนามนั้นหลายครั้ง แต่เห็นม้าของ
พระทองเข้าวังแข่งพระนั้นครั้งเดียวเท่านั้น ๑ นายนาคว่า
เคยได้ยินราษฎรพูดกันว่าพระทองได้นำม้าไปวังแข่ง
๑ ครั้งแพ้เขา ๑ นายใต้ก็ว่าเคยได้ยินว่า พระทอง
นำม้าไปวังแข่งพระนั้นเอาเงินกับชาวบ้าน ๑ ความพะยาน
๓ ปากนี้ ได้ความว่าพระทองได้นำม้าไปวังแข่งพระนั้น

เรื่องเลี้ยงสัตว์พาหนะกับบุตรระราน ๑๗๓

เขาเงินจริง แต่ครั้งเกือบ แต่ไม่ปรากฏว่าพระทองขึ้น
วังตัวเอง ๑

คำสั่งขยับไล่พระทองจากวัดวิหารขาว ไม่ให้วัดใน
แขวงบ้านนารับพระทองไว้ ของเจ้าคณะแขวงบ้านนา
ออกวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๖๕ แต่ให้พระทองออกจาก
วัดไปในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๔๖๕ เพราะเจ้าคณะ
แขวงประกาศห้าม ไม่ให้วัดทั้งหลายเลี้ยงสัตว์พาหนะ
ไว้ในวัดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๓ พ.ศ. ๒๔๖๔ และ
เจ้าคณะแขวงเรียกพระทองมาเตือนห้ามมิให้มีม้าเลี้ยง
ไว้ในวัด คงก่อนเวลาออกคำสั่งขยับไล่ นั้น ๑ พระทอง
ให้การในวันที่ ๘ กันยายน ๒๔๖๕ ว่า เมื่อวันแรม
๘ ค่ำ เดือน ๗ ปีนี้ (วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๔๖๕)
ไปในถิ่นมณฑลฉลากภักตฤกษ์ภักษณ ๗ ทิวคฤกษ์
เอามาไปด้วย ๒ ตัว กลับจากนั้นนำมา ๒ ตัวนั้นไป
เที่ยวเลี้ยงที่บ้านถนน และว่าเวลานำมาอยู่ที่วัดอีก ๑ ตัว
อีก ๒ ตัวได้ไปฝากญาติเลี้ยงไว้ดังนี้ ก็ขอว่าพระทอง
ให้ฟังประกาศห้ามมิให้เลี้ยงม้า และถูกเรียกตัวไป

๑๗๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

แนะนำให้กเว้นการมีม้าเลี้ยงไว้ ในวัดแล้ว ยังชักชวน
คำสั่งไม่เชื่อฟังคำประกาศห้ามของเจ้าคณะแขวงจริง ๑

๒. พระทองพุทธรวานเพื่อนภิกษุในวัด ตลอดจน
ภายภทายิกา ภิกษุในวัดต่างว่าคาญต้องพากันไปอยู่
วัดอื่นหมด เหลืออยู่แต่พระทองรูปเคี้ยว ๑

ชั้นนั้นพระทองปฏิเสธ แก้วว่าพระภิกษุเหล่านั้นไปอยู่
วัดอื่นโดยเหตุอื่นนอก พระทองไม่ไ้โกรธเคืองอย่างไร
กับภิกษุเหล่านั้น ๑

ภิกษุเหล่านั้นให้ถว้ว่า ไ้เคยถูกพระทองกล่าว
คำทนาย ขอความว่าคาญจึงไปอยู่เสี่ยวัดอื่น ๑ พวก
ภายภทายิกาก็ไ้กล่าวว้ว่า เคยถูกว้าทนายคาญ
ของพระทองเหมือนกัน ๑ และเจ้าคณะแขวงเองก็ว้
ไ้ริษไ้ค้อมหากพระทองโดยอการวะ เมื่อคราวเรียก
ตัวมาแนะนำให้เลิกการเลี้ยงม้าเหมือนกัน ๑ เป็นอัน
ฟังไ้ว้ว่า พระทองไ้พิศรวานนเพื่อนพรหมจรว้ในวัด
อยู่ไม่ไ้ค้องพากันไปอยู่วัดอื่นจริง ๑ พระทองคงเป็น
คนมีว้าทนาย แม้พิศทนายก็ไม่มีตัว แต่เจ้าคณะ

เรื่องเลียงสัตว์พาหนะกับบุตรธรรมา ๑๗๕

ของคนยังทุกโกยอาการไม่เคารพ ผู้อื่นที่เสมอกันหรือ
ต่ำกว่ากัน เหตุไรพระองค์จะไม่ผูกไว้ระคายหู ฯ

๓. นางน้อยทว่า พระทองเอนมาผูกไว้บนพนัก
ประตูก่อนมีศรัทธาวิชาศรัทธาสร้างยังมีทันแล้วเสด็จ
มาถ่ายมูลไว้บนนั้นละละเถอะ ครั้นผูกชนพระทองก็ทำ
ให้ไปร้องฟ้องเขา นางน้อยฟ้องเจ้าคณะแขวง ฯ

พระทองปฏิเสธว่า ไม่ใดเอนมาผูกไว้ที่พนัก
ประตุนั้น ฯ

มีพระยานหลายปากได้เห็นมาผูกอยู่ที่พนักประต
นั้น ฯ เป็นอันฟังได้ว่าพระทองโกเอนมาผูกไว้ที่พนัก
ประตุนั้นจริง ฯ

เป็นอันได้ความจริงว่า พระทองมีความผิดทั้ง
๓ ข้อ ฯ

อนึ่งพระทองว่า เจ้าคณะฟังแต่พระยานฝ่ายโจทก์
หาฟังพระยานฝ่ายคนดีเป็นจำเลย ซึ่งได้อ้างไว้ไม่ ฯ

อนึ่งที่จริงคำอุทธรณ์ของพระทองคือเจ้าคณะจังหวัดก็ไม่

๑๗๖ ประชามวินิจนัยข้ออิกรณ ๙ ภาค ๒

ปรากฏอ้างพระยาน ๙ มีอ้างพระยานแต่คำอุทธรณ์ของ
พระทองหล่อข้าพเจ้า ๙

เจ้าอธิการเกิด คณะหมวก ที่พระทองอ้างเป็น
พระยานนั้นมิในสำนวนว่าพระทองเป็นพระก้อค้าน ไล่ก็
ไม่ไป เถียงว่าไม่มีความผิด ๙ ตามคำของเจ้าอธิการ
เกิดว่านี้ ก็พึงสมไปข้างไรทัก ๙

พระและคดีตัดสินออกที่พระทองอ้างเป็นพระยาน ไม่
มิในสำนวน แต่ก็ไม่จำเป็นจะต้องสืบ เพราะเท่าที่
วินิจฉัยมาแล้ว ก็ได้ความแน่นอนพอแล้ว และเพราะ
พระทองอ้างพระยานแต่เมื่ออุทธรณ์ต่อข้าพเจ้า เห็นว่า
สายเกินไปเสียแล้ว ๙

เจ้าคณะแขวงตง โทษให้ข้าพพานิชกรวมพระทอง
ออกจากแขวงของคน ไม่ให้ไว้กในแขวงของคนรับไว้
เจ้าคณะจังหวัดกลางโทษให้พระทองสึกเสีย ทั้ง ๒ ประเภท
นี้ข้าพเจ้าเห็นด้วย แต่ข้าพเจ้าใคร่จะลงใจพระทอง
เพราะฉะนั้นขอวางโทษพระทองใหม่ เจ้าคณะแขวงตงโทษ
พระทองก็ง้อไปนี้

เรื่องเลี้ยงสัตว์พาหนะกับบุตรธรรมา ๑๗๗

ให้พระทองรักษักการะไปขมาไทยเจ้าคณะจังหวัดนครนายก พระครูแก้วเจ้าคณะแขวงบ้านนา และเจ้าคณะหมวดเกิด ความผิดทั้ง ๓ ช้อนนั้น ให้ภาคทัณฑ์ไว้ ให้พระทองคงอยู่ในวัดวิหารขาวต่อไป หรือพระทองสมัครจะไปอยู่วัดไหน เจ้าคณะรองออกใบสทธิให้ ๑ ถ้าต่อไปพระทองยังขึ้นตวงข้อทั้ง ๓ นั้นแค่ข้อใดข้อหนึ่ง เจ้าคณะรองลงโทษให้ขพาชนียกรรม หรือให้ สักพระทองเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง ๑

วัดวิหารขาวนั้น เจ้าคณะรองวิจักให้มีเจ้าอาวาสเสีย แต่ห้ามไม่ให้ยกพระทองเป็นเจ้าอาวาส ก่อนานไปเจ้าคณะเห็นว่าพระทองประพฤติดีแล้ว ะให้เป็นเจ้าอาวาสก็ตาม ในเมื่อว่างเจ้าอาวาสในอนาคค ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

วิกราชพิธี

วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๖๕

จากเอกสารต้นคณะสงฆ์ เล่ม ๑๐ หน้า ๑๗๕ ๑

หมดอายุ 18/04/2565

วินิจฉัยอริกรณ

พระครูสีหราชสมาจารมุนี
เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา
ถูกรังเกียจด้วยนอนร่วมกับหญิงในกุฏิ

ขุนสวัสดิ์กลับมาเมือง นายเหมื่อน นายเลียบ โจทก์
พระครูสีหราชสมาจารมุนี จำเลย
โจทก์ท้าวว่า

๑. ให้นำผู้หญิงสาวซึ่งเขาให้ ใช้สอยต่างศิษย์วัด
เข้านอนในห้องกุฏิที่อยู่ของพระครู ในเวลากลางคืนสอง
ต่อสอง ๑

๒. รัยเงินให้แก่ภพระสวคมนตรี ก็ไม่แรง ๑

พระครูสีหราชสมาจารมุนีปฏิเสธข้อหาว่า ทาให้นำ
หญิงสาวคนหนึ่งคนใดมาเลี้ยงให้ กินอยู่หลับนอนด้วย
กันสองต่อสองในกุฏิเดียวกันไม่ แต่ถึงคราวต้องเลี้ยง

เรื่องรังเกียจด้วยนอนร่วมกับหญิงในกุฎี ๑๗๘

พระมาตชนนักธรรม และเลี้ยงเลี้ยงข้าคราวมารีย์เสด็จ
จึงได้ขอกษัตริย์ชาวบ้านชายหญิง มากด้วยกัน มาทำของ
เลี้ยง พวกเหล่านั้นบ้านอยู่ไกล จึงต้องให้นอนชนกุฎี
หลังเดียวกันราว ๕ คืน และเวลามีพวกชายหญิงมา
นอนค้าง ก็ให้ให้พระมานอนเป็นเพื่อนด้วย อัง
พระพน พระเชษ พระสาทร้าย เป็นพระยาน ฯ

ข้อหาว่าไม่แจกเงินให้พระที่ถูกสวคมนตรี ทหารจึงไม่
ได้แจกหมกแล้ว อังเจ้าคณะหมวดหว่าง เจ้าคณะ
หมวดไม้ พระอธิการเล เป็นพระยาน ฯ

นางสาวแดงได้ให้การว่าอายุ ๒๒ ปี บิคามารคา
ได้ยกคนให้เป็นบุตรเลี้ยงแก่จำเลย ตั้งแต่อายุ ๕-๖ ปี
แต่นั้นมาจนถึงเวลานี้ราว ๑๕ ปี แต่ก็อยู่กับบิคามารคา
ที่บ้านใหม่ ถึงคราวตัดรก จำเลยมาตั้งที่บ้านและมี
สิ่งของมาช่วย เวลาสวคมนตรีเห็นจำเลยกลับ ทาให้
อยู่สวคมนตรีไม่ เกียวยังไม่มีสามี ไม่เคยกินอยู่
หลังนอนร่วมกุฎีเดียวกับจำเลยสองค่อสองในเวลากลาง
คืน และคราวมีมทรศพชยากุ และคราวมีการทำบุญ

๑๘๐ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ฯ ภาค ๒

เลี้ยงพระที่วัดกลางในการสอนกิจกรรม ไต่เคียบมากับ
พวกชาวบ้านมากคนด้วยกัน มาอนค้ำบนกุฏิของ
จำเลย ๓-๔ คน เพราะบ้านอยู่ไกล และเคยเห็น
พระเซฆมานอนเป็นเพื่อนจำเลยด้วย หรือเวลานำของ
มาถวายจำเลย ก็มากับขีคามารดาแล้วกลับไปบ้าน ทา
ไต่อนค้ำที่กุฏิจำเลยไม่ ฯ

พระสิงห์พระยานโฑกให้การว่า ไต่เคียบเห็นนาง
สาวแถวมานอนพักบนกุฏิจำเลย ๒-๓ ครั้ง พร้อมกัน
ด้วยผู้หญิงผู้ชาย แต่นางสาวแถวเป็นอะไรกับจำเลย
หาทราบไม่ เคยเห็นนางสาวแถวมาวัดกลางราว ๑๐
ครั้ง เวลานางสาวแถวกลับก็กลับพร้อมกับพวกที่มา
เวลานางสาวแถวยังไม่กลับพร้อมกับพวก ระบุคนที่
ไหนหาทราบไม่ ฯ จำเลยไม่มีเด็กชายเป็นศิษย์ ฯ

พระเผือกพระยานโฑกให้การว่า ราวปีหลัง ไป
ยี่นทบาท ไต่เคียบเห็นนางสาวแถวขึ้นอยู่คนเก็บวัก
ประตูครัวกุฏิของจำเลย เห็นเช่นนั้น ๒ ครั้ง ต่อจาก
ครั้งที่ ๒ มาราว ๓๐ วัน เวลา ๔ ค.ก. (๑๖.๐๐ น.)

เรื่องรังเกียจด้วยนอนร่วมกับหญิงในกุฎี ๑๘๑

ได้เห็นนางสาวแถวยืนอยู่บนชานกุฎีของจำเลยแต่ตั้ง
เคียว ๑

พระมหามิพะยานโจทก์ให้การว่า พระสังข์พูดว่าอยู่
กุฎีกับจำเลยไม่สบายใจ เพราะมีหญิงสาวอยู่คลุกคลี
จึงย้ายไปอยู่กุฎีของพระมหามิ และพระมหามิว่า
เดินผ่านไปหน้าโรงเวียนนักร้องรวมได้เห็นนางสาวแถวอยู่
ที่นั่น ๑

นายพรมพะยานโจทก์ให้การว่า เมื่อสักหลังเห็น
นางสาวแถวกับเด็กหญิงอายุ ๓-๔ ขวบ มาพักอยู่ที่กุฎี
จำเลย ๓-๔ คืน ได้เคยแอบมองดู เห็นแต่จำเลยกับ
นางสาวแถวอยู่ด้วยกันสองคนเท่านั้น ๑ ต่อมาวันหนึ่ง
จำเลยเรียกไปหา จึงไปหาเวลาเที่ยงวัน เห็นประตู
จำเลยยังปิดอยู่ พอเดินขึ้นไปก็ได้ยินเสียงเข้กประตู
เห็นมอชเข้กเข้าใจว่าเป็นมอจำเลย แต่เข้กมอนาง
สาวแถวเข้กแล้วหลีกไปทางหนึ่ง จำเลยก็ออกมา
เห็นหน้าจำเลยเข้ก ชายพวกเดียวกันไม่เท่ากันเป็นปกติ
งานหนึ่งสั้นข้างหนึ่งยาว แล้วจำเลยเข้าห้องครองจักร

๑๘๒ ประชมนิพนธ์ย่ออิกรณ ๑ ภาค ๒

ออกมาพูดด้วยที่ห้องกลาง ส่วนนางสาวแฉวงเดินเข้า
ห้องในกุญแจที่คนเคยนอน ๑ พระยานคนนี้รู้เรื่องอย่าง
อื่นอีกมาก แต่เป็นการรู้จากข่าวเล่าขานกันต่อมา ๑

พระหว่ายพระยานจำเลยให้การว่า ในระหว่าง พ.ศ.
๒๔๖๒-๒๔๖๓ เห็นนางสาวแฉวงมานอนค้างที่กุญแจ
จำเลยพร้อมด้วยเพื่อนหญิงชายหลายคน ๑-๒ คืนคราว
ม้งานที่ต้องทำ เห็นนางสาวแฉวงมานอนค้างกับเพื่อน
หญิงชายที่กุญแจจำเลย ๔-๕ คืน บางคราวมานอนค้าง
ที่กุญแจนั้นก็เกิดหญิงอายุราว ๑๐ ขวบ เคยเห็นจำเลย
อยู่กับนางสาวแฉวงแต่สองคนเท่านั้น แต่เป็นเวลา
กลางวันก็มี บางคราวเห็นอยู่ในกุญแจแต่สองคนใน
เวลาค่ำคืนราว ๘ ส.ท. (๒๐.๐๐ น.) ก็มี แต่ทก
คราวที่ได้เห็น ไม่เห็นก็วิยาแปลปลาดซึ่งให้เกิด
วังเกียรอย่างไร เคยมีพระเจ้าไปนอนอยู่เป็นเพื่อน
แม้เมื่อพระยานยังเป็นสามเณรก็เคยเข้าไปนอนเป็น
เพื่อน พระหรือพระยานที่นอนเป็นเพื่อนเคยนอนห้อง
กลางในกุญแจ ๑

เรื่องรังเกียจด้วยนอนร่วมกับหญิงในกุฏิ ๑๘๓

พระพนพระยานร่วมให้การว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓
เคยเห็นนางสาวแฉวมาหาจำเลยกับเพื่อนหลายคน บาง
ครั้งมากับเพื่อนหลายคนแต่กลับเสีย คงอยู่แต่นาง
สาวแฉวนอนในกุฏิของจำเลย แต่คนละห้อง เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๖๔ เห็นนางสาวแฉวมากับเด็กหญิง ๑ คน
อายุราว ๑๐ ขวบ เลยค้างอยู่ในกุฏินั้น เวลา ๙ ล.ท.
(๒๑.๐๐ น.) วันนั้นพระยานไต้ดึงจากกุฎิคนไปพบ
พระทายนมองเข้าไปในห้องกุฏินั้น เพราะฝากระดาน
มีแตกเป็นช่อง พระทากลับลงมาบอกว่าไต่บินเดี่ยว
อะไรก็กักกักในห้องจำเลย พระยานกับพระทาจูง
ไปคู่อีก ก็ไม่เห็นมีอะไรเพราะไม่มีไฟจุด ไต่บินแต่
เดี่ยวเช่นนั้น ไฟมีจุดไว้แต่ห้องกลาง แล้วพากันกลับ
ลงมา แล้วอ้อมขึ้นไปคู่อีกทางทิศเหนือ พระทามองตาม
ช่องประตูอีก แต่พระยานกลับไปกุฏิ สักครู่หนึ่งพระทา
มายอกพระยานว่านางสาวแฉวนั่งอยู่คนเดียวที่ห้องกลาง
พระยานก็ไปมองคู่อีก ก็เห็นอย่างนั้นจริง แลเห็นจำเลย
นั่งอยู่ห่างกัน ๑ วาเศษ เด็กหญิงที่เห็นทาทราบว่า

๑๘๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออิศรณ ๑ ภาค ๒

ไปนอนอยู่ที่ไหนไม่ แล้วนางสาวแฉะก็ลุดไปเข้าห้องที่
เคยนอน ๑

พระเชษฐพระยานร่วมให้ถำว่า เคยเห็นนางสาว
แฉะมากับเพื่อนหลายคนนอนค้างในห้องกุฎีของจำเลย
หลายคน ในคราวม้งานเช่นท่าของเลียงในคราวสอย
นักรวม พระยานไค้เคยนอนเป็นเพื่อนจำเลยที่ห้อง
กลางในกุฎีนั้น ๑

พระบาทพระพูนอ้างถึงให้ถำว่า เคยเห็นและรู้จัก
นางสาวแฉะ เพราะนางสาวแฉะเคยมากับพวกเพื่อนที่
กุฎีจำเลย และเคยนอนค้างที่กุฎีนั้น ๑ คืนข้าง ๒ คืน
ข้างกับพวกเพื่อนที่มา ๑ วันหนึ่งเวลาราว ๑๐ ล.ท.
(๒๒.๐๐ น.) ไค้ลุดไปเห็นที่พนวักพยพระพูนยืนอยู่
ข้างเสากุฎีไค้ห้องนอนของจำเลย ตามว่าขึ้นทำไม้
ไค้รับทอยเขาๆว่า ขึ้นคอยฟ้งจำเลย แล้วพระยานก็
ทอยคขึ้นอยู่ราว ๒-๓ นาทีก็เดินเลยไป ต่อมาอีก
๒-๓ วันเวลาราว ๗ ล.ท. (๑๘.๐๐ น.) มีกิจไปหา
พระสิงห์ล้อยู่กุฎีหลังจำเลย ไค้มองดูความช่องกุฎีแ

www.scribd.com

เรื่องรังเกียจด้วยนอนร่วมกับหญิงในกุฎี ๑๘๕

ทฎีจำเลย ด้วยอยากรู้ว่าจำเลยอยู่หรือไม่ ก็ทาเห็น
จำเลยหรือใคร ๆ ในนั้นไม่ ๑ ได้ซักถามพระตาอีก
ก็ยืนยันอยู่ว่ารู้เห็นเท่าที่ไต่ถามไว้ พระพุนอ้างพาคมา
ถึงตนด้วยนั้นเป็นการไม่จริง ๑

แผนที่ถูกฎีพระครูสีหราชสมาจารมณี มีประสงค์ให้
เห็นชัดเจน คือเป็นกุฎีใหญ่ คำนหน้ามีมุขอยู่ค้ำใต้
ค่อจากนั้นโดยรอบมีฝา มีประตูเข้าที่ฝาส่วนนอกนั้น
๑ ประตู อยู่ค้ำเหนือ หน้ามุขเข้ามาเชื่อมกับฝาส่วน
นอกนั้นเป็นฝาเพิมเข้ค้ำค้ำได้ ในกุฎีนั้นกันห้องเป็น
๓ ตอน ตอนตะวันตกตอนหนึ่ง ขึ้นเป็น ๓ ห้อง
ตอนตะวันออกตอนหนึ่ง แบ่งเป็นหนึ่งห้อง ๆ กลาง
ตลอดตรงถึงหน้ามุข ไม่ได้กันขึ้นเป็นห้อง ๆ ๑
พระครูสีหราช ๑ อยู่ห้องมุมค้ำตะวันตกเฉียงใต้ และ
ตรงนั้นมาถึงห้องค้ำค้ำตะวันออก เป็นที่พักของ
พระครูสีหราชสมาจารมณีด้วยอีกแห่งหนึ่ง นางสาวแถว
เคยนอนค้ำห้องค้ำค้ำตะวันออก ๑

พิจารณาข้อความเหล่านี้และวินิจฉัยต่อไป

๑๘๖ ประชุมวินิจฉัยข้อธกัรณ ๑ ภาค ๒

๑. พวกโททกัมมชนสวัสดิศัสมาเมืองเป็นคัน ขึ้น
คำฟ้องกล่าวโทษพระครูสุทราธ ๑ นั้น มิใช่รู้เห็นเอง
เป็นแต่กล่าวตามที่ไต่ ขึ้นมาแต่ผู้ คั้นมีนายพรหมเป็น
คัน ๑ ข้อ ๑ ซึ่งกล่าวหาว่าจำเลยไต่ นำหญิงสาวเข้า
นอนสองค่อสองก้วยกันในห้องกุฎีเวลาค่ำคืนนั้น หา
ไต่ ออกชื่อตรงว่านางสาวแฉวไม่ ๑ จำเลยให้การ
ปฏิเสธว่าคนหาไต่ นำหญิงสาวคนใดคนหนึ่งเข้านอนก้วย
กันสองค่อสองเท่านั้นในเวลาค่ำคืนไม่ ก็เป็นการแก้
คำฟ้องตรงกัน จะว่ามีไต่ พุดถึงนางสาวแฉวเสียเลย
หาได้ ไม่ เพราะโททกัมมิไต่ ออกชื่อถึง ผู้ ไต่ ส่วน
ก็หาซักถามไม่ ๑

๒. นายพรหมพะยานฝ่ายโททกัมกล่าวหา จำเลย
เรียกให้คนมาหา ครั้นเวลาเที่ยงวันพะยานมาถึงเห็น
ประตูกุฎีจำเลยปิด และได้เห็นมือเข้คประตูกุฎีเป็นมือ
นางสาวแฉว หากถามความสำคัญว่าจะเป็นผู้จำเลย
เป็นผู้เข้คไม่ ๑ ข้อนี้ทำให้เข้าใจว่า จำเลยประพฤติก
ผิดวินัยจนหมดความละอาย เพราะเรียกพะยานมายัง

เรื่องรังเกียจด้วยนอนร่วมกับหญิงในกุฏิ ๑๘๗

ให้ผู้หญิงเข้าอยู่ในกุฏิสองห้องสอง กลางวันแท้ๆ แต่คำพระยานอื่น ๆ ไม่ออกหน้าให้เห็นว่าจำเลยหมกทวิโชค คีย่ประดังปานนั้น เมื่อเช่นนั้นคำพระยานปากนี้ส่อให้เห็นว่าไม่น่าเชื่อ เพราะคนแม้จะประพฤติกิเลสก็ยังมีอาย มีความขี้อายทางอื่นอยู่ จำเลยเรียกพระยานมาหาช่วยกิจการ ยังระมัดระวังหญิงเข้าไว้ในกุฏิและให้เข้คประคองแทนคน เห็นว่าไม่น่าจะเป็นได้ ถ้าหากว่ามีหญิงอยู่ด้วยเช่นนั้นจริง ก็คงไม่ให้ออกหน้า คงให้ซ่อน คนที่ขี้อายประคองออกมาเอง ๆ และที่พระยานเห็นจำเลยหน้าซึ่กันนั้น จะทาเกินไปในกักรรมัง และหาว่าชายพวกของฝ่ายสงฆ์ไม่เสมอกัน ก็ออกจะสังเกตุละเอียดมากไปกรรมัง ๆ

๓. พระพุนพระยานร่วมว่าไ้เห็นจำเลยและนางสาวแดงอยู่ด้วยกันเวลาค่ำแต่สอง คนเท่านั้นในกุฏิของจำเลยพร้อมด้วยพระทา นี้มีน้ำหนัมาก แต่พระทาปฏิเสธว่าหาไ้ ไปเห็นพร้อมกัพระยานฉะนั้นไม่ไ้

เหตุตามข้อ ๑ ที่พอจะมองเห็นไ้ ในเวลากลางคืน

๑๘๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๑ ภาค ๒

ก็ไม่เห็นใคร มีแต่ไฟลุกอยู่ และการที่คนก็ดูคนเคี้ยว
และไม่ใช้ค้อนนั้น โดยประสงค์จะรู้ว่าจำเลยอยู่ที่หรือไม่ ๑
เมื่อพระยาน ๒ ปากนี้ไม่ตรงกันคำกันเองเช่นนั้น เห็นว่า
ฟังเขาเป็นจริงไม่ได้ ๑

๔. คำจำเลยและนางสาวแฉวงทั้งพระยานอื่นหลาย
ปากได้ความรับรองตรงกันว่า นางสาวแฉวงได้โดยมา
นอนค้างบนกุฎีจำเลย มากคืบข้างน้อยคืบข้างตามครั้ง
คราวนั้น ๑ แต่การนอนนั้นนอนด้วยกันหลายคน
ผู้หญิงก็มีผู้ชายก็มี แต่พระทราชมุขพระยานจำเลยว่าเคย
เห็นนางสาวแฉวงมาอยู่ที่กุฎีจำเลยสองต่อสองเวลากลาง
คืนก็มีเวลากลางวันก็มี แต่ไม่มีน้ำรังเกียจอย่างไร ๑

๕. เมื่อได้ความเพียงเท่านั้น ก็เห็นได้ว่า เพราะ
จำเลยให้คดีสุดทั้งชายทั้งหญิงหลับนอนบนกุฎีของตน
แม้คนละห้องก็ร่วมหลังคาเดียวกัน มีประตูเข้าออก
จากที่ฝาถ้ำรอนนอกทางเดียวกัน ทาสู้งามไม่ จึง
เห็นเหตุให้ชาวบ้านชาววัดรังเกียจจำเลยมากเกินไปกว่า
เหตุ ๑ หมดอายุ 18/04/2565 ฉรรวมควัดขอมมีศาลาการเปรียญหรือที่พัก

เรื่องรังเกียจด้วยนอนร่วมกับหญิงในกุฎี ๑๘๘

อย่างอื่นนอกบริเวณกุฎีแทบทุกวัด จำเลยควรจะให้
พวกเหล่านี้หลุดพ้นอนณที่นั้น ก็จะไม่เป็นที่น่ารังเกียจ
ถึงปานนี้ ๑

๖. การทำสังฆกรรมเช่นขวนาค รัยกรูนิ หรือ
ตาวุโบลดปวารณา สงฆ์ในวัดก็ทำเป็นปกติ ก็เป็น
พระยานส่วนหนึ่งของความที่จำเลยจะยังบริสุทธิ์อยู่ ๑ จะ
เห็นไปว่าสงฆ์ลวกวัดในวัดนั้นเป็นผู้ที่ขยเกรงกลัวจำเลย
ไม่กล้าตั้งรังเกียจหรือร้องฟ้องก็อาจเป็นได้ แต่ทำ
อย่างไรเสีย ถ้าจำเลยประพฤติชั่วเช่นกล่าวหานั้น เป็น
การจริง และไม่ช้าเร็ว ๑ อยู่ในราว ๑๒ ปีล่วงมาแล้ว
จะปกปิดไว้อยู่ที่เคี้ยวหรือ ๑

๗. เรื่องจำเลยถูกท้าว ไม่จ่ายเงินให้แก่พระที่
ถูกสวดมนต์นั้น จำเลยอ้างพระยาน ๑ ก็รับสมอ้างว่าได้
รับเสร็จแล้ว และจำเลยนั้นก็ว่าแจกจ่ายให้เข้าไป เพราะ
นำไปใช้ให้ช่างค่าสร้างโรงเรียนนิกกรรมเสียก่อน
เพราะเกียที่ภริยาส่งมาใช้ไม่ทัน ๑ ข้อนี้ไม่มีปัญหา
อะไร ๑

๑๕๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

๘. เพราะฉะนั้นสำหรับข้อหาข้อนี้ จำพเจ้าสั่ง
ให้พระครูสิทธิราชสมาจารมุนี งดเว้นการอนุญาตให้
ผู้หญิงคนเคี้ยวหรือมากคนก็ตามขึ้นนอนบนกุฏิของคน
เสีย ถ้าเขาจะมาค้างโดยมีกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด
ควรพักให้นอนในสถานที่พ้นบริเวณกุฏิ มีศาลาเป็นต้น
ซึ่งตั้งอยู่นอกบริเวณกุฏิ ๑ ให้ยกคำฟ้องของโจทก์ทั้ง
๒ ช้อนเสีย ๑

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๕ ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๑ หน้า ๕๑ ๑

พระวินิจฉัย

อธิการณ์พระครูธรรมวิจารย์

นำของสงฆ์แลกเปลี่ยนสิ่งของมาเป็นของตน

นายไต้ คงมานัส ขึ้นคำกล่าวอธิการณ์^๕ต่อพระ
 ธรรมเจดีย์ เจ้าคณะแขวงกลาง จังหวัดธนบุรี มี
 ความว่า พระครูธรรมวิจารย์ (แคง) เจ้าอาวาส
 วัดศรีสุคาราม แลกเปลี่ยนพระรูปสมเด็จพระมหา
 สมณะเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ไว้เป็นของ
 ตน กวายนอแคว ๑ คู่ อันแกะเป็นรูปพระพุทธรูป ซึ่ง
 เป็นของเก่าและเป็นของสงฆ์ จากนายไต้เงินคำขาย
 ทางวัด ฯ พระรูปแห่งสมเด็จพระมหาสมณะเจ้านั้น
 เป็นทองเหลือง ฯ นอแคว ๑ คู่ นั้นเป็นมฤคกของพระ
 ครูธรรมวิจารย์ (สุค) ผู้มรณภาพแล้ว ไม่ได้ปลง
 ปรินิพพาน ฯ พระครูธรรมวิจารย์ (สุค) นั้น เป็น
 อารายณ์ของนายไต้ คงมานัส ฯ ทราขว่านอแคว ๑ คู่

๑๕๒ ประชมนวินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๒

นั้น นายโลงรัยแลกล่เปลี่ยนกับพระรูปแห่งสมเด็จพระมหาสมณะเจ้านั้นไป ก็ถือว่าเป็นของเก่าที่มีราคาและเป็นของสงฆ์ ควรจะให้คงอยู่เช่นนั้น จึงตามขอซื้อจากนายโลงเป็นราคา ๘๐ บาท ด้วยทรัพย์ของคนที่ถูกพระธรรมถาวร วิกรรมจักร ให้ไว้เป็นของสงฆ์สำหรับวัดศรีสุทธารามตามเดิม ในเมื่อเจ้าคณะแขวงวินิจฉัยความประพฤติกของพระครูธรรมวิจารณ์ (แดง) เสร็จแล้ว เพราะฉะนั้นขอให้เจ้าคณะแขวงพิจารณาวินิจฉัยอักษรณ์ตามพระวินัยบัญญัติ ๑

เจ้าคณะแขวงรับไว้ ไต่สวนแล้ว เห็นว่าจะวินิจฉัยเอง พระครูธรรมวิจารณ์ (แดง) จักไม่ยอม คงค้างข้อข้าพเจ้า เจ้าคณะแขวงจึงยื่นสำนวนทั้งปวงขอให้ข้าพเจ้าวินิจฉัยเสียเองก็เคียว ๑ ข้าพเจ้าก็รับไว้ วินิจฉัยเพราะฉะนั้นพึงคำแก้ของพระครูธรรมวิจารณ์ (แดง) เป็นต้นต่อไป ๑

พระครูธรรมวิจารณ์ (แดง) ให้ดัชยคำว่ นายโลง
ได้นำพระรูปแห่ง สมเด็จพระมหาสมณะเจ้ามาให้พระครู

นายโลงขอแลกกับนอแรก ๑ คู่ นั้น ซึ่งอยู่กุฎิพระสอน
 วัดศรีศากราวาม นายโลงจึงนำพระครูธรรมวิจารย์
 (แดง) ไปเทียบนอแรก ๑ คู่ นั้นมากุฎิพระครู ๆ อนุญาต
 ให้เป็นการแลกเปลี่ยนกันกับพระรูปนั้น ๆ พระครู
 เข้าใจว่านอแรก ๑ คู่ นั้นเป็นเขาวิ ๑ จะเป็นของใคร
 ก่อนพระครูไม่ทราบ ๆ แต่ว่าเป็นของสงฆ์ ๆ ทิ้ง
 นอแรก ๑ คู่ แกะรูปพระพุทธรูปต่าง กับพระรูปไว้
 นั้น เห็นว่าพระพุทธรูปในวัดมีบูชามากแล้ว ควร
 แลกพระรูปไว้บูชาสำหรับวัด แต่ได้ตั้งไว้บูชาที่กุฎิ
 และมีได้แจ้งความประสงคินให้ ใครทราบ ๆ และพระ
 ครูเข้าใจว่า พระรูปแห่งสมเด็จพระมหาสมณะเจ้า ว่า
 กัวยวาคาซอซาซ มีราคามากกว่านอแรก ๑ คู่ ซึ่ง
 เข้าใจว่าเขาวิ ๑ การแลกเปลี่ยนกันครั้งนี้ พระครู
 เข้าใจว่ามีสติและอำนาจทำได้ ๑

นายโลงให้ถาวรว่า นายโลงได้นำพระรูปแห่งสมเด็จพระ
 มหาสมณะเจ้า มาบอกขายแก่พระครูธรรมวิจารย์
 (แดง) ๆ ละเอียด นายโลงขอแลกกับนอแรก ๑ คู่

๑๕๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

นั้น แล้วนำพระครูไปถวายพระรูป ๑ ไม่รู้จักชื่อ (คือ
พระสอนที่กล่าวมาแล้ว) นำนอแรก ๑ คู่ นั้นมากฎ
พระครู ๑ ขอมให้ไป ๑ พระรูปราคา ๑๐ บาท แต่
นายโล้งไม่ไ้ ทิราคาให้พระครูทราบ และนอแรก ๑
คู่ นั้น นายโล้งไม่ทราบว่าราคาเท่าไร ๑ ครั้นนายโล้ง
กลับจากพระครูผ่านทางกุฎิพระสอน ๑ ตามถึงนอแรก
๑ คู่ นั้น นายโล้งทอบว่าพระครูให้นายโล้งมา โดย
พระครูแลกกับพระรูปแห่ง สมเด็จ พระมหาสมณะเจ้าไว้
แล้วนายโล้งไปแวะกุฎิพระจันท์ก็เกิดวกันนั้น พระจัน
เห็นท้อขอแก้คู่เห็นนอแรก ๑ คู่ นั้น ขอแลกไว้กับแะ
กันสังกะโลก ๑ อัน นายโล้งไม่ยอม ๑ ค่อมมาได้ขาย
ให้แก่นายไปล่ คงมานิส ราคา ๘๐ บาท ๑

วินิจฉัยต่อไป

๑. พระครูธรรมวิจารย์ทราบว่านอแรก ๑ คู่ ซึ่ง
แกะเป็นพระพุทธรูปนั้นเป็นของสงฆ์ แต่เดิมเป็นของ
ใครพระครูไม่ทราบ และพระครูเข้าใจว่าเป็นเขาวิ ๑
การไม่รู้รู้จักของนั้นเป็นธรรมดา ะหาว่าเขลาก็ตาม

แต่น่าทึ่งว่าเป็นของสงฆ์มิใช่ของคน น่าจะสอยคนรู้
ให้ ไ้ไ้ความว่าเป็นอะไร และเป็นของก็มีราคาหรือ
เป็นของเลวราคาต่ำ ๆ

๒. พระครูวิสารภาพว่าได้นำขอแรก ๑ คู่ นั้น แลก
พระรูปแห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้าไว้จาก นาย โต้จริง
โดยเข้าใจว่ามีสิทธิอำนาจทำได้ ๆ พระครูเข้าใจว่า
ตนเป็น เจ้าอาวาส บ่อมมีสิทธิอำนาจทำกิจอย่างนี้ได้นั้น
เป็นความเข้าใจผิด เจ้าอาวาสมีสิทธิอำนาจจริง แต่
มิใช่จะมีไ้ไ้ทั่วไป ๆ เจ้าอาวาสมีสิทธิอำนาจที่รักษา
ของสงฆ์ ไ้ไ้คงอยู่หรือให้เจริญขึ้นตามสามารถ แต่
ขอแรก ๑ คู่ นั้น นั้นเข้าในของสงฆ์ที่เป็นกรรมสิทธิ์
(หมวดว่าด้วยกรรมสิทธิ์) มีพระพุทธรูปัญญิตมาใน
เสนาสนชั้นชกระในรุดลวรรคว่า “ปณฺณิมานี ภิกฺขเว
อวิสุตฺตชฺชิตานิ น วิสุตฺตชฺชิตพฺพานิ สงฺเขน วา คณฺเณ
วา ปุคฺคเลน วา วิสุตฺตชฺชิตานิ อวิสุตฺตชฺชิตานิ โทนฺติ เย
วิสุตฺตชฺชเยยุ ธาปคฺคิ ฤคฺคฺชยสฺส” เป็นต้น แปลว่า
“กรรมสิทธิ์ ๕ เหล่านี้ เป็นอวิสุตฺตชฺชิตะอเวภักคิยะ อัน

๑๘๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๑ ภาค ๒

สงฆ์อันคณะหรืออันบุคคลจะพึงสละแจกไม่ได้ ถึงสละ
แจกไปก็ไม่เป็นอันสละแจกไป คงเป็นของสงฆ์อยู่นั้น
เอง ถ้าภิกษุสละแจกไป ก็ยังอุลลภวิญญิตี” ทั้งนี้
เพราะฉะนั้นเจ้าอาวาสจะถือว่าเป็นผู้มีสิทธิอำนาจในการ
สละของสงฆ์หาได้ไม่ ถ้าอันสละแจกของสงฆ์ที่เป็น
กรรมสิทธิ์ ก็ไม่พ้นอุลลภวิญญิตี และของสงฆ์ที่สละ
แจกไปนั้นต้องให้ได้กลับคืนมาไว้ตามเดิม เว้นไว้
แต่แจกด้วยสิ่งของ ๆ คน โดยราคาเท่ากันหรือยิ่งกว่า ๆ

๓. พระครูแตกพระรูปนั้นมาไว้ที่กุฏิของพระครู
ใคร ๆ ก็เข้าใจว่าพระครูนำนอแวก ๑ คู่ นั้น ซึ่งเป็น
ของสงฆ์ไปแตกพระรูปนั้นไว้เพื่อประโยชน์คน แต่พระ
ครูว่าโค้วคกัณนายโล้งว่าพระครูจะเอาไว้บูชา ก็ต้อง
เข้าใจว่าเฉพาะพระครูบูชาเองเท่านั้น แต่พระครูแก้ว่า
แตกไว้เพื่อสำหรับโค้วคกัณทั่วไปในวัดนี้ ก็แยกแต่
แสดงความคิดเท่านั้น หรือพระครูแก้ด้วยละกรรมัง ๆ
ถ้าพระครูเชิญพระรูปนั้นไปประดิษฐานไว้ ในพระอุโบสถ
อันเป็นแต่ปูชนียสถานเป็นต้น ของชนทั่วไป คงไม่มี

เรื่องแปลกเปลี่ยนของสงฆ์ ๑๕๗

มีผู้หาอะไร สมกับที่พระครูแก้วว่าพระพุทธรูปในวัดนั้น
มีออกกัน ควรแลกพระรูปแห่งสมเด็จพระมหาสมณะ
เจ้าไวยุทธาในวัดจะดีกว่า เมื่อพระรูปนั้นปรากฏเป็น
ของสงฆ์กันแล้ว ราคาพระรูปนั้นระน้อยกว่าราคา
นอแวก ๑ คู่ ก็ไม่มีผู้หาอะไร เพราะพระครูเข้าใจ
ว่าราคานอแวก ๑ คู่ นั้น ราคาต่ำกว่าราคาพระรูป ๆ
๔. ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๒ ว่า ของสงฆ์ซึ่ง
เป็นกรณีนี้ ที่สละไปโดยผิดพระวินัย ต้องให้ใคร
ถดถอยมาไว้ตามเกิมนั้น แสวงให้เห็นว่า นอแวก ๑ คู่
ที่พระครูสละให้นายโล้งไป พระครูควรให้ใครคืนมา
ไว้เป็นของสงฆ์ตามเดิม เพราะเป็นวัตถุไทย เมื่อนาย
ไปด่ คงมานัส มีนั้เห็นแก่พระศาสนาออกทนนขอ
มาจากนายโล้ง ราคา ๘๐ บาท เพื่อถวายให้คง
เป็นของสงฆ์ตามเกิมนั้น นายไปด่ คงมานัส ควร
ไ้รับโอนโมทนาจากคณะสงฆ์ ส่วนพระครูยังไม่พ้น
เป็นวัตถุไทย จะเข้าใจว่า ใครคืนมาเป็นของสงฆ์
แล้วทำได้ ไม่ เพราะใครคืนมาโดยทรัพย์สินของนายไปด่

๑๕๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

กงมานต์ ศรัทธาถวายสงฆ์ต่างหาก ไม่ใช่ถวาย
พระครู เพราะฉะนั้นตามทางที่ถูก พระครูควรเปิดอง
กนให้พ้นภคตไทย ๆ ทั้งนี้ข้าพเจ้าวินิจฉัยไปตามทาง
วินัยซึ่งอาจเป็นอย่างนั้น ๆ

สำหรับอธิกรณ์นี้ เจ้าคณะระชุมมณฑลในอาวาส
ของเจ้าคณะอานคามวินิจฉัยให้พระครูธรรมวิจารย์ และ
นายปลัด ฟังแล้ว ยังคงให้พระครูธรรมวิจารย์แสดง
อาบัติอุลลภวิชัยในท่ามกลางสงฆ์คามวิชัย ๆ

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

วัชรราชพิพิธ

วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๑ หน้า ๒๕๘ ๆ

บันทึกความเห็นประกอบเรื่อง

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงประทานพระวินิจฉัย
อธิกรณ์เรื่องนี้ โดยทรงอาศัยหลักพุทธวินัย ซึ่งนับ

เรื่องแลกเปลี่ยนของสงฆ์ ๑๕๕

ว่าถูกต้องเที่ยงธรรมที่สุด แต่เมื่อแห่งพิจารณาตาม
หลักนิตินิยมของกฎหมายแพ่ง ข้อที่พระครูธรรม-
วิจารณ์ยกขึ้นอ้างว่า โดยสำคัญผิดคิดเห็นว่า ราคา
นอแรก ๑ คู่ ซึ่งพระครูเข้าใจว่าเป็นเขาวัว มีราคา
ต่ำกว่าพระรูปนั้น ความสำคัญผิดในสาระสำคัญของ
นิตินิยม ย่อมเป็นมูลเหตุอย่างหนึ่ง ที่ขัดขวางมิให้การ
แสดงเจตนาแลก เปลี่ยนเป็นผลสมบูรณ์ นิตินิยม
การแลกเปลี่ยนที่ต่ำลงโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งสำคัญผิดใน
ส่วนสาระสำคัญของนิตินิยมนั้น ย่อมตกเป็นโมฆะ
มีผลสมบูรณ์เกินกว่าฝ่ายที่สำคัญผิดจะบอกล้างการแลก
เปลี่ยนนั้นได้ ภายในเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้.

แต่ตามรูปเรื่องปรากฏว่า ความสำคัญผิดเกิด
แก่พระครู โดยนายโลงมิไต่มีส่วนชักให้พระครูสำคัญ
ผิด และพิจารณาตามพระวินิจฉัยก็มีแง่ชวนให้คิดว่า
ความสำคัญผิดที่พระครูยกขึ้นกล่าวอ้างนั้น อาจเป็น
คำแก้ตัวเกี่ยงกันมิให้ความผิดตกอยู่แก่ตนอย่างจริง ซึ่ง
ทั้งนี้หาพิเคราะห์เห็นได้จากเจตนาของพระครูที่อยาก
ได้พระรูปนั้นเป็นกำลัง เมื่อเป็นเช่นนี้การระยกความ

๒๐๐ ประชุมวินิจฉัยอุทธรณ์ ๙ ภาค ๒

สำคัญผิดจนอ้างเหตุผลข้างนี้คัดกรรมการแปลกเปลี่ยนหา
ได้ไม่ นีคกรรมการแปลกเปลี่ยนนั้นย่อมมีผลสมบูรณ์
ขณะเมื่อทั้งสองฝ่ายเสนอสนของตกลงกันแล้ว พระครู
จึงตกอยู่ในฐานะที่ต้องสำนองผลของการนั้นตามหลักพระ
วินัย คือต้องชวนชวายหาทางเอาของนั้นคืนมา ถ้าไม่
ได้คืนก็เป็นอาชยักุศลสำเร็จตามพระวินัยนั้น.

จะเห็นได้ว่า สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงฉลาดใน
การทรงวางบทบังคับวินัยอุทธรณ์อย่างขึง ทรงคัด
สินอย่างขิวไม่ชำนาญไม่ชุน ทางหนึ่งทรงประกบประกอง
ศรัทธาของนายไปล่ คงมานัส ให้เห็นว่าถาวรที่นาย
ไปล่ชวนชวาย สละทรัพย์เอาอเนกที่สลัก เป็นพระพุท
ธูปคืนมา เพื่อดวายสงฆ์นั้น เป็นบุญที่ควรอนุโมทนา
เพียงไร อีกทางหนึ่งทรงวางโทษ ประยัคแก่พระครูเล่า
ก็เป็นการพอดีพองาม ไม่หนักไม่เบา ให้ทั้งสองฝ่าย
สำคัญเห็นว่าของสงฆ์เป็นวัตถุที่ควรสงวนเพียงไร.

กิมชวย บถิทอง

พระวินิจฉัยอภิกาณ

สมิทักตูกนายเล็กและพวก

หว่านอนร่วร่วมกับหญิงในกุฎีเวลาดึก

เกิมนายเล็ก นายนม นายน้อย นายโต ชาวจังหวัด
สมุทรสาคร ขึ้นฟ้องต่อเจ้าอภิกาณเซย คณะทมวคว่า
สมิทักตูกบ้านซอม ให้นำขึ้นนอนร่วในกุฎีเดียวกัน
เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๖ เพราะวันนั้นเวลา
๑๑ นาฬิกาหลังเที่ยงเศษ (๒๓.๐๐น.) โทกทั้ง ๔ นาย
มาขอขยาสมิทัก เวลานั้นพระสงฆ์ในวัดหลยหยมคนแล้ว
ที่กุฎีสมิทักก็คยไฟยคประตูกุฎีเจียบแล้ว โทกทั้ง ๔
เรียกให้สมิทักเขียประตูกุฎี แล้วสมิทักก็เขีย แต่
ถว่าระเขียไค้นานอยู่ แล้วรคไฟ เมื่อเวลาโทกทั้ง ๔
กำลังเรียกให้เขียประตูกุฎี ไค้ยินเสียงคนเดินในกุฎี
ฝิคปกติ ครั้นขอขยาจำเลยไค้แล้ว นายเล็กจึงไค้เอาไฟ
เทียวส่องคูกุในกุฎี ไค้เห็นผู้หญิงนั่งขุมอยู่ข้างมุงเก็ก

๒๐๒ ประชมนวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

ศิษย์ผู้นอนหลับรวมกันอยู่ ๓ คนในห้องหนึ่งค้างหาก
ซึ่งเวลานั้นประตูห้องเข็คอยู่บานหนึ่ง อันเป็นห้องในกุฎิ
เคียวกัน ๑

จำเลยรับสารภาพว่า หลวงคนนั้นชื่อนางช้น เกิด
ขาดหางกับมารดาจักไปหาสามีที่กรุงเทพฯ ๑ แต่วันนั้น
(คือวันที่ ๕ กันยายน ๒๔๖๖) ไปไม่ทัน ขอพักนอน
ค้างที่กุฎิ จึงได้ให้เขานอนในห้องที่เค็กนอนนั้นจริง ๑
รุ่งขึ้นวันที่ ๖ เขาค้นนอนโตตามจำเลยว่า เมื่อคืนนี้มี
ใครมา ๑ แต่ก่อนผู้หญิงมีชื่ออีก ๒ คน ก็เคยให้
นอนค้างในกุฎิคันละ ๑ คน ๑

ตามที่ไต่สวนแล้ว มึงหลงนั้นนอนได้เพียง
เค็ก ๓ คนเท่านั้น และที่นอนหรือมุ้งอันสำหรับจะเข็น
ที่นอนแห่งนางช้นในห้องที่เค็กนอนนั้นไม่มี ๑ ที่นอน
อันปลั้วพร้อมและมีเสื่อปลั้ว พร้อมด้วยหมอนมีอยู่
ณที่หนึ่งห่างจากที่นอนจำเลยราว ๓ ศอก ๑

พระสงฆ์ในวัดหลายรูปรู้เห็นว่านางช้นเคยมานอน
ที่กุฎิจำเลยหลายครั้งมาแล้ว ๑

เรื่องหาว่านอนร่วมกับหญิงในกุฎิ ๒๐๓

คณะกรรมกรสงฆ์เปรียบเทียบกันไม่ตกลง กรรมกร ๔ รูปเห็นควรให้จำเลยสัก เพราะอยู่ในที่ลับกับผู้หญิงในเวลาตกคืนไม่รคไฟ เกิดชายมีก้นนอนหลับต้องป้าจิกคืบ และเพราะนารังเกียว่าจะต้องสังฆาภิเสศ เพราะพูดเถียวหรือจับต้องกายนางซันกัได๋ ต้องป้าราจิกเพราะเสพเมณกัได๋ แต่ประธานกรรมกรไม่เห็นด้วย เห็นว่าจำเลยมีโทษเพียงอยู่ในที่ลับกับผู้หญิงต้องป้าจิกคืบเท่านั้น ๑ ทั้งนี้เป็นด้วยประธานกรรมกรทำผิดระเบียบการประชุม กรรมกรเห็นควรให้จำเลยสักถึง ๔ รูป คนไม่มีอำนาจระคักค้ำน ควรจะเป็นอันให้จำเลยสักเสียบ เมื่อไม่ตกลงกันเช่นนี้กรรมา ๑ พวกโททกัเหล่านี้จึงเพียงแต่ยื่นรายงานให้ข้าพเจ้าทราบ ไม่ใช่ขอตรวจ ๑ ข้าพเจ้าจึงมีคำสั่งถึงพระวินัยธรรมเยี่ยม เจ้าคณะหมวดผู้เป็นกรรมกรสงฆ์ด้วยรูปหนึ่ง ให้ทำรายงานยื่นว่า เรื่องนี้ไค้ความเท็จจริงเพียงไร กรรมกรสงฆ์วินัยธิ้อย่างไร ๑ พระวินัยธรรมเยี่ยมรายงานว่า จำเลยไค้นอนร่วมในกุฎิเคียวกันกับผู้หญิงจริงคังคำโททกัคำจำเลยรับรองกัน อันกล่าว

๒๐๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

มาแล้วข้างต้นนั้น และไต่ประชุมกันวินิจฉัยอีก ให้
จำเลยสึกภายใน ๓ วัน ๑

ต่อมาจำเลยไต่ยื่นอุทธรณ์ต่อข้าพเจ้าให้วินิจฉัย
เสียใหม่ ๑ ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะกรรมการสงฆ์วินิจฉัย
ให้จำเลยสึกเสียมัน ซอยแล้ว ๑ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า
สั่งให้เจ้าคณะสึกจำเลยเสียทันที ในเมื่อไต่ฟังคำ
วินิจฉัยแล้ว และห้ามไม่ให้อุปสมบทอีกต่อไป เพราะ
อุปสมบทชั้นนี้ก็ไม่มีทรมองเกิน ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

วิกรมราชพิภ

วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๔๖๖

จากแดงฉนวนคณะสงฆ์ เล่ม ๑๑ หน้า ๔๖๔ ๑

บันทึกความเห็นประกอบเรื่อง

ข้อควรพิจารณาในเรื่องนี้มีอยู่ ๒ ประการ คือเรื่อง
อำนาจและหน้าที่ของประธานกรรมการสงฆ์ และเรื่อง
วัตถุประสงค์ในการบัญญัติปฐมปาฐกสิกขา

เรื่องหาว่านอนร่วมกับหญิงในกฤติ ๒๐๕

ว่าโดยทั่วไป ประธานกรรมการมีหน้าที่เป็นประธาน
ของที่ประชุม ซึ่งบัญญัติว่าการประชุมให้ดำเนินไป
โดยมีระเบียบ ทักกรรมการที่พูดนอกเรื่อง ทั้ง
กรรมการที่ทำการผิดระเบียบ เช่นแนะนำประโยชน์แก่
คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องคดีพิจารณา ข้อ
ตัดสินของที่ประชุมกรรมการ ถือเอาเสียงข้างมากเป็น
ประมาณ เสียงเท่ากัน ประธานกรรมการมีอำนาจ
ออกเสียงอีกคะแนนหนึ่ง เป็นคะแนนชี้ขาด แต่ถ้า
คะแนนเสียงมากน้อยต่างกันแล้ว ประธานต้องยังคง
การตามคะแนนเสียงฝ่ายข้างมากเสมอ อย่างนี้จึงจะ
เป็นลักษณะของการประชุมกรรมการ ถ้าประธานเข้า
แซกแซงทั้งที่ร้อย โดยคะแนนเสียงมากน้อยต่าง
กันอยู่แล้ว เป็นอันผิดหน้าที่ของประธานตามพระ
วินัยฉัย.

สำหรับเรื่องพระสงฆ์กับหญิงนั้น ควรพิจารณา
วัตถุประสงค์ของพระภิกษุสงฆ์ อันเป็นมูลรากแห่ง
พระศาสนา พระภิกษุสงฆ์ต้องการความสะอาดหมดจด

วินิจฉัย ความบริสุทธิ์เป็นข้อแห่งความ ค้องการของ
พรหมจรรย์ เมื่อภิกษุไว้สติสัมปชัญญะ หรือไว้หิริ
โอตตภัยะ คลุกคลีด้วยหญิงอันเป็นข้าศึกแห่งพรหม-
จรรย์ เช่นให้พำนักในกุฎิเดียวกันเช่นนั้น แม้จะไม่
มีพระยานรู้เห็น ว่าคนใดละเมียดพุทธวินัยข้อใด ข้อหนึ่งก็
ตาม แต่ก็เป็นมลทินอย่างร้ายแรงของพรหมจรรย์
ชกกับวิคฤที่ประสงค์ของพุทธวินัย ที่มุ่งหมายความ
บริสุทธิ์แห่งพรหมจรรย์เป็นสำคัญ ฉะนั้นแม้จะไม่
ประจักษ์ว่าภิกษุนั้นได้ลามปามกับหญิง ทางบัญญัติของ
คณะสงฆ์ก็เคยบังคับให้ ภิกษุนั้นสึกเสมอ ทั้งนี้อาศัย
หลัก ก็ความบริสุทธิ์เป็นที่อ้าง.

กิมฮาช มลิตอง

พระวินิจฉัยอภิกรณ์

ระหว่างพระครูกาฬสินชวาจารย์

เจ้าคณะจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้ถูกพระพิมพ์ ร้องเกี่ยจฐานอาหารเป็นต้น

๑. พระครูกาฬสินชวาจารย์ - รัชชกฤษณ์รักษา
๑ ขาท ส่วนขังสกุลศพลูกสะไภ้นางองค์มาแล้ว ไม่ให้
โจทก์และพระกน เขาเป็นประโยชน์เสียเอง ๑
ข้อนี้ไต่ความตามสำนวนว่า นางองค์ทำการเผาศพ
ลูกหญิงและมีถวญศพลูกสะไภ้ แต่คนละครวาว ได้
ไต่หมนค้พระในเมืองทุกวัดมาขังสกุล ให้ถวญรัชชกฤษณ์
รูปละ ๕๐ สตางค์ แม้รูปไหนไม่ไต่ ไต่ก็ไต่ส่วนนี้
ด้วย ๑ นางองค์ว่าการถวญรัชชกฤษณ์แก่พระนั้น ศพ
ลูกหญิงนั้น มอบให้นายชาขุนลูกเขยเป็นผู้ถวญ ศพ
ลูกสะไภ้นั้น มอบให้นายทมาขาม้องลูกสะไภ้เป็นผู้
ถวญ ๑ การถวญรัชชกฤษณ์แก่พระเป็นอันไต่ความแน่

๒๐๘ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๑ ภาค ๒

ว่า ๒ คนนี้เท่านั้นเป็นผู้ถวาย ๑ นายชาซุนให้ถ้การว่า
การศพลูกสะโภ้นางอึ้งไม่ไ้ไป จดข้จ้ยไ้ควถวายพระ
ทาทวายไม่ การศพลูกหญิงนางอึ้งซึ่งเป็นภรรยาของ
คน จะเป็นไ้ควถวายจดข้จ้ยจำไม่ไ้ ๑ นายทมาชาว
ให้ถ้การว่า การศพลูกสะโภ้นางอึ้งคนไ้ไ้เกี่ยวข้องก้ย
กุนนายชาซุน แต่การศพลูกหญิงนางอึ้งนั้น คนเป็น
ผู้ถวายจดข้จ้ย พระย้งสถลไม่มีพระรูปไรชากเสย ๑
พระพิมพ์โ้ทก้ว่า รู้เรื่องนี้จากพระโ้ทมวก้เกยวกัน
แจ้งว่าถึงไม่ไ้ไปก็มีส่วนไ้ พระครุกาฬสินชวาทย์
รับมา ๑ พระโ้ทมให้ถ้การว่า คนไ้ไ้เห็นเจ้าภพถวาย
จดข้จ้ยแก่พระครุกาฬสินชวาทย์ แต่จะเป็นไ้ควถวาย
จำไม่ไ้ เป็นแต่กระเนว่าจะเป็นนายชาซุนถวาย ซึ่ง
นายชาซุนก็ปฏิเสยเสยแล้ว ๑ พระครุกาฬสินชวาทย์
ปฏิเสยว่า ทาไ้รับส่วนแทนของพระพิมพ์และพระกุน
มาไม่ ๑ ข้อนี้พิจารณาไม่ไ้ไ้ความจริงว่าพระครุกาฬ-
สินชวาทย์รับมาจริง เพราะมีพระยานอ้างอย่างไ้ไ้
ก้ก้อ พระโ้ทมว่าเห็นมีผู้มอบจดข้จ้ยแก่พระครู แต่

เรื่องรังเกียจฐานอาหารเป็นต้น ๒๐๕

จะเป็นเขามอบส่วนของพระครูเอง แล้วเข้าใจว่าส่วน
ของพระพิมพ์พระคุณค้ำย บางทีก็เป็นได้ ในสำนวน
ก็ทำให้ชักใจพระโสมว่า จุดขี้จันทน์ที่เขามอบให้พระครู
นั้นเท่าไรไม่ และไม่ปรากฏว่าพระโสมได้ขียนผู้มอบส่ง
ให้พระครูให้แก่พระพิมพ์และพระกณฯ ซ้อนหากพระครู
กาฬสินธุวาทจารย์จะรับมาจริง ยังไม่ได้ ให้พระพิมพ์ฯ ก็
ยังร้องเรียนอยู่ในระหว่างจะต้องการวินิจฉัย ยังไม่ทอด
ธุระ ส่วนพระกณมรณภาพเสียแล้ว พระครูก็เป็นเพียง
ภิกษุชาวไทยเท่านั้น ฯ

๒. ฆ่ารู้จากพระครูพรหมเจ้าคณะแขวงว่า เมื่อ
พระครูพรหมมาด้วยพระครูกาฬสินธุวาทจารย์ ในการ
ถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระพันยี่หลวงฯ จาก
กลีบพระสมุหทัยบุรี วิกัยทมนวัน กรุงเทพ ฯ ได้ส่ง
หมื่นศรีโยมของคนจีนไปบ้านค้ำย มาดั่งนครราชสีมา
หมื่นศรีช่วยถึงแก่กรรม พระครูกาฬสินธุวาทจารย์กับ
พระครูพรหมได้ถวายเงินแก่พระสมุหทัยบุรี ให้หมื่นศรีไป
มีอยู่ ๑๕๓ บาท พระครูกาฬสินธุวาทจารย์เป็นผู้รักษา

๒๑๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ใ้จ่ายในการรักษาพยาบาลจนทำการฝังศพ ใช้เงินนี้
 พระครูพรหมเป็นผู้รักษบัญชีว่าสิ้น ๒๘ บาท ครั้นกลับ
 ถึงวัด นายพรหมลูกเขยน้อย นายพลอยลูกเขยกกลาง
 และนายทาลูกเขยแห่งหมื่นศรีมารยเงินของหมื่นศรีวัด
 พระครูกาฬสินขวาราย ใ้เงิน ๑๐๘ บาท ซาก
 ๑๖ บาท ๑ (โรคที่ว่าซาก ๑๖ บาทไม่ถูก เมื่อก็ค
 ใ้ตรงจำนวน ๑๕๓ บาทแล้ว ควรโรคที่ว่าซาก
 ๒๐ บาท) แต่พระครูกาฬสินขวารายว่าใ้จ่ายเงิน
 รายนสน ๔๑ บาท เหลือ ๑๑๒ บาท ถ้าเช่นนั้น
 ครยจำนวน ๑ แต่เวลาใ้ นายพรหมเป็นคั้นไป ๑๐๘
 บาท พระครูพรหมก็ขบู่เห็นด้วย ๑ ถ้าพวกญาติของ
 หมื่นศรีใ้ไป ๑๐๘ บาท เงินก็ซากขบู่ที่พระครู
 กาฬสินขวารายอีก ๑๖ บาท ๑ ส่วนพระครูกาฬสินข
 วารายว่าใ้สิ้น ๔๑ บาท แต่เวลาใ้พวกญาติของ
 หมื่นศรี ๑๐๘ บาท ก็คงขบู่ที่พระครูกาฬสินขวาราย
 ๑๐๘ บาท แต่พระครูว่าใ้พวกญาติของหมื่นศรี
 ๑๐๘ บาท ก็ตามใ้ใครว่ากระไรไม่ และเมื่อพระสมุห์

ดิฉฉฉ ๑๑/๑๐/๒๕๖๕

เรื่องร้องเรียนฐานอาหารเป็นต้น ๒๑๑

บุญมีกลับไปยังบ้านแจ้งแก่พวกญาติว่า ให้เงินหมื่นศรี
โยมมา ๑๖๐ บาท ก็หาได้กัถกัถวังว่ากล่าวอย่างไร
ไม่ ๑ ตามที่พระครูกาฬสินธุวาจารย์ยังกล่าวถึงนี้ ก็
แสดงให้เห็นว่าพวกญาติของหมื่นศรีก็กัถกัถวังว่ายังขาด
เงินอีกเท่าไร พระครูคงให้ เมื่อพวกนั้นเขาไม่ว่ากระไร
ก็เข้าใจว่าเขาอนุญาต ๑ ตามทางวินิจฉัยก็ออกจะเห็น
ว่าอย่างนี้ ๑ เรื่องนี้ข้อไปควรระวัง เพราะเขียนทำให้น่า
วังเกี่ยวกับอาหาร ๑

๓. การขวนขวาย พระครูกาฬสินธุวาจารย์ยังกับ
เจ้าภาพให้ถ้วยช่อชญาชะ นาค ๑ อย่างค่า ๑ บาท
ถึง ๔ บาท และพระครูสังข์ช่อชญาชะอื่นให้เรียกราคา
เช่นนั้น และช่อชญาชะไทรรวบ พระครูยังกับให้แบ่ง
ให้คนถ้วย ๑ ช้อนในล้านวนก็ได้ความปรากฏว่าได้
ก่อรองกันอยู่ข้างจริง แต่พระครูว่าแม้อย่างไรก็ตาม
เจ้าภาพกับคนให้ ๑ ช้อนเมื่อคนถึงภูมิประเทศนั้นแล้ว
เห็นว่าควรไปมานั่งช่อชญาชะ ถ้าไม่มีคนรอนจะไปมา
ตำยากกระมัง จึงได้มีวิธีเรียกราคาอย่างนี้ ถ้าไม่

๒๑๒ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๆ ภาค ๒

นักดั่งอะไรให้มากไปก็เกือบจะว่าเป็นการจำเป็น ถ้า
นักดั่งว่าออกจะน่าซึ้ง ก็เป็นอยู่ แต่หาอธิบายอย่างอื่น
มิให้นำซึ้งก็อาจมิได้ ควรจะคำวิแต่ ๆ เพราะฉะนั้น
ซึ้งนี้ นอกจากน่าซึ้งอยู่ ก็ไม่มีโทษสำคัญนัก แต่
จงเลิกเสียเป็นที่ ๆ

๕. ภิกษุสามเณรในจังหวัดกาฬสินธุ์ จะย้ายไป
อยู่วัดอื่น เพื่อศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัยเป็นต้น หรือ
ระลาสิกขา ก็ยังได้ ใบอนุญาตจากพระครูกาฬสินธุ
วาทารย์ก่อน จึงไปหรือลาสิกขาได้ แต่พระครูเรียก
ราคาขายละ ๑๒-๑๓ สตางค์ ๆ ในจำนวนที่ปรากฏ
เช่นนี้ ๆ แต่เมื่อนักดั่งภูมิประเทศนี้ นำระชักด้วย
กระต่ายปากกาหินสอ เมื่อไม่ไ้ไ้ทำเช่นนั้น จะไ้ไ้อะไร
หากกระต่ายเป็นต้น เพราะเจ้าคณะก็ไม่พุ่มเพอชนัก
ผู้ต้องการตราอนุญาตก็ยื่นคิยอมให้ แต่ทางสมณะคิ
ละเอียกดั่งอย่างนี้ ก็ไม่งามควรรงค ๆ ผู้ระลึกก็ไ้ไ้ตรา
อนุญาตสักนั้น ออกจะหนักไป ลาเจ้าวัด ๆ อนุญาต

เรื่องร้องเรียนฐานอาหารเป็นต้น ๒๑๓

ก็พอแล้ว หรือจะเรียกค่าเช่นนั้นแทนคอกไม้जूषเทียน
กรรมัง แต่จงคดีเป็นที ๑

๕. พระครุภาพิตินธวาทย์ทำการซื้อขายทองคำ
โคกระบือ ๑ ซึ่จันถามปกติผู้ขายก็ต้องชอมาขายเอา
ถ้าไร พระครุก็รับว่าโคขายจริงแต่เรียกราคาเท่าทุน
เต็ม โดยยื่นให้เขาซักกันไม่ได้ ๑ แต่ถ้าไม่ได้
ทำการขายของปลอม ก็ไม่น่าจะถึงแก่ยกโทษอะไรกัน
นัก แต่งดิ้อว่าเป็นบรรพชิต ไม่ควรทำพาณิชย์กรรม
การซื้อขายจึงเป็นการถูกทาง ๑

วินิจฉัยไว้ณวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๖๖

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๑ หน้า ๖๑๓

พระวินิจฉัยข้ออธิกรณ์

ระหว่างพระครูสังฆรักษ์ บุน
วัดกัลยาณมิตร โจทก์ พระวินัยกิจโกศล
เจ้าอาวาสวัดนั้น จำเลย

โจทก์ทำ ๘ ข้อ จักพิจารณาวินิจฉัยเป็นข้อ ๆ
ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ทว่า จำเลยเสกสุราและพลมิกทำตกใน
ที่ประชุมชน ๑ คือว่า เมื่อกรกฎาคม ๒๔๖๕ เวลา
ราว ๗ ล.ท. (๑๙.๐๐ น.) โจทก์ไปเฝ้าผ้าอาบน้ำซึ่งต้มไว้
ที่กุฏิพระครูสุนทรภายู โทศลเมื่อบ่ายวันนั้น พยจำเลย
นั่งอยู่ที่กุฏินั้น นั่งโยกไปโยกมา ๑ โจทก์กดขี่ให้การ
ใหม่ที่ไม่ใช่พยจำเลยวันนั้น ๑ พระครูสุนทรภายู ๑
มีการทำศพน้องชายเขตต์โกศลกุฏิ ฌวันที่ ๒๗ ที่ ๒๘
ธันวาคม ๒๔๖๕ โจทก์พยจำเลยที่กุฏิพระครูสุนทร
ภายู ๑ ฌวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๕ เห็นจำเลย

เรื่องกล่าวหาว่าเสพสราเป็นต้น ๒๐๕

นั่งโยกไปโยกมา ๑ ค่ำจากวันนั้นมา ๕-๖ วัน ทราบ
จากผู้อื่นหลายคนมีนายเงินคนกล้าในวัดเป็นต้น ว่า
จำเลยพกมิก ทำมิกตกในที่ประชุมชน ๑ (มิกนั้น
เป็นมิกพิขว่าคำมยาว ๖ นิ้วฟุต)

จำเลยปฏิเสธว่า ตั้งแต่ขวขมาไม่เคยเสพสรา โขย
ที่สุกเข้ากระสายขาก็ไม่เคยคิมเลย ๑ เมื่อวันที่ ๒๗
ธันวาคม ๒๔๖๕ เวลาราว ๗ ล.ท.(๑๙.๐๐น.) ได้ไป
หาพระครูสุนทรทฤษฎี ๑ ที่กุฎิในงานศพนั้น ๑ วันที่ ๒๘
ธันวาคม ๒๔๖๕ นอกจากลงบวชนาคไม่ได้ไปไหน ๑
เคยฉนขาซื้อขสมาค ในคำหวัชซื้อขสมอประจำบ้าน เข้า
กัษชา แรกฉนขกัษฉน ฉนหลายทนก็เป็นปกคิไม่ฉน
วันไปหาพระครูสุนทรทฤษฎี ๑ ได้ฉนขานั้นเวลาเย็น
ไม่ฉนเมา ไม่ได้ โยกโคลงกาย ๑ หาได้ทำมิกเช่น
นั้นตกไม่ มีแต่มิกพิขเล็กประจำอยู่ในขาม เวลาเดิน
ไปนั้นไม่ไค้หวัชใช้ และขามนั้นคิษขไปคตามไป เพราะ
เวลาเดินไปนั้นคิษขไปคด้วย ๓ คนคคือ สามเฉวรสค
นายระเขยบ นายสอน ๑

๒๑๖ ประชมนิพนธ์ขอยธิกรณณ์ ๑ ภาค ๒

วันที่โจทก์ทูลนั้นว่า วันที่ ๒๘ จำเลยว่า วันที่ ๒๗ ไม่ตรงกัน ๑ พระครูสุนทรภานุ ๑ พระยานโจทก์ ว่าจำเลยไปหาทั้งวันที่ ๒๗ ทั้งวันที่ ๒๘ ๑ นายจัน พระยานโจทก์ว่า วันที่ ๒๘ ๑ พระสารวัณนากรพระยานโจทก์ว่า วันที่ ๒๗ หรือวันที่ ๒๘ จำไม่ได้ ๑ นายสีย คำรวรเชยว่า วันที่ ๒๗ ๑ นายผลพระยานโจทก์ว่า วันที่ ๒๘ ๑ พระครูไขฎีกาแม่่งพระยานจำเลยว่า วันที่ ๒๗ ๑ สามเณรสถ นายระเียบ พระยานจำเลยว่า วันที่ ๒๗ เหมือนกัน ๑ คงจะเป็นจำเลย ไปหาพระครูสุนทรภานุ ๑ ในวันที่ ๒๗ เพราะตรงกับพระยานโจทก์ ๑ ปาก พระยานจำเลย ๓ ปาก ๑ แต่โจทก์จำเลยและพระยานจะจำวันผิดก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ตามเพียงแค่วันไม่ตรงกัน จะเอาเป็นจำเลยพันมัวหมองยังหาได้ไม่ ๑

พระครูสุนทรภานุ ๑ พระยานโจทก์ว่า จำเลยพูด
หน้าอายุ 18/04/2565
ซ้ำ ๓ หน้า เรื่องว่าจะวิญเศคนงานศพนั้นวันที่ ๒๘ ไม่ได้

เรื่องกล่าวหาว่าเสพสุราเป็นต้น ๒๑๗

และวันจำเลยมาหาพระยานที่กุฎี ได้ลงกราบพระยาน
ยกติแม่พระยานแก่พรรษากว่าจำเลยๆ ก็ไม่เคยลงกราบ
พระยาน เป็นแต่ต่างไหว้รับกัน นายจันพระยาน
โจทก์ก็เห็นจำเลยลงกราบพระครูสุนทรทกกายฐาการหา
โดยอาการเช่นนี้ดูเหมือนให้เห็นว่าเป็นอาการของคน
เมาสุรา แต่เป็นอาการของคนไม่ใช่เมาสุราก็มีจริงเท็จ
ฉันทัด ไม่จำเป็นต้องพิจารณา เพราะไม่ใช่ข้อสำคัญ ๑
การเห็นจำเลยเดินเซไปเซมา และนั่งโยกไปโยก
มานั้น ๑ พระยานโจทก์คือ พระครูสุนทรทกกายฐา ๑ เห็น
เป็นเช่นนั้นเล็กน้อย นายจัน นายผล เห็นแค่เดินเซ
ไปเซมา ๑ พระยานจำเลยคือ พระมหาชิน พระครูใบ
ฎีกาแดง สามเณรศก นายระเหยิบ ว่าไม่เคยเห็น
จำเลยเสพสุรา หรือได้กลิ่นสุราจากจำเลยก็ไม่มีเลย
จึงไม่ไ้เบิกว่าเห็นจำเลยนั่งหรือเดินมีอาการเช่นโจทก์
กล่าวหา ๑ จะฟังเอาเป็นจริงฝ่ายไหนก็ยังไม่ได้ เพราะ
พระยานฝ่ายไหนก็เบิกสมกันตามฝ่ายแห่งกัน และจะ
เห็นว่าเป็นพวกกันจึงเบิกให้สมกันก็ได้ ๑

ไต่กลิ่นสุราจากจำเลย ฯ มีแต่่นายผลพะยานโจทก์
เบิกว่า ไต่กลิ่นเมื่อเวลาเข้าไปประเคนหมากแก่จำเลย
ที่กุฎิพระครูสุนทรภายู ฯ ผู้เกี่ยวข้องนั้น จะฟังเขาเป็น
จริงหาได้ไม่ ฯ นายสืบคำวรเชยว่า เมื่อวันที่ ๒๐
ตุลาคม ๒๔๖๕ ไต่กลิ่นจำเลยไปแสดงอรรถมงาน
ศัพยิตา จำเลยเทศน์ไต่กลิ่นออกอาเจียนออกมา ๒
ครั้ง ๆ แรกมีอาหาร ไต่กลิ่นสุรามิข้างเล็กน้อย ครั้ง
ที่ ๒ เป็นแต่มีน้ำ ฯ นี้จะว่าอาเจียนเพราะกินสุราก็หา
ได้ไม่ ผู้แรกกินสุรา หรือผู้เคยกิน แต่กินเกิน
ประมาณ จึงจะอาเจียน และกลิ่นต้องแรง นี้ว่ากลิ่น
สุราเล็กน้อย น่าจะไม่ใช้กลิ่นสุรา ฯ ที่จริงพะยานอื่น ๆ
ไม่เห็นเมื่อจำเลยกลับจากเทศน์นั้น ก็เห็นอาพาธโรค
ท้องเสียแต่ไม่มีอาเจียนอีก และพยายามไต่ ๆ ก็ไม่
ไต่กลิ่นสุรา นายผ่อนแพทย์มารักษาโรคนี้ของจำเลย
ถ้าอาเจียนเพราะเสพสุราก็ไม่ต้องหมอ ฯ เพราะฉะนั้น
หมอตาย 18/04/2565
เพียงเทศน์ก็ไม่ได้ความว่าจำเลยเสพสุรา ฯ

เรื่องกล่าวหาว่าเสพสวราเป็นต้น ๒๑๕

ข้าพเจ้าทราบความว่า เมื่อพระราชสุธี ไปเป็นเจ้า
อาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ มีผู้^๑ ไปส่งถึงวัดนั้นมาอีก
จำเลยก็ไปส่งเหมือนกัน จำเลยได้ทำกิริยาเดินเซไป
เซมา และถึงคองมีผู้^๒ พองเวลาเกิน ๑ ข้าพเจ้าสอบถาม
พระราชสุธีได้ความว่าเป็นเช่นนั้นจริง แต่ไม่ใช่เป็น
เพราะเมาสวรา เป็นเพราะฉันทยาเกินกำหนดกะไว้ เพราะ
เด็กศิษย์รินให้เกินส่วน และยานั้นพระราชสุธีก็เห็น
ได้ต้มก็ไม่ม่กลั่นสวราหรือกอสอดปลน หากทราบว่ามิชอง
เมาอะไรผสมด้วยไม้ และมีพระเถรานเถระหลายรูป
รู้เห็นเช่นนั้น ๑ ถ้าเมืองงานศพของชายพระครูสุนทร
กาศู ๑ จำเลยมีอาการเช่นกล่าวหานั้นจริง ก็คงเป็น
ด้วยอุทธรียานันเอง ๑ อนึ่งพระครูสุนทรกาศู ๑
พระยานโงทกว่า ได้ ไปถามจำเลยว่า ฉันทยาอะไร จำเลย
ว่าฉันทยาแก้ ให้นอนหลับ พระครูสุนทรกาศู ๑ ห้ามว่า
อย่าฉันทให้มากนัก ๑ การโต้ตอบกันนี้จำเลยรับรองว่า
จริง ๑ นี้ก็แสดงให้เห็นว่า ถ้าจำเลยมีอาการเช่นนั้น
จริง ก็เป็นเพราะอุทธรียานันเหมือนกัน ๑

ตามที่พิจารณาได้ความว่า จำเลยหาได้
เสพรวาไม่ ๑

ข้อซึ่งหาว่าจำเลยทรมักและทำมีคตคนั้น พระยาน
โจทก์คือนายจันว่าเป็นผู้เก็บมีคนนั้นขึ้น และว่าจำเลย
ผูกข้อแอ้ ให้นายระเขียบศิษย์จำเลยมารับไปให้ นายผล
เป็นผู้เห็นนายจันเก็บ ๑ พระยานจำเลยที่ตามไปก็ด้วย
คือสามเนรสค นายระเขียบว่าไม่ได้เห็นมีคตค ๑
พระยานฝ่ายโจทก์ก็เบิกสมฝ่ายโจทก์ พระยานฝ่ายจำเลย
ก็เบิกสมฝ่ายจำเลย จะฟังเอาเป็นจริงฝ่ายไหนก็ยัง
ไม่ได้ แต่หากว่าจำเลยทำมีคตจริงก็เป็นเพียงมีคตพิ
ทานย์ว่าเป็นสัตว์ราไม่ จะเป็นอะไรดูเหมือนกล่าวหา
เพียงเพื่อให้เห็นเป็นอาการของคนเมาเท่านั้น แต่เมื่อ
ไม่ได้ความว่าจำเลยเสพรวา ก็เป็นอันค่อนข้างไม่น่า
เชื่อว่า จำเลยทำมีคตค ๑ เพราะฉะนั้นให้ยกกล่าวหา
ข้อที่ ๑ นี้เสีย ๑

ข้อ ๒. หาว่า จำเลยประมุขกรมการของที่ธรณีสงฆ์
แห่ง ๑ ขาวคามเขื่อน ๔ ไร่ ใช้เป็นท่าเขาปูนทรายขึ้น

เรื่องกล่าวหาว่าเสพสราเป็นต้น ๒๒๑

ทำกิจในวัด กรรมการไม่ตกลง ภายหลังกลัยเฮาที่
นั้นให้ คิษย์จอกเรือหาประโยชน์ส่วนตัวเสีย จากผล
ประโยชน์ที่วัดจะพึงได้เกือบละ ๘ บาท ๑

จำเลยคงไม่ไ้⁴เห็นความไม่ตกลงของกรรมการ
แต่จำเลยให้ถวว่า ได้ตกลงกับพระยาอนุรักษภูเบศร์
ผู้แทน มัคคนายกยอมยกที่นั้น ให้เป็นที่จอกเรือของ
จำเลย ๒ ลำ และให้เรือญาติโยมของภิกษุสามเณร
และคิษย์วัดจอกไ้ ไม่ต้องเสียค่าเช่า ให้นายเซยเป็น
ผู้ดูแลการนี้ ๑ พระปลัดนิมพระครูโยฎีกาแจ้งรู้เห็น ๑
จำเลยไม่ไ้ทำผลประโยชน์เพื่อคน ๑

ความที่จับกังคำให้ถวของจำเลยนั้น เป็นการ
สมควรอยู่ ถ้าเรือพวญาติโยมภิกษุสามเณร และ
คิษย์วัดถูกเรียกค่าเช่าให้เป็น ประโยชน์ส่วนตัวจำเลย
จึงให้พวกนั้นร้องข้อไป ๑

ข้อ ๓. จำเลยจับผลประโยชน์ของวัดให้แก่ผู้รักษา
พระอุโบสถเกือบละ ๑๒ บาท ผู้ร้ายลักสิ่งของมี

๒๒๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

เชิงเทียนเป็นต้นในพระอุโบสถไป ก็เพิกเฉยเสียมิได้
จัดการอย่างไร ๑

จำเลยแก้ว่า เงินของวัดเกือบละ ๑๒ บาทนั้น
แบ่งให้เป็นนิตยภัตแก่ภิกษุผู้เฝ้าพระอุโบสถเกือบ
ละ ๖ บาท ให้ผู้บิณฑบาตอยู่ลาภอาสนะเทาะโดนวัน
ทำอุโบสถวันธรรมสวนะ และวันที่พุทธศาสนิกชนมา
บ่าเพ็ญกุศลเป็นวันพิเศษเกือบละ ๓ บาท ให้เป็นค่า
ถ่านเฒ่าเกือบละ ๓ บาท ๑ ส่วนของในพระอุโบสถหาย
ก็ไต่สวนแล้ว ไม่ได้ของคืน จะให้ผู้เฝ้าพระอุโบสถ
ใช้ก็เห็นไม่ควร เพราะผู้เฝ้าไต่ตั้งไร้รักษาจริง ๆ ๑

คำแก้ของจำเลยก็ได้อยู่แล้ว ไม่น่าขโมย ๑

ข้อ ๔. จำเลยให้ชาวบ้านยืมเสนาสนะสำหรับพระ
อุโบสถไปใช้ทั่วไป เป็นการเสียหายแก่วัดโดยไม่
สมควร ๑

จำเลยแก้ว่าให้ยืมพระจริง ไม่ใช่ให้ยืมทุกสิ่ง

หมดอายุ 18/04/2565

ทุกอย่าง ๑

การให้ชาวบ้านข่มของสงฆ์ ถ้าจำเป็นก็
ไม่น่าชก ๑ ข้อนี้ไม่น่าจะยกขึ้นกล่าวโทษ ๑

ข้อ ๕. ทว่า มีผู้ออกทุนทรัพย์ให้ตึกไฟฟ้าที่ศาลา
การเปรียญแล้ว ยังต้องเบิกเงินสงฆ์ไปเพิ่มเติมอีก
ภายหลังปรากฏว่าตึกออกทั้งสิ้น แต่เงินสงฆ์ที่เบิก
ไปไม่ปรากฏว่าศูนย์หายไปทางไหน ๑

จำเลยแก้ว่า การตึกไฟฟ้าในศาลาไม่มีใครออก
ใช้ทุนของวัด เหลือก็ใช้เป็นค่าแรงไฟฟ้า ต่อมาพวก
มีเทศน์ฟังเทศน์ออกเป็นค่าแรงไฟอีกข้าง แต่มีส่วน
น้อย มีบัญชีรายรับรายจ่ายที่พระมหาเซง พระมหาปลั่ง
ระแจ้ง ๑

ข้อนี้ไม่น่าจะยกขึ้นเป็นอธิกรณ์ ๑

ข้อ ๖. ทว่า เมื่อต้น พ.ศ. นี้ ได้ประกาศประมูล
ค่าทำเรือจ้างหน้าวัดและในคลองบางหลวง พ.ศ. ๒๔๖๕
ราคา ๓,๐๕๐ บาท ราคาลดลงเพียง ๑,๘๕๐ บาท
กรรมการจึงไม่ตกลงให้เช่า จำเลยกลับไปตกลงยอม
ให้ผู้ประมูลเช่าตามราคานั้น คณะกรรมการไม่รู้ แต่

ทำในคลองบางหลวง กรรมการยอมให้เช่าตามใบ
ประมูล ๑

จำเลยแก้ว่า การประมูลทำเรื่องจ้างก่กั การตกลง
ให้เช่าก่กั มีคณนายภทำธุระทั้งสิ้น ทำหน้าวัค
มีผู้ประมูลแต่พระภิรมย์ภักดีผู้เดียว จำเลยหาได้
ให้เช่าไม่ ๑

ข้อนี้ก็ไม่เป็นจีนเป็นอิน เพราะควรจะสอบถาม
มีคณนายภเอาความจริงเสียก่อน ๑

ข้อ ๗. ทว่า เงินค่าเช่าสะพานแกงบ้ละ ๒๐๐ บาท
จำเลยแจ้งว่านำไปใช้เป็นค่าแรงไฟฟ้า แต่ก็มีเจ้าของ
ออกเงินทุกดวงไฟแล้ว ไม่ปรากฏว่าเงินรายนี้ไป
อยู่ไหน ๑

จำเลยแก้ว่า เงินรายนี้ ใช้ในการไฟฟ้าที่กุฎ
จำเลยกับที่พระอุโบสถ เป็นค่าเครื่องไฟฟ้าข้าง เป็น
ค่าแรงไฟฟ้าข้าง มีบัญชีรายรับรายจ่ายอยู่ที่ผู้ทำ
บัญชีประจำ ๑

เรื่องกล่าวหาว่าเสพสุราเป็นต้น ๒๒๕

ข้อนี้โจทก์ก็ทักะยังไม่ไต่ตรวจบัญชีนั้นละกรรมัง ๑

ข้อ ๘. เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ มีคนขาย
ขีรจาคทรัพย์ ๑,๖๐๐ บาท ในการทำบุญวันเกิด แก้ววัด
กัลยาณมิตร เพื่อได้ผลมาเป็นค่าภัตตาหารบำรุงภิกษุ
สามเณร ๑ เวลารับจำเลยประชุมกรรมการ มอบให้
พระครูสุนทรทวยชู ๑ เป็นผู้รักษา แล้วจำเลยนำไป
ฝากไว้ในที่ไหนไม่ปรากฏ ไม่แจ้งให้กรรมการทราบ ๑

ข้อนี้จำเลยแก้ว่า เงินรายนี้ได้ส่งกรมกัลยา
ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ตาม
ระเบียบแล้ว ๑

ข้อนี้โจทก์ก็ไม่ให้นำจะบอกชั้นกล่าวโทษจำเลย ๑ เป็น
เจ้าอาวาสมีหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองคณะสงฆ์ จะทำอะไรจะต้องขอกกรรมการ
ทั้งนี้ หรือกรรมการเป็นแต่ตั้งไว้เป็นที่ปรึกษา
ของเจ้าอาวาส ๑ ไม่ใช่กรรมการเป็นใหญ่กว่า
เจ้าอาวาส ๑ เงินรายนี้ได้ส่งกรมกัลยา ๑ ได้จัก
การนำฝากพระคลังมหาสมบัติเพื่อเกิดผลความระเบียบ

๒๒๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

เสร็จแล้ว ๑ ข้าพเจ้าก็เป็นผู้ไต่รับรู้จากกรมกัลยนา
และจากเจ้าอาวาสด้วยแล้ว ๑ โทกข์ข้างเก็บเอา
มาฟ้องไต่ ๑

เพราะฉะนั้นคำฟ้องของ โทกข์คงแก่ช้อ ๒ ถึงช้อ ๘
คู่ไม่มีสาระอะไรเลย สั่งยกฟ้องทั้งหมด ๑

อธิกรณ์ โทกข์ควรระฟ้องในเวลาอันควร โทกข์
คัดค้านไม่ให้จำเลยครองพระภิกษุณฑลวง โดยเห็นว่า
จำเลยมีความเลียบหาบนั้น ชื่อว่าโทกข์หาญรักษาไม่
และคำกล่าวหาพิจารณาไม่ได้ความจริงสักข้อหนึ่ง ๑
อาศัยเหตุเหล่านี้ข้าพเจ้าสั่งออกพระครูสังฆรักษ์ปุณลง
เป็นพระอัครมัยตั้งแต่บัดนี้ไป ๑

วินิจฉัยไว้ณวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแดงดาร์ตคณะสงฆ์ เล่ม ๑๑ หน้า ๑๔๒ ๑

พระวินิจฉัยอธิกรณ์ปฐมปาราชิก ๒๒๗

พระวินิจฉัยอธิกรณ์ปฐมปาราชิก
ระหว่างพระกิ่ง วัดกระทุ้ง จังหวัดภูเก็ต ใจทัก
พระอธิการแก้ว วัดนั้น จำเลย

พระกิ่ง ชาย ๒๗ ปี นพียงต่อพระครูพลอย เจ้าคณะ
แขวงกระทุ้ง เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๔๖๖ ว่า เมื่อ
คืนแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๑๐ (วันที่ ๔ ตุลาคม) กัก
ประมาณ ๓ นาฬิกาเศษ พระอธิการแก้วกับนางชีจำ
ผู้อยู่ในครวัดกระทุ้ง พวกกันไปที่ย่น้ำหลังครัว อยู่ที่
นั้นราวครึ่งนาฬิกา แต่จะทำอะไรกันไม่ทราบ เวลา
กดับนางชีจากดัยก่อน พระอธิการแก้วกดับที่หลัง
รุ่งขึ้นได้บอกกล่าวแก่พระชี้วสามเณรพันให้ทราบ ฯ

ต่อมาแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐ (วันที่ ๗ ตุลาคม)
เวลาอีก ๑ นาฬิกาเศษ ได้เห็นคังนั้นอีก รุ่งขึ้นได้
แจ้งแก่พระใบฎีกายานวัดเก๊ก และนายชีผู้ช่วยสมุห์
มัญชี ฯ

๒๒๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรรต์ ๙ ภาค ๒

ต่อมาชน ๕ คำ เดือน ๑๑ (วันที่ ๑๔ ตุลาคม)
เวลาคร่าว ๓ นาฬิกา ได้เห็นคังนั้นอีก และได้บอก
ให้พระสวัรี ๗

ต่อมาแรม ๗ คำ เดือน ๑๑ (วันที่ ๓๑ ตุลาคม)
มีมโนราที่วัดกระทู้เล็กเที่ยงคืน (ภายหลังโจทก์ขอ
แก้วันเป็นชน ๗ คำ เดือน ๑๑ (วันที่ ๑๖ ตุลาคม)
ว่าเป็นวันมีมโนราที่วัดกระทู้ ได้ขอให้นายชัพทภัย
นายเอี่ยมรอรออยู่ที่ภูของคณ เพื่อช่วยกันจับความ
ประพาศคดีความของจำเลย ครั้นถึง ๒ นาฬิกาเศษ ให้
คณทั้งสองรอรออยู่ที่ภู ส่วนคณไปแอบอยู่ที่ใต้ต้นมะพร้าว
ซึ่งมออยู่ห่างหลังครวที่นางชัชช่าอยู่ อาศัยกอดคันทวิกร
ชมนั่นวันยัง พอ ๓ นาฬิกาเศษ นางชัชช่าก็ออกจาก
ครวมานั่งอยู่ใต้ต้นมะพร้าวอีกคณหนึ่ง มีชมนั่นวัน
ชนอยู่ แต่คณนั่งตบแอ่นครว ๒ วาเศษ นางชัชช่า
นั่งอยู่สัก ๑ นาที จำเลยก็มาเปิดองิ้วรอกองไว้ที่ใกล้
นางชัชช่า เข้าผลัดให้นางชัชช่านอนหงายแล้วชนคว่อม
บนนางชัชช่าทำการเสพเมณฑล เสียงคังอีกคัง ๗ จึงคลาน

พระวินิจฉัยอักษรณปฐมปาราชิก ๒๒๕

ออกจากที่ซ่อนนั้นไปกุฎิ บอกให้นายชีพนายเอี่ยม
ไปคู พร้อมกับไปคูทั้ง ๓ คน ซ้ำให้คนทั้ง ๒ คู กำลัง
เสพเมณฑุอยู่ ๑ ที่ ๆ ซ้ำให้คนทั้ง ๒ คูนั้น ห่างจาก
ที่เสพเมณฑุราว ๓ วา เวลาที่เสพเมณฑุกินเวลา ๑๕
นาที ๑ ส่วนคนมาแอบคอกอยู่ที่เดิม ๑ เสพเมณฑุกัน
แล้ว เสียงจำเลยและนางชีชำพคกันซุบซิบ แคะหาไต่บั้น
ว่ากระไรไม่ ๑ แล้วต่างคนก็ลุกขึ้น ส่วนนางชีชำเกิน
มาสคคทวิโททกเข้า ยกมือทำสัญญาให้จำเลยรู้ว่า
มีคนแอบคอกไว้ รัยหนีไปเสีย ระหว่างนางชีชำมาสคค
และให้สัญญาแก่จำเลยนั้นว่าอยู่ในราว ๓ นาที จึงให้
กลับไปเข้าครวี่ ส่วนจำเลยก็เอาจิวรโพทคี่ระวีเวียน
กลับไ้ทางหัวนอนครวี่ (เพื่อกลับกุฎิของจำเลย) ๑

พระอธิการแก้วจำเลยอายุ ๔๕ พรรษา ๒๓ ให้การ
ยฎิเสทกลอดค้อหา อ้างว่าเมื่อวันแรม ๑๐ ค่ำ แรม
๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐ และขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ใน
เวลาที่โททกกล่าวนั้น อยู่กุฎิของคนมีผู้ช่วยเป็น
พระยาน ๑

๒๓๐ ประชมนิพนธ์ข้อชกัรณ ๑ ภาค ๒

ส่วนวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งมีมโนราห์ตัวนั้น
ไค้ชู้กฏิกข์ของคน ตั้งแต่ก่อนและเกินเวลาที่โทกถักกล่าว
ทา คือไค้ที่นั่งชู้คอยู่ถ้อยนายสัง ผู้ทามโนรามาด่น กย
นายครันพวกมโนรา และพระขางรูปมาเรียนหนังสืออยู่
ตั้งแต่ ๑ ก.ท. จนถึง ๔ ก.ท. (๑๑.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.)
จึงไค้เข้านอน ๑

โทกถักกล่าวเท้ทั้งนั้น โทยมุ่งอยากไค้เป็นเจ้า
อาวาสวัดกระทุ้งนี้ ๑

นางชู้ชาให้ถ้อยค้ำว่าอายุ ๕๐ เวลาค้ำคินไม่เคย
พยปะพุกกยจำเลขที่หลังครวหรือขางบ่อน้ำ สอง คอสอง
และไม่เคยรักใคร่กันข่างชู้สาวเลย ๑ เวลาที่ถัก ๗ เดือน
มีคเคยชอกไปถ้อยอจจาระหลังครว ถ้าเดือนหงายและ
มีเพื่อนก็ไปถ้อยที่อื่น คินวันขึ้น ๗ ค่ำ เวลา ๓ ก.ท.
เคย (๑๓.๐๐ น.) ไค้ไปถ้อยอจจาระ ที่ ๗ ถ้อย
อจจาระนั้นคินไม่เคยมีอะไรข้ง ไม่ไค้พยปะใคร ชู้กัเขียว
สขหมากพุกกถ้อยครว ๑

๒๓๒ ประชมนวินิจนัยอชิตร์ณ ๑ ภาค ๒

ข้างบนโจทก์บอกว่าจำเลย คนข้างล่างโจทก์บอกว่า
นางชีช้า แล้วโจทก์คลานเข้าไปซุ่มแอบอยู่ที่เก่า คือ
ที่โคตนมะพร้าว ซึ่งมักมีคนพริกขมิ้นว่านขิงนั้น ๑
พระยานยังอยู่ในระหว่างสงสัย ๑ นายเอี่ยมชวนพระยาน
ไปคอยแอบดูจำเลยที่ใกล้ขึ้นโตะชกฏิจำเลย ประมาณ ๕
หรือ ๑๐ นาที ก็เห็นจำเลยเดินมาไม่ไค้ที่มจีวร แต่
เห็นหนักผ้ามา จะเป็นจีวรหรือผ้าอะไรหาทราบไม่ จึง
ทราบแน่ว่าคนคร่อมอยู่ข้างบนนั้นคือจำเลย เพราะ
เห็นผ้าหนักตรงก้นที่เห็นมาแล้ว ๑ จำเลยขึ้นกุฎี ๑
พระยานกับนายเอี่ยมออกจากที่นั้นจะไปกุฎีโจทก์ ก็ไค้
แลไปเห็นนางชีช้าถือตะเกียงเดิน มาจากบ่อน้ำกลับเข้า
ครว ๑

นายเอี่ยมพระยานโจทก์ให้การว่าอายุ ๓๗ ข้อความ
อื่น ๆ โดยใจความที่สำคัญก็ไม่ต่างกับคำให้การของ
นายชีพ ๑

นายสังพระยานจำเลยให้การว่าอายุ ๖๖ เมื่อวันที่
๑๘/๐๔/๒๕๖๕
ชน ๗ คำเคอน ๑๑ ไค้ห้ามโนรามาเล่นที่วัดกระทุ

พระวินิจฉัยข้ออิกรณเป็ฐมปาราชิก ๒๓๓

เล่นอยู่จนเที่ยงคืนเศษจึงเลิก ได้จัดให้พวกเล่นจน
เครื่องเล่นจนไปไว้บนกุฎิจำเลยๆ ให้ ไปกินอาหารที่ครัว
แล้วก็นั่งพักกันอยู่บนกุฎิจำเลย และนายขลิกก็ยังไม่
หลับยังคุ้ยอยู่ด้วย พธ ๒ ก.ท. (๐๒.๐๐ น.)
นายครันคนเล่นมโนราห์ก็กลับจากไปตลาดมาพักอยู่ ๗
พวกกันถึงเรื่องพระวัน วัตถุประสงค์อุทธรณ์ ๑ พระยาน
กัณนายขลิกนายครันพักอยู่จำเลยจนถึง ๔ ก.ท.
(๐๔.๐๐ น.) จำเลยจึงเข้าห้องนอน ๑ ต่อจากนั้นเมื่อ
พระยานหลับแล้ว จำเลยก็ไปไหนบ้างหาทราบไม่ ๑

วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จำเลยไปหาพระยาน แจ้ง
ว่าโศกก็กลัวหาว่าจำเลยเสพเมตตในนางชีใช้เวลา ๓
ก.ท. (๐๓.๐๐ น.) วันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็น
คืนวันมิมโนราที่วัตถุประสงค์ จำเลยจะขออ้างเป็นพระยานๆ
จึงจะมาเบิกความ ๑

นายครันพระยานจำเลยให้ถาวรว่าอายุ ๓๘ (ไม่แน่
เพราะเลขตัวหลังไม่ชัด) เป็นพวกเล่นมโนรา วันคืน
เวลาตกดาวหากันนั้น พระยานคุ้ยอยู่บนกุฎิจำเลย

๒๓๔ ประชุมวินิจฉัยข้อฉิกรณ ๑ ภาค ๒

พร้อมด้วยนายสังนายชดิก ทั้งแต่ ๒ ก.ท. จนถึง ๕ ก.ท.

(๐๒๐๐ - ๐๕.๐๐ น.) ๑

พระยานคั้งมาเบิกความ เพราะจำเลยขออ้างถึง
พระยานไต้ปรัยทุกซึกขี้จำเลยว่าเป็นคนหากินในทาง
เล่นมโนรา ถ้าต้องไปเป็นพระยานก็ขาดไต่ผลประโยชน์
ขอให้จำเลยอุกหนุนบ้าง ๑ จำเลยจึงให้เป็นคำช่วยการ
แก่พระยานราคา ๑๐ บาท ๑

พระครูพลอยเจ้าคณะแขวงกระทุ้ รัยฟ้องของโจทก์
มีข้อความถึงกล่าวมาแล้ว และได้ไต่สวนจำเลยโจทก์
และพระยาน มีข้อความถึงไต่กล่าวแล้วแต่ข้อควรยก
ขึ้นกล่าว เสร็จแล้วทำรายงานแสดงความเห็นรวม
ใจความว่า จำเลยต้องปรุปรุชกสมจริงตามข้อหา
ของโจทก์ ควรให้ละเพศเสีย ขึ้นค่อพระครูสีขรวรัฐ
สมณคุณ ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดภูเก็ต ๑ พร้อม
ด้วยคณะกรรมกรวินิจฉัยขึ้น ตามความเห็นเจ้าคณะ
แขวงกระทุ้ แต่เพิ่มโทษจำเลยอีกว่า แม้ไม่ถึงต้อง

พระวินัยบัญญัติปกรณ์ปฐมปาราชิก ๒๓๕

อันติมวิคตูก์อยู่ในวงฉาษาปฐมปาราชิก ให้สึกและ
ไม่ให้อุปสมบทได้อีก ๑

จำเลยออกขรณคำวินิจฉัยของผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะ
จังหวัดกุกเกิด ค่อพระธรรมปาตาราจารย์เจ้าคณะมณฑล ก
วินิจฉัยทัมสักกย ๑

จำเลยจึงออกขรณคำวินิจฉัยของเจ้าคณะมณฑลกุกเกิด
ตรงถึงข้าพเจ้า ๆ จึงให้คำสั่งไปว่าผิดระเบียบ เพราะ
ไม่ยื่นขอรุณนค่อสมเเก้พระพุฒาจารย์ ผู้บัญญัติการ
คณะหนได้ ๑ จำเลยจึงยื่นขอรุณนค่อสมเเก้พระ
พุฒาจารย์ ขอให้ท่านนำยื่นค่อข้าพเจ้า แต่ก็ยังไม่ถูก
ระเบียบขอยื่นเอง แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าระมากความไป
จึงรวบไว้ วินิจฉัยเพอมุ่งให้อิกรณนระงับไปเสีย ๑ เพราะ
ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้วินิจฉัยคังค่อไปนี้

๑. โจทก์ว่า เห็นจำเลยกัษนางชีข้าพากันไปที่ย่อ
น้ำหลังครัวแค้ ๒ คน เวลาคัก ๓ ครั้ง อยู่นานราวครึ่ง
นาฬิกาทำอะไรกันหาทรายไม่ เวลากลับนางชีข้ากกลับ
ก่อนจำเลยกลับทีหลัง รุ่งขึ้นแห่งคนนั้น ๆ ได้บอกให้

๒๓๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

พระธวัชพระยาน สามเณรพันธ์ และนายชีพรู้ไว้ด้วย
ด้วยข้อนี้ นอกจากโจทก์ก็ไม่มีใครกล่าวว่าได้เคยเห็น
มีแต่รู้จากโจทก์เล่าบอก และไม่มีในสำนวนว่าใครเคย
เห็นจำเลยกับนางชีช้า อยู่ด้วยกัน สองค่อสองในที่
แห่งใดแห่งหนึ่ง ๑ สามเณรพันธ์ว่าเคยเห็นจำเลยเข้าไป
ไปในครัวที่นางชีช้าอยู่ ก็ว่ามีอยู่ด้วยกันหลายคน ๑
อนึ่งสามเณรพันธ์ว่าได้เห็นภริยาจำเลยผิดกติกาก็เล่น
ตากับนางชีช้า แต่คำเช่นนั้นนอกจากสามเณรพันธ์
ก็ไม่มีใครพูด สามเณรพันธ์ยังกล่าวต่อไปว่า ได้รู้
มาจากนายแจ้ว่า เมื่อจำเลยอยู่ที่ศาลาวัดคันแซก
นายแจ้ได้เห็นจำเลยกับนางชีช้า ทำชำเรากัน ครั้งหนึ่ง
แล้ว ๑ คำเหล่านี้ล้วนระฟังเอาเป็นจริงไม่ถนัด ๑

๒. โจทก์ว่า ต่อมาวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๑๑ เวลา
๓ ก.ท. (๐๓.๐๐ น.) ชุ่มอยู่ที่โคนต้นมะพร้าว ขึ้นมี
กบพริกขมิ้นและวุ้นยัง เห็นนางชีช้ามาจากครัวมา
นั่งอยู่ที่โคนต้นมะพร้าวอีกคันหนึ่ง จำเลยก็ออกมาออกมา
ทางครัวนั้น เปิดช่องจั่วรดกของไว้ ทพนกัน ผลักนาง

พระวินัยปิฎก อธิกถปิฎก ปฐมปาราชิก ๒๓๗

ชีขาให้นอนหงายแล้ว^ขขึ้นคร่อมบนนางชีขาทำซ้ำเรา ฯ
ใช้คำว่าผลัก ถ้าคิดเสียว่าใช้ ไหวหารไม่เป็น หรือ
เป็นผลความ ก็ไม่มีปัญหา ฯ ถ้าว่าจำเลยทำอาการ
เช่นนี้จริง ก็เป็นที่ว่าจำเลยใช้อำนาจข่มขืนทำซ้ำเรา
ในนางชีขา ซึ่งไม่น่าเป็นเช่นนั้น จึงทำให้สงสัยว่า
โทษก็มีให้เห็นกันจริง แต่งไวหารผูกกระมัง และ
เมื่อถึงคราวให้ด้อยคำคราวใดสวนอีก ทาใช้คำว่า
ผลักไม่ ใช้คำว่าจำเลยให้นางชีขานอนหงายลง ฯ

๓. โทษที่ว่า จำเลยกับนางชีขาเสพเมถุน เสี่ยง
กัฏฐิกกัฏฐิก ๆ ก็น่าจะเป็น การตั้งใจผูกให้คนฟังเชื่อ
แต่เสี่ยงจำเลยหรือนางชีขา หรือทั้ง ๒ คนทำเสี่ยง
กัฏฐิกกัฏฐิก ๆ เวลาเสพเมถุน ก็ไม่ปรากฏในสำนวน
แต่เสี่ยงเช่นนี้โดยมากเป็นเสี่ยงของ คนหลัง ถูกฉ้อ
นี้หากันด้วยกิริยาของคนเสพเมถุน โพล่ไปนำกิริยา
ของคนฉ้อมาใช้ จึงทำให้น่าสงสัยใน ด้อยคำเช่นนั้น
ของโทษกัฏฐิก ฯ

๕. เวลาคืนวันนั้นโจทก์ว่าอากาศโปร่ง แม้เป็น
 ฤดูฝนก็จริงอาจมองเห็นได้ชัดเจนว่าผู้นอนอยู่ต่างคือ
 นางชีข้า ผู้คร่อมอยู่บนคือจำเลย คำของนางชีข้า
 ก็มีรับรองว่าคืนวันนั้นอากาศโปร่ง เป็นอันฟังได้ ระยะ
 ห่างกันเพียง ๒ วาอาจเห็นจำกันได้ ๑ เพราะฉะนั้น
 โจทก์ว่าพอเห็นจำเลยขึ้นคร่อมเช่นนั้นแล้ว ก็กลาน
 ออกจากที่กำบังไปบอกนายชีพนายเอี่ยมผู้คอยอยู่บนกุฎ
 ของตนซึ่งอยู่ห่างไกล เพื่อให้มาดูเป็นพยาน เวลา
 โจทก์กลานออกจากที่กำบัง จำเลยและนางชีข้าน่าจะ
 เห็นหรือได้ยินเสียงกลานดังสวบส่าย เพราะเป็นที่รก
 เพราะผู้ประพฤกษเสียดายเช่นนั้น น่าจะระวังที่สัดเพื่อ
 มิให้ใครพบเห็นมากกว่าฝ่ายโจทก์จะระวัง นี้ก็ไม่
 ปรากฏในสำนวนว่า จำเลยมองเห็น โจทก์กลานไป
 หรือได้ยินเสียงกลาน ๑ ที่โจทก์ว่ากลานออกไปนั้น
 กลานไปจนถึงไหนจึงลุกขึ้นเดินหรือวิ่งไป ก็ไม่ปรากฏ
 ในสำนวน ๑ ตามไปอีกได้รับทอขมาว่า ระยะที่ต่อ
 กลานยาว ๑ วา ต่อจากนั้นไปถึงกุฎโจทก์ยาว ๔ วา
 เศษ แต่ก็ยังไม่ได้ความว่าโจทก์เดินหรือวิ่งไป ๑

๕. โททกเป็นคนละเอียดแก้งว่า ระยะเวลาที่เขาทำ
เมตุนในนางชีช้ากว่าราว ๑๕ นาที นานมากทีเดียว
เพราะฉะนั้นโททกจึงว่าพอเห็นจำเลยทำท่าเสพเมตุนแล้ว
จึงไปเรียกนายชีพนายเข็มน มาดูให้เห็นเป็นพะยานทันที
ซึ่งนำรังเกียจว่าจำเลยทำอย่างนั้นจริง นายชีพนาย
เข็มนจะมาไม่ทัน เพราะอยู่ไกลกว่าจะมาถึง ฯ

๖. โททกว่า เมื่อจำเลยและนางชีช้าทำชำเรา
เสร็จแล้วต่างลุกขึ้น ส่วนนางชีช้าเดิน ถัดมาสักครู่
เอาโททก แล้วนางชีช้าหุบก้อนยื่นมือให้สัญญาแก่
จำเลย เพื่อให้จำเลยรู้ว่า มีคน แอบดู จะได้ รั้งหนีไป
โททกว่านางชีช้าหุบก้อนใช้ ไม้ค้ำนั้นราว ๓ นาที จึง
เดินไปครวั ฯ นางชีช้าให้การว่าหาได้เดินไปสักครู่
โททกไม่ และไม่เคยพูดให้ ใครฟังว่าค้ำนั้นไปสักครู่
ถูกโททกเข้า ฯ นางใหม่พะยานโททกว่า นางชีช้า
เคยบอกแก่คนว่าไปสักครู่ถูกโททก คำนางใหม่จะฟัง
เขาเป็นจริงยังไม่ได้ ฯ ตามแผนที่ชี้ให้เห็นว่า โคน
ค้ำนั้นมะพร้าวเป็น สถานที่โททก แอบดู เรืองนอนอยู่ ที่ค้ำเห็นอ

๒๔๐ ประชุมวินิจฉัยข้อฉกรรจ์ ๑ ภาค ๒

โคนัน มะพร้าวที่ว่าเป็น สถานที่จำเลยทำเมตุนนั้นอยู่
ทิศใต้แห่งหลังครัวซึ่งหันหลังไปตามตะวันตก ทาง
นางชีข้าออกจากครัวไปด้ายอาหาระ ออกทางประตู
คานเหนือ ตรงไปตะวันตกเฉียงใต้ ซากด้าย ๆ ทาง
เดิม ห่างจากที่โรงทักช้อมอยู่ สุกทุกโรงทักอย่างไรได้ ๑

เรื่องสกุคกันนั้นมันแต่โรงทักกล่าวผู้เก็บว นางชีข้าก็
ปฏิเสธไม่มีใครรู้เห็น ยกเสียแต่โรงทักจะบอกให้คนอื่นรู้
เช่นบอกแก่นายชัพนายเอี่ยม หรือนางใหม่ผู้กล่าวว่า
นางชีข้าเล่าให้ฟัง ซึ่งนางชีข้าก็ปฏิเสธ ๑ เพราะ
ขณะนั้นชอนจะฟังเขาเป็นจริงไม่ได้ เมื่อไม่ได้ความจริง
ในข้อนี้ ก็ส่อให้เห็นว่าโรงทักปรังชันเพื่อให้เกิดการโรงทักของ
ตนเป็นผล มีคนเชื่อมากกว่าจะให้เห็นเป็นอย่างอื่น ๑

๗. วันเวลาที่โรงทักที่นั่น ตรงกับวันเวลาที่นาง
ชีข้าให้การว่าออกไปด้ายอาหาระ แต่ไม่ด้ายอาหาระ
จริงหรือไม่ ๑ มีใครเห็น เป็นแต่นางชีข้าว่าเวลาทัก
เช่นนั้นเคยไปด้ายอาหาระ และนางใหม่ว่าเคยเห็น
นางชีข้าออกไปหลังครัวเวลาทัก ไปมืด ๆ ไม่มีไฟ

พระวินิจฉัยอธิกรณ์ปฐมปาราชิก ๒๔๑

หากทราบดีว่าไปทำอะไรไม่ แต่ได้โดยตามนางชีช้า ได้
รับทูลว่าไปถ่ายอุจจาระ ๑ นางชีช้าว่าเวลานั่งถ่าย
อุจจาระอยู่ณคืนวันนั้น พอถ่ายแล้ว ได้เห็นรูปสิ่งหนึ่ง
ขาว ๆ ไม่ทราบว่าอะไรอยู่ริมทาง ปรากฏในแผนที่
ว่ารูปขาว ๆ นั้นอยู่ที่ โคนต้น มะพร้าวแห่ง หนึ่ง กับที่
โถกที่ว่าขุมคูการ เสพเมถุน จึงกลับ มาถึง ครวดี
ตะเกียงไปส่องดูเพื่อให้รู้ว่าอะไร รูปสิ่งหนึ่งนั้นก็วิ้งหนึ
ไปเข้าใจว่าคน แต่จะเป็นใครหาสังเกตได้ ไม่ ตาม
ทางพิจารณา รูปขาว ๆ ที่นางชีช้าเห็นก็คือโถกนั้น
เอง ๑ นางชีช้าได้นำไฟไปส่องดูรูปขาว ๆ นั้น ๑ นาย
ชีทนายเขมมกว่าเมื่อเช้าที่ ๒ กลับจากไปคูเสพเมถุน
ยังมีที่ชนกฏโถก ได้เห็นนางชีช้าถือตะเกียงกลับจาก
บ่อน้ำ ที่อยู่หลังครวดีโถกสถานที่ว่าเสพเมถุนกันนั้น ๑
และมีคำของโถก นอกจากในคำฟ้อง ปรากฏอยู่ในคำ
ไต่สวนว่า นางชีช้าได้เอาไฟมาส่อง แต่นางชีช้า
จำโถกได้หรือไม่ ๑ ทราบ ๑ โถกได้ถูกถามว่า ทำไม
จึงอยู่นางชีช้า นำไฟไปส่อง ทูลว่าหมายจะให้นางชี

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ราชบัณฑิต

๒๔๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๑ ภาค ๒

ข้ากตย์เจ้ากรรมเสียดก่อนจึงจะกตย์ไปถูกฏิกของคน แต่ขัง
กตย์ไม่ทัน ๑ ข้าพเจ้าไม่เห็นซัดซังอย่างไรในกา
กตย์ไม่ทัน ๑ เป็นอันไต่ความแน่ว่านางชีจำได้เ
ตะเกียงไปส่องวัง ๑ และไต่ความซัดว่าโจทก์ไต่
ไปแอบคอบังวัง ๑ แผนทีซัดให้เห็นว่าที่ด่าอุรวาระ
และที่ซังหาว่าทำเมตุนแห่งเดียวกัน ๑ ถ้านางชีจำไม่
ได้ ไปด่าอุรวาระ ไปเสพเมตุนกับจำเลยถึงโจทก์หา
เมื่อเสร็จแล้วไต่เห็นรูปชาว ๆ ๑ คุณเหมือนจะเข้าใจว่ามี
คนแอบคองกตย์และชาย ไม่น่าจะกล้าเอาไฟไปส่องคุ
นั้นนางชีจำคงไปด่าอุรวาระเสร็จแล้วเห็นรูปชาว ๆ ริง
จึงเอาไฟไปส่องคุ ไม่กตย์และชายค่อเหตุใดเหตุหนึ่ง ๑

๘. นายชีพนายเชียมให้ ถ้อยคำใจความที่สำคัญ
ก็เหมือนกัน ๑ เวลาเมื่อโจทก์ไปขอกให้มาคุเรื่อง
พระยานทั้ง ๒ ว่าบินอยู่ในที่ห่างจากที่ทำเมตุนประมาณ
๓ วา ๑ พระยานทั้ง ๒ รู้จักจำเลยและนางชีจำ แต่
เวลานั้นพระยานทั้ง ๒ ไม่ทราวยว่าใครแน่ม้าอากาศไปวัง
แต่พระยานทั้ง ๒ ทราวยจากโจทก์ซัดให้ดูว่า คนอยู่ด่าง

พระวินิจฉัยข้ออิศรณัปฐมปาราชิก ๒๔๓

คือนางชีชำ คนอยู่บนคือจำเลย และพระยานทั้ง ๒ เห็น
ชัคแต่คนข้างล่างนั่งชาว ก็เชื่อว่านางชีชำ เพราะ
ในวันนั้นมีคนนั่งชาวแต่นางชีชำกับนางชีแสง ซึ่งอยู่กฎ
ต่างครัวไปอีก ส่วนคนข้างบนเห็นนั่งผ้าสีเทา ๆ ถนบก
ว่าจำเลย แต่ยังมีอยู่ในฐานสงสัย พระยานทั้ง ๒ จึงพา
กันไปแอบดูข้างบันไดชั้นกฎจำเลย ก็ได้เห็นจำเลย
เดินมาขึ้นบันไดกฎของคน มีผ้าหนึบรัดร้อมมาด้วย ก็
จำได้ว่าจำเลย และทราวยชัคว่าจำเลยกลับจากเสพเมณฑ
ในนางชีชำ เพราะตีสยงที่จำเลยนั่งนั้นตรงกับสัทเห็น
มาแล้วเมื่อเวลาอยู่ข้างบนนางชีชำนั้น ๆ ขอนจกเชื่อว่า
พระยานได้เห็นจำเลยเสพเมณฑในนางชีชำจริงก็ยังไม่ได้
เพราะเวลาที่เห็นซึ่งว่ากำลังเสพเมณฑอยู่ มิได้เห็นชัค
แก่ตา รู้ตามคำบอกของโจทก์ และเมื่อมาเห็นจำเลย
ขึ้นบันไดกฎของจำเลยนั้น หากว่าพระยานได้เห็นจริงๆ
จะเหมาเอาว่าจำเลย กลับจากเสพเมณฑก็อย่างไรอยู่
เวลานั้นพระรวณคนนั้นอาพาธหนัก จำเลยกลับจาก
ไปเยี่ยมหรือไปพยาบาลพระรวณก็ได้ ๆ

๒๔๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกกรณี ๑ ภาค ๒

๘. พระยานของจำเลยคือนายสัง นายครันให้
ถ้อยคำว่า คือนั้นได้คุยอยู่กับจำเลยที่ภูฏีของจำเลย
ตั้งแต่ ๒ ก.ท. จนถึง ๔ ก.ท. (๐๒.๐๐-๐๔.๐๐ น.)
จึงต่างคนต่างนอน เป็นอันได้ความว่า จำเลยอยู่ภูฏี
ของตงก่อนและเกินเวลาที่โจทก์กล่าวหา ๑ คำ
พระยานทั้ง ๒ นี้จะฟังได้อย่างไร ต้องพิจารณาไปคู่ก่อน ๑
เจ้าคณะแขวงว่าพระยาน ๒ ปากนี้ฟังไม่ได้ เพราะ
ได้รับสินจ้างของจำเลยให้มาเบิกพระยาน และจำเลย
บอกให้พระยานรู้ตัวก่อนแล้ว ๑ ตามในสำนวนส่วน
นายครันให้การว่า จำเลยว่าได้ไปหาตงขอให้ไปเขียน
พระยาน นายครันว่าไปไต่แต่ขาดผลประโยชน์ที่พึงได้
จากไปเที่ยวเล่นมโนรา ขอให้จำเลยอุททนต์ข้าง จำเลย
จึงให้คุยกับเป็นคำช่วยการของเขาราคา ๑๐ บาท ๑
การขอและให้กันครั้งนี้ก็เป็นกรทำเป็น จะถือว่าเป็น
คำจ้างไปเบิกพระยานหาชอยไม่ ๑ ส่วนนายสังนั้นไม่
ปรากฏในสำนวนว่าได้รับสินจ้างอย่างไร แต่จำเลยได้
ไปบอกให้เขารายก่อนว่าจะอ้างเขาเป็นพระยาน ๑ การ

พระวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ปฐมปาราชิก ๒๔๕

ที่จำเลยบอกให้พระยานทั้ง ๒ นั้นรู้ตัวก่อน ไม่เห็น
นำคืออย่างไร ๑ นายชีพนายเอี่ยมพระยานโจทก์นั้น ไม่
รู้ตัวก่อนจากโจทก์คอกหรือ รู้มาก่อนเหมือนกัน
เทศไรไม่ค้านเล่า ๑ ส่วนพระยานของจำเลยทั้ง ๒ นั้น
ยังมีทางที่น่าสงสัยอยู่ข้างคือเมื่อโจทก์กล่าวโทษจำเลย
มีวันเดือนปีคดลอกจนเวลาแน่ชัด จำเลยทราบแล้วก็อา
ระหาใครต่อใครมาเป็นพระยานให้เบิกว่า อยู่ด้วยกัน
จนคดลอกเวลาณสถานที่อยู่ไม่ได้ ไปไหนเลย ก็ทำเอา
ผู้วินิจฉัยและฝ่ายโจทก์ประตกประเทิกพอกอยู่ ๑ แต่
ข้าพเจ้ามิได้หามาความว่าจะเป็นอย่างนี้ทุกทนาย เป็น
แต่หากจะคิดรังเกียจ ก็น่าจะรังเกียจไปอยู่ แต่อย่างไร
ก็ตาม ถ้อยคำของผู้ทศขอให้เห็นว่าน่าเชื่อหรือไม่คงมี
อยู่แท้ อันที่จริงพระยานฝ่ายจำเลยรายนี้ นอกจาก
ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้ว ยังพิจารณาไม่เห็น ว่าพิรุ
อย่างไร ๑

๑๐. อธิกรณ์ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่า ไม่พิกัด
+ มนตอายุ 18/04/2565
ฟังเสียงพระยานทั้ง ๒ ฝ่ายก็ได้ ฟังคำของโจทก์ ก็

๒๔๖ ประชุมวินิจฉัยข้อกรณี ๆ ภาค ๒

ลงต้นนิญฐานไว้ว่า มีข้อนำรังเกียจในถ้อยคำของโจทก์
ถึงกล่าวมาแล้วแต่กัน ๆ

๑๑. ยังมีข้อที่น่าคิดอยู่อีกข้าง คือในสำนวนว่า
โจทก์ถูกจำเลยชกหัว ทำไมเห็นจำเลยทำซ้ำเราใน
นางสีข้า พร้อมกับพระยานอีก ๒ นายคือนายชีพ
นายเอี่ยมจึงไม่รับเล่า โจทก์แก้ว่าไม่กล้ารับเกรงจะ
ช้องชายหน้าเขา ๆ ชอนข้าพเจ้าเห็นว่า ฟังคุณเณ
ก็จริงของโจทก์ ถ้าคิดให้ซึ่ง โจทก์ไม่ช่วยกันจับนั้น
โจทก์ก็คิดมีชอบ การขี้กุ่มเกรงจะชกตกกันจริง ก็
การที่โจทก์ฟ้องแล้วต่างไม่ยอมกัน จนฟังกระฉอนมา
ถึงข้าพเจ้า และตกลงว่าอย่างไรแล้วต้องนำลงแดง
การณคณะสงฆ์เจ้าวัดชอกหรือเสียบอยู่ชุกกาลนานนั้น
โจทก์ถือว่าเป็นการเจียมหรือ ๆ การเสพมณฑนเป็น
ของยากที่ใครจะทำให้ ใครเห็นนอกจาก ๒ คนนั้น โดย
มากมักได้รยฟ้องฐานรังเกียจ เรื่องนี้โจทก์ว่าได้เห็น
แก่ตา ชามพระยานถึง ๒ คน นี้ว่าเป็นการทนายาก

พระวินัยฉ้อยชกฺขรตปฐมปาราชิก ๒๔๗

แล้วยังไม่จับให้ ไค้คามือ ๑ เมื่อทำแต่ค้อม ๆ มอง ๆ
ก็กล่าวหาขักตรงว่าจำเลยต้องปฐมปาราชิก ไค้ความ
ตามฉ้อยคำที่พิจารณามาแล้วก็รวี ๆ ชวนให้เห็นว่า
แก่ลักล่าว ถ้ามีฉนั้นทำไมไม่จับให้ ไค้คามือ เพราะ
เมื่อไรจะพบคณนอิก ๑

ตามสำนวนที่พิจารณาเพียงเท่านี้ ยังไม่พอที่จะ
ให้เห็นว่า โจทก์ไค้เห็นจำเลยเสพเมตฺต ในนางชีช้า
จริง ๑ เพราะฉนั้นจำเลยอุทฺทธรณ์คำวินิจฉัยของ
เจ้าคณะมณฑล ซึ่งวินิจฉัยตรงกันกับคำวินิจฉัยของ
เจ้าคณะจังหวัดเจ้าคณะแขวงว่าจำเลยต้องปฐมปาราชิก
ให้สึกเสีย หรือเพียงฐานเป็นเงาแห่งปฐมปาราชิก
ให้สึก ไม่ให้อุปสมบทอีกต่อไปนั้น พึงไม่ไค้ ๑ ให้
ยกคำวินิจฉัยของเจ้าคณะนั้น ๆ เสีย ให้พระอธิการแก้ว
พนฺช้อหานี้ ๑

ส่วนสถานที่ตั้งอยู่ในวันนั้น ไกลชกขกขกขกข
พระอยู่มากเป็นเหตุให้น่ารังเกียจ เพราะฉนั้นให้

หมดอายุ 18/04/2565

๒๔๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๒

ผู้หญิงออกไปอยู่เสียบในสถานที่ ฯ ห่างจากบริเวณกุฎิ
พระ ฯ

วินิจฉัยไว้วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๔๖๗

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๒ หน้า ๓๗๕ ฯ

เรื่องไปมาสมส่กับหญิงจนมีครรภ์ ๒๔๕

พระวินิจฉัยฐานรังเกียจในปาราชิก

ระหว่างพระสอน วัดคอนโจ๊ก

พระใบฎีกา ต้น วัดนี้ จำเลย

ด้วยเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม คนี้ เวลาเช้า
อุโบสถ โจทก์กล่าวหาจำเลยต่อพระอธิการชั้น วัดคอน
ในท่ามกลางสงฆ์ว่า

๑. จำเลยมักชอบอุ้มเด็กเกิดตามถนน ชาวบ้าน
พากันคิดว่าพระมีลูก และมักชอบเที่ยวเดินร่วมทาง
กับผู้หญิงเฝ้า ๆ ๑

๒. จำเลยรับเงินจากนางจันและทายกทายิกามา
ซ่อมอุโบสถวัดคอน ๗,๐๐๐ บาท หรือ ๖,๐๐๐ บาท
สังเกตว่าทำไปแล้วไม่หมดตัวเงิน นำรังเกียจว่าจำเลย
จะน้อมไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสียด้วย ๑

๓. เลื่องลือกันว่าจำเลยไปหานางหวานที่เรือน
ของเขาตรงกลางวันตรงกลางคืนจนกักกัน นางหวาน

๒๕๐ ประชุมวินิจฉัยอุทธรณ์ ๑ ภาค ๒

มีกรรม ชาวบ้านพากันกล่าวหาว่ามีภัยไข้เจ็บ บัดนี้
นางหวานก็คลอดแล้วเป็นชายโตแล้ว ๓ เดือน จำโดย
ก็ยังไปทานนางหวานอยู่เป็นปกติ นำรังเกียจในการ
ประพฤติดังนั้นของจำเลย ๑

สงฆ์มีพระอธิการจันเป็นหัวหน้า ห้ามมิให้จำเลย
ร่วมสังฆกรรม ๑ สงฆ์ทำดังนี้ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วย
เพราะปฏิบัตินั้นอย่าง เพราะผู้ถูกหาเช่นนี้ควร
รังเกียจว่า เมื่อสมรังตามข้อหาของโจทก์ ซึ่งอา
ถึงคดีวิบัติเสียแล้ว ร่วมสังฆกรรมไม่ได้ ๑

รุ่งขึ้นพระอธิการจันทำรายงานเรื่องนี้ ขึ้นต่อพระ
ธรรมธรรมาจารย์ เจ้าคณะหมวดขอให้พิจารณาวินิจฉัย ๑

พระธรรมธรรมาจารย์ว่า ถ้าเป็นอุทธรณ์ของภิกษุ
รูปอื่น พอจะจัดการระงับได้ แต่ทั้งพระใบฎีกาสุนันเป็น
ฐานาของพระอุครคณารักษ์ เจ้าคณะแขวงล่าง ควร
พระอธิการจันนำความไปเสนอท่าน ๑ เจ้าคณะหมวด
ไม่รับพิจารณาอ้างเหตุเช่นนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควร
ต่อหน้าที่ ๑

เรื่องไปมาสมสู่กับหญิงจนมีครรภ์ ๒๕๑

พระอธิการจันทน์จึงนำความเสนอต่อเจ้าคณะแขวงตามคำสั่งของเจ้าคณะหมวด ฯ นับว่านำเรื่องนั้นมาขึ้นหลายครั้ง เจ้าคณะแขวงก็ทราบดีไว้พิจารณาวินิจฉัยไม่ อ้างว่ายังมิได้สืบพะยานให้เสร็จก่อน ฯ ข้อที่เจ้าคณะแขวงยกขึ้นอ้าง ข้าพเจ้าก็เห็นว่าเป็นฐานะควรอ้างอยู่ ฯ และเจ้าคณะแขวงสั่งให้เจ้าอาวาสวินิจฉัยเสียภัยก่อนแล้วขึ้นให้ทราบ ฯ ข้อนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าเจ้าคณะแขวงควรนึกถึงภาวะของเจ้าอาวาสว่า อธิกรณอันสำคัญ เช่นนี้ เจ้าอาวาสเช่นพระอธิการจันทน์ ผู้เป็นชาติทวยหาทรายภาษาไทยโคยสันตักไม่ จะวินิจฉัยได้ละหรือ น่าจะเห็นว่าคงวินิจฉัยไม่ได้ ควรวินิจฉัยเสียเองจะสะดวกกว่า ฯ และเจ้าคณะแขวงสั่งให้จำเลยร่วมสังฆกรรมไต่ถามเคย เพราะว่ายังมีถิ่นได้พิจารณาให้เห็นว่าจำเลยมีความผิดทางวินัยโทษ ถึงขาดจากความเป็นสมณะ ฯ เจ้าคณะแขวงสั่งอย่างนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าเจ้าคณะแขวงสั่งผิดก็ควร ๑

หมดอายุ 18/04/2565

๒๕๒ ประชมนิพนธ์ย่อชักรินทร์ ๑ ภาค ๒

แต่คนโง่ทงทำเรื่องราวกล่าวถึงเรื่องนชนค้อข้าพเจ้า
ขอใ้วินิจฉัยให้เศ็คชาก ให้พ้นจากข้นที่โทษใ้ไม่ได้
รวินิจฉัย มีแต่โยนกันไปโยนกันมา ๑ ข้าพเจ้า
จำเป็นค้องรวินิจฉัยใ้ ได้ความว่า จำเลยคงบริสุทธ
หรือมัวหมอง ๑ เมื่อข้าพเจ้าทรวความว่า จำเลย
พ้นจากห้ามสังฆกรรม จึงมีคำสั่งใ้เจ้าคณะแขวง
ห้ามไม่ให้จำเลยร่วมสังฆกรรมในระหว่างยังมีใ้
วินิจฉัย ๑ เจ้าคณะแขวงแจ้งว่าใ้ทำตามคำสั่งของ
ข้าพเจ้าแล้ว ๑

จำเลยว่าอายุ ๒๙ พรรษา ๘ และแก้คำโทกัชัช
คั้นว่า โทกักล่าวทว่าจำเลยรับเงินมาจากนางจัน
๘,๐๐๐ บาทนั้นไม่จริง ที่จริงนั้นจำเลยรับมาใ้
๘,๕๑๘ บาท ๘ สตางค์ แต่ไม่ใ้รับมาครวเคี้ยว
ทั้งทมค ผ่อนรับมาเป็นครว ๆ และใ้ใ้ทำการสิ่งนั้น ๆ
ที่อโยสธ รวมราคาใ้จ่าย ๘,๕๐๘ บาท ๘ สตางค์
คงเหลืออยู่ใ้จำเลยอีก ๑๐ บาท ๑ เรืองนข้าพเจ้าเห็น

เรื่องไปมาสมสู่กับหญิงจนมีครรภ์ ๒๕๓

ว่า ผู้ศรัทธามอบให้จำเลยเป็นเจ้างานทำการปฏิสังขรณ์
ก็แล้วแต่จำเลย เพราะฉะนั้นจำเลยคงทำการโดยได้
ราคาถูกข้างแพงข้าง เมื่อการนั้นทำโดยราคาแพงไป
ใคร ๆ จะเห็นว่าจำเลยกินเศษก็หาขอยไม่ และขอโดยสด
ก็ยังข้อมหาสำเร็จที่เกี่ยวไม่ ๆ และข้อนี้ก็ไม่มีการ
สืบสวนในสำนวน จะวินิจฉัยอย่างไรก็ไม่ไ้ ควรคงไว้ ๆ

ข้อที่ ๒ จำเลยรับว่า ได้ชู้มเด็กตามถนนจริง ๆ
แต่เกินร่วมทางกับผู้หญิงเป็นนิตยนั้นไม่จริง ได้เกิน
ร่วมข้างแต่ข้างครึ่งข้างคราว ๆ

ข้อที่ ๓ จำเลยว่านางหวานอายุ ๓๐ ปีเศษ และ
ปฏิเสธว่าที่มีผู้กล่าวว่ นางหวานมีครรภ์กับจำเลย
นั้นไม่จริง ๆ เป็นแต่เมื่อมีนางหวานท้องโทษจำคุก
แล้ว จำเลยได้ไปหานางหวานทุกวันที่เรือนของเขา
อย่างสนิทชิดชอบกัน เว้นแต่คราวเขาหรือจำเลย
ไม่อยู่ ทั้งแต่นั้นมาจนถึงมีครรภ์ ๕ ปี ๆ ไปหากกลาง
วันก็มีกลางคืนก็มี ๆ คืนที่ออกไป ๘ หรือ ๙ นา
ฬิกาหลงเที่ยง (๒๐.๐๐-๒๑.๐๐ น.) กลับ ๕ นาฬิกา

๒๕๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ก่อนเที่ยง (๐๔.๐๐ น.) ไปและกลับอย่างนี้ ๓ หรือ ๔ คราว ๑ บางคราวมีคนไปเป็นเพื่อนด้วย บางคราวไปคนเดียวแต่จำเลย ๑ เวลาอยู่ที่นางหวาน บางครั้งมีผู้ชอนอยู่ด้วย บางครั้งก็อยู่ด้วยกันสองต่อสอง ๑ การไปหานางหวานนั้น ค่ายก็ขอให้นางหวานช่วยเหลือในการปฏิสังขรณ์อุโบสถ ๑ นางหวานมีกรรมตลอดศก ๓ เกือบแล้ว เขาไม่บอกแก่จำเลยว่ามีบุตรกับใคร ทั้งจำเลยก็หาได้ถามเขาไม่ ๑ เมื่อเขาคลอสศกแล้ว จำเลยก็ลงไปหาเขาอยู่เสมอๆ ๑ เกือบนั้นจำเลยได้จับต้องเนื้อตัวหยอกเล่นบ้าง ถ้าใดชักสักหน่อยละก็จะฉุน ๑ มีชายหนึ่งไปมาหาสู่นางหวาน แต่จำเลยหาได้มีความสงสัยผู้ใดผู้หนึ่งว่าเป็นผู้หรือเป็นสามีของนางหวานไม่ ๑

พระยานฝ่ายโจทก์ ๘ ปาก ฝ่ายจำเลย ๓ ปาก ไม่จำเป็นนำมากล่าว เพราะรู้เห็นผู้จำเลยให้การเอง กังกล่าวมาแล้วไม่ได้ ๑ แคนางเขี้ยวพระยานฝ่ายโจทก์ ในจำพวก ๘ คนนั้นควรนำมากล่าว ๑ นางเขี้ยว

เรื่องไปมาสมสู่กับหญิงจนมีครรภ์ ๒๕๕

(หมอพระคองครวรรค์) ว่าวันหนึ่งนางหวานพูดที่เรือนของนางหวานว่า ขอให้นางเขียววิตถุกเสีย ะให้ค่าจ้าง ๑๐๐ บาท เพราะมีความอายด้วยมีครรภ์กับพระใบฎีกาสุนัน ฯ นางเขียวไม่รับเพราะกลัว ฯ

ตามคำให้การของจำเลยได้ความซัดว่า จำเลยมีความคุ้นเคยสนิทกับนางหวานมาก เพราะจำเลยไปทานางหวานทุกวันทั้งกลางวันทั้งกลางคืน และกลางคืนกลับถึง ๔ ก.ท. (๐๔.๐๐ น.) ก็ ๓ หรือ ๔ คราว ทั้งอยู่ด้วยกันกับนางหวาน สอง ค่ำสองหลายคราวเป็นระยะมาตั้ง ๕ ปี เป็นถิรียาอาการชวนให้น่ารังเกียจว่าต้องยุมปาราชิกด้วยนางหวาน ฯ เมื่อจำเลยกล่าวว่ามีผู้คนไปทานางหวาน แต่ไม่สงสัยว่าใครเป็นผู้หรือเป็นสามีของนางหวาน ฯ คำนี้ยังทำให้เข้าใจว่าเมื่อไม่สงสัยใครทั้งหมดแล้ว ก็ผู้กล่าวนั้นเอง และคำนี้ทวนให้ระลึกถึง คำของนางเขียวพะยาน โจทก์แม้ปากเคียวว่าอย่างไรจะฟังได้ แต่ข้าพเจ้าก็คงวินิจฉัยว่าความเป็นไปของจำเลยอยู่ในฐานน่ารังเกียจ ว่าจะ

๒๕๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ท้องปฐมป่าราชิก ๑ แม้จำเลยมิได้รับสารภาพตรง ๆ
ถึงอย่างนั้นข้าพเจ้าสั่งให้ เจ้าคณะแขวงสักสมิสนุนผู้
จำเลยเสีย ท่อไปสมิสนุนระอุยสมยทออีกก็ไม่พ้น
ความรังเกียจ เพราะฉะนั้นห้ามไม่ให้สมิสนุน
อุยสมยทออีกท่อไป ๑

วินิจฉัยไว้ณวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๗

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๒ หน้า ๔๔๐ ๑

เรื่องฉันทามัคคิเหมือนสุราเป็นคัน ๒๕๗

พระวินัยบัญญัติ

ระหว่างพระ โทกับพวก ไททัก

พระอธิการควร จำเลย

พระ โท พระเจริญ พระชุ่ม พระเพ็ง พระกรุณ วัคเกาะ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กล่าวโทษพระอธิการควร
วัคเดียวกัน ต่อเจ้าคณะหมวดก็ เก็บเป็นข้อ ๆ ได้
ตัวต่อไปนี้.

๑. ฉันทาน้ำขรเพ็ด ซึ่งมีคคิเหมือนสุรา เมมาแล้ว
ทั้งกายไม่ตรงโงกเงกไปมา กล่าวคำขยาข้ำคำคน
ทั้งในวัคทั้งในบ้าน ฯ

๒. ไม่สอนหมู่คณะให้ตั้งอยู่ในธรรมวินัย ฯ

๓. ออกความคคิจะทำศาลาอย่างนั้นอย่างนี้ ๖ ปี
เข้าขานักไม่แล้ว ที่แท้นั้นชาวบ้านทำโดยมาก ฯ

๔. หลอกหลวงชาวบ้านว่าจะเขียนรูปภาพในมณฑล
ชาวบ้านทาน้ำยาเครื่องเขียนหลายอย่างมาให้ ก็ทำได้
ทำคามนไม่ ฯ

หมดอายุ 18/04/2565

๒๕๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรรณ ๑ ภาค ๒

๕. เวียไรข้าวเปลือกมาว่า จะให้ค่าหาโชนมาเล่น
ฉลองศาลา โชนก็ไม่ได้เล่น ชายข้าวเปลือกได้เงิน
คิดจะน้อมเข้าในการสร้างศาลา แต่ก็เอาเป็นประโยชน์
ส่วนควี่เสีย หรือจะไม่จริงตามที่ว่า ก็ไม่ทราบแน่นอน ๑
จำนวนเข้าเปลือกนั้น ๓ เกวียนเศษ ขายเงินได้ ๑๖๐
บาทเศษ ๑

ขอพระคุณทรงวินิจฉัยไต่สวนลงโทษ ไล่พระอิกรร
ณผู้ฉ้อฉลเสีย หรือให้ตีเสีย ๑

เจ้าคณะหมวดก็ ให้ประชุมพระและชาวบ้านรวม
ประมาณ ๑๐๐ คนณวัดเกาะ ยกขึ้นไต่ถามทีละข้อ ๑
ข้อ ๑ ฉันทาน้ำขรเพ็ด เห็นกันว่าไม่มีโทษ เพราะแก้
โรคริดสีดวงตก ชี้นอกนี้พิจารณาไม่ได้ความจริง ๑
ลงความเห็นว่าจะไม่มีความผิด ให้ลงโทษไล่
โทษก็ผู้ใส่ความจำเลยโดยไม่จริงเสียชั่วคราว ๑ เจ้า
คณะหมวดก็ นำขึ้นทักความเห็นถึงกล่าวมานี้ ขึ้นต่อ
พระครูอุคมสมาจาร เจ้าคณะแขวงเสนา ๑

เรื่องฉันทยานัมคคิเหมือนสราเป็นต้น ๒๕๕

พระครูอุทกกรูปเดียวขึ้นจัดแจงต่อพระครูอุทกสมา
จาร เจ้าคณะแขวงกล่าวโทษพระอริการควรตั้งข้อไปนี้

๑. ฉันทยาน้ำขรเพ็ค มีอาการมันเมา ก่อน
ประกาศห้ามมิให้ฉันทยานัมคคิเหมือนสรา ฯ

๒. รู้ประกาศห้ามนั้นแล้วขังฉันทัน และปกขัง
ประกาศนั้นเสีย ๒-๓ วัน ฯ

๓. ครั้นต่อมาทราว่า ใช้ฉันทยาน้ำแสดงใจ ซึ่ง
เมาๆกัน ฯ

๔. ทำอาการพลุกพลางมาก พุคทาหลักฐานมิได้ ฯ

๕. เป็นนักเลงโต ใช้อาวุธขึ้นเป็นเครื่องมือ นำ
ทวากเสี้ยว ฯ

พระครูอุทกสมาจารเจ้าคณะแขวงเสนา ใต้สวน
ปากคำโจทก์ทั้ง ๕ และพระยานโจทก์ ๖ คน จำเลย
และพระยานจำเลย ๑๐ คน เสรีแล้ววินิจฉัยว่า จำเลย
มีความผิดเรื่องฉันทยาน้ำขรเพ็คซึ่งมีคคิเหมือนสรา แต่
ข้ออื่น ๆ ไม่ใดความจริง ให้ตอกจำเลยจากเป็นอริการ ฯ

๒๖๐ ประชมนวินิจฉัยอชิตกรณ ๑ ภาค ๒

พวกโงทกัร้งก้านคำคักสินของเจ้าคณะแขวง ต่อ
พระญาณไตรโลกผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดพระนคร
ครือขอยา ว่าลงโทษจำเลยเพียงนั้นยังไม่ถูก ๑

ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดสั่งเจ้าคณะแขวงให้
ลงโทษขึ้นตามเดิม เจ้าคณะแขวงฟังคำสั่งไม่ถนัดแน่
จึงเพิ่มสั่งให้ ไล้จำเลยเสียด้วย ๑

พวกชาวบ้านร้อง ต่อผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด
ขอให้ลดหย่อนผ่อนโทษจำเลย ให้คงอยู่ในวิคเกาะ ๑

ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดเวียกสำนวนมาตรวจ
เสร็จแล้ววินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดฐานฉ้อฉล
ยวเพิกซึ่งมีคดีเหมือนตรา เป็นการละเมิดพระพทธ
บัญญัติ และประกาศห้ามของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า
ให้ถือจำเลยเสียจากเป็นเจ้าชาวสวิคเกาะ ให้คงอยู่
ในวิคเกาะไค้ แต่เขาตัดสินช่ยว่า ถ้าฉ้อฉลนั้นหรือยา
เช่นนั้นอีก หรือเพียงกันพอชวคยาเน็ ๑ ในกฎ ๑
ให้สึกทันที ๑ ข้อหานอกนี้ไม่ไค้ความชัคเจนเป็นแก่
งว ๑ อยู่ข้าง ให้เลิกเสีย ๑

เรื่องฉันทามักคิดเหมือนสุราเป็นต้น ๒๖๐

พระโต พระเจริญ พระชุ่ม พระเพ็ง พระครุณ
พวกโรทก่เกิมไม่พอใจ ในคำวินิจฉัยของผู้รั้งตำแหน่ง
เจ้าคณะจังหวัด จึงฟ้องอุทธรณ์ต่อข้าพเจ้ากล่าวโทษ
พระอธิการควร ๕ ข้อ ๑

๑. ฉันทาน้ำขรเพื่อกันเมาเหมือนสุรา เมาแล้ว
เจราหาชยาบคาย ๑

๒. ถ้อยคำข่มขู่ให้หลงเชื่อคุณวรมิพิเศษเพื่อหวัง
ไต่ลาภ แต่หาทำจริงไม่ ๑

๓. ใช้ข้อขายเท็จขอกบุญ เรี่ยไรได้ข้าวเปลือก ๓
เกวียนเศษว่าจะให้แก่พวกโขนเล่นในการฉลองศาลา
แต่หาได้มีโขนจริงไม่ ชายข้าวเปลือกนั้นเอาเงินเป็น
ประโยชน์ส่วนตัวเสีย ๑

๔. มีอาวชนไม่มีทะเบียนไว้ที่กุฎ เวลาเมายา
น้ำขรเพื่อก บางคราวถอยบนนั้นขึ้นไปมา นำหวาดเสียว ๑

๕. เกียรติบ้านไม่เอาใจใส่ ในการสั่งสอน และ
ไม่ทำอุบายสั่งขมกรรม ตลอดจนสวดมนต์ไหว้พระ
ก็ละทิ้ง ๑

ข้อ ๑. นั้นควรระงงโทษให้จำเลยสัก เพราะผู้คุม
นำเมาคือสุราเมรัย ตามทางปกครองคณะสงฆ์ เคย
สั่งให้สักเสียทั้งนั้น ๑ ขอให้วินิจฉัยใหม่ให้เป็น
ยุติธรรม พะยานฝ่ายโจทก์ยังมีอีกมาก ขอให้สืบ
เสียด้วยอีกให้ สันกระแสความ ๑ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า
จะวินิจฉัยต่อไป ๑

๑. เรื่องจำเลยฉันทาน้ำขรเพ็ด จำเลยรับสารภาพ
ว่าได้ฉันทจริง แต่มีโทษเพื่อต่างสุราหรือเพื่ออื่นเรื่อง
อย่างไร มีกลิ่นเวลาเย็นหรือเวลาจะนอน ฉันทแล้ว
ซักให้นอนหลับ หากได้เทขวยภิบาลใครเวลาฉันทนั้น
เข้าไปแล้วไม่ ฉันทตามวิहितมอกล่าวคือครั้งละ ๑
ช้อนโต๊ะเติมน้ำพอควรร เพื่อขำขั้ปวดโรครักษาผิววงงอก
ฉันทนั้นไม่มีกลิ่นสุราหรือแอลกอฮอล์ปน มีกลิ่นเหมือน
ผิวส้ม ทั้งแต่ประกาศห้ามของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า
ออกแล้ว ก็ทำได้ฉันทนั้นอีกไม่ ๑ พระโต พระเจริญ
โจทก์ก็ว่าเมื่อประกาศห้ามแล้ว จำเลยมิได้ฉันทเลย ๑
สมเด็จพระชุม โจทก์ว่า ประกาศห้ามแล้วยังฉันทอยู่อีก

เรื่องฉันทามักติเหมือนสุราเป็นต้น ๒๖๓

๓ วันจึงเลิกฉัน ฯ พระครูณโฑทักว่ารู้จากพระชุม
พระเจริญโฑทักว่าประกาศห้ามแล้วก็ยังมีฉัน คำของ
พระครูณโฑทักกับพระชุมกล่าว แต่ตรงกันข้ามกับคำ
ของพระเจริญ ฯ เรื่องจำเลยฉันหรือไม่ได้ฉันซึ่งยาน้ำ
ขรเพ็ดเมื่อประกาศห้ามแล้ว ไม่มีในสำนวนว่าพระยาน
ฝ่ายโฑทัก ๖ คน ๆ ไต่คนหนึ่งรู้เห็น ฯ พวกโฑทัก
๕ ปากให้ดิ้อยคำถึงเรื่องประกาศห้ามแล้ว ว่าจำเลย
ไม่ได้ฉันเลย ๒ ปาก ว่าจำเลยยังฉันอยู่ ๓ วันจึงเลิก
๑ ปาก ว่าไม่รู้เรื่อง ๑ ปาก ไม่ได้กล่าวถึง ๑ ปาก ฯ
เป็นอันพอฟังได้ว่าประกาศห้ามแล้วจำเลยไม่ได้ฉันอีก ฯ
เมื่อเช่นนั้นผู้รับตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดลงโทษดอง
จำเลยจากเป็นพระอธิการนั้น หนักอยู่แล้ว ฯ ประกาศ
ห้ามของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า มีราชชื่อผู้ฉันอยู่ใน
ประกาศเป็นอันมาก ทาได้ดองโทษเพราะคิมยาอัน
มักติเหมือนสุราแต่อย่างใดอย่างหนึ่งไม่ เป็นแต่นำชื่อ
ผู้ได้คิมยาเหมือนสุราลงในประกาศเท่านั้น ซึ่ง
เป็นทำนองดองโทษสำหรับผู้เขียนคัมภีร์ให้ประกาศ

๒๖๔ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ ๑ ภาค ๒

ห้าม ๑ ถ้าจำเลยคุมทักตั้งประกาศห้าม คุมเป็นนิตย
รณคดีชื่อว่าห้าม นำระเอาโทษถึงให้ลัก น้คุมก่อน
ประกาศห้าม และเมื่อแก่ โวคจริง ๆ ถูกถอดจากเป็น
พระอธิการ พวกโททักจะขอให้ลงโทษลักจำเลยนั้น
เกินไป เพราะฉะนั้นผู้รับตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดลง
โทษดอจำเลยไม่ให้เป็นเจ้าอาวาสสมควรแล้ว เพราะ
ประพฤตอย่างนี้จะว่าไม่เสียหายเลยก็หาได้ไม่ เพราะ
ระพูดเองว่าคุมตามวิธีหมอกล่าวไว้ ไม่ทำให้มันเมา
เหมือนเหล้า แต่ก็ไม่มีพระยานรู้เห็นดังนั้น มีบางพวก
ใช้คุมแทนสรา แม้คุมโดยสุจริต ก็ยากที่จะไม่ให้
ใครกล่าวด่าว่าคุมสุรานั้นเอง ๑

๒. ข้อว่าจำเลยล่อลวงสัจธรรมให้หลงเชื่อคุณวิ
เศษเพื่อหวังไถ่ลาภ แต่หาทำจริงไม่ ๑ ข้อนี้ฟัง
น่ากลัว เพราะราวจะจำเลยอวดคุณวิเศษธรรม แต่
ในคำโต้สวนได้ความเพียงว่า จำเลยคุบอวว่าเขียน
ภาพในมณฑป พวกสัจธรรมทราบดีความก็ศรัทธาหาดี
ต่าง ๆ มาให้ จำเลยหาทำไม่ ๑ จำเลยแก้ว่า ใ้

เรื่องฉันทามัคคิเหมือนสุราเป็นต้น ๒๖๕

กิกะให้เขียนภาพในมณฑลจริง แต่ยังไม่มีการจ้างช่างเขียนจึงต้องสงบอยู่ ๑ เมื่อเช่นนั้นข้าพเจ้าไม่เห็นว่าการจ้างเลยจะมีความผิดอย่างไร ผู้รับตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดถูกฟ้องถูกแล้ว ๑

๓. เรื่องเรียไรข้าวเปลือกมาให้พวกเล่นโฉนดของศาลา แต่เอาข้าวเปลือกขายได้เงินมาใช้ส่วนตัวจำเลยเสีย ๑ ข้อนี้ตามทางใต้ส่วนตัวพระโคโฑกกล่าวเพียงกระเนว่าจะเป็นอย่างนั้น มิใช่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่าจำเลยขี้โกง ๑ จำเลยแก้ว่า เก็บทั้งใจเช่นนั้นจริง เพราะพวกโฉนดไม่ต้องการเงินจะต้องการข้าวเปลือก จึงจัดการเรียไรได้ข้าวเปลือก๓เกวียน หย่อน ๖ สัก ถึงกำหนดเขาไปเล่นที่อื่น มาเล่นตามตกลงกันไว้ ไม่ได้ พวกสัตบุรุษจึงจัดการจำหน่ายข้าวเปลือกนั้นได้เงิน ๑๓๕ บาท มอบให้จำเลยเพื่อช่วยในการสร้างศาลา หรือถาวรวัตถุซึ่งตามแต่จำเลยจะเห็นควร ๑ เพราะฉะนั้นเงินรายนี้จึงได้ใช้ในการสร้างกุฏิ ๑ หลัง เป็นราคา ๑๘๕ บาท ซึ่งจำเลยว่า

ให้เดิมส่วนของตนเข้าด้วย ๕๐ บาท ๑ พระเจริญ
 พระเพ็ง พระครุฑโฑทกทั้ง ๓ รูปนี้ รู้เรื่องข้าวเปลือก
 กิ่งกล่าวมาจากพระโต ๑ พระชุ่มโฑทกมีได้กล่าวถึง
 เรื่องข้าวเปลือก ๑ นายปลั่งพะยานโฑทกก็รู้เรื่อง
 ข้าวเปลือกจากพระโต ๑ นายคำพะยานโฑทกเป็นแต่
 ว่าไปเรื่อยไรข้าวเปลือกก็จำเลย การเป็นไปอย่างอื่น
 ทาทราบไม่ ๑ นายอิมพะยานจำเลยว่า เห็นจำเลย
 มอเงิน ๑๓๕ บาทให้นายขาไปชำระให้นายคุ่นคำไม้
 และเทมาทำกุฎี จำเลยบอกว่าเป็นเงินขายข้าว
 เปลือกได้ ๑ นายขาพะยานจำเลยว่า ใ้รับเงินจาก
 จำเลย ๑๘๕ บาท จำเลยชี้แจงว่า เป็นเงินที่ขาย
 ข้าวเปลือกได้ ๑๓๕ บาท ของตน ๕๐ บาท ให้
 พะยานนำไปให้นายคุ่น ผู้ขายไม้และรับเทมาทำกุฎี ๑
 จัน โฑทกก็มีได้ ยืนยันลงไปว่าจำเลยยกยกออก เป็นแต่
 กระเนว่าที่ระยกยกออก และพวกโฑทกด้วยกัน ๓ รูป
 บกพระชุ่มผู้มีได้กล่าวถึงเรื่องนี้เสีย ก็มีได้รู้เห็นเอง
 เป็นแต่ว่ารู้มาจากพระโตทั้งนั้น ๑ จำเลยก็จำหน้าย

ให้ฟังได้ว่า ใช้ในการสร้างกุฏิหมกตัวเงินที่ชาย
ข้าวเปลือกได้แล้ว มีหน้าข้าตนยังต้องออกด้วยอีก
๕๐ บาท พระยานฝ่ายจำเลยคิดชานายยากได้รัยเงินจาก
จำเลยสมคำของจำเลยไปให้ช่างที่ทำกุฏิ เมื่อเช่นนั้น
ข้าพเจ้าไม่เห็นว่จำเลยจะมีผิดอย่างไร โดยที่สุกระ
ใช้ในการทำถาวรวัตถุอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ เพราะ
กฤหัสถ์ผู้ใด ไปเรียข้วข้าวเปลือกมาเขาจำหน่ายได้เงิน
แล้วพิจารณาต่อจำเลยเช่นนั้น ผู้รับตำแหน่งเจ้าคณะ
จังหวัดยกฟ้องข้อนี้ ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วย ฯ

๔. เรื่องจำเลยมีขันตักกุฏิ พระโตโงทกว่าได้เห็น
ขันครั้งเก็บ และจำเลยว่าของตน ฯ จำเลยปฏิเสธ
ว่าตนไม่มีขัน ฯ พระเจริญโงทกว่าได้เคยหยิบขันนั้น ฯ
พระเพ็งโงทกรู้ว่าจำเลยมีขันจากพระเจริญและพระชุ่ม
โงทก ฯ พระครุณโงทกรู้ว่าจำเลยมีขันจากพระเจริญ
พระชุ่ม พระโตโงทก และพระทองอยู่ นายวันพระยาน
โงทก ฯ พระชุ่มโงทกเห็นจำเลยดอขัน ฯ พระมี
พระปลั่ง นายปาน นายคำพระยานโงทกเหล่านี้ บางคน

๒๖๘ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ๑ ภาค ๒

รู้เรื่องจำเลยมีขึ้นจากพระคุม พระเวรวิญโจทก์ ยางคน
รู้จากรปหนึ่งในสองรูปนั้น ๑ นายวันพระยานโจทก์ว่า
พระเชษฐชวณไปเอาขึ้นที่บ้าน นายอยู่พระยานจำเลยไปไว้
กฤฎีจำเลย ๑ นายอยู่พระยานจำเลยว่า ไม่มีพระหรือ
คฤหัสถ์ไปเอาขึ้นที่พระยาน และพระยานไม่เคยมีขึ้น
และว่าพระเชษฐเคยพาบุตรของพระยานที่พระยาน ฝากไว้
ไปบ้านพระยานหลายครั้ง แต่ไม่เคยไปเอาขึ้นที่บ้าน
พระยาน นายวันพระยานโจทก์ว่าไปเอาขึ้นที่บ้านพระยาน
นั้น ไม่จริง นายวันไม่เคยไปบ้านพระยาน ๑ พระอยู่
พระยานโจทก์ว่า ได้พักกับพระเวรวิญถึงเรือน แต่
มิใช่ขึ้นจริง คือได้พักว่าขึ้นของจำเลยฆ่ากกระชอก
สนิมกินเปราะ ซึ่งทั้ง ๒ รูปหมายความว่าถึงของลับ
แห่งจำเลยมีอาการเช่นนั้น นัยว่าคงแค้นนั้นมากล่อกัน
ว่าจำเลยมีขึ้น ๑ ประสงค์อะไรถึงเอาจำเลยผู้เป็นเจ้า
อาวาสมากล่าวเล่นเช่นนั้น ไม่เป็นการชาคเคาวพค้อ
เจ้าอาวาสคอกหรือ แต่ถ้าเรื่องจริง ก็เป็นมุลมาแต่
นเเอง ๑ พระอยู่เป็นพระยานของโจทก์กล่าวเช่นนั้น ถ้า

เป็นจริงก็เป็นประโยชน์แก่จำเลย ฯ พะยายฝ่ายจำเลย
๑๐ ปาก ไม่มีใครกล่าวว่าเป็นจำเลยมีขึ้น ฯ จำเลยก็
จะไม่^{มี}ขึ้นจริง หากว่ามีจริงจะลงโทษฉนโค ข้าพเจ้า
ได้เคยเขียนพระปฏิบัติในสมเด็จพระมหาสมณะเจ้า
ประธานพระกระแสดำเนินมาเป็นแน่อย่างว่า พระพอใจมี
สักราอาวุธ ก็จงให้เสียเสีย ถ้าอยากได้อยู่ในสมณเพศ
ก็อย่าสะสมสักราอาวุธไว้ดังนี้ ฯ เพราะฉะนั้นเมื่อเวลา
พวกโจทก์พบบนของจำเลย นำจะนำไปให้เจ้าคณะ
หรือเพียงแต่แจ้งให้เจ้าคณะทราบ จะได้ไปว่ากล่าว
กันทันที ก็กับคนบนที่จำเลยคงไม่มีแล้ว จะมีโทษ
อะไรเล่า ผู้รับตำแหน่งเจ้าคณะจึงหวังก็ไม่เอาโทษจำเลย
ในข้อนี้ ชอบแล้ว ฯ

๕. ข้อหาว่าจำเลยเก็บจกรันในการสั่งสอน ไม่
ทำอุบายสอดสังฆกรรม ไม่สวกมนต์ไหว้พระ ฯ จำเลย
แก้ว่าเพราะอาพาธจึงขาดกิจวัตรนั้น ฯ ไป ในจำนวน
ที่ปรากฏว่าจำเลยเป็นโรคเรื้อรังดวงออกตกโลหิตเนื่อง ฯ

๒๗๐ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๒

จนเขื่อนสขง ^๒ คุกทัมคชัญญา โจทก์ก็ไม่นำระยก
เรื่องทยุมทยิมเช่นนขันเป็นอธิกรณ์ร้องฟ้อง และยก
โทษผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดว่าไม่วินิจฉัย ผู้รั้ง
ตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดไม่วินิจฉัยเหมาะแล้ว ข้าพเจ้า
วินิจฉัยไว้กันพวก โจทก์จะนับว่า ข้าพเจ้าก็คึกซิก
คักสินไม้ไค้ อีต ฯ

๖. จำเลยให้พระเวริญพระชุมโจทก์ อยู่ ณ วัดเกาะ
โดยไม่มีใบสุทธินั้น จำเลยมีความผิด แต่จำเลย
รับโทษถูกลดจากเป็นอธิการแล้ว เป็นอันขวงความ
ผิดข้อนี้เข้าด้วย ฯ

๗. พระเวริญกับพระชุมโจทก์ประกาศตัวเองว่า
มาอยู่วัดเกาะไม่มีใบสุทธิ ให้เจ้าคณะที่พหุชาชนียกรรม
เสีย อย่าให้อยู่ ฯ

๘. เจ้าคณะหมวดที่ ประชุม คฤหัสถ์ในเวลา
ไต่สวน อธิกรณ์ภิกษุ คราวนี้ไม่ควร ปล่อยให้ไต่สวน
อธิกรณ์ภิกษุสามเณร อย่าให้มีคฤหัสถ์มาประชุม

เรื่องฉันขามักคิดเหมือนสราเป็นต้น ๒๗๑

~~~~~
เว้นเสียแต่อิกรณณ์เกี่ยวไปถึงคฤหัสถ์ด้วยกันเพื่อไต่ถาม
ปากคำเขา ๑

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๗ ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จดแถลงการณ์คณะสงฆ์เดิม ๑๑ หน้า ๑๘ ๑

พระวินิจฉัยอติกรณที่ ๑

ระหว่าง { พระอภิการजू วัดไทรยี่ต โจทก์
พระลัม วัดนั้น จำเลย

โจทก์กล่าวหาว่าเมื่อกรรฎาคมศกหลัง จำเลย
มาขออาศัยอยู่วัดไทรยี่ต ไม่มีใบสุทธิ ต่อมานายสุน
วิษประกันให้ที่อยู่ชั่วคราว จำเลยระนำใบสุทธิมาแสดง
แก่โจทก์ ๆ หลงเชื่อให้ที่อยู่เรื่อยมาจน ๒ ศกเข้าก็ค้น
จึงได้ให้จำเลยไปเสีย จำเลยชักชวนไม่ยอมไป ๆ โจทก์
ยื่นความชักข้อเรื่องนต่อพระปลัดทวารเจ้าคณะหมวดๆ
เห็นว่าจำเลยไม่มีใบสุทธิ จึงสั่งไล่จำเลยเสียจากวัด
ไทรยี่ต เพราะผิดระเบียบการปกครอง ๆ จำเลยยื่น
อุทธรณ์คำตัดสินของเจ้าคณะหมวดต่อพระครูสติวิชาน
เจ้าคณะแขวง ๆ เห็นว่า โจทก์รับจำเลยให้อยู่มานาน
แล้ว ภายหลังจะเรียกใบสุทธิจากจำเลย เมื่อจำเลย
ไม่มีให้ถึง โทษไล่จำเลยเป็นการรุนแรงไป จึงสั่งให้

เรื่องย้ายวัดไม่มีใบสุทธิ

๒๑๓

จำเลยอยู่ในวัดไทรยัดไถ่ต่อไป ๑ โงกักตขรณศา
 ทักสินของเจ้าคณะแขวงค่อพระครูวิเศษขยสิทธิ เจ้า
 คณะจังหวัดอ่างทอง ทั้งแกกกรฎาคมคณนรณดงยกัน
 พระครูเจ้าคณะจังหวัดอ่างทองก็ไม่ตักสินอย่างไร จึง
 อูทธรณค่อข้าพเจ้า ๆ จึงมีคำสั่งตั้งพระครูเจ้าคณะจังหวัด
 อ่างทองให้วินิจชัยเสียบ ถ้าซักข้องอย่างไรให้ส่งสำนวน
 มา ข้าพเจ้าจะพิจารณาวินิจชัยต่อไป ๑ พระครูเจ้าคณะ
 จังหวัดอ่างทองส่งด้อยคำสำนวนมาให้ข้าพเจ้า แก้ว
 ขังไม่ได้จึงตาวินิจชัยนั้น เพราะอธิกรณนเกยวภัย
 อธิกรณนขังมีชก จึงรอไว้วินิจชัยพร้อมกันที่เกยว ๑
 ข้าพเจ้าจึงพิจารณาวินิจชัยดังต่อไปนี้ ๑

พระอธิการจิวยอมให้พระภิกษุอยู่ในชั้นแรกฐานเป็น
 อาคันตุกะ เมื่อจะอยู่จริง ๆ ต้องให้ ใบสุทธิ นั้น
 เป็นการถูกต้อง ครั้นเชื่กใบสุทธิไม่ได้ นายสุนมา
 วัชรองขอให้อู่ต่อไป ฉายหลังจะให้ ใบสุทธิ พระ
 อธิการจิวยอม จะว่าเสียหายอย่างไรนั้นก็ไม่ได้ เป็น
 ๑๘๖๖

อธิการจึงถูกหลอก เมื่อไม่ไ้โยสฺถิจริงแล้ว พระ
อธิการจึงได้พระลัมเสียบจากวัดไทรยี่ก และไม
สามารถจะขับไล่พระลัมผู้ ก่อไม่ไป จำเป็นต้องร้อง
ทุกข์ต่อพระปลัดทวาท เจ้าคณะหมวก ก็ถูกทำนอง
คลองธรรม ๑ เจ้าคณะหมวกคัดสินให้ ได้พระลัมก็
สมควรแท้ ๑ พระครูสุทิวชานคัดสินให้พระลัมอยู่
ต่อไป เพราะพระอธิการจิวไว้ ไ้โดยไม่มีโยสฺถิก่อน
แล้ว วิมลยอย่างนี้ผิดแท้ ก็เห็นว่าก่อนไว้ไว้ ไม่มี
โยสฺถิ ต่อมาจะเรียกโยสฺถิ ก็ไม่จำเป็น และคง
เห็นว่าโยสฺถิไม่สำคัญ ๑ เจ้าคณะจึงหวัดรับขอทวง
ของพระอธิการจิวไว้แล้วไม่วิมลย ทวยเข้าใจว่าเรื่องนี้
ยังเกี่ยวเนื่องกับเรื่องอื่น รอไว้คัดสินพร้อมกันนั้น
ข้าพเจ้าได้ตรวจดูแล้วเห็นเป็นคนละเรื่อง เมื่อคัดสิน
เรื่องนเกิดขาออกไปแล้ว เรื่องอื่นก็เหมือนไม่น่าจะ
มีอีก เพราะรอไว้ จึงมีเรื่องเกิดจนเรื่อยมา ยิ่งรอต่อไป
อีกยิ่งระทวามากเท่าไร ๑ เพราะฉะนั้นพระลัมไม่มีโย
สฺถิแม้ปรากฏมาลงข้าพเจ้าเวลานี้ ก็เป็นการผิด

เรื่องย้ายวัดไม่มีใบสุทธิ

๒๗๕

ระเบียบขยับนั้นเอง ให้เจ้าคณะจังหวัดอ่างทองเรียกพระ
ลัมมาขยับให้ สักเสียบทันที เมื่ออ่านพระวินัยขยับให้
ฟังแล้ว เพราะพระไม่มีใบสุทธินั้นเข้าไปในพวกรวก ๆ
พระลัมมาข้าพเจ้าเคยรู้จัก เป็นเงินนอก โทษะที่ระร้าย
และปากจกเถียงข้าง ๆ คุ ๆ เจ้าถ้อยหมอความ เคย
อยู่วัดพิบูล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
มาขออนุญาตข้าพเจ้าปฏิสังขรณ์วัดวิหารพระนอนวัดพิบูล
นั้น ข้าพเจ้าตอบว่าแล้วแต่เจ้าอาวาส ไม่ต้องมาพูด
กับข้าพเจ้า ๆ แล้วพระลัมมาก็จะคบคิดกับนายพิง ช่าง
เงินอยู่ใกล้วัดราชพิศ จะปฏิสังขรณ์วัดวิหารศรีราชา
ราวหมื่นบาทเศษ พระนอนราวหมื่นบาทเศษเหมือนกัน
โดยจะออกฎีกาเรียกเงินชาวบ้าน ต่อมาตกลงกันอย่าง
ไรไม่ทราบ นายพิงผู้รับเหมาซ่อมแต่วัดวิหารก่อน จึงร
อกระเบื้องหลังคาวิหารนั้นลงกว้างราว ๑ วา ยาวไป
ตามวัดหลังคาอีกเท่าไรจำไม่ได้ ๆ พระลัมมาจึงต่อ
ข้าพเจ้าว่า พระมหาขันธ์เจ้าวัดพิบูลและพระอธิการขยับ
คงยังเป็นเจ้าคณะแขวงบางบาลได้อนุญาตให้ซ่อมแล้ว

๒๗๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

ยัคนว่าไม่ไค้ขอนุญาต และขี้ไล่ไปเสียบจากวัดพิทล
ให้มุงกระเบื้องทิวอลงให้ก็เหมือนเก่า ๑ ข้าพเจ้านี้
เรียกพระอธิการขี้ พระมหาขี้ ทิวพระขี้มาไค้สวน
พระเถียงพระพุทธรูปวิหารโสภณ วัดหน้าพระเมรุ จังหวัด
พระนครศรีอยุธยามาค้ว ๑ ไค้เรียงยันกันเข้าก็ไค้
ความว่า ยังไม่ไค้รับอนุญาตให้ซ่อม เพราะของเก่า
ยังไม่ชำรุดถึงต้องซ่อมราคาเท่านั้น ๑ พระพุทธรูป
โสภณก็รับรองว่าเคยเห็นวิหารนั้นยังไม่ชำรุดถึงต้อง
ซ่อมราคาเท่านั้น ๑ ข้าพเจ้าจึงส่งให้พระขี้มุงกระเบื้อง
เสียบให้เหมือนเดิม และให้ขี้ไล่พระขี้ไปเสียบจาก
วัดพิทลตามคำสั่งเดิมของพระอธิการขี้ ๑

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๔๖๗ ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๓ หน้า ๑๐๖ ๑

พระวินิจฉัยอธิกรณ์ที่ ๒

ระหว่าง { พระลัม วัดไทรยัด โจทก์
                  { พระอธิการจิว วัดนั้น จำเลย

พระลัมฟ้องต่อพระปลัดทวดว่า พระลัมได้ออก
เงินทศรองให้คำยืมพาทย์และดิเก ๑๐ บาท สำหรับ
มีงาน^๔ ๑ พระอธิการจิวรับว่าได้เงินส่วนใดส่วนหนึ่ง
ของวัดมาแล้วจะใช้ให้ ครั้นได้เงินค่านาของวัดมา
๑๐๐ บาทเศษ ก็ให้แก่ ๘ บาท บังอีก ๒ บาท ผิด
จะให้เวลาอื่น ๑ ครั้นพระลัมทวงหนักเข้า พระอธิการ
จิวก็ปฏิเสธว่าไม่ได้เกี่ยวค่างอะไรอีก ๑ พระปลัดทวด
วินิจฉัยว่า พระลัมกล่าวหาไม่มีมูล หาหลักฐาน
ไม่ได้ ยกฟ้องพระลัม ให้พระอธิการจิวพ้นข้อหา ปร
ชาก็สั่งฆาตีเส็ดแก่พระลัมเพราะโจทก์คว่ยขอคืนนาทาน
ปาราตีลอันไม่มีมูล^๕ ให้พระลัมอยู่กรรม และข้มได้
เสียบากวัดไทรยัด ๑ ส่วนนสำหรับอธิกรณ์ไม่มี

๒๗๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

เจ้าคณะจังหวัดอ่างทองว่าเรียกจากพระปลัดทวดทิม
ได้ ๑ เพราะฉะนั้นอธิกรณ์ข้าพเจ้าวินิจฉัยไม่ได้ ได้
แต่แนะนำว่า ถ้าพระอธิการจิวรับว่าจะให้พระดัม ๑๐
บาทจริง ให้แค่ ๘ บาท ยังค้างอีก ๒ บาท คู่ก็จะเป็น
ภิกษุไทย ๑ เงินอีก ๒ บาท พระอธิการจิวอายุถึง
๘๐ ปีเศษ จักหลงลืมไปกระมัง จักแจ้งให้พระดัมเสีย
จะไม่ก็หรือ เงินก็เป็นของวัดต่างหาก มิใช่พระอธิการ
จิวจะตั้งออกเนื้อ น่าจะตกลงกันเสียจะได้ ไม่เป็นที่
น่ารังเกียจว่าฝ่ายไหนจะผิด ๑

วินิจฉัยไว้วันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๖๗ ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๓ หน้า ๑๑๐ ๑

พระวินัยนัยอธิกรณ์ที่ ๓

ระหว่าง { นายมี อินคัม โจทก์
พระลัม วัดไทรยี่ต จำเลย

โจทก์ฟ้องจำเลยต่อพระปลัดทวาคเจ้าคณะหมวดว่า นางสุขภรรยาโจทก์ไปประชุมทำบุญยวชนาคที่วัดไทรยี่ต ได้ยินเสียงจำเลยทู่เถียงขู่กับพระภิกษุชุ่มที่ภูกุญ นางสุขจึงไปตามจำเลยและพระภิกษุชุ่มว่าเรื่องอะไรกัน จำเลยกลับกล่าวหานางสุขเป็นพวกพระภิกษุชุ่ม และกล่าวคำหยาบช้าต่านางสุข ฯ เจ้าคณะหมวดได้สวนเสร็จแล้วยื่นต่อพระครูสุกิจวิธานเจ้าคณะแขวง จนบัดนี้ โจทก์ก็ยังไม่ได้รับคำวินิจฉัยจากท่าน ฯ โจทก์จึงร้องทุกข์ต่อข้าพเจ้า ฯ ได้ถามความซัดซังไปยังเจ้าคณะจังหวัดอีกข้างทอง ฯ แจ้งว่า เจ้าคณะแขวงได้สั่งให้ โจทก์นำพระภิกษุชุ่ม นางสุข มาได้เถียงหลายครั้ง ก็

๒๘๐ ประชามติวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๒

ไม่ได้ตัวพระภิกษุผู้ม นางสุขมา เจ้าคณะแขวงจังหวัดจก
ไว้ ฯ ข้าพเจ้าจักวินิจฉัยต่อไป ฯ

เจ้าคณะแขวงนั้นชอบกล เจ้าคณะหมวดส่งสำนวน
บริบูรณ์แล้ว ขังระทุกโบลโย่ไปไว้ ฯ

ข้าพเจ้าได้ตรวจสำนวนเรื่องนั้นที่ส่งมาคลอกแล้ว
เท็จจริงผิดใจ ข้าพเจ้าไม่ค้องวินิจฉัย เพราะข้าพเจ้า
ส่งเจ้าคณะจังหวัดอีกข้างของสถปพระลัมแล้ว หมกหน้า
ของข้าพเจ้า ฯ

วินิจฉัยไว้วันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๖๗ ฯ

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแสดงการตักตวงสงฆ์ เต็ม ๑๑ หน้า ... ฯ

พระวินิจฉัยอธิกรณ์ที่ ๔

ระหว่าง { นายเหตึง พูลแสง โจทก์
                  { พระเดิม วัดไทรยี่ต จำเลย

โจทก์กล่าวหาต่อพระปลัดทวารวดีเจ้าคณะมหมวดีว่า
จำเลยกับพระภิกษุอีกหลายรูปสมคบกันไปจับนายพรม
ในโรงยาสูบ มีคัมภีร์นายพรมเกินผ่านมาในศาลากลาง
จนมาก โจทก์มาพบได้ห้ามปรามโดยดี จำเลยกับพวก
ยังฮาวกลุ้มรุมทำร้ายร่างกายโจทก์มีบาดแผลโลหิตและ
ฟกช้ำ ฯ เจ้าคณะมหมวดีรวบรวมสำนวนส่งพระครู
สุกิจวิธานเจ้าคณะแขวง ฯ เปรียบเทียบให้จำเลยทำขวัญ
๑๒ บาท ฯ โจทก์ไม่ยอมตามนั้น จึงได้ร้องเรียนต่อ
พระครูวิเศษชัยสิทธิเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง ก็เพิกเฉย
เสีย จึงร้องทุกข์ต่อข้าพเจ้า ฯ ถ้ามายังพระครูเจ้าคณะ
จังหวัดอ่างทองถึงเหตุก็ไม่วินิจฉัย ฯ เจ้าคณะจังหวัด
อ่างทองเห็นว่า เจ้าคณะแขวงนักให้ โจทก์นำพยาน

๒๘๒ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ฯ ภาค ๒

มาสืบหลายครั้งก็ไม่นำมา ฯ เจ้าคณะแขวงจึงงัดไว้ ฯ
ข้าพเจ้าจักวินิจฉัย ฉะเพาะ เหตุการณ์ อันควรที่ข้าพเจ้า
จักวินิจฉัยดังต่อไปนี้ ฯ

เจ้าคณะจังหวัดแก้วว่า ยังติดขัดที่เจ้าคณะแขวง
ให้ โจทก์นำพยานมาสืบไม่ได้นั้น ก็ที่จะไม่ได้จริง
แต่เหตุไรคำให้การโจทก์จำเลยและคำพยานทั้ง ๒ ฝ่าย
ที่เจ้าคณะหมวกไต่สวน และยื่น ต่อเจ้าคณะแขวง แล้ว
เจ้าคณะจังหวัดข้างทองยังจะเห็นว่าใช่ ไม่ใช่ อีกหรือ แต่
ข้าพเจ้าเห็นใช่ ไ้ เว้นไว้แต่ยังจะมีข้อระงับรู้ต้องสืบ
พยานเพิ่มเติมอีก ฯ

จำเลยมีปรากฏในสำนวนคือพระล้ม พระมี
พระเทวีบุญ พระไซ้ พระเลื่อน ได้คุมกันเข้าไปจับ
นายพรหมในโรงบาฉัน โดยอ้างว่ากำนันโฉมอนุญาต
ให้ ไปจับนั้น ภารกิจที่สมณะจะทำ ถึงได้รับคำสั่ง
กำนันโฉมให้ทำไ้ ก็ไม่พ้นต้องถือว่าภารกิจของสมณะ
อยู่นั้นเอง ฯ เจ้าคณะจังหวัดข้างทองจงให้พระมี
พระเทวีบุญ พระไซ้ พระเลื่อน สักเสีย ฯ

เรื่องหาว่ากลุ่มมรทำร้ายร่างกาย ๒๘๓

เรื่องโททกกล่าวว่าพวกจำเลยทำร้ายนายพรหมและ
ทิวโททกอย่างไรนั้น ทางคณะไม่เกี่ยวข้องด้วย เพราะ
ได้ ให้พวกจำเลยสึกหมดแล้ว ๆ

วินิจฉัยไว้วันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๖๗

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากมณฑลการชำระสงฆ์เล่ม ๑๓ หน้า ๑๑๒

พระวินิจฉัยยอธิดิกรณที่ ๕

ระหว่างชาวบ้านและชาววัดพืงเกล้าว ไทย
พระปลัดทวด

ชาวบ้านเข้าซื้อกันเกล้าวไทยพระปลัดทวดเจ้าคณะ
หมวกต่อพระครูสุทิจิวิธานเจ้าคณะแขวงว่า พระสงฆ์
ในวัด ไทรยี่ก ได้รัความเกือกรันจากพระปลัดทวด
ก้วยพระปลัดทวดมักหาเหตุเรียกพระในวัดไทรยี่กไป
แก้คดีเกือกรัน ๑ หลายครั้ง ไม่เห็นว่าพระที่ต้ออธิดิกรณะ
ผิดประการไร ทำให้เข้าขำเพ็ญสมณกิจ ๑ อาศัยเหตุนี้
ขอให้วัดไทรยี่กขึ้นตรงต่อเจ้าคณะแขวงที่เกือกรัน อย่าให้
ชนพระปลัดทวดผู้เป็นเจ้าคณะหมวกเลย ๑

ชาววัดไทรยี่กมีพระลมเป็นต้นเข้าซื้อกันเกล้าวไทย
พระปลัดทวดต่อพระครูสุทิจิวิธานเจ้าคณะแขวงว่า พระ
ในวัด ไทรยี่ก อยู่ในความ ปกครอง ของ พระ ปลัด ทวด
ยอมหาความสุขมิได้โดย เช่นเรียกพระวัดไทรยี่ก

เรื่องเรียกประชุมโดยไม่มีเหตุผล ๒๗๕

ประชุมด้วยเรื่องพระอธิการจิวจึงเรียนต่อท่านว่า มีผู้
ร้ายขวางกุฎิพระอธิการจิว ก็ไม่ได้เรื่องวาระไร กลับ
นัดประชุมใหม่ต่อไปอีก ถ้าใครขาดจะเอาโทษ ๆ ครั้น
ถึงวันกำหนด พระวัดไทรยัดไปรอกอชประชุมจนย้าย
๕ โมง ก็ไม่เห็นพระอะไรไปประชุม ประเวทวันนั้นมี
การควบคุมงานขณของกับคลองโรงเรียน พอเริ่มสวด
มนต์ได้หน่อย พระกรวัดไทรยัดมาว่า พระปลัดทวาร
ให้ ไปประชุมเสียก่อนจึงมาควบคุม พวกพระควบคุม
จึงขอผลัดให้ควบคุมขยับแล้วจะไป ครั้นไปก็ไม่พบท่าน
วันนั้นเลยไม่ได้ประชุม ๆ ต่อวันอื่นจึงเรียกประชุมอีก
เรื่องผู้ร้ายขวางกุฎิพระอธิการจิว ก็หาได้กล่าวถึงไม่ ๆ
พระปลัดทวารพูดกันว่ายังมีเรื่องสำคัญ คือพระอธิการจิว
กล่าวโทษต่อท่านว่า พวกพระเหล่านั้นขัดขืนไม่มาฟัง
อ่านประกาศของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า เรื่องไม่ให้
พระเฒ่าคัมขามิกคิเหมือนสนา ๆ พระปลัดทวาร
ไม่ชักใช้ไล่เลียงให้ ได้ความจริงก่อน สังกัดพระมี
ประณตยหน้าสงฆ์ ๆ อากัษเทศน์ขอพวกพระวัด
ไทรยัดขณตรงต่อเจ้าคณะแขวงที่เคียว ๆ

พระมีวักไทรบักกล่าวโทษพระปลัดทวารท้อเจ้าคณะ
แขวงเรื่องถูกมัทกัจกล่าวมาแล้ว และว่าผู้อื่นที่ขาด
ประชมนักมีอีกหลายรูป ทำไมไม่ถูกมัท ก

มีแต่คำร้องทุกข์เท่านั้น ก มีหมายเหตุของใคร
ไม่ทราบว่าเป็น เรื่องนี้ เจ้าคณะแขวงสอบสวนแล้ว
ได้ความจริงถึงผู้ร้องทุกข์ จึงได้สั่งให้วักไทรบักชน
ตรงต่อเจ้าคณะแขวง ก

เรื่องนี้ข้าพเจ้าไม่รับรองว่า พระปลัดทวารท้อหรือ
ถูก เพราะไม่เห็นถ้อยคำของพระปลัดทวาร แต่โดยว่า
พระปลัดทวารท้อจริง ก็ควรว่ากล่าวห้ามปรามหรือให้
พักเสียชั่วคราวหรือตลอดกาล เมื่อหมวกนี้ยังไม่มี
เจ้าคณะหมวกจะปกครองวักในหมวก เจ้าคณะแขวง
ต้องว่าวักทั้งหมดขรรคามีในหมวกนี้ จนกว่าจะมีตัว
เจ้าคณะหมวก อันเจ้าคณะแขวงจะว่าเองแล้ววักไทรบัก
เป็นพิเศษ หาชอยด้วยระเบียบไม่ จึงจัดการเสียใหม่ ก

วินิจฉัยไว้วันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๖๗

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

หมตอายุ 187042585

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๑ หน้า ๑๑๔

พระวินิจฉัยอธิกรณ์ที่ ๖

เรื่องพระปลัดทวด พระแพ วัดน้ำพุ
ยื่นฟ้องพระลัม วัดไทรยัด
ต่อศาลจังหวัดอ่างทอง

พระปลัดทวด พระแพ วัดน้ำพุ เจ้าช้อกขี
นายเพิ่ม เจตนาหนัก นายชื่น แซ่ตั้ง เป็นโจทก์ยื่น
ฟ้องต่อศาลอาญาจักรว่า พระลัม พระมี และพระรศพวก
ได้ทำร้ายร่างกายพวกโจทก์ ขอให้ศาลเรียกพวก
จำเลยมาพิจารณาพิพากษาลงโทษตามกฎหมายลักษณะ
อาญามาตรา ๖๐-๒๕๔ ๑ ความจะแจ้งในใบฟ้องของ
พวกโจทก์นั้น ๑

พระปลัดทวด เป็นเจ้าคณะ ทมวก พระแพเป็น
พระอนจร อยู่ในความปกครองของเจ้าคณะเป็นลำดับ
ขึ้นไปจนถึงสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นที่สูง เมื่อมี
เหตุการณจะถึงกับฟ้องร้องบรรพชิตด้วยกัน นำระฟ้อง
เป็นลำดับขึ้นไปจนถึงที่สุด ถ้ายังไม่ตกลง ศาลเคอนให้

๒๘๘ ประมุขวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ฟ้องทางคณะ พระปลัดหวาด พระแพกลัยเข้าใจผิด
คอยศาลว่า ทางคณะสงฆ์ไม่มีทางใดทางหนึ่งจะตกลง
กันได้ จึงต้องฟ้องทางศาลอาญาจักร ศาลจึงต้องรับ
ฟ้อง พระปลัดหวาด พระแพยอมสาวยลว่า เป็นฟ้อง
จริงแท้ ๑ พระปลัดหวาดพระแพคำนินตามความเห็น
เป็นการเสียและมีความผิดเท่าไร คือนำชายหน้าจริง ๆ
คู่เป็นที่คณะสงฆ์ไม่มีการปกครองกัน หรือมีแต่
ปกครองกันไม่ไหว ไม่เคารพต่อเจ้าคณะเหนือตนโดย
โดยลำคัย กุหมิ่นเจ้าคณะของภนจนตลอดถึงสูงสุด
หากจะทะเลาะหนึ่งไว้ คณะสงฆ์จะเอาอย่าง เพราะฉะนั้น
เจ้าคณะจึงหวัก อ่างทองจงเรียกตัวพระปลัดหวาดและ
พระแพมาตักเสี้ยทันที จะไต่เป็นคดีตัดสินว่าความกับ
พระล้ม พระมี อันตั้งให้สึกแล้วเหมือนกันโดยอธิกรณ์
ที่ ๑/๔ ถ้าพระปลัดหวาด พระแพยังหลบหลีกหนี
ไปไหน เมื่อพบตัวแล้วรีบให้สึกเสียให้จงได้ ๑

วินิจฉัยไว้วันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๖๗

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

หมดอายุ 18/04/2565

จากแดงการพิมพ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๑ หน้า ๑๑๑

พระวินิจฉัยอุทธรณ์

ของพระอธิการอภิวังศ์ ผู้ไม่ยอม

ตามวินิจฉัยของเจ้าคณะ

พระครูมหาญาณสีตลิก วัคมิ่งเมือง เจ้าคณะแขวง
เมืองแพะ จังหวัดแพะ ยื่นคำร้องซักข้อต่อพระครูพุทธ
วงศาจารย์ วัคนาคือ เจ้าคณะจังหวัดแพะ (ซึ่งเจ้าคณะ
จังหวัดนั้นเอาเป็นโจทก์ ซึ่งที่จริงไม่ใช่โจทก์) ว่าพระ
อธิการอภิวังศ์ วัคเซทวัน ขวชคนเป็นสามเณรไม่ได้
รับอนุญาตก่อน เป็นการลบล้างอำนาจเจ้าคณะ
จังหวัดที่วางข้อบังคับไว้ คือใครจะขวชสามเณรต้อง
ได้รับอนุญาตต่อเจ้าคณะก่อน ฯ เจ้าคณะจังหวัด
วินิจฉัยลงโทษถอดพระอธิการอภิวังศ์จากเป็นพระอธิการ
และไม่ให้อยู่ในวัดใดวัดหนึ่งในจังหวัดแพะ พระอธิการ
อภิวังศ์ไม่ยอมตามคำตัดสินของเจ้าคณะจังหวัดนั้น จึง
ยื่นอุทธรณ์คำนำคำตัดสินของเจ้าคณะจังหวัดนั้นต่อสมเด็จ

๒๕๐ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๒

พระวันรัต ผู้บัญชาการคณะเหนือให้วินิจฉัยใหม่ให้
ถูก สมเด็จพระวันรัตวินิจฉัยว่า พระอธิการธวังศ์
ไม่ได้มีวชเอง แต่บังคับให้เจ้าคณะหมวดอาณาเขต
นับว่าพระอธิการธวังศ์เป็นผู้ก่อเหตุ ให้ลงโทษเพียง
ถอดจากเป็นพระอธิการ ไม่ต้องขับพาชนิกรรรมออก
นอกจังหวัดแพร่ ะอยู่วัดไหนในจังหวัดแพร่ก็ให้อยู่ได้
ตามสมควร แต่ให้พระอธิการธวังศ์ทำทัณฑ์ขุ่นไว้ว่า
จะไม่ถือสังฆะเมิกซ์บังคับของเจ้าคณะจังหวัดแพร่อีก
ถ้าไม่ยอมทำทัณฑ์ขุ่น จึงให้ขับพาชนิกรรรมเสียตาม
คำตัดสินของเจ้าคณะจังหวัดแพร่ ๑ ส่วนเจ้าคณะ
หมวดอาณาเขตนั้น ขวชคนเป็นสามเณรตามบังคับของ
พระอธิการธวังศ์นั้น มีความผิดละเมิดข้อบังคับของ
เจ้าคณะจังหวัดแพร่ ให้ถอดเจ้าคณะหมวดอาณาเขต
เป็นเจ้าคณะหมวด โดยที่ละเมิดเช่นนั้นเพราะเห็นแก่
ลาภผลอันพึงได้จากการขวชสามเณร (แต่พระอธิการ
ธวังศ์ว่า โทษกรรมที่เจ้าคณะหมวดอาณาเขตได้ ในการ

เรื่องไม่ยอมตามวินิจฉัยของเจ้าคณะ ๒๕๑

ยวชน เจ้าคณะหมวดอาณาใต้ ให้เจ้าคณะจังหวัดทั้ง
หก (เจ้าคณะจังหวัดกัรบย))

เจ้าคณะหมวดอาณาใต้นั้นยอมตามคำวินิจฉัยของ
สมเด็จพระวันรัต แต่พระอธิการอภิวังค์ไม่ยอม จึง
อุทธรณ์คำวินิจฉัยของสมเด็จพระวันรัตต่อข้าพเจ้า คำน
ว่าเดิมเจ้าคณะจังหวัดแพร่นี้ได้ตั้งข้อขังคยไว้ว่า ถ้า
คฤหัสถ์จักยวชนเป็นสามเณรต้อง สอย ไล่สึกขาและไค
อนุญาตต่อเจ้าคณะจังหวัดก่อนจึงยวชไค ก็ไคยขึงค
มาตามนั้น เมื่อศกหลังได้ฟังประกาศแต่อำเภอ ไค
คณะสงฆ์ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราช
บัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ และใน พ. ศ.
๒๔๖๓ มีรายงานมหาเถรสมาคมในแถลงการณ์คณะ
สงฆ์เล่ม ๘ ภาค ๓ หน้า ๑๑๗ ว่า คฤหัสถ์ผู้มี
อายุ ๑๘ ปียังไม่ไคจักกระเบียนในกองเกินอัตรา จะ
ยวชนเป็นสามเณรไม่ค้องขออนุญาตจากอำเภอ วันเสย
แต่จักกระเบียนแล้ว จึงเข้าใจว่าไม่ค้องขออนุญาตอา
ยวชไค ไคเอง ควบแต่ก่อนทางราชการมีการสอยไล่

๒๕๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

หนังสือไทยและสิกขาผู้จะบวชเป็นสามเณรก่อน บัณฑิต
เล็กแล้ว ๑ ขอให้ข้าพเจ้าวินิจฉัยใหม่ให้เป็นยุคคือกรรม ๑
เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะวินิจฉัยต่อไป ๑

๑. การที่เจ้าคณะจังหวัดกว้างข้อบังคับให้คฤหัสถ์สอบ
สิกขาให้ ไต่ก่อน และให้เจ้าคณะจังหวัดก่อนอนุญาตก่อน
จึงให้คฤหัสถ์นั้นบวชเป็นสามเณรได้ เจ้าคณะจังหวัด
ว่าวางระเบียบทั้งนั้นเป็นการดี ผู้บวช ๗ ชั้นแล้วก็
เรียบร้อย ชาวบ้านไม่เคียดชัง ๑ ข้อบังคับให้ผู้จะบวช
เป็นสามเณรสอบสิกขาให้ ไต่ก่อน จะว่าเป็นการดีก็
ไม่ฉันท แต่ผู้จะบวชจำเป็นต้องอ่านหนังสือออกและว่า
ชานนาคได้ ซึ่งใช้ทั่วไปเป็นระเบียบ ส่วนสิกขานั้น
เขายังเป็นคฤหัสถ์ คุไม่ใช่อโอกาสจะบังคับให้สอบไล่
เว้นเสียแต่เขาสมัครหรือศรัทธาเตรียมเรียนรู้อเอง บวช
ชั้นแล้วเป็นโอกาสที่จะเรียนรู้สิกขา ถ้าไม่ศึกษาก็
ไม่น่าให้ทรงเพศอยู่ ๑

๒. เจ้าคณะจังหวัดว่า เพราะบวชเป็นสามเณรมาก
จึงต้องคงข้อบังคับนี้ ๑ บวชเป็นสามเณรมากหรือ

เรื่องไม่ยอมตามวินิจฉัยของเจ้าคณะ ๒๕๓

น้อยไม่เป็นประมาณ พอดั้วว่าเหล่าภิกษุผู้เฒ่ามีพรรษา
๑๐ จักไ้บวชสามเณรไ้ตามพระวินัยก็หาไ้บวชไม่
ต้องเจ้าคณะอนุญาตจึงบวชไ้ คุ้ก็เป็น การลำบากอยู่
ทำให้คนบางพวกคิดเห็นไปว่า เจ้าคณะทำอุบายกันไว้
บวชหาลาภผลเสียคนเกี้ยว การตั้งอุปัชฌายะคณะสงฆ์
ก็ตั้งผู้จะให้อุปสมบทเป็นภิกษุ อุปัชฌายะให้บรรพชา
เป็นสามเณร ไม่มีระเบียบการปกครองคณะสงฆ์วางไว้
สมเด็จพระมหาสมณะเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ทรงพระดำริอย่างไรแล้ว จึงไม่ทรงวางระเบียบผู้
เป็นอุปัชฌายะให้บรรพชา คือว่าคงให้ภิกษุผู้มีพรรษา
๑๐ บรรพชาคฤหัสถ์เป็นสามเณรไ้ตามพระวินัย ฯ
เมื่อยังไม่มิข้อ คกลงในแถลงการณ์ คณะสงฆ์จึงกล่าว
แล้ว และยังไม่ได้ประกาศให้ ใช้พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ในมณฑลภาคพายัพ จะใช้
ข้อบังคับที่เจ้าคณะจังหวัดตั้งไว้ก็ตามที่ เมื่อมีข้อคกลง
ในแถลงการณ์ ฯ และประกาศทั้งสองอย่างนั้นแล้ว เจ้า
คณะจังหวัดน่าจะเลิกข้อบังคับของคนเสีย ฯ เพราะฉะนั้น

๒๕๔ ประชมนวินิจนัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๒

พระอธิการอภิวังค์ยกข้อตกลงในแถลงการณ์ ๑ และ
ประกาศทั้งสองนั้นขึ้นบ้านพึงได้ ๑

๓. เจ้าคณะหมวดอาณาผู้เชิญพระอธิการอภิวังค์
ให้เป็นอุปัชฌายะบวชสามเณร ตามข้อบังคับที่เจ้าคณะ
จังหวัดแพร่วางไว้ก็มีควมผิด แต่เจ้าคณะจังหวัดนี้
หาเอาโทษไม่ ที่เห็นตามคำแก้ของเจ้าคณะหมวด
อาณา ซึ่งแก้ว่าหมายว่าพระอธิการอภิวังค์ได้รัขอนุญาต
แล้ว จึงไม่ขัดพระอธิการอภิวังค์ยังค้ำให้บวชสามเณร
ก็ชอบแก่เหตุ ๑

๔. พระอธิการอภิวังค์มีอธิการณ์เช่นนั้น เหตุไฉน
ถูกห้ามสังฆกรรมรังเกียจกันด้วยข้อไหน รังเกียจด้วย
เห็นว่าพระอธิการอภิวังค์ลักบวชสามเณร ซึ่งพระอธิการ
อภิวังค์คะนองพูดเองในท่ามกลางสงฆ์ ว่าคนลักบวช
สามเณร ก็รู้ว่าเจ้าคณะจังหวัดไม่ชอบ ทั้งนี้เป็นคั้น
ก็ออกจะหนักเกินไป ฮากการทำเช่นนั้น ไม่เรียกว่า
ลักหรืออะไรเลย เรียกว่าล่วงหรือว่าละเมิดข้อบังคับ
ต่างหาก ๑

เรื่องไม่ยอมตามวินิจฉัยของเจ้าคณะ ๒๕๕

๕. ความที่พิจารณาว่า คุณก็ไม่น่าจะลงโทษพระอธิการ
อภิวังค์ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าสั่งให้พระอธิการอภิวังค์
คงเป็นพระอธิการครองวัดเซตวันอยู่ตามเดิม แต่
พระอธิการอภิวังค์อย่าประมาท จงรักษาหน้าที่ให้ดีใน
กาลต่อไป เจ้าคณะเห็นคนอื่นจะบังคับอย่างไรก็ต้องทำ
ตาม ถ้าสังเกตว่าจะผิดก็หักท้วงขึ้น ถ้าไม่ตกลงก็ร้อง
เรียนต่อไปจนถึงที่สุด ฯ

วินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๕๓ หน้า ๔๗๖ ฯ

พระวินิจฉัยอติกรณ

ระหว่าง { พระอติการหัน ไททก
เจ้าคณะหมวดคำ จำเลย
เรื่องแย่งอยู่วัดท่าควาย

พระอติการหัน วัดท่าควาย มีความพอใจสมภาร
จะทำญัตติอยู่สมทบกรรมเป็นพระธรรมยุติกา จึงอัน
วอนขอให้พระครูการามผู้เป็นพระธรรมยุติกาเป็นอุปัช
ฌายะและเจ้าคณะฝ่ายธรรมยุติกาในจังหวัดพัทลุง
และเป็นเจ้าคณะแขวงคูหาสวรรค์ประจำท้อง ดินด้วย
พระครูการามก็จัดการทำญัตติอยู่สมทบกรรมให้ พระ
อติการหันอยู่สำนักพระอุปัชฌายะนานวัน เพื่อศึกษา
กิจวัตรพอสมควรแล้ว ก็กลับมาอยู่วัดท่าควายตามเดิม
จึงให้พระพร้อมผู้สัทธินิหาริกเจ้าคณะหมวดคำ พอใ
จะทำญัตติอยู่สมทบกรรมเป็นพระธรรมยุติกา ไปขอ
ให้พระครูการามจัดการทำให้คุณคน พระพร้อมไปทำ

ญัตติอุปสมบทกรรมและศึกษากิจวัตรพอควรแล้ว ก็
กลับมาอยู่วัดท่าควายตามเดิม ๑ พระครุการรามส่ง
พระเหมือนรูป ๑ สามเณรรูป ๑ เป็นธรรมยุติกาไป
อยู่ด้วยอีก แล้วพระครุการรามไปบรรพชาสามเณรชนที่
วัดท่าควายอีก ไม่ปรากฏในจำนวนว่ากี่รูป ๑

เจ้าคณะหมวดกล่าวว่าได้รับเรื่อง รวขอพระไปอยู่วัด
ท่าควายจากผู้ใหญ่บ้านเลี่ยมและพรรคพวกว่า วัด
ท่าควายร้างไม่มีพระอยู่ เจ้าคณะหมวดคำเสนอให้
พระครูอริยสังวรเจ้าคณะจังหวัดพัทลุงทราบ พระครู
อริยสังวรจึงสั่งให้เจ้าคณะหมวดคำจัดพระไปอยู่ เจ้า
คณะหมวดคำสั่งพระสกลไปรักษาวัดอยู่ก่อน ภายหลัง
จึงส่งพระพุ่มและพระมีชื่ออีก ๔ สามเณร ๑ รวม ๗ รูป
ไปอยู่ พระเหล่านั้นเมื่อไปพบพระอธิการหินอยู่ครอง
วัดแล้ว ก็ระออยู่ อ้างว่าเจ้าคณะหมวดทำให้มาอยู่ จะ
กลับเสียไม่ได้ ๑ เจ้าคณะหมวดและเจ้าคณะจังหวัด
รู้แล้วก็ไม่ถอนพระและสามเณรที่ส่งไปให้กลับ ๑

พระอธิการหินเห็นไม่สะดวกในการที่ต่างนี้ ภายอยู่
ในวัดเดียวกัน จึงได้ร้องเรียนกล่าวโทษเจ้าคณะหมวด

๒๕๘ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๒

คำสั่งพระและสามเดรรวม ๗ รูปไปอยู่แขกแซงต่อพระ
รัตนฉิมมุนี เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช ขอให้
จัดให้เป็นการระหวัดแก่สังฆกรรม และการปกครอง
คณะสงฆ์ ๑

(เพราะอะไรพระอธิการหันไม่ร้องกล่าวโทษเจ้า
คณะหมวกคำต่อพระครูการวมเจ้าคณะแขวง ข้ามไป
ร้องเรียนต่อพระรัตน ฉิมมุนี เจ้าคณะมณฑลที่ เกี่ยว ๑
เพราะเจ้าคณะแขวงรับวินิจฉัยเรื่องนี้ช้คอยู่ เพราะเจ้า
คณะจังหวัดเป็นผู้สั่งคั้งนั้น เจ้าคณะแขวงจะไต่สวน
เจ้าคณะจังหวัดหาควรมิ พระอธิการหันจึงต้องร้องเรียน
เรื่องนี้ต่อเจ้าคณะมณฑล ผู้มีอำนาจเหนือเจ้าคณะ
จังหวัด เป็นการที่พระอธิการหันดำเนินการส่วนนี้
ชอบแล้ว ๑)

เจ้าคณะมณฑลรับฟ้องของพระอธิการหันแล้ว ไต่
วินิจฉัยว่า เจ้าคณะหมวกคำทำการคำสั่งของเจ้าคณะ
จังหวัดคั้งนั้นผิด ให้ถอนพระและสามเดรรวม ๗ รูป

กลับไปเสีย ให้พระอธิการหันผู้เคยอยู่วัดท่าควายมา
เดิมแล้ว คงอยู่ต่อไป ฯ

เจ้าคณะหมวด คำอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าคณะ
มณฑลต่อสมเด็จพระพนมจารย์ ผู้บัญชาการคณะภิกษุ
หนใต้ ขอให้วินิจฉัยใหม่ให้เป็นยุติธรรม ฯ

สมเด็จพระพนมจารย์รวบรวมสำนวนต่าง ๆ ของ
อธิการณชนค่อข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้าวินิจฉัยเสีย
ที่เกี่ยวจะเป็นการดี ฯ

ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับคณะธรรมยุติก
ข้าพเจ้าเป็นเจ้าคณะใหญ่ของคณะนี้ จึงรีบวินิจฉัยเอง
ดังต่อไปนี้ ฯ

พระยานฝ่ายจำเลยมีมากกว่า พระอธิการหัน
เรียกประชุมแล้วตั้งว่า คณะไม่กลับมาอยู่วัดท่าควาย
ขอให้ช่วยกันขอพระมาอยู่ใหม่ต่อไป ฯ พระยานฝ่าย
โจทก์มีมากกว่าฝ่ายจำเลย เบิกความว่า พระอธิการ
หันปรารภจะไปปลงเป็นพระธรรมยุติก สำนักพระครู
การาม เสร็จแล้วจะกลับมาอยู่วัดท่าควายตามเดิม

ให้พระพร้อมอยู่เฝ้าวัด และขอให้ชาวบ้านผู้เป็นทายก
ช่วยคุณแล ฯ พะยานทั้ง ๒ พวกถือเอาพวกมากกว่า
เป็นประมาณ ก็ควรเชื่อพวกโหดก็มีมากกว่า แต่ข้อ
ควรเชื่อมากกว่า พระอิทธิฤทธิ์เห็นได้ว่าไม่กลบย ก็
คงไม่กลบย คงไปอยู่จำพรรษาวัดอื่น แต่พระอิทธิฤทธิ์
ก็กลบย จำเลยจะค้านว่าหาว่าคืออยู่ไม่ได้ หรือคิดลึงเด
จึงกลบยมาอยู่อีก ข้าพเจ้าเห็นเป็นหาความหนักไป วัด
มีถมเถ ทำไมจะไม่มาวัดอยู่ อยู่วัดพระครูการามก็ได้
โดยที่ศุภะพูดว่าไม่กลบยจริง แต่กลบยมาอยู่อีกก็ไม่เห็น
เสียหายอย่างไร ฯ

พระอิทธิฤทธิ์คงไปแปลงเป็นพระธรรมยุติกา แต่
ไปอยู่นานวัน หากพระที่วัดทำควายไม่มี ไม่กี่วัน ก็
ไม่ถึงจะเรียกวัดร้าง ที่จริงพระพร้อมก็อยู่ เมื่อพระ
อิทธิฤทธิ์เห็นกลบยแล้ว จึงให้พระพร้อมผู้สมัครจะแปลง
เป็นพระธรรมยุติกาย่างไปแปลงคามประสงค์ โดยที่
พระไม่มีพระอยู่อย่าง ทายกหลายคนได้รับริษายอยู่ชั่วคราว
จะเรียกว่าวัดร้างไม่ได้ ฯ

เจ้าคณะหมวดกล่าวว่า พระพร้อมผู้สัทธิวิหาริก จะ
ไปแปลงเป็นพระธรรมยุติกาก็ไม่บอกให้รู้ พระพร้อม
บอกเป็นการดี แต่พระพร้อมไม่บอกจะเอาเป็นผิดก็
ไม่ได้ การแปลงเป็นลัทธิขอมจะทำได้ตามชอบใจตน
ไม่ใช่การคณะ เจ้าคณะบังคับไม่ได้ หากจะบังคับไม่
ให้เขาแปลง เขาขึ้นแปลงจะเอาโทษเขาทางคณะก็
ไม่ได้ ฯ

เจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะหมวด เมื่อเชื้อผู้ใหญ่
บ้านเลียบมาบอก ขอมจะไปครองวัดท่าควาย ซึ่งเขา
อ้างว่าเป็นวัดร้าง หากร้างจริง แต่พระอธิการหันกลับ
มาอยู่แล้ว ก็น่าจะตั้งดอนพระและสามเณรรวม ๗ รูป
ที่ส่งไปให้อยู่ที่นั่นกลับมาเสีย ก็หาทำเช่นนั้นไม่ กลับ
นั่งเสียให้แขกแซงกันอยู่ มีความเสียหายเท่าไร ฯ

เจ้าคณะแขวงได้เป็นอุปัชฌายะทำอุปสมบทกรรมให้
เป็นพระธรรมยุติกา ให้ตามความนิยมของพระอธิการ
หันและพระพร้อม ไม่มีความผิด และพระอธิการหันกับ
พระพร้อมก็เคยอยู่วัดท่าควายนับมาแต่เดิมแล้ว ไม่มี

ขัญหาอะไร จะมีแต่เจ้าคณะแขวงแปลงพระทั้ง ๒ นั้น
เป็นธรรมยุติกา เกิดเป็นวัคธรรมยุติกาขึ้น ต้องบอก
ให้เจ้าคณะธรรมยุติกาเห็นคนอื่นรู้ว่าเกิดวัคธรรมยุติกา
ขึ้นอีก แต่บอกเมื่อไรก็ได้ ในเมื่อเวลานั้นจักตั้งเป็น
ขุกแผ่นฝ่ายคณะธรรมยุติกาได้จริง ยิ่งเกรงว่าไม่ก็
มากน้อยพระธรรมยุติกาจักตั้งไม่คิด จักต้องเป็นพระ
มหานิกายไปตามเดิมอีก ก็ยังจะต้องวิรธอยู่คู่ไปก่อน
ส่วนเจ้าคณะจังหวัดนั้นจะบอกให้รู้ก็ค่อย ไม่บอกก็ไม่
เสียอะไรนัก ฯ

เจ้าคณะจังหวัดสั่งให้เจ้าคณะหมวกจับพระไปครอง
วัคท่าควายนั้น ข้ามเจ้าคณะแขวงไป ควรจะสั่งเจ้า
คณะแขวง ที่ไม่สั่งเจ้าคณะแขวงนั้น เสียระเขียบค้วย
แสดงให้เห็นว่าอิทธิอาศัยเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ด้วย ฯ

เจ้าคณะหมวกคำค้านว่าเจ้าคณะมณฑลสั่งให้ถอน
พระภิกษุสามเณรรวมสรูปไปเสีย เป็นการลบล้างอำนาจ
เจ้าคณะหมวกนั้น หากความผิดที่เกี่ยว เจ้าคณะมณฑล
สั่งคังนั้นไม่ผิด ชอบค้วยระเขียบการปกครองคณะสงฆ์

เพราะพระอยู่ก่อนมีแล้ว และได้แปลงเป็นพระธรรม-
ยุติกา จะส่งพระและสามเณรรวม ๗ รูปเป็นมหานิกาย
ให้ ไปแซกแซงอยู่ร่วมสังฆกรรมและวัดเดียวกันอย่าง
ไรได้ ๑

อธิการณั้ข้าพเจ้าสั่งให้เขียนไปตามคำวินิจฉัยของ
เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช คือให้เจ้าคณะจังหวัด
พัทลุงสั่งเจ้าคณะหมวดคำสอนพระและสามเณรรวม ๗
รูปที่ส่งไปครองวัดท่าควายกลับมาสืบ ๑ และให้เจ้า
คณะหมวดคำสอนมาโทษเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรม
ราชในการที่บุคคลที่ท่านอ้างอำนาจคน ๑

วินิจฉัยณวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๔๖๘ ๑

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแสดงการตั้งคณะสงฆ์ เล่ม ๑๓ หน้า ๑๓๔ ๑

พระวินิจฉัยอักษรณ์

พระแป๊ะ วัดหัวลำโพง ถูกพระ
วัดเดียวกัน ๑๒ รูป ท้าวอยู่^๒ในกุฏิ ๒ คน
กับนางสาวแฉล้ม

พระมีชื่อ ๑๒ รูปมีพระฤทธิเป็นต้น ยืนฟ้องต่อ
พระวินัยธรผู้รั้งตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหัวลำโพงว่า ไ้
เห็นนางสาวแฉล้มเข้าออกในกุฏิพระแป๊ะทั้งกลางวันทั้ง
กลางคืน ๑ บางครั้งพระแป๊ะกับนางสาวแฉล้มมีอยู่ด้วย
กันภายในกุฏิสองห้อง๑ เวลากลางวันนางสาวแฉล้ม
อยู่ที่กุฏิถึง ๘-๙ นาฬิกา (๒๐.๐๐-๒๑.๐๐ น.) จึง
กลับ เวลากลับพระแป๊ะไปส่งถึงสะพานหน้าวัดแค
ทุกคราว ๑ มีความรังเกียจในการประพฤติดังนี้ของ
พระแป๊ะ ๑

ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าอาวาสไม่ปรากฏว่าไ้วินิจฉัย ๑
พระอุตรอดฉกรรจ์ เจ้าคณะแขวงล่าง จึงหวัดพระนคร
จัดการไต่สวนและวินิจฉัย ถึงจะกล่าวต่อไป ๑

หาว่าอยู่ในกุฎิ ๒ คนกับนางสาว ๓๐๕

พระเฒ่าให้การว่าอายุ ๗๐ พรรษา ๒๐ นางสาว
แฉล้มนั้น แม่ยกให้เป็นลูกพระเฒ่าตั้งแต่อายุ ๑๑ ถึง
๗๕ ขันอายุ ๑๔ ปี ไ้รับเลี้ยงมา ๔ ปี ให้กินอยู่ที่วัด
(แต่นอนบ้าน) เลี้ยงเหมือนศิษย์ผู้ชาย ให้ให้เข้าออก
ในกุฎิเพื่อใช้หีบเข้าของจริง ๆ ปฏิเสธการอยู่สองต่อ
สองในกุฎิ ๆ ไปส่งเวลากลางคืนถึงสะพานหน้าวัดจริง
แต่เป็นครึ่งเป็นคราว ไม่ใช่ทุกคราว ๆ

เจ้าคณะแขวงหาได้ตามปากคำโจทก์ ๑๒ รูปนั้น
ไม่ ได้ตามปากคำแต่พระยานร่วมรวม ๑๐ รูป ให้การ
ความเหมือนกันว่า เคยเห็นแต่นางสาวแฉล้มมาอยู่ที่
ระเบียงหน้ากุฎิจำเลย ไม่เคยเห็นนางสาวแฉล้มเข้าไป
อยู่ในกุฎิจำเลย แต่ได้จับปากคำทีละรูป ๆ และได้ตาม
ปากคำพระยานโจทก์รวม ๘ รูป ๗ คนที่ทีละรูป แต่
ให้การความเหมือนกันกับพระยานร่วม ๑๐ รูปนั้น ๆ แต่
พระเช่อมพระยานโจทก์ให้การว่า เวลา ๓ นาฬิกา
หลังเที่ยง (๑๕.๐๐ น.) พระยานไปเยี่ยมฉิ่งจำเลย
เมื่อรออยู่ที่หน้ากุฎิ ได้เห็นนางสาวแฉล้มเกินผ่านประตู

อยู่ในกุฎิจำเลยซึ่งเข็คอยู่ แล้วพระยานเดินไปข้างกุฎิจำเลย ใ้เห็นนางสาวแฉล้มออกทางหน้าต่าง แล้วนางสาวแฉล้มเดินมาหน้ากุฎิจำเลย แล้วจำเลยจึงออกจากกุฎิจำเลย^A ก็นั่ง^A เรืองข้ม^Aนั่ง เวลานั้นพระยานมาหาจำเลยนั้น มากขึ้นนั่งสายแม่^Aนางสาวแฉล้ม ๑ เวลานั้นกุฎิจำเลย มีใครอยู่ด้วยหรือไม่ ๑ ทราบ ๑ พระพุทธพระยานโงทกให้การว่า เคยเห็นนางสาวแฉล้มเข้าไปในกุฎิจำเลย ๑ ที่อยู่ในนั้น แต่จะมีใครอยู่ด้วยอีกข้างไม่ทราบ ๑

เจ้าคณะแขวงวินิจฉัยว่า พระยานโงทกโงทมาก ไม่มีว่าใ้เห็นนางสาวแฉล้มกับจำเลยอยู่ในกุฎิจำเลยด้วยกันแต่ ๒ คน มีแต่พระพุทธพระเชื้อมพระยานโงทกว่า ใ้เห็นอยู่ด้วยกันสองต่อสองในกุฎิจำเลย แต่เจ้าคณะแขวงค้ำว่า พระเชื้อมพระยานโงทกไปข้ม^Aนั่ง โงทกก็แล้ว^A ก็ไม่น่าจะไปเห็น^A เรือง^Aนี้ และพระยานใ้เห็นนางสาวแฉล้มเดินผ่านประตูในกุฎิจำเลยให้เห็นแล้ว นางสาวแฉล้มไม่น่าจะไปออกทางหน้าต่างทำไม ๑ ส่วนพระพุทธพระยานโงทกใ้ให้การไม่มีหลักฐาน เพราะไม่ยืนยันแน่ว่า

หาว่าอยู่ในกุฎี ๒ คนกับนางสาว ๓๐๗

เวลาเมื่อนางสาวแฉล้มกับจำเลยอยู่ในกุฎีนั้นไม่มีใคร
อยู่ด้วยอีก และไต่เห็นวันเดือนเวลาไรก็ไม่อ้าง ฟัง
ไม่ได้เป็นการเลือนลอบ เพราะฉะนั้นให้ยกข้อกล่าวหา
ของโจทก์เสีย ฯ แต่จำเลยแม้มีเจตนาว่าเป็นบุคคลใน
การที่ไต่ มีอุปการะแก่นางสาวแฉล้มผู้ไม่มีใครช่วย
เหลือ แต่เวลานั้นนางสาวแฉล้มมีอายุถึง ๑๔-๑๕ ปี
อย่าให้นางสาวแฉล้มมาเกี่ยวข้องกับกุฎีจำเลยอีกต่อไป
เพราะจะเป็นที่รังเกียจแห่งสงฆ์ในวัด เว้นแต่นางสาว
แฉล้มจะไปมาหาสู่ตามปกติโดยมีกิจธุระ ฯ

พระโจทก์ ๑๒ รูปไม่ยอมตามคำวินิจฉัยของเจ้า
คณะแขวง ไต่ ยินยอมทรรณท์ต่อข้าพเจ้าขอให้วินิจฉัย
ใหม่ พวกโจทก์ว่าเจ้าคณะแขวงชอบสืบแต่พระยานที่
ไม่มีน้ำหนัก (ที่จะหมายความว่า ซึ่งไม่รู้จักความจริง
หรือรู้แต่ไม่บอกให้สมคำโจทก์) มีผู้จะให้การโดยมี
น้ำหนัก (ที่จะหมายความว่า ซึ่งรู้จักความจริงทั้งโจทก์
กล่าวหา) ท่านก็ไม่ต้องการฟัง ฯ

๓๐๘ ประชุมวินิจฉัยอภิรณ ๑ ภาค ๒

ข้าพเจ้าได้เรียกสำนวนจากเจ้าคณะแขวงมาตรวจ
ตลอดแล้ว พบคำพระยานรวม ๑๘ ปาก ล้วนแต่ไม่เห็น
นางสาวแฉล้มกับจำเลยอยู่ด้วยกันในกุฎีสองต่อสองทั้ง
นั้น ช่างเจกได้ทีละปากทั้ง ๑๘ ปาก ได้ความว่าสืบ
พระยานที่ไม่รู้มาเป็นหลัก เช่นนั้นก็เรียกว่าจำเลยไม่มี
พระยาน และโจทก์ ๑๒ รูปก็ไม่ตามสอบให้ละเอียด
อีก ๑ ข้าพเจ้าจึงออกสำหระไปเองยังวัดหัวลำโพง ครั้น
จะเรียกมาตามเกรงจะเนื่องคดีค่อไปถึงผู้นั้นผู้นี้ไม่ค่อย
ชอบ และไปเองจะได้ตรวจสถานที่อยู่ของจำเลย และ
ถาวรอื่น ๆ ทั่ว ๆ ๑

ข้าพเจ้าได้ถามจำเลยว่า จำเลยอยู่ภายในกุฎีแต่
ผู้เคียว นางสาวแฉล้มเข้าไปหิยสิ่งของอันใดอันหนึ่ง
ในกุฎีเคยหรือไม่ จำเลยรับว่าเคย ๑

พระอยู่โจทก์ให้การว่า ได้เห็นนางสาวแฉล้มกับ
จำเลยเข้าอยู่ภายในกุฎีนานราว๑ชั่วโมงหรือครึ่งชั่วโมง
เวลาโจทก์เห็นนั้น โจทก์อยู่ข้างนอก เพราะมาพบเวลา
ทั้ง ๒ คนนั้นเข้าไป ๑

หาว่าอยู่ในกุฏิ ๒ คนกับนางสาว ๓๐๘

พระเขื่อนไทรทักให้ถาวรว่า เวลาเช้าเดินผ่านมาทางหน้ากุฏิจำเลยเพื่อไปขอเกสัชพระเจ๊กฉั้น ได้เห็นนางสาวแฉล้มเข้าไปในกุฏิจำเลย ๆ ก็เข้าไปด้วย อยู่ในกุฏินี้ราว ๑๕ นาที ก็ยังไม่เห็นออกมา ๑

อีกคราวหนึ่งไทรทักมาลาจำเลยไปธุระนอกวัด เพราะจำเลยเป็นสมภารรอง นั่งคอยอยู่ราว ๑๐ นาที (เวลานั้นในกุฏิจำเลยไม่ได้มีคนเสียบคนพูดกัน ที่ระเบียงหน้ากุฏิก็ไม่มีคน) จำเลยออกมาก่อน แล้วนางสาวแฉล้มจึงเดินตามออกมา ๑

และเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๘ เวลาเที่ยงวัน นายพงศ์บรรณวาทินางสือพิมพ์เการะเทศักผู้ช่วยเป็นกามโรค มาตาทักกุฏิไทรทัก เพื่อให้ ไทรทักช่วยวาน นายร้อยตรีทองสุกฉึกษาให้ เพราะนายร้อยตรีทองสุกเป็นญาติกับไทรทัก ขณะนั้นไทรทัก นายพงศ์ และนายร้อยตรีทองสุกได้แลมาจากกุฏิไทรทัก เห็นจำเลยกับนางสาวแฉล้มอยู่ในกุฏิจำเลย ไม่เห็นคนอื่นอยู่ด้วย ข้าพเจ้าได้ตรวจแล้ว แลดูมาจากกุฏิไทรทักเห็นได้จริง ๑

๓๑๐ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ ๑ ภาค ๒

เมื่อข้าพเจ้าตามปากคำจำเลยและโจทก์อีก ๒ รูป เห็นว่าเพียงพอจึงคดีไม่ตามโจทก์รูปอื่นต่อไป และ ยางรูปก็ไม่อยู่ เพราะข้าพเจ้าไปไม่ทันคดีให้ รู้ตัวก่อน ฯ แต่ข้าพเจ้าจะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป.

๑. เจ้าคณะแขวงสี่พระผู้ไม่รู้ถึง ๑๘ รูป และ รกด้วยคำทูลร้อออกจะเสียเวลาเปล่า และไม่ทำให้ จำเลยเป็นผู้พ้นมลทิน ฯ

๒. เจ้าคณะแขวงว่า พระเช่อมพระยานโจทก์ ฟัง ไม่ไฉน ข้าพเจ้าเห็นว่าฟังก็ได้ พระเช่อมจะไปขึ้นหนังสือ จริงหรือไม่ ไม่ใช่ข้อจะยกขึ้นพิจารณา และถ้านางสาว แฉล้มจะออกทางหน้าต่างจริงก็ออกไป ข้าพเจ้าได้ตรวจ เห็นแล้ว จะค้านว่าไม่ควรจะออกทางนั้น เพราะพระ เช่อมเห็นตัวแล้วจะต้องไปหนี ออกทางหน้าต่างทำไม เรื่องนี้ข้าพเจ้าไม่กล้าค้าน ด้วยนางสาวแฉล้มอยากจะ ออกทางหน้าต่างจะว่าอะไร ฯ

๓. เจ้าคณะแขวงว่าพระพุทฺพระยานโจทก์กล่าวไม่มี หลัก เช่นไม่บอกวันเดือนเวลาค่ำ ขอนี้ข้าพเจ้าก็

หาว่าอยู่ในกุฏิ ๒ คนกับนางสาว ๓๑๑

เห็นกระไวอยู่ เพราะถ้าพระยานไคเห็นดังนั้นจริง แต่
จำวันเดือนเวลาไม่ได้ เหมามาเขาเป็นไซ้ไม่ได้คู่คี่
ไม่ชอบ ๑

๔. คำกล่าวของพระเขื่อนไทรก็ โกล่ทีระให้หน้า
วังเกษงไคว่า จำเลยไค้อยู่ภายในกุฏิกับนางสาวแฉล้ม
ไม่มีผู้อื่นอยู่ด้วย ๑

๕. จำเลยให้การแก้ข้อหาว่า ไม่มีละที่ตนจะอยู่
ด้วยกัน ๒ คนกับนางสาวแฉล้มในกุฏิ ถึงตนจะอยู่
ในกุฏิกับนางสาวแฉล้มก็มีผู้อื่นอยู่ด้วย ระเขียงหน้า
กุฏินั้นเป็นมีพระหรือคฤหัสถ์อยู่เสมอไม่ได้ขาด ๑ ข้อ
ว่าหน้ากุฎิมิพระหรือคฤหัสถ์อยู่เสมอไม่ขาดนั้น ข้าพเจ้า
ไม่ค้อยเชื่อ คงจะขาดบ้าง ระเขียงหน้ากุฏิ พระยาน
ขวางปากก็ว่าเคยเห็นอยู่ ๒ คนแต่จำเลยกับนางสาวแฉล้ม
ก็มี ๑

๖. จำเลยรับแก้ว่านางสาวแฉล้มเข้าไปหยิบสิ่งของ
อันใดอันหนึ่งในกุฎิจำเลยผู้อยู่รูปเดียว เคยมี ๑ ถ้า
ความปกคิคนเข้าไปหยิบของไค้แล้ว ไม่ถึงคองคันท

๓๑๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

ออกโดยเร็ว ถ้าองค์ันก็ออกช้าหน่อย และระอ้างว่า
เข้าไปหิมขของค้างหาก แต่อยู่เสียบึงครึ่งชั่วโมงหรือ
ชั่วโมงก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็นำรังเกียชอยู่ข้าง ๆ

๗. การที่จำเลยไปส่งนางสาวแฉล้มเวลาค่ำคืนถึง
สะพานหน้าวัดก็ไม่งามอยู่ข้าง ๆ

๘. ต่อมาข้าพเจ้าได้รับความจากคดีข้ออีกหลายคน
เอนเป็นพะยานได้ ๆ ข้างว่าเห็นนางสาวแฉล้มล้างหน้า
ที่หน้าค่างห้องในกุฎิจำเลยกวันหลัง เวลาราวก่อน ๗
นาฬิกาก่อนเที่ยง (๐๗.๐๐ น.) ข้าง เวลากลางวัน
ข้าง ๆ นั้นนำรังเกียชว่านางสาวแฉล้มเคยนอนค้างใน
กุฎิจำเลยเวลากลางคืนและกลางวัน ๆ ข้างว่าได้เห็น
นางสาวแฉลมนอนในมุ้งของจำเลยในกุฎิ แต่นางสาว
แฉลมนอนคนเดียว นอนอยู่ในมุ้งด้วยกันคนเดียวกับจำเลย
ก็มี แต่เป็นกลางวัน ๆ นั้นนำรังเกียชอย่างลึกซึ้ง ๆ

ความที่พิจารณาไปเพียง ๗ ข้อก็นำรังเกียชอยู่แล้ว
ครั้นพิจารณาจนถึงข้อ ๘ ข้างนำรังเกียชเหลือเกิน เพราะ
พระแม่ต้องอาบัติย่ำพิศภัยเพราะอยู่ด้วยกัน ๒ คนกับ

หาว่าอยู่ในกฤติ ๒ คนกับนางสาว ๓๑๓

นางสาวแฉล้มในทีลย์คา หรือเพราะต้องอายุที่สังฆา
ทีเสสเพราะมีจิตกำหนดกัณฑ์ต้องกายนางสาวแฉล้มหรือ
กล่าวเกี้ยว หรือเพราะต้องอายุที่ปาวาชิกเพราะเสพ
เมตุนในนางสาวแฉล้ม ก็น่ากลัว ๆ เพราะฉะนั้นให้
สมันยะระเพศเสีย ไม่ให้อุปสมบทอีก ๆ

วินิจฉัยณวันที่ ๘ เมษายน ๒๔๖๕ ๆ

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๔ หน้า ๘๘ ๆ

พระวินิจฉัยข้ออธิกรณ์

สมัชช้อน ราชโมลี ถูกบัตร์สนเทห์กล่าวโทษ

มีผู้ทั้งบัตร์สนเทห์มายังพระเถรานุเถระหลายคณะบีบบังคับกล่าวโทษสมัชช้อน ราชโมลี ให้ยื่นข้อข้าพเจ้าเหมือนกันทุกคณะ อ้างผู้ถูกสมัชช้อนโกง ผู้รู้เห็น พะยาน ให้สืบคงไว้หลักฐาน ๑ ข้อถึงกล่าวโทษในบัตร์สนเทห์ ๔ ข้อ และหมอบอ้อนกล่าวโทษเอง ๑ ข้อ คือ

๑. สมัชช้อนขโมยเงินชุนทิพยมณฑลเข็ชร ๑๗๖ บาท ไปซื้อไม้เข็มตำรากอโยสธที่จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ให้แล้ว ๑๕ บาท ชุนทิพยยังค้างอีก ๑๖๑ บาท ทวงหลายคราวก็ไม่ไ้ สมัชช้อนคอยแต่ว่ายังไม่มี ไม่มีอะไรให้ ชุนทิพยทอครุระก้วยบิณฑนาเราะฮาใจ ๑ บัดนี้สมัชช้อนปฏิเสธว่า ชุนทิพยไม่ไ้คิกค่างเงินตนเลย แต่เป็นการนานมาแล้ว ถ้าชุนทิพยกล่าวว่าเป็นเจ้าหนี้มีหลักฐานก็ยื่นก็จะใช้ให้ ๑ ข้อนี้จะหาหลักฐาน

พระยานอ้างอิงเพียงให้ ได้ความว่าเป็นหนักจริงหรือไม่
ก็ไม่มี เพราะฉะนั้นให้ยกเลิก ๑

๒. ขุนทิพยว่า ได้เห็นผู้หญิง นวก สมิช้อน ในกฤ
สมิช้อนปฏิเสธ ชื่อนั้นนอกจากขุนทิพยผู้เดียวว่า ได้เห็น
ไม่มีพระยานหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งประกอบ ฟัง
ไม่ได้ ให้ยกเลิก ๑

๓. หมอช้อนว่า คิน ๑ เวลาราว ๑๐ นาฬิกา
(๒๒.๐๐ น.) หมอช้อนกับนายชมกตัญจากไปกฤ
พระครูปลัดพรังวักราชบุตร เห็นสมิช้อน ถือเทียน
สอง คู่ ปลา กีบ สาม เฉว บ้าง เต็ก บ้าง ถม ไม้ ยืน อยู่
สมิช้อนร้องบอกว่า ปลาอยู่ที่นี้ สาม เฉว และ เต็ก กีบ ไปที่
ปลา ๆ เหล่า นั้น อาศัย อยู่ ได้ กฤ พระพรหมวักราชบุตร ๑
พระพรหมว่า เวลา กลาง วัน ฝน ตก ใหญ่ น้ำ ฝัง อยู่ หลาย วัน
เวลา คำ ปลา ใน ท้อง ร่อง ฝน มา เล่น น้ำ หลัง กฤ ที่ คน อยู่
สมิช้อน พยายาม คุ ปลา เหล่า นั้น ๒-๓ คิน ๆ ละ ๑ ครั้ง
บ้าง ๒ ครั้ง บ้าง คิน ที่ ๔ ร้อง เรียก พระพรหม ให้ ลง ไป
ช่วย ถือ เทียน สอง ปลา แล้ว สมิช้อน ด้ เอง ได้ หลาย คิว ๑

ชั้นสี่มีชั้นปฏิเสธ ๑ แต่มีผู้เห็นซึ่งไท้สอยตามแล้ว
ถึง ๒ คน เป็นอันสี่มีชั้นได้ค้ำปลาเองบ้าง ให้สามเดธ
และเท็กค้ำข้างจริง ๑ สี่มีชั้นประพุดิเช่นนั้นแม่เป็น
ชายค้ำเขา แต่สออัยาศัยว่าปวาศจากกรณา เป็น
เหมือนเค็กรักสนกไม่รู้จักชาย เป็นถึงพระราชาคณะ
ผู้ใหญ่และเป็นเปรียญปลกครองกุแลวก ทำเช่นนั้น
เสียเอง พระและสามเดธในวัดมีเอาอย่างและไม่นับถือ
ว่าเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ครูอาจารย์หรือ ๑

๔. หมออ่อน (กล่าวโทษเองไม่ใช่มีในบัตรสน-
เทห์) ว่าสี่มีชั้นทำเสน่ห์ คือเขาไ้เห็นน้ำมันคัมผง
นอนจมอยู่กันซวก น้ำมันคัมผงปนอยู่ด้วยนี้เขาเข้าใจ
หมายความว่า เป็นเสน่ห์ ๑ นางดมภรรยาหมออ่อน
ว่าพานางรวรรยานายเปลืองไปหาสี่มีชั้น ได้ให้
สี่มีชั้นฟังว่า นายเปลืองไปหลงนางชั้นขอให้สี่มีชั้น
ช่วยเหลือให้นายเปลืองเว็กร้างจากนางชั้น มาอยู่กับ
กัณฑ์ตามเดิม สี่มีชั้นรับะให้น้ำมันค้ำเขาไปเจอกลง
ในช่องกั้นและในน้ำอ้ายให้นายเปลืองกินและอ้าย อีก

๓-๓ วันให้มารขีไป อีก ๒-๓ วันนางรวรังให้นางผัน
 ผู้น้องไปรับน้ำมนต์ที่สมิซ้อน เมื่อนางรวมาทำคามวิธิต
 สมิซ้อนแนะนำ ก็ทำสำเร็จไม่ นายเปลื้องคงอยู่เป็น
 สามภรรยาที่นางขนมาจนบัดนี้ ๑ เวลามาให้ถ้อยคำ
 นางรวรังขอตัวไม่มา ๆ แต่นางถมกับนางผัน ชะรอย
 จะชดส ๑ ซ่อนสมิซ้อนปฏิเสธว่า อย่างว่าแต่ นางรว
 เลย ถึงใคร ๆ ทั้งหมัดก็ไม่เคยทำให้เลย เคยทำให้แต่
 น้ำมนต์รดแก่เจ้าไข ๑ พระสารธรรมวินัยถือว่าสมิซ้อน
 เคยเล่าให้ฟังว่า มีผู้หญิงคนหนึ่งมีความประสงค์
 ทำนางรวรังประสงค์มาขอให้ช่วยทำเสน่ห์ให้ ๑ ซ่อน
 เห็นอันฟังได้ว่าสมิซ้อนทำเสน่ห์จริง ๑ ข้าพเจ้าได้
 ประกาศห้ามไม่ให้ ภิกษุ สามเณร ทำเสน่ห์ ยาแฝดฮา-
 ดรรพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ ลงในแถลงการณ์คณะสงฆ์
 เล่ม ๑๒ หน้า ๒๓๙ โดยกระแสพระบรมราชโองการ
 ในรัชกาลที่ ๖ ๑ โดยใจความว่าผู้ขอให้ทำเสน่ห์
 เป็นต้น คงเป็นคนประพฤติกุศลวิธิต ถ้าประพฤติกุศลวิธิต
 คงไม่ต้องการเสน่ห์เป็นคนไปทำอะไร ผู้ทำให้ชื่อว่า

อุทหนคนฉกให้เป็นคนคิ และให้คนเขลาหลงเชื่อว
แกไ้จริง หากแกไ้จริง ก็ลวงพระพทอชฎยฎคัท้าม
เพราะฉะนั้นถ้ามีผู้ฟ้องร้องว่า ฎิษทุหรือสามเณรฎุใค
ทำเสนที่เบ้นตนให้ ใ้ใคร ใ้สวนใ้คความจริง จะสัค
ฎิษทุหรือสามเณรฎุใ้เน้เสย ๆ สมิชัณใ้ทำเสนที่จวัง
มิความฉค แต่ทำก่อนประกาศห้าม เบ้นอันไม่ต้ง
รยัไทย แต่หน้าคำหนิ ๆ

๕. นางลมือมว่า สมิชัณขิมเซิงเทยบนกังใ้สลาย
มังกร ๕ เดยอย่างเกำใ้ นานดงบ ๑ หรือ ๒ ขัถยง
ไม่ส้ง ต้งไปทวงขอคินเอง จังใ้คมา เวลาเมือรยมา
มิกระคายห่อไม่ใ้แก้ออกคุด มาดงข้านแก้ออกคุดจังรูว
เบ้นเซิงเทยบนใหม่ทำใ้คคังของคนไม่ ใ้ไปทาสมิชัณ
ที่กฏิเพือระค่อว่าควัง ๑ หรือ ๒ ควังก็ไม่พบ แต่
สังเกคว่า สมิชัณหลย ก็ใ้โดยหมคอาลัยแค้นันมา ๆ
เซิงเทยบนมังกร ๕ เดยอย่างเกำมิที่ข้านคังเคยวนเทำ
นน ๆ สมิชัณคตยปฎิเสอจัพเจ้าทนทไทยไม่ต้ง
หยุคนก ว่าใ้ส้ง ดูกต้งไม่ใ้สยเบ้ลยบนใ้

สับเปลี่ยนของ ๆ คฤหัสถ์ ๓๑๕

เชิงเทียนอย่างใหม่ไป ที่กฤตย์ไม่มีเชิงเทียนลายมังกร
เวลาส่งคืนก็ได้สอยกันและนางล่อมวิว่าถูกแล้ว ๑
อีก ๒-๓ วันสมิซ้อนยื่นหนังสือต่อข้าพเจ้าว่า มีความ
สงสัยในเรื่องเชิงเทียนนั้น (ทุกครั้งนี้ต้องเข้าใจว่า ส่ง
ถูกต้องแล้วก็ไม่แน่ ส่งผิดโดยเจตนาเป็นอย่างไร
ก็ไม่แน่) จึงไปต่อว่านางล่อมวิว่ารับรองกันถูกแล้ว
ทำไมจึงว่าไม่ถูกอีกเล่า เขาตอบว่ามาถึงบ้านจึงรู้ว่า
ไม่ใช่เชิงเทียนของเขา ๆ ได้ ไปต่อว่าก็ไม่พย จึง
ตกลงสมยอมกันให้เงินค่าเชิงเทียนนั้น ๕๐ บาท ความ
ราคาที่เขาว่าพระบาทสมเด็จพระพิมลให้ ๕๐ บาทยังไม่ขาย
ของคู่นี้ว่าไม่ใช่คืนไป แต่เพราะคู่นี้เขาได้ทำแตก
เสียอันหนึ่งแล้ว จึงตกลงราคาเพียง ๒๕ บาท ๑

ข้าพเจ้าขอ ให้กรมธรรมการทาคณผู้ชำนาญคุรุจัก
ลายครามใหม่เก่าไปตรวจได้ความว่า เชิงเทียนคู่นี้
ของว่าไม่ใช่ของคน ซึ่งสมิซ้อนขอคืนไปแล้วเป็น
ของใหม่อายุราว ๓๐ ปี ราคาคู่ละ ๑๖ บาท ๑ เป็นอันได้

ความว่าเชิงเทียนคู่ที่เจ้าของว่าไม่ใช่ของตนซึ่งสมิซ้อน
ขอคืนไปนั้น เป็นของใหม่แน่นอน ๑

ส่วนเชิงเทียนคู่ที่นางล่อมว่าของตนเป็นของเก่า
ผู้เคยเห็นเช่น พระยาสุนทรวิมลก็ถึงแก่กรรมเสียแล้ว
เวลานั้นนางล่อมไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งจะอ้างเป็นพระยานเคย
เห็น แต่สมิซ้อนรับรองว่าเชิงเทียนคู่ของนางล่อม
ที่ขมไปเป็นของเก่า เมื่อเช่นนั้นนางล่อมว่าเชิงเทียน
คู่ของตนเป็นของเก่าก็เป็นของเก่าจริง ๑ สมเด็จพระ
พุทธทวารีย์ (แพ) ก็เคยทราญเรื่องเชิงเทียนของ
นางล่อมว่าเป็นของเก่า มีคนรู้เห็นเล่าลือชอมนกัน
มาก เชิงเทียนนั้นตกเข้ามาเมื่อรัชกาลที่ ๓ แต่
ท่านเองไม่เคยเห็น นี้ก็พอประคอบเข้าได้ว่า คู่ของ
นางล่อมเป็นของเก่าแน่นอน ๑

นำรังเกียจว่านางล่อมผู้เจ้าของทอดธุระมานาน
แล้ว เพราะเมื่อนางล่อมไปต่อว่าไม่พยสมิซ้อนแล้ว
ก็หมกอาลัยไม่ใคร่รังหือองเพื่อให้ ใค้ของตนคืน เป็น
แต่เคยพูดใค้คนอนพวงข้างว่าถูกสยเปลี่ยนเชิงเทียน แต่

สับเปลี่ยนของ ๆ คลุหส์ถ์

๓๒๑

เมื่อตกเข้าอยู่ในวัฏแล้วก็แล้วไปเกิด เสียงนี้ไม่ใช่ชีวิตจาก
ด้วยศรัทธา ท่านองคกษัตริย์โศภนโศภน สักเกตคก
ไม่ใช่ใช้ชื้อขายให้คนอื่นทองแทน ที่เกิดไต่สวนกันชนนิก
โดยมีผู้ตั้งบัตรสนเท่ห์มาให้รู้ ๆ และนำรังเกียจว่าเมื่อ
สมิซ้อนยืนยันว่าไต่สังคนถูกต้องจริง ๆ แล้ว จะต้องไป
สมยอมให้เงิน ๖๔ บาทแก่นางลม่อมทำไมเล่า เพราะ
การให้เงินนั้นแสดงให้นางรังเกียจว่าให้เชิงเทียนอย่างใหม่
แก่นางลม่อม สักเชิงเทียนอย่างเก่าไว้เสีย เกิด
ชำระสะสางกันจนจึงเอาเงินให้แทนตามราคาที่เขาของ
กระนั้น มิฉะนั้นส่งเชิงเทียนอย่างเก่าคืนถูกต้องแล้ว
ควรจะค้านเขาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งหากว่ามีทางก็
ไม่ค้าน เพราะฉะนั้นจึงให้สมิซ้อน ราชโมลี สักเสียบ
อันการรังเกียจนั้นหากสักมิได้ เพราะฉะนั้นตำมให้
สมิซ้อน ราชโมลี อุปสมบทออกจนตลอดชีวิต ๆ

วินิจฉัยณวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

(ลงพระนาม) กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

หมอดอย 18/04/2565
จากเอกสารวัดพระเชตุพนฯ เล่ม ๑๔ หน้า ๑๔๔

พระวินิจฉัยอภิกกรรม

หลวงจีนคณาณัติจันทพรต (คู่แข่ง)

ถูกหาว่าเสพเมถุนในหญิง

นายเกษิม นายลิ่มขุนซวง และนายเต็กชัว ขึ้นฟ้องกล่าวโทษหลวงจีนคณาณัติจันทพรตว่า เสพเมถุนในผู้หญิง คือ นางทองคำ นางอ่อน และนางชมเกล้าให้ฟังว่า หลวงจีนคณาณัติจันทพรตวางให้เงินนางทั้ง ๓ นั้นคนละ ๑๐ บาท เสพเมถุนในนางทั้ง ๓ นั้น ในกุฎวิภักติพิชวาริ (กำเลาเป่) ตำบลบ้านหม้อ ๑

ได้เรียกนางทั้ง ๓ นั้นมาไต่สวน ๑ นางทองคำให้การว่าเมื่อสัก ๒-๓ ปีที่ผ่านมา ครั้งแรกนางเชื่อแจ้งว่า มีชายต้องการจะคู่ขวัญผู้หนึ่งเพื่อหาเป็นภรรยา จึงพานางทองคำไปหาหลวงจีนคณาณัติ ๆ ให้เข้าไปในกุฎวิภักติพิชวาริ ตำบลบ้านหม้อ แล้วยกประคูกุญนางเช็ดเท้าคนไปมาอยู่ภายนอกประตู หลวงจีน

เรื่องถูกหาว่าเสพเมถุนในหญิง ๓๒๓

คดีคดีที่ว่าระสังกะเลียงนางทองคำเป็นภรรยา แล้ว
ได้เสพเมถุนในนางทองคำ ๑ เวลานั้นเป็นเวลากลาง
วัน ๑ ต่อจากนั้นราว ๘-๑๐ วัน นางเซอพาไปหา
หลวงจีนคดีคดีอีก ได้สร้อยเสพกันครั้งแรก ๑
และ ครั้งแรก หลวงจีน คดีคดี ให้เงินนางทองคำ ๑๐
บาท ครั้งที่ ๒ ให้ ๘ บาท ๑ ต่อจากนั้นนางทองคำ
เห็นว่าหลวงจีนคดีคดีพูดว่าระสังกะเลียงเป็นภรรยา
เป็นการไม่จริง จึงไม่ได้ไปหาหลวงจีนคดีคดีอีก ๑

นางอ่อน และนางชมให้การก็คล้ายกันกับด้อยคำ
ของนางทองคำ ๑ คือเวลาที่ร่วมสังวาสกันว่าราว
๒-๓ บ้างมาเหมือนกัน ต่างกันแต่ว่าเวลาที่ออกไป
ไปครั้งแรกได้ ไปอีก ๕ ครั้งบ้าง ๔ ครั้งบ้าง และ
หลวงจีนคดีคดีให้เงินครั้งแรกและครั้งต่อมา มากยัง
น้อยบ้าง อย่างมาก ๑๐ บาทอย่างน้อย ๒ บาท ๑ นาง
อ่อนกับนางนางชมว่านางใจเป็นผู้ซุกนากกล่าวคำเหมือน
นางเซอ ๑ หลวงจีนคดีคดีก็พูดกับนางอ่อนนางชม
เหมือนพูดกับนางทองคำ เวลาสร้อยเสพและสถาน

ที่ก็เหมือนนางทองคำว่า ๑ นางจีบก็ให้นั่งเฝ้าคนอยู่
ภายนอกเหมือนนางเชอ ๑

ได้เรียกนางเชอกับนางจีบมาไต่สวน กลับให้ดัด
คำตรงกันข้ามคือ นางเชอให้การว่าเมื่อเดือน ๕ พ.ศ.
นี้ นางอ่อนมาพูดว่าหลวงสมภารจินตจะให้นางเชอ
หาผู้หญิงไปร่วมสังวาสกับหลวงจินตณาคัต ะให้ค่า
จ้างนางเชอ ๒๐ บาท ให้ล่วงหน้าก่อน ๑๐ บาท
สำเร็จแล้ว ๑๐ บาท ๑ นางเชอตอบว่าอย่าว่าแต่จะให้
๒๐ บาทเลย ถึงให้ ๑,๐๐๐ บาท ให้ทำการอย่าง
นี้ขี้ไม่ไค้กลัวขยาป ๑

นางจีบให้การว่าเมื่อเดือน ๕ พ.ศ. นี้ นางขมา
ว่าหลวงจินตณาคัตจะจ้างให้นางจีบหาผู้หญิงไปร่วม
สังวาสกับหลวงจินตณาคัต ๑ จ้างราคาเท่าไรไม่ได้
พอกัน ๑ เรื่องนี้นางจีบว่าเคยได้ยินนางเชอเล่าให้
ฟังก่อน แล้วว่านางอ่อนมาว่าจ้างเขา ๑ และนางจีบ
ก็ไม่ขี้จะทำตามคำนางขมาเหมือนกัน ว่ากลัวขยาป ๑

เรื่องถูกหาว่าเสพเมถุนในหญิง ๓๒๕

ก่อนนี้ ได้สั่งให้ โททักทั้ง ๓ คน และนางทองคำ
นางอ่อน กับนางชมและจำเลยมาพร้อมกัน เพื่อให้
จำเลยและนางทั้ง ๓ นั้น โต้ตอบกับ ะโก้ พงศาวรม
และสังเกตกิริยา วาจาคนทั้ง ๔ นั้น เพื่อเป็นเครื่อง
ประกอบความรู้ ในการวินิจฉัย ๑ นางทองคำกับนาง
อ่อน ได้ช่วยกันขึ้นเสียงกล่าว โทษจำเลย จำเลย
(อายุ ๔๖ ขวบ มาได้ ๑๕ ปี) โต้แต่ตอบปฏิเสธว่า
ไม่จริง ๆ เท่านั้น ๑ นางทั้ง ๒ นั้นก็ขึงตะขึงเสียง
ช้อนกันหนักขึ้น แต่นางชมไม่คอยได้ส่งเสียงนัก ๑
โก้ ให้สืบหาหลักฐานอีก ๑ โต้ นายเรือโทอื่น
กองหนุน ถือลัทธินโรมันคาโธลิก และนางทองย้อย
มาสืบ ๑

นายเรือโทอื่น ได้ถ้อยคำว่า จีนแม่หัวหน้ากูดี้มา
แจ้งว่า หลวงสมภารวัดระให้ทำห้องแถวข้างวัดมิ่งกร-
กมลาวาส ะให้นายเรือโทอื่นผู้เป็นช่างก่อสร้างทำ
แต่หลวงสมภารมีความประสงค์ให้นายเรือโทอื่นช่วย
หาผู้หญิงเป็นพยานปรักปรำจำเลยว่าได้ร่วมประเวณี

๓๒๖ ประชุมวินิจฉัยอุทธรณ์ ฯ ภาค ๒

กัน - เพื่อจำกัดจำเลยเสีย หลวงสมภารจะไต่มี
อำนาจสิทธิ์ขาดในวัดมิ่งกรมลาวาส นายเรือโทอื่น
วัยไต่ก็จะให้ทำห้องแถวนั้นโดยมิต้องว่าประมูล ฯ นาย
เรือโทอื่นไม่รับ ก็เห็นว่าทำเช่นนั้นไม่เป็นธรรม ฯ
ห้องแถวนั้นนายเรือโทอื่นเป็นอันไม่ได้ทำ ฯ เวลาที่
เงินแม่มาพูดเรื่องนี้ นายเรือโทอื่นว่านายพรก้อยอยู่ที่
นั้น ฯ ไต่สอบถามนายพรก้อยว่าไต่อยู่ที่นั่นและไต่ ยื่น
เงินแม่พูดกันจริง ฯ

นางทองย้อยให้ถ้อยคำว่า เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน
ศกนี้ หลวงสมภารมาหานายสิทธิ์ผู้สามที่บ้าน ไม่พบ
นายสิทธิ์ หลวงสมภารจึงพูดกับนางทองย้อยว่า จะให้
ลาภจะเขาหรือไม่ แล้วหลวงสมภารพานางทองย้อย
กับนางผันจนรตยงค์ หลวงสมภารจักมาไป แวะบ้าน
หลวงสมภารก่อน แล้วพากันไปโศกเถลอันตั้งอยู่
เบื้องบ้านหลวงสมภาร ได้รับประทานอาหารกันแล้วหลวง
สมภารจึงว่าให้นางทองย้อยช่วยหาผู้หญิงสัก ๓ คน
เป็นพะยานปรักปรำจำเลยว่าได้ร่วมประเวณีกัน จะให้

เรื่องลูกหาว่าเสพเมถนในหญิง ๓๒๗

คำจ้าง นางทองข้อยไม่รัย หลวงสมภารจึงว่าถ้าช่วยอย่างนั้นไม่ได้ ก็ขอให้นางทองข้อยรัยเป็นพระยานทำอย่างนั้นเอง นางทองข้อยก็ว่ารัยไม่ได้เกรงมิโทษ เมื่อนางทองข้อยกลับบ้านจึงเล่าให้สามีฟัง เวลาที่เล่านี้ นางเคียบก็อยู่ที่นั่นด้วย ๑

นางผันให้การว่า นางผันไ้ขึ้นรถยนต์ไปกับนางทองข้อยพร้อมด้วยหลวงสมภาร และได้ขึ้นหลวงสมภารพุกกับนางทองข้อย และนางทองข้อยไม่รัยจริง ๑

นางเคียบก็ว่าได้ขึ้นนางทองข้อยเล่าให้นายสิทธิสามิของนางทองข้อยฟังจริง และนางเคียบไ้แจ้งให้นายบุญผู้สามิของนางเคียบทราบด้วย ๑

จักรพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

โทษทั้ง ๓ คนไม่ไ้รู้เห็นเองว่าจำเลยเสพเมถน รู้จักนางทั้ง ๓ คนผู้เล่าให้ฟังว่าคนไ้ร่วมสังวาสกับจำเลย รวมกัน ๑๖๖ คนนั้นยืนยันว่า ไ้ร่วมประเวณีกันที่วัดกัทยวาริ ตำบลบ้านหม้อ และจำเลยยังชู้วัด

ทิพย์วารินนี้ แจ้งการที่กระทำเมตตุนกัจำเลยนั้นว่า
นับดอยหลังแก่คดีนี้ไปได้ราว ๒-๓ ปี ๑ แต่ที่
จริงจำเลยได้ย้ายไปอยู่เป็นเจ้าอาวาสวัดมัจกรมตาวาส
(แดงเขย) คำขลของครอกเจ้าสวีเนียมเสียก่อน
นั้นแล้ว มีหลักฐานตามหนังสือสั่งของพระยาวรุณิกาวี
ให้จำเลยไปอยู่เป็นเจ้าอาวาส วัดมัจกรมตาวาส ลง
วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๖๔ ถ้าจำเลยไปอยู่ในเดือน
นั้น นับแต่ปลายศกนั้นถึงต้นศก (๒๔๖๔) นี้ได้ ๖
ปี ถ้าจำเลยไปอยู่ในศก ๒๔๖๕ นับแต่ศกนั้นถึง
ต้นศกนี้ได้ ๕ ปี เมื่อเช่นนี้ชื่อว่านางทั้ง ๓ คน
ชอกกาลที่ได้กระทำเมตตุนกัจำเลยผิด จัดเป็นพริช
อย่าง ๑ ๑

นางทั้ง ๓ คนอ้างว่านางเชอหรือนางจิบเป็นผู้ชัก
นำไป นางเชอหรือนางจิบปฏิเสธว่าไม่ได้ชักนำไป แต่
นางทั้ง ๓ คนขอให้นำไป นี้ก็เป็นการพุกค้ำกันเอง
เป็นพริชอย่าง ๑ ๑

เรื่องถูกหาว่าเสพเมณฑนในกฎ ๓๒๕

นางทั้ง ๓ คน ได้กล่าวยืนยันว่าเวลากระทำการ
สร้างเสพกันนั้น ไม่มีใครเห็น ชัดเจนว่าเพราะเป็นเวลา
เพลยรรพชิต และศิษย์มีว ไปฉนั้น และ ปฏิบัติกันเสีย หมก
(เพลของหลวงหนักโมงเราไม่รู้) มีแต่คนกัยจำเลย ๒
คนภายในกฎวิคตพิยวาริ นางเชือหรือนางจิบเป็นผู้พา
ไป ก็ว่าอยู่นอกกฎ และเมื่อเวลานางคน ๑ เข้าไป
สร้างเสพกัยจำเลยในกฎ ก็ว่าชัคประคูกกฎ เมื่อเช่นนั้น
นางเชือหรือนางจิบก็รู้ไม่ได้ว่า นางคน ๑ กัยจำเลย
ได้เสพเมณฑนกันหรือไม่ จะรู้ได้ก็แต่ว่านางคน ๑
กัยจำเลยไค้อยู่ในที่ลับตาเท่านั้น ๑ เมื่อนางทั้ง ๓
คนยืนยันว่าไม่มีใครรู้เห็นแล้ว ก็เท่ากับนางทั้ง ๓ นั้น
บอกหมคทางที่ จะสัยพะยาน มาประกอยคำ ของ คนให้
ปรากฏว่าจริง ๑

คำของนายเรือโทอื่นและของนางทองข้อย พังค่อน
ข้างเป็นจริง และสนับสนุนคำของนางเชือและนางจิบ
ว่าก็จะจริงเหมือนกัน ๑

๓๓๐ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

เพราะฉะนั้นไม่ได้ความว่าจำเลยได้เสพเมตุนจริง
ให้ยกฟ้องของพวกเขาโทษทัณฑ์ ๑

วินิจฉัยวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

วัชรราชพิพิธ

(ลงพระนาม) กรมหลวงชินวราลงกรณ

จากแดงดาราฉัตรธรรม์ เล่ม ๑๔ หน้า ๒๑๔ ๑

แสดงตนเป็นคนสนิทกับเจ้าพนักงาน ๓๓๑

คำพิพากษาศาลฎีกา

คดีระหว่าง { อัยการพิทักษ์ โจทก์
พระครูกาแก้ว จำเลย

ที่ ๑๖๘/๒๔๖๘

ศาลฎีกา

วันที่ ๓๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

ขอเกษม์ฝ่ายของอัครราชทูตอังกฤษยกฟ้อง

ข้าพระพุทธเจ้ากรมการศาลฎีกา ขอพระราชทาน
นำคดีระหว่างอัยการพิทักษ์โจทก์ พระครูกาแก้ว
(จำ) จำเลยชนกรายยังคมทูลพระกรุณาถวายฝ่ายของ
อัครราชทูต

คดีนี้โจทก์ฟ้องหาว่าเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.
๒๔๖๖ จำเลยแสดงตนว่าเป็นคนสนิทชิดชอบกับ
เจ้าพนักงาน จำเลยเรียกเงินจากนายตั้ง ทมวณณ
๑๐๐ บาท 18/04/๒๕๖๘ อ้างว่าเขาไปให้พระศุภศีลธรรมวินิจฉัย
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดพัทลุง ช่วยเหลือในคดีที่นายตั้ง

๓๓๒ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๒

บุตรนายถึงต้องหาว่าฆ่าคนตาย ครั้นศาลตัดสินปล่อย
แล้ว จำเลยมีเจตหมายไปทวงเงินนายถึง ๆ ใต้ ให้เงิน
จำเลย ๆ ไร่ไว้ เหตุเกิดที่ตำบลลำปำ จังหวัดพัทลุง
ขอให้ส่งโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา
๑๒๓-๑๒๔-๑๒๕ และมาตรา ๓๐๔ ฯ

จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้ทำผิด จำเลยได้
ช่วยเหลือนายถึง นายนุกจริง เพราะนายถึงมาอ้อนวอน
จำเลย และว่าจะยอมให้เงินแก่ผู้ช่วยเหลือ ๑๐๐ บาท
จำเลยก็ได้ ให้ผู้มีชื่อจัดการหาทางช่วยเหลือ เมื่อศาล
ตัดสินปล่อยนายนุก นายถึงนำเงิน ๑๐๐ บาทมาให้
แก่จำเลย ภายหลังปรากฏว่าไม่มีผู้ช่วยเหลือในคดี
ของนายนุก จำเลยจึงคืนเงิน ๑๐๐ บาทให้แก่นายนุก
ไป ฯ

ศาลจังหวัดพัทลุงพร้อมด้วยอธิบดีผู้พิพากษาศาล
มณฑลนครศรีธรรมราชพิจารณาแล้วพิพากษาว่า จำเลย
มีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๒๔

แสดงตนเป็นคนสนิทกับเจ้าพนักงาน ๓๓๓

กำหนดโทษจำคุกจำเลย ๑ ปี แต่ให้รอกการลงอาญาไว้ ๑

โจทก์อุทธรณ์ว่าไม่ควรรอกการลงอาญา ๑

ศาลอุทธรณ์ปรึกษาคดีเห็นว่า จำเลยประพฤติดนไม่อยู่ในทางสัมมาปฏิบัติตามภูมิของสมณเพศ ไม่ควรรอกการลงอาญา จึงพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลเดิมในชั้นนี้ กล่าวคือให้ลงอาญาจำเลยไปที่เกี่ยว ๑

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคำค้านคำพิพากษาศาลล่างในข้อเท็จจริง โดยมีเนติบัญญัติ ๒ นายรับรองขึ้นมา ๑

ข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระราชทานตรวจสำนวนและประชุมปรึกษาคดีนี้แล้ว ทางพิจารณาได้มีความว่า จำเลยมีตำแหน่งสมณศักดิ์เป็นพระครุฑแก้วอยู่ที่วัดวิหารเบิก จังหวัดพัทลุง ก่อนเกิดคดีนี้นายนุกบุตร นายตั้งท้องหารว่าฆ่าคนตาย คดีคดีกอยู่ในศาลจังหวัดพัทลุง จำเลยพกกับนายตั้งบิดานายนุกว่า ให้นำเงินมาให้จำเลย ๑๐๐ บาทเพื่อจะเอาไปให้พระศุภศาสตร

๓๓๔ ประชมนวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๒

วินิจฉัยช่วยเหลือนมิให้นายนุกต้องโทษ ครั้นวันที่ ๒๗
กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ศาลจังหวัดพัทลุงได้พิพากษา
ปล่อยตัวนายนุกพ้นข้อพิพาทไป และในวันนั้นเอง
จำเลยมีภคทนายไปทวงเงินนายถึง ๆ ก็ได้ให้นายนุก
นำเงิน ๑๐๐ บาทไปให้จำเลย จำเลยได้รับเงินไว้ แต่
ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้นำเงิน ๑๐๐ บาทนั้นไปให้แก่พระ
ศุกศาสตร์วินิจฉัย และไม่ได้อธิบายว่าพระศุกศาสตร์
วินิจฉัยเกี่ยวข้องกับอย่างไร เมื่อพระศุกศาสตร์วินิจฉัย
ทราบความเรื่องนั้นเข้า จึงจัดการไต่สวนได้ความว่า
จำเลยรับเงินรายนี้ไว้จริง และต่อมาเมื่อจวนจะเกิดคดี
จำเลยได้คืนเงิน ๑๐๐ บาทให้นายถึงไป ๒ คราวจึงหมด
ทางพิจารณาได้ความจึงกราบบังคมทูลพระกรุณามานี้
ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่า จำเลยต้องมีความผิด
ข้อที่จำเลยอ้างว่า จำเลยพูดกับนายแกล้มให้ช่วยพูด
กับพระศุกศาสตร์วินิจฉัยต่อหน้านายถึงนั้น จำเลยก็
มิได้นำสืบนายแกล้ม เพื่อเบิกความสนับสนุน คดีของ
จำเลยเลย กลับได้ความตามทนายของจำเลยอันมี

ข้อความข้างต้นที่เกี่ยวกับว่า “จำเลยระเหาเงินไปให้พระ
ศุภศาสตร์วินิจฉัย ในการที่ช่วยเหลือนานุกให้หลุด
พ้นโทษ” จำเลยระเหาเงินไปให้พระศุภศาสตร์วินิจฉัย
ที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นไม่ไ้ ข้อความในจดหมาย
ฉบับนี้ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า เป็นการ
แสดงความเจตนาของจำเลยโดยตรงที่ประสงค์จะเอา
ทรัพย์สินในทางที่ผิดกฎหมาย จำเลยไม่มีทางจะระเหาเงิน
พระราชอาณาไปไ้ ในฎีกาจำเลยคัดค้านความอีก
ข้อหนึ่งว่า การพิจารณาพิพากษาของจำเลยเรื่องนี้ มีผู้
พิพากษาแต่ฝ่ายเดียวไม่พร้อมด้วยองค์คณะนั้น ข้า
พระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าคำคัดค้านของจำเลยฟัง
ไม่ขึ้น เพราะในสำนวนปรากฏชัดว่าอัยกิติผู้พิพากษา
ศาลมณฑลนครศรีธรรมราชไ้มานั่งพิจารณาพิพากษา
เป็นองค์คณะถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ไม่มีเหตุอันใด
ที่จำเลยจะคัดค้านที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ลงอาญา
จำคุกจำเลยไปก็เกิดวนั้น เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าเป็นการ
ชอบด้วยเหตุผลและลักษณะของคดีแล้ว ข้าพระพุทธเจ้า

๓๓๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

ขอพระราชทานพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ให้ยก
ฎีกาจำเลยเสีย แต่คดีนี้จำเลยได้รับพระราชทาน
สัญญาบัตรมีสมณศักดิ์ จึงขอพระราชทานนำความ
กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบน่าละของขลุ้พระบาท ๑

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานทูลเกล้า ๑ ถวาย
สำเนาคำพิพากษาศาลจังหวัดพัทลุง คำพิพากษาศาล
อุทธรณ์ และสำเนาฎีกาจำเลย ทราบน่าละของขลุ้
พระบาท ๑

การจะควรประการใดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าโปรดกระหม่อม

ขอเดชะ

(ลงนาม) ข้าพระพุทธเจ้า พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระนรเนติบัญญัติ

พระยาพิชารณาปลุขามาตย์

จากเบตองการณัศนะสงฆ์ ๑ เล่ม ๑๔ หน้า ๕๐๐ ๑

พระราชหัตถ์เลขา

ถึงพระยาจินตภิรมย์ อธิบดีศาลฎีกา

ที่ ๕๒/๓๐๕

พระที่นั่งอัมพรสถาน

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

ถึง พระยาจินตภิรมย์

ตามหนังสือนำคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘/
 ๒๔๖๘ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ใน
 คดีระหว่างอัยการจังหวัดพัทลุง โจทก์ พระครูภาแก้ว
 (จีน) จำเลย ทว่าแสลงคนเป็นคนสนิทชิดชอบกับ
 เจ้าพนักงาน เรียกเงินจากนายถึง หมวกมณี ๑๐๐
 บาท อ้างว่าจะเอาไปให้พระศุภศาสตร์วินิจฉัยผู้พิพากษา
 ศาลจังหวัดพัทลุง ช่วยเหลือในคดีที่นายคุณครุณายนถึง
 ต้องหาว่าฆ่าคนตาย เหตุเกิดที่ตำบลลำปำจังหวัด
 พัทลุง ซึ่งศาลฎีกาพิพากษาต้องกับศาลอุทธรณ์ให้
 จำคุกจำเลย ๑ ปีนั้น อนุญาตให้ยังกับคดีตามคำ

พ.ศ. ๒๕๖๕ 18/04/2565

๓๓๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

พิพากษา ทัชให้ตัดออกพระครุฑแก้วจำเลยจากสมณศักดิ์
และสึกเสีย.

(พระบรมนามาภิไธย) ประชาธิปก ป.ร.

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๔ หน้า ๑๑๔

หมายเหตุ-ก่อนแต่จะมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้บังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลฎีกานั้น
เรื่องได้ไปถึงที่ประชุมมหาเถรสมาคม ซึ่งได้ประชุม
พิจารณาเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๔๖๘ เห็นพร้อมกัน
ว่าควรให้จำเลยสึกเสีย ฉะนั้นในวันที่ ๑๒ เกษนเกษว
กัน จึงโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการบังคับคดีตามคำ
พิพากษาศาลฎีกา.

ลายพระหัตถ์

ถึงพระครูสุวรรณมุนี

เรื่อง

ประทานพระวินิจฉัยอธิกรณ์ของสมิขุ

ที่ ๑๑/๒๓

วัดราชขมิ้น

วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๔๗๑

ถึง พระครูสุวรรณมุนี เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี

คำไต่สวนอธิกรณ์ของสมิขุ วัดโคก จังหวัด
เพชรบุรี ที่ส่งมาหารือว่าจะควรอย่างไรนั้น ได้หารือ
ต่อพระเถรานุเถระผู้เป็นมหาเถรสมาคม ๔ รูป เห็น
ควรให้สมิขุสึกและไม่ให้ขวช อีก ๓ รูปเป็นแต่ให้
สึกเท่านั้น ๑ รูป เพราะฉะนั้นจะได้ให้คำสั่งคงต่อ
ไปนี้ ฯ

ที่สมิขุให้ถว้ต่อคณะสงฆ์พระครูผู้เป็นเจ้าคณะ
จังหวัดเพชรบุรีเป็นประธานว่า เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม

๓๔๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรรม ๆ ภาค ๒

๒๔๗๐ มีคนร้ายมาลักตะเกียงลานของคนไป
๑ ตะเกียง วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๗๐ จึงได้ชวน
ภิกษุมารูปให้ช่วยกันจับจะมอย ส่วนตนไคนอนชุ่ม
อยู่ที่ใต้กองไม้ไต่ถุนกฤเจ้าอาวาส เวลา ๒๔ นาฬิกา
คนร้ายมาที่ไต่ถุนกฤนั้น ๒ คน คน ๑ เจาะพินกฤนั้น
คน ๑ ยืนอยู่ใกล้ที่คนนอนชุ่มอยู่ จึงลุกออกมาจับ
ข้อมือคนนั้นไว้จะให้ขึ้นไปบนกฤ คนนั้นสับข้อมือ
หลุดจากมือคนจับไว้ ชักมีดสั้นออกแทงคน ๆ
จึงเอามีดทรงสนามยาว ๑ แขนเหวี่ยงไปเพื่อย่องกันตัว
ไม่มีเจตนาจะให้คนนั้นตาย ๆ คนเจาะพินกฤชื่อ
นายค่อม คนถูกคนพันตายไม่รู้จัก (คือคนที่ปรากฏ
ว่าชื่อนายจ) ๆ

คดีนี้ขอยกการจังหวัดเพชรบุรีเป็นโจทก์ฟ้องศาล
จังหวัดเพชรบุรี ศาลนั้นพิจารณาพิพากษายกฟ้องของ
โจทก์ ให้สมัชชุนำเลขพันโทษ โดยเห็นว่านายจผู้
ตายและนายค่อมซึ่งโจทก์อ้างเป็นพยานเป็น คนทจรวัด
หาได้เข้าไปในวัดโคกเพื่อขออาศัยบนอนคงให้ถ้อยคำไว้

ไม่ มีฉะนั้นทำไมพะยานไม่แจ้งความต่อเจ้าหน้าทำให้
ทราบเรื่องนายผู้ถูกสมมุขพันในคนนั้น หรือในวันรุ่งขึ้น
เล่า ๑ นายผู้ซึ่งมีคสน์เงอะพะพันจำเลย ๆ เขามีคทรวง
สนามเหยียงไปตั้งนั้นโดยยั้งกันทั่ว ๑

คามทางพระวินิจฉัยจะยกโทษจำเลยอย่างนั้นหาได้
ไม่ ต้องพิจารณาเจตนาของจำเลยตามแต่จะเห็นได้ ๑
ก็ประโยชน์เป็นไปทางกิริยาอาการของจำเลย ส่อให้
เห็นว่ามีเจตนาร้าย เช่นมีคทรวงสนาม หากมีอยู่
ก่อนก็ไม่สมควรแก่ผู้เป็นบรรพชิตจะมีไว้ ถ้าคิดจะ
คอยผู้ร้าย จึงหามีกเช่นนั้นมาเตรียมไว้ ยิ่งแสดง
ให้เห็นว่าเจตนาร้ายที่เคี้ยว ๑ แม้จะแก้ว่าเป็นการยั้ง
กันทั่ว ก็เกินไปกว่าสมควร เพราะพันไปถูกแง่ศรัยะ
ซ้ายนายจีผลยาว ๖ นิ้ว ๒ กระเขยิก กว้าง ๓ นิ้ว
กระโหลกศรัยะแตก จึงต้องตายด้วยบาดแผลนั้นในไม่
กี่วัน ส่อให้เห็นว่าพันลงไปเต็มแรง ๑ กวียเหตุผล
จึงกล่าวมา นำรังเกียจว่าสมมุขพะจะต้องคดีปราชาชิก

๓๔๒ ประหม่วินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๒

เพราะฉะนั้นให้พระครูผู้เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรีตั้งสัม
มุขเสี้ย และห้ามไม่ให้สัมมุขชวชอีกต่อไป ๑

อนึ่งให้พระครูผู้เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรีส่งคำทนิรย
พรพรรณ อายุ ปี เกื่อน วันเกิด ชาติภูมิ บ้านเกิด ชื่อ
บิดามารดาของสัมมุขมาให้ ในเมื่อสักเสร็จแล้วด้วย ๑

(ลงพระนาม) กรมหลวงชินวราลริวิวัฒน์

จากแถลงการณ์กระทรวงธรรมะ วันที่ ๑๖ หน้า ๒๖๒ ๑

วินิจฉัยอธิการณ์

เรื่อง

พระเพ็ญอยู่ในที่ลับกับนางแปลก

เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคมศกนี้ พระอธิการเขาส
เจ้าอาวาสวัดซ่งอุดม หมวกคลองเคย ได้รับจดหมาย
ของผู้ใหญ่บ้านฉัตร แต่ไม่เห็นชื่อ จึงลงไว้ในกา
ไร่ที่สวนว่าขั้ครสนเท่ที่ ในขั้ครสนนี้แจ้งว่าให้พิจารณา
เรื่องพระในวัดของท่าน ขอกระไม่กัลลอกันทั้งนั้น แจ้ง
ท้าวว่าพระเพ็ญ ให้ตามเสกตาม่งกับนายจีน และมี
กำซั้ไว้ว่าเป็นหนังสือลับไม่เข้คเผย พระอธิการเขาส
จกการไต่สวน แล้วส่งไปยังเจ้าอธิการเมี้ยน เจ้าคณะ
หมวกไต่สวนอีกครั้งหนึ่ง ประชุมกันวินิจฉัยที่วัดคลอง
เคยใน ปรัชชาขั้ปะจกั้คั้แก่พระเพ็ญ โดยฐานหนึ่ง
ในที่ลับกับหญิง เช่นเล็กแล้วค่อกัน ๑ ครันวันที่ ๓๐
สิงหาคมศกนี้ ขั้พเจ้าไ้กรมัขั้ครสนเท่ที่แจ้งเรื่องนคลลอก

๓๔๔ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๒

ถึงการวินิจฉัย และแจ้งว่าบัตรที่ถึงพระอธิการเขาระนี้
เป็นของผู้ใหญ่บ้านฉกรร แสดงความไม่พอใจในข้อ
วินิจฉัยของเจ้าคณะหมวดฯ เรื่องพระอยู่ในที่ลับกับหญิง
เป็นมดทินอยู่ เพื่อทราบความเป็นไปของเรื่องนี้ จึง
สั่งให้เจ้าคณะหมวดส่งสำนวนมาดู เห็นการไต่สวน
ไม่คงด้วยวิธีการและบกพร่อง ทั้งยกเหตุผลไม่พอ
ที่จะเปลื้องมดทินได้ จึงตั้งให้พระราชโมลี พระมหา
ชอยและพระมหาพรเป็นกรรมการไต่สวนอีก วันที่ ๑๕
กันยายนศกนี้ คณะกรรมการได้ประชุมที่วัดช่องลม
พร้อมด้วยเจ้าคณะหมวดและเจ้าอาวาส ในหมวดนั้น
กับพระสงฆ์วัดนั้น พร้อมด้วยพระยานและจำเลย นาย
อำเภอคิคราชนาการ ให้กำนันเสริมมากำกับด้วย ฯ

นางแดง คุ่มรอก พระยานอายุ ๒๐ ปี บ้านใกล้เคียง
กับบ้านนางแปลกจำเลย เป็นหลานนางแปลก ให้
ถ้อยคำว่าพระยานเคยไปบ้านนางแปลกเสมอ บ้านนาง
แปลกถ้าไม่มีใครอยู่ก็ไปปรนนิบัติคนนอก บ้านนางแปลกมี
คนหลายคน ก็คนจำไม่ได้ เมื่อวันที่ ๖ ค่ำเดือน ๘

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๔๕

หลัง เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พะยานไปบ้านนางแปลก เพื่อเอาลูกมะกรูดมาสะสม เมื่อขึ้นไปเห็นประตูเรือนข้างในไม่ได้ใส่กุญแจ แง้มอยู่ประมาณ ๑ ฝ่ายมีชู้ นึกว่าเขาจะลืมนิ่งไปอยู่ที่ประตู เข้กประตูเห็นพระเพียนนอนคว้านางแปลกนอนหงาย นางแปลกผลัดอกพระเพียน พระเพียนลุกขึ้นนั่งของๆ เมื่อจะลุกขึ้นก็สลัดจิวรชงคลุมคว้านางแปลกเอาขึ้นห้อยบ่า ในเรือนมีคหน้าค่างขิดหมก พะยานยืนขังประตู เข้กประตูเพียงคิ้วเข้าไปได้ จำเลยทั้งสองอยู่ห่างประตูประมาณวาเศษ เห็นคนทั้งสองได้แจ่มแจ้ง เข้กประตูแล้วยืนคุกจำเลยทั้งสองตัวพริบตาเคี้ยว แล้วกลับออกมาเอาลูกมะกรูดที่ในครัว ประตูที่พะยานเข้กนั้น ไม่ได้ขิดตามเดิม (แต่ลงไว้ครั้งก่อนว่า เข้กประตูพอเห็นแล้วก็ขิดตามเดิม จึงไปในครัว) ไข่มะกรูดแล้วขึ้นที่หัวบันไดเวลานั้นนางแปลกออกมาจากในเรือน พะยานถามนางแปลกว่าเกิดไปไหนหมก นางแปลกตอบว่าไปนาหมก นางแปลกไม่ได้ถามอะไร เมื่อพะยานลงบันไดมา

๓๔๖ ประชุมวินิจฉัยอุทธรณ์ ๆ ภาค ๒

พระเพ็ญก็ยังมีอยู่ในเรือน เวลานั้นนางแปลกออกมาเห็น
เธอมีอกมข้างหลังออกมา วันนั้นเวลาเช้า ๒ โมงเศษ
นางแปลกไ้มาที่บ้าน พระยานไ้ตามถึงเรื่องมะกรอก
นางแปลกรับว่ามี ก่อนนั้นประมาณครู่หนึ่งพระยานจึงไ้
มาเอา พระยานกลับจากบ้านนางแปลกแล้วไปบ้านอ่าว
ช่อเจียม เล่าเรื่องนั้นให้อ่าวเจียมกับสามีของเขาฟัง
เมื่อพระยานกลับจากบ้านอ่าวเจียม ยังเห็นพระเพ็ญอยู่
ที่บ้านนางแปลก อยู่ข้างนอกเรือน อีก ๒ วันเล่าให้
ผู้ใหญ่บ้านฉกร์ฟัง ๆ เมื่อวันแรม ๗ ค่ำเดือนนั้น
เวลา ๓ โมงเช้า พระยานกับนายจีนสามีของพระยาน
ไ้มาลงแขกถอนกล้าที่นาหลังโบสถ์ พระเพ็ญเดิน
ไปจากโบสถ์เรียกพระยานให้ทักๆ ครั้นพระเพ็ญไป
ถึง ผืนหน้ามาทางพระยานและสามีของพระยาน ยกมือ
ประณมจีนเสมอศิระ พกกับนายจีนก่อนว่าอย่าไ้พุด
ไปเลย จงห้ามเมียแก่เสียดื้อ นายจีนคอยว่าเป็น
เรื่องอะไรท่านจึงมายกมือไหว้ พระเพ็ญพุดท้อไปว่า
ความเรื่องนั้นอย่าไ้พุดไปเลย จินพุดจะลำบากทั้งสอง

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๔๗

ฝ่าย ท้องใต้สวนกันอีกนาน ฉันท้องสึก แกจะท้อง
ถ้าขาดลูกเต้าก็จะท้องหายไป ไม่ได้สินชาติควาสินย
อะไร อย่าพูดไปเลย พวกเท่านั้นแล้วก็กลัววิค ๑

นายขัน คัมรอก พระยานอายุ ๒๘ ปี เป็นสาม
นางแต่ง ให้ต้อยคำว่า เมื่อพระเพ็ญไปถึงลคควันนัง
ของ ๆ ขกมือพระดมแค่ออก ในมือมีผ้าอวยก้วย พก
กับพระยานว่าเรื่องนี้ได้ฝึกไปแล้ว เจ้าพระคุณอย่าได้
พูดต่อไปเลย แกก็ไม่มืผลประโยชน์อะไร ฉันท้องจะท้อง
ถูกใต้สวนลำยาก นึกว่าขอโทษให้กันคนเดอะ ช่วย
บอกภรรยาด้วย ขณะนั้นภรรยาพระยานพูดว่า เป็นพระ
เป็นสงฆ์ทำอย่างนั้นใช้ ไคหรือ พระยานกลับไปบ้าน
ถามภรรยาว่า เรื่องพระเพ็ญเป็นอย่างไรจึงไคมาทำ
อย่างนั้นกัน ภรรยาเล่าเรื่องพระเพ็ญให้พระยานฟัง
พระยานไคทรายเรื่องแก่นั้นมา ๑

พระเพ็ญ ปรีโส จำเลยที่ ๑ พรรษา ๕ อายุ ๒๘ ปี
ขวชท้าวคกงแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ เจ้าอธิการเผือก
เป็นอุปัชฌายะ ขวชแล้วมาอยู่วัดกนิมิตรสมุทธาราม

๓๔๘ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ๆ ภาค ๒

๒ พรพษา แล้วมาอยู่วัดช่องลมไ้ ๓ พรพษาแล้ว
ให้ต้อยคำว่านางแปลกเป็นโยมอยู่ฎฎาก ไ้ส่งเสียบ
มาประมาณ ๒ ปี เมื่อวันแรม ๖ ค่ำเดือน ๘ หลัง
เวลาเช้า นางแปลกเอาขันโตมาส่งและพวคว่า คุณ
จะเกิดเหตุเสียบแล้ว จำเลยถามว่าจะเกิดเหตุอะไร
นางแปลกคอบว่ามี เมื่อชยากรู้ ไปบ้านกั้แล้วกัน
จำเลยชยากรู้ พอฉันเข้าแล้วประมาณ ๓ โมงเศษ
ก่อนที่จะไปไ้บอกพระสอนว่าฉันจะไปบ้านโยมแปลก
ประเค็ชว ครั้นไ้ถึงบ้านนางแปลก ๆ นิมนต์ฉันเรือน
จำเลยนั่งที่ระเบียงทอนั่ง นางแปลกเข้าไปในครัว จะ
ไปรับประทานอาหารหรือทำอะไรไม่ทราบ จำเลยนั่งดู
ปลากั้ก็อยู่ ประเค็ชวนางแปลกกลับออกมาจากในครัว
จำเลยพวคว่าปลากั้ตัวใหญ่ ๆ ก็ นางแปลกคอบว่
ของเจ้ารั้ก็เขา อยู่ในเรือนตัวใหญ่ ๆ กว่านี้ นิมนต์
ไปกินสิ จำเลยคอบว่ฉันจะไปดูไ้หรือ นางแปลกพวคว่า
จะเป็นไรไป นิมนต์เข้าไปดูเถอะ แล้วจำเลยก็เข้าไป
ดูในเรือน นั่งของ ๆ มองดูปลากั้ซึ่งเขาคั่งไว้น

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๔๕

ม้าสูง อยู่ตรงหน้าข้างข้างประตู ห่างจากประตูประมาณ
ศอกเศษ หน้าข้างเข็ชอยู่ด้วยบานหนึ่ง จำเลยไม่ได้
เข็ช เวลาที่จำเลยเข้าไปนางแปลกกำลังจับพลอยที่
ระเบียง พอจำเลยเข้าไปนั่งมองคูปลาถักสักประเดี๋ยว
นางแปลกก็เข้าไปหยิบหมากในเรือน หยิบหมากก็ขสค
อยู่ถักขวคปลากถักเข้าไปข้างใน ห่างจากขวคปลากถัก
ประมาณสัก ๓ ศอกเศษ จำเลยระอออก พอมีลงหยิบ
พวงกุญแจ พอคีนางแล้วไหลประตูเข้าไป เมื่อนางนั่ง
เห็นจำเลยแล้วจับประตูเสีย จำเลยก็เข็ชประตูออกมา
ไม่เห็นนางนั่ง จะไปทางไหนไม่ทราบ นางแปลกก็
ออกตามมา เมื่อจำเลยออกมาที่แรกถ่มขี้คขวคปลากถัก
จึงกลับเข้าไปเข็ชขวคปลากถัก ขณะที่ขคขวคปลากถักอยู่นั้น
ได้ยินเสียงนางแปลกตามนางนั่งว่ามาเอาอะไรวะ ได้
ยินเสียงคอบว่ามาเอาอะไรวะ จำเลยออกมาครั้งหลัง
เห็นนางนั่งลงเรือนไป จำเลยออกมาที่นั่งที่เก่า นาง
แปลกถามจำเลยว่าเขาเจ้าของนางชั้นเขามาเก็บไว้หรือ
งปล่า ฉันไปแขกได้ยินเขาพูดกัน จำเลยคอบว่าฉัน

ไม่ได้เอาของเขามา เขาให้เด็กเก๋าศิษย์ของฉันทน์เขามา
 ฉันทน์ก็เก็บไว้ ถ้าเขามาเมื่อไรฉันทน์จะให้เขาเมื่อนั้น นาง
 แผลงพูดว่าจะเอาของเขาเก็บไว้ทำไม คั้นเขาไปเสีย
 หน้อยจะมีเรื่องไม่ค้ำฉันทน์ พวกกันเท่านั้นจำเลยก็ลากลับ
 วัต ถึงวัต ๕ โมงเช้า บ้านนางแผลงก่อน ๆ จำเลย
 เคยไปโดยมีกิจธุระ บางคราวนางแผลงมาวานให้ไป
 ฝ้ายบ้าน เพราะเหลือแต่เด็ก ๆ ไปฝ้ายบ้านคราวเดียว
 เท่านั้น ที่ไปโดยมากเป็นเวลากลางวัน ตอนเช้าบ้าง
 ตอนเพลแล้วบ้าง ไปขอย่าง เขาสั่งให้ไปบ้าง ที่
 สั่งให้ไปเพื่อทุกคนด้วยเรื่องเล็กน้อย ตอนเย็นเคยไป
 หนเคียวโดยเขาวานไปเขียนหนังสือ บางคราวนางแผลง
 ก็มากคุยที่วัต ๆ นางขึ้นเป็นหม้าย เคยมาเลี้ยงควาย
 ในวัต มาขอหมากกินจึงได้รู้จักกัน เขาเคยพูดเป็น
 เชิงสูงส่งกับจำเลย แต่จำเลยไม่พอใจในเขาเลย เขา
 เคยเอาผ้าถุงมาให้ข้อย ๆ แต่จำเลยคั้นเขาทุกคราว
 คั้นไปแล้วก็ส่งกลับมาอีก จำเลยว่าควาย คราวสุดท้าย
 จึงได้เก็บไว้เสีย ไม่ได้เอาไปคั้นให้เขา ๆ การไปฝ้าย

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๕๑

นางแปลกเคยห่มคลุมทุกคราว ไม่ได้ห่มดกไหลเลย
แต่ไปถึงบ้านขางคราวผ้าก็หลุดลุ่ยไม่ค่อยเรียบร้อย
เพราะถือเสียว่าเป็นบ้านที่คุ้นเคยกัน บ้านอื่น ๆ ที่
เคยไปไม่ได้ทำอย่างนั้น ๆ หลังวันเกิดเรื่องนั้นคือวัน
แรม ๗ ค่ำ เวลาเช้านางแปลกเข้านโคมมาส่ง มา
ถึงที่นั่งร้องไห้ จำเลยถามว่าเป็นอย่างไรโยม แก
ตอบว่านางแต่งเขาหาเรื่องให้แล้วละ ถามว่าเขาหาว่า
อย่างไร ตอบว่าที่คุณไปนั่งอยู่ในเรือนวานนี้ นางแปลก
ว่าท่านนั้นก็กลัวไป จำเลยเห็นว่าเขาไม่ถูกกันอาวว่า
มากไป เห็นนางแต่งกับสามีตอนกลางอยู่ที่ตรงหลัง
โอบล้อมออกไป จึงไปหาเขา ห่มผ้าห่มปกไหลไป เมื่อ
ไปถึงใกล้เขาประมาณ ๑ วา พอเขาจะเหลียวกลับไป
จำเลยก็ร้องบอกว่าประเคี้ยวคอไป เมื่อเขากลับมา
นั่งลง เขานั่งซัดสมาธิมีลูกอยู่ย่นคัก จำเลยก็นั่งลง
นั่งของ ๆ มีอดอผ้าชาย ไม่ได้เอามือประนมหรือเอา
มือคิกกัน ขณะนั้นสามีเขาคือนายอินทจีนจากนามา
นั่งบนคันทนาในระหว่างกลาง จำเลยพูดต่อหน้าเขา

๓๕๒ ประชุมวินิจฉัยอภิรถน์ ๑ ภาค ๒

ทั้งสองว่า โยมแปลกแกไปร้องให้ ว่าอะไรแก จะว่า
อะไรแก ขอให้ว่าแต่สิ่งที่เป็นจริงเถอะ สามีเขาตอบว่า
ผมก็ห้ามเขาเหมือนกัน อ้ายเรื่อนั้น นางแฉ่งไม่ได้พูด
ว่าอะไรเลย ๑

นางแปลก จันทร์หอม จำเลยที่ ๒ อายุ ๔๖ ปี
บ้านอยู่ห่างจากวัดประมาณ ๔ อันนา ทาเลี้ยงชีพด้วย
การทอผ้า ให้ถ้อยคำว่าจำเลยรู้จักพระเพิ่นและอยู่ภู-
ธูจากท่านมาประมาณ ๔ ปี เขาบุตรชายชื่อรักมาฝาก
ท่านไว้ ๒ ปีเศษ เคียงรักก็ยังอยู่ เข้ามาเยี่ยมถ้อย
พระเพิ่นเคยไปเยี่ยมจำเลยเสมอ บางคราวไปกลางวัน
บางคราวไปเย็น บางคราวไปกลางคืน ไปเยี่ยมข้าง
ไปชอยาสบายบ้าง ทุก ๆ คราวไปองค์เคียง เคียงก็ไม่
มีไป ไปอยู่ที่บ้านอย่างนานเพียงชั่วโมงหนึ่ง เมื่อ
พระเพิ่นไปที่บ้านมีคนอยู่ที่บ้านด้วยเสมอ คือสามี
จำเลยและบุตรจำเลย ถึงคราวท่านา ยกกันไปท่านา
ไม่มีใครอยู่บ้าน บ้านใส่กุญแจทั้งไว้ ไม่ได้ฝากกับใคร
และไม่ได้ให้ใครมาเฝ้า ในคราวเช่นนั้นพระเพิ่นก็

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๕๓

เคยไปที่บ้าน ขางควรวกพิศคน ขางควรวกก็ไม่พบใคร
ทางที่เด็กอยู่ท่านจึงได้ ไป เมื่อรวม ๖ ค่ำ เดือน ๔ หลัง
จำเลยเขาน้ำมาลุ่ม ในวัคเวลาเช้าประมาณ ๓ โมงครึ่ง
พระเพิ่นได้ออกไปยืนอยู่ที่ประตูโบสถ์ ตามจำเลยว่า
ขาดสมใหม่ จำเลยตอบว่ามีแค่มิได้เขามาที่แก้ว
พระเพิ่นก็ไปเอาที่บ้าน ไปถึงบ้านแล้วก็เตรียมขี
หมากพลูใส่รวมเพื่อเอาไปกินที่นา เมื่อไปได้เพียง
๕ คำแล้วก็ลงมือรับประทานอาหาร ยังไม่ทันอิ่มพระ
เพิ่นก็มาถึงบ้านบนที่หัวขันโต จำเลยนิมนต์ขึ้นมา
พระเพิ่นเข้ามาแล้วนั่งอยู่บนกระดานเลียบ จำเลยไป
รับประทานอาหารความเต็ม รับประทานเสร็จแล้วกลับ
มาจับพลูที่ระเบียงเรือนอีก ๑ พระเพิ่นว่าถ้าผ่อนเอา
ของนางขึ้นมาไว้ทำไม นางขึ้นกับพระเพิ่นจะ
เกี่ยวข้องกับกันอย่างไรจำเลยไม่ทราบ แต่นางขึ้นเอาผ้า
ไท่เด็กเอามาทิ้งไว้ ในโบสถ์ที่อยู่ของพระเพิ่น จำเลย
ก็เช่นนั้นพระเพิ่นพูดว่าเปล่า ฉันมิได้เอาของเอามา
ไว้ ก่อนพระเพิ่นถามถึงเรื่องปลาแก้ว ปลาของ

อ้ายหนุ (นายรัศมีบุตรชายของนางแปลก) เขาไว้ที่
 ไทน์ จำเลยตอบว่าอยู่ในเรือน พระเพิ่นถามว่าเข้าไป
 ใต้ไหม จำเลยตอบว่าเข้าไปใต้ ไม่มีใคร พระเพิ่น
 เข้าไปคุปลาในเรือน นั่งของ ๆ คุปลา หนัก่าง
 เวลานั้นเข้กสองขาน พระเข้ก เวลาที่พระเพิ่นไปบ้าน
 ท่มวันลูกขวยขี้กโหล้งข้างเคี้ยว ก่อน ๆ ก็เคยท่ม
 อย่างนี้เสมอ ขณะที่พระเพิ่นนั่งคุปลาอยู่นั้น จำเลย
 หลีกพระเพิ่นเข้าไปเอาหมากทักกันเรือน บ้านจำเลย
 กว้างแคว้งก มีช่องพอเกินเท่านั้น พอจำเลยเข้าไป
 พระเพิ่นก็ออกมา จำเลยได้หมากแล้วก็ความมา
 ทักหลัง เมื่อจำเลยนั่งจับพลอยู่ที่ระเขียง นางแฉ่งได้
 ขนมาบนเรือน ถามจำเลยว่าพระอยู่ที่ไหน จำเลยตอบ
 ว่าอยู่ในเรือน ถามว่ามะกรูคมีไหม คอขว่ามี นางแฉ่ง
 ก็ไปเอามะกรูคในครัว จำเลยก็ไปเอาหมากในเรือน
 นางแฉ่งเอามะกรูคมาแล้วจึงมาขี้กประตูเรือน พระเพิ่น
 เข้กออกมา จำเลยก็ตามพระเพิ่นออกมา จำเลย
 ออกมาไม่เห็นนางแฉ่ง วันนั้นจำเลยไม่ได้ ไปบ้านนาง

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๕๕

แฉ่ง บ้านนางแฉ่งเคยไปเคื่อนละครวัง สองเคื่อน
คือครั้งวัง จำเลยเป็นบ้านางแฉ่ง แต่ไม่ไ้ค้นข้ดือ
กันอย่างหลานกับข้ เพราะหมองใจกันด้วยเรื่องทีทาง
หมองกันมาแต่หน้าแฉ่งนี้ ตั้งแต่หมองใจกันก็ไมค้อย
ไปทามาสู่กัน นางแฉ่งก็ไมมาบ้านจำเลย จำเลยก็
ไมไ้ไปบ้านนางแฉ่ง พระเพ็ญออกมาทักถ้วัก
ทีเคียว ไมไ้พิคอะไรกันอีก จำเลยข้พลเสร็จแล้ว
ก็ไปนา วันนั้นม่แต่จำเลยคนเคียว สามแฉฉวย
คนหนึ่งไปนา อีกคนหนึ่งมาข้วัก เมื่อนางแฉ่งข้น
ไปข่นเรือนวันนั้นจำเลยตกใจ เพราะนางแฉ่งไมเคียว
ข่นเรือนจำเลยมานานแล้ว แต่ก็ไม่สงสยว่าเขาจะมา
คิกร้ายอย่างไร ๑

พระฉายาวักข้ของลม ให้ถ้ข้ค้ว่า ข้ก่อนไ้เคียว
เห็นพระเพ็ญนั่งคู้กับนางจุ่นข้ นางข้นข้ สอง
ค้สองทีหน้าโขสดี ในเวลาค้ไมเกิน ๓ หุ้ แต่ไม
ม่ความรังเกียจพระเพ็ญในสังฆกรรม เมื่เกิดเรื่อง
นี้ข้นม่ความรังเกียจ แต่ก็ข้ร่วมข้โขสสังฆกรรม

๓๕๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๑ ภาค ๒

ไม่คัดค้านในการนี้ โดยเกรงจะแตกสามัคคี ๑ พระ
สวัสดิ์ วัฒนันให้ด้อยคำไว้ ไก่เห็นพระเพ็ญนังพูด
กัษนาง^๕ ขึ้นที่หน้าโสตสอง ค่ำสอง เวลา ค่ำหลายครั้ง
ครั้นมาเกิดเรื่องขึ้น ไก่ขึ้นนางแจ้งให้การ ประกอบ
กับความ ประพฤติข่มขามกับหญิงของ พระเพ็ญที่เคย
ได้เห็นมา จึงมีความรังเกียจ ไม่ได้ร่วมอุโสด
สังฆกรรมตั้งแต่นั้นมา ไม่ได้ไปทำอุโสดสังฆกรรม
ทั่วก่อน ๑

ตามด้อยคำของพระยานและจำเลยไค้ความประกษ์
ว่า จำเลยทั้งสองอยู่ในที่ลับสองค่ำสอง ข้อที่เห็นว่าเห็น
ผู้หญิงนอนหงายผู้ชายนอนคว่ำ - หรือว่าผู้หญิงนอน
หงายผู้ชายนั่งของๆนั้น จำเลยทั้งสองปฏิเสธ ให้ด้อย
คำร่วมกันว่า จำเลยที่ ๑ เข้าไปนั่งยงๆ ญูปลากัก
อยู่ก่อน จำเลยที่ ๒ เข้าไปเอาหมากที่หลัง พอจำเลย
ที่ ๒ เข้าไป จำเลยที่ ๑ ก็มีลงหยิบพวงกุญแจจะ
ออกจากเรือน ก็พอนางแจ้งไล่เข้าไป พอนางแจ้ง
ไปแล้ว จำเลยที่ ๑ ก็ออกจากเรือน จำเลยที่ ๒ ก็

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๕๗

ออกตามมา เป็นอันปฏิเสศการสังวาส ด้อยคำของ
จำเลยที่ ๒ ที่ว่าก่อนที่นางแฉ่งมาพบ พระออกมา ทวิ
ถามออกมาถึงที่ระเบียง นางแฉ่งขึ้นมาถามว่าพระอยู่
ที่ไหน ทวิตอบว่าอยู่ในเรือน ต่อนางแฉ่งไปเอา
มะกรุกที่ในครัว ทวิเข้าไปเอาหมากอีก นางแฉ่ง
กลับจากครัวจึงมายึดประตูเรือน เคาะงอนก็จะลงรอย
เกี่ยวกับด้อยคำของจำเลยที่ ๑ แต่พุกกลับกัน
ละระเลือนอยู่ดูไม่ชอบกล และว่าเมื่อนางแฉ่งขึ้นมา
จำเลยตกใจ เพราะนางแฉ่งไม่สู้จะถูกกัน ไม่เคย
มาชานานแล้ว แต่กิริยาอาการของนางแฉ่งที่พุกยึด
จำเลยที่ ๒ หรือที่จำเลยที่ ๑ ไก่ยืนจำเลยที่ ๒ พุก
กับนางแฉ่งว่ามาเอาอะไร และนางแฉ่งไปเอา
มะกรุกในครัว เหล่านี้สื่อให้เห็นว่าเป็นกิริยาอาการ
ที่ยังกันกัน ไม่ควรที่จะตกใจเพราะเหตุที่จำเลยอ้าง
นี้ก็ไม่สู้ก็คล้ายเหมือนกัน หน้าต่างจำเลยที่ ๑ ว่าเข็ด
บานเกี่ยว เขาเข็ดไว้ก่อน จำเลยที่ ๒ ว่าเข็ด ๒

๑๕๘ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๆ ภาค ๒

ขานพระเข็ช้อย่างกัน เมื่อนางแฉ่งเข็ช้อยู่ประจำเลข
ทั้งสองก็เห็นนางแฉ่งนำจะพูดจากันข้าง ไม่ปรากฏว่า
ได้พูดจากันเลย ส่อให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สู้ดี ๆ
ถ้อยคำของนางแฉ่งพะยาน คราวแรก ก็คราวที่สามว่า
เห็นผู้หญิงนอนหงายผู้ชายนอนคว่ำ ตรงกัน คราวที่
สองว่า เห็นผู้หญิงนอนหงายพระนั่งของ ๆ และว่ามี
ทำทวารากัน ประศุเข็ช้อยุ่เข้าไปได้ หน้าต่าง
ยึกหมก มีแสงสว่างเห็นถนัด อยู่พิริยดาเคียว
แล้วยึกประศุตามเคียว คราวหลังว่าไม่ได้ยึกประศุ
แต่ถ้อยคำจำเลขทั้ง ๒ บ่งว่านางแฉ่งยึกประศุ ฟังได้ว่า
นางแฉ่งพอเห็นคนทั้ง ๒ อยู่ในเรือน แล้วยึกประศุ
ถ้อยคำของนางแฉ่งถลัดถากอยู่ข้าง แต่ก็ไม่พอจะ
ส่อให้เห็นเท่าไร ขอให้ขุนชาตุมุขราชผู้รั้งนายอำเภอ
พระโขนงครวรสถานที่บ้านเรือนนางแปลกและทำแผน
ที่มาก ขุนชาตุมุขราชผู้รั้งว่าได้พิศุจนนี้ แม้นหน้า
ต่างยึกหมกประศุเข็ช้อยุ่ก็เห็นได้ถนัด แสงสว่าง

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลก ๓๕๕

พอ ๑ หลังวันเกิดเรื่อง พระเพ็ญยังไ้ไปพบนาง
แฉ่งกับสามีของเขา นางแฉ่งว่าพระเพ็ญนั่งยอง ๆ
ยกมือไหว้ท่วมศีรษะพุด อ้อน วนที่ จะไม่ ให้ เรืองนั้น
ภรรยา อ่อน นายชินว่าพระเพ็ญนั่งยอง ๆ ประณมมือ
เพียงอก เขาเห็นว่าไหว้ เพราะคำหลังของเขา
ประกอย ถ้อยคำของนางแฉ่งกับนายชินแตกต่างกัน
อยู่บ้าง เขาเงื่อนเป็นอันพึงไ้ว่าพุดวิงวอน ๑ พระ
เพ็ญแสดงว่านั่งยอง ๆ จริง แต่ไม่ไ้ประณมมือ
เป็นอันปฏิเสศการไหว้ ที่พุดกับนายชินแสดงว่าไม่
ไ้วิงวอน นั้นเห็นว่าตักถ้อยคำที่เสียดายออกเสียด แม้
การประณมมือไหว้เขาก็่น่าจะทำได้ เพราะนางแฉ่งนั่ง
ซีกสมาธิ นายชินนั่งอยู่บนคันทนา นายชินกับนาง
แฉ่งอายุก็อ่อนกว่าพระเพ็ญ ทั้งพระเพ็ญก็เป็นพระ ที่
นั้นก็เป็นนาไม่มีอาสนะ พุดกับเขาก็ไม่ไ้ค่าน่าจะขึ้น
พุดกับเขา ถ้อยคำของพระยาน่าฟังกว่า เห็นไ้ว่า
พระเพ็ญตกใจจนลมตัว นี้ก็ประกอยให้เห็นอ้อยาศัย

๓๖๐ ประชุมวินิจฉัยขจรรัตน์ ๑ ภาค ๒

และความประพฤติกของพระเพ็ญว่าเป็นอย่างไร ๑ และ
ยังมีเรื่องเกี่ยวพันกับนางสนม นางสนมส่งตัวนางมาให้
เป็นหลายครั้ง ถ้าพระเพ็ญไม่เกี่ยวเกาะด้วย นาง
สนมจะทำเช่นนั้นไม่ได้ ด้วยคำของพระฉายาและพระ
สวัสดิ์ประกอบให้เห็นว่า พระเพ็ญเกี่ยวพันกับหญิง
ชู้มาก ทั้งทอกลสนิทกษัตริย์อย่างคฤหัสถ์ ๑

ความเหตุผลที่กล่าวมานี้ แม้จะไม่ประจักษ์ว่าดัง
อันที่มัวคิด ก็เป็นการมัวหมองมากที่สุด ตกอยู่ใน
ฐานฉายาปาวราชิก เจ้าคณะหมวกเห็นประจักษ์แต่
อยู่ในที่ลับกับหญิงสองต่อสอง จึงปริยธายคียาจิตคีย
พระที่ประพฤติกจน เคว่าหมองถึงเพียงนี้เห็นที่รังเกียจ
ของคฤหัสถ์และบรรพชิตผู้นับถือพระพุทธศาสนา ตาม
พระมหาสมณวินิจฉัย และพระวินิจฉัย ของสมเด็จพระ
สังฆราชเจ้าให้ สัก และไม่ให้ ขวช้ออีก เพราะฉะนั้น
ข้าพเจ้าพร้อมด้วย คณะ กรรมการผู้ มีนามในที่ สักนี้
วินิจฉัยให้ยุกวินิจฉัยของเจ้าคณะหมวกเสีย ให้พระ

เรื่องอยู่ในที่ลับกับนางแปลกล ๓๖๑

เพี้ยนสีกและไม่ให้ขวชอก ให้เจ้าคณะหมวกกับเจ้า
ชาวสวิทซ์ของกรมจักการตามนี้

วินิจฉัย ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๑

วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ

(ลงนาม) พระธรรมไตรโลกาจารย์

เจ้าคณะแขวงล่าง จังหวัดพระนคร

ประทับตรา

“ พระราชโมลี กรมการ

“ พระมหาชอบ ”

“ พระมหาพร ”

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๖ หน้า ๑๔๑ ๑

พระวินิจฉัยอธิกรณ

ระหว่างนางมี โจทก์

สามีจร วัตถุประสงค์ของไม้เสียบ จำเลย

นางมีอายุ ๔๗ ปี พ้องกล่าวโทษสามีจรอายุ ๕๗
พรรษา ๓๖ วัตถุประสงค์ของไม้เสียบ อำเภอบ้านเช่า จังหวัด
ลพบุรี คอพระครูธรรมจันทรสุนทร เจ้าคณะแขวงบ้าน
เช่าว่า เสพเมถุนกับเด็กหญิงชอก อายุ ๕ ขวบเศษ
ผู้เป็นบุตรของตน อ้างเด็กหญิงชอกนี้และเด็กหญิง
ถ้วนอายุ ๑๑ ปีบุตรของตน และเด็กหญิงรุมนี้อายุ ๘ ปี
และนางหม่นอายุ ๒๐ ปี พี่สาวเด็กหญิงชอกเป็น
พระยาน ฯ โดยเด็กหญิงชอกว่าไปกับเด็กหญิงถ้วน
เด็กหญิงรุมนี้อีกวัตถุประสงค์ของไม้เสียบ เพื่อตักน้ำเติมตุ่ม
ให้สามีจร ผู้xor้องให้ช่วยตัก แต่เด็กหญิงชอกไม่ได้
ตักเป็นแต่ไปคว้า ยืนอยู่โคนต้นมะม่วงหน้ากุฏิสามีจร
กำลังเด็กหญิงถ้วนและเด็กหญิงรุมนี้อีกตักน้ำ สามีจรได้

เรียกเด็กหญิงขอกขึ้นไปบนกุฏิ แล้วอุ้มเข้าไปในห้อง
 กุฏิ ให้นอนหงายลงกลางพื้น เข้กผ้าแล้วจับควมทำ
 ข้าเรา มีน้ำสุกกระเชยอนคามทวารเขาและขาอ่อน ๆ
 เด็กหญิงควนและเด็กหญิงรมสัว ควนตักน้ำใ้ ๑
 ขุ่มแล้ว ไม่เห็นเด็กหญิงขอกจึงร้องเรียก เห็น
 เด็กหญิงขอก ออกมาจากภายในกุฏิสมิจร และได้
 ฟังเด็กหญิงขอกบอก เมื่อกำลัง เกิน กลัยบ้าน ว่าสมิจร
 เสพเมถุนควยคน ๆ นางหม่นว่าใ้เรียกเด็กหญิงขอก
 ใ้กินข้าวเวลากลับไปถึงบ้าน ใ้ควยคอบจากเด็กหญิง
 ขอกว่าไม่กิน แสยทวารเขา เพราะสมิจรเสพเมถุน
 ควยคน นางหม่นจึงไปช่วยชายน้าและชำระล้าง เห็น
 มีน้ำสุกกระในร่มผ้า และซักผ้าใ้ให้ ๆ

สมิจรปฏิเสธ อังพระจันทร์อายุ ๕๘ พรรษา ๒๑
 สามเณรชมพออายุ ๑๒ ปีเป็นพระชานว่า อยู่ควยกัน
 กับคนคั้งแต่เด็กหญิงทั้ง ๒ ตักน้ำจนกลับบ้าน โภย
 พระจันทร์ว่าสมิจรนั่งอยู่ กับคนที่หน้ากุฏิคนเรนตลอด
 เวลา หมดอายุ 18/04/2565 ชิวแท้สมิจรลุกไปหีบขกด้วยที่หน้ากุฏิสมิจร

๓๖๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๒

ให้เด็กหญิง ๓ คนนั้นกินที่หน้ากุฏิสมภาร แล้วก็กลัษ
มานั่งอยู่ด้วยกันกับคนตามเค็ม ไม่เห็นเด็กหญิงขอก
เข้าในห้องกุฏิ หรือออกจากห้องกุฏิสมภาร ๑ สามเณร
ชมพู่ว่า คนไ้ที่นั่งอยู่กับสมภารที่หอนั้นตั้งแต่เด็กหญิง
คว้นและเด็กหญิงรูปสี่ตักน้ำเค็มคุ่มจนกลัษไปบ้าน ไม่
เห็นเด็กหญิงขอกเข้าในห้องกุฏิ หรือออกจากห้องกุฏิ
สมภาร ๑

วันเวลาที่เกิดอิกรณนี้รู้กันแน่นอนทั้งฝ่ายโจทก์
จำเลยและพระยาน คือวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ตรงกับวัน
ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๑๒ พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลาพระฉันเช้า
แล้ว (คือราว ๘ นาฬิกา) ๑

เจ้าคณะแขวงบ้านเข้าวินิจฉัยว่า จำเลยมีโทษ
ฉายาป่าราชิก ให้สึกเสีย โดยเห็นว่าพระยานฝ่ายโจทก์
ฟังได้ พระยานฝ่ายจำเลยฟังไม่ได้ ๑ จำเลยอุทธรณ์
คำวินิจฉัยของเจ้าคณะแขวงบ้านเข้า คอพระครูไวทาน
สมณคค เจ้าคณะจังหวัดกมลเพชร ๑ วินิจฉัยยกฟ้องโจทก์
เห็นว่าพระยานฝ่ายจำเลยมีน้ำหนัก เพราะเป็นผู้มีศีล

พระยานฝ่ายโจทก์เป็นเด็กเล็กพึ่งไม่ได้ ร่างกายจำเลย
กับพระยานโจทก์ใกล้เคียงกันไม่น่าเชื่อ ๑ โจทก์อัครธ
ต่อมา เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้วินิจฉัยตามที่ได้นำ
มาชำระในมหาเถรสมาคมแล้ว จึงต่อไปนี้ ๑

๑. สามเนรชมพูนึกพระยานมัทริฐ คือว่าได้ไป
รับประกาศนียบัตรที่โรงเรียน ถึงโรงเรียน ๘ นาฬิกา
กับ ๔๕ นาที รอคอยอยู่อีกราว ๑๕ นาที จึงได้รับ
ประกาศนียบัตร กลับยังไม่ทันถึงวัดที่กลางเพด
กลางทาง (ตามระยะทางแล้ววัดไปโรงเรียนราว ๒
ชั่วโมง เพราะคงกลับจากโรงเรียนราว ๘ นาฬิกา
ถึงวัดราว ๑๑ นาฬิกาเศษ ฉะนั้นจะต้องไปโรงเรียน
แค่ ๖ นาฬิกาเศษจึงจะถึงโรงเรียน ๘ นาฬิกา ๔๕
นาที) เมื่อเช่นนั้นสามเนรชมพูนึกว่า อยู่กับจำเลยจน
ตลอดเวลาเด็กหญิงทั้ง ๒ ตักน้ำแล้วกลับบ้านนั้น พึ่ง
ไม่ได้ เพราะเวลาดักน้ำตั้งแต่ ๘ นาฬิกา ซึ่งเห็น

หมดอายุ 18/04/2565

เวลาพระฉันทน์เข้าแล้ว ๑

๒. พระจันทร์ให้การว่า สมิงรمانั่งอยู่กับคนหน้า
 กุฎีคนจนเค็กหญิง ๒ คนตักน้ำแล้วกลัวย้ำัน ชั่วแต่
 สมิงรุดลงไปหยิบกลัวย้ำันให้เค็กหญิง ๓ คนกินแล้วกลัวย้ำัน
 มานั่งอยู่ตามเดิม แต่สมิงรว่าระหว่างเค็กหญิงตัวนกับ
 เค็กหญิงมุมสี่ชอกกลัวย้ำันจนกลัวย้ำัน คนสาละวัน
 อยู่กับการล้างคุ่มและมาหยิบกลัวย้ำันที่หน้ากุฎีคนให้เค็ก
 หญิง ๓ คนกิน เค็กหญิง ๓ คนไปบ้านแล้วจึงไป
 นั่งคุยอยู่กับพระจันทร์ ซึ่งเป็นเวลากำลังเค็กหญิง
 พวกรอนมาตักน้ำ พระจันทร์ว่าสมิงรมานั่งอยู่หน้ากุฎี
 คน ๆ อยู่ด้วย หาใช่คราวเค็กหญิง ๓ คนที่ค้องการ
 พังเป็นพะยานไม่ เมื่อเช่นนั้นพระจันทร์จะเห็นเค็กหญิง
 ขอกเข้าในท้องกุฎีหรือออกมาจากท้องกุฎีสมิงรอย่างไร
 ด้วยเหตุนี้พะยานปากนี้พังไม่ได้ ๗

๓. เค็กหญิงบอกกล่าววว่าสมิงรเสพเมดูนกับคนนั้น
 น่าจะเห็นว่าพูดตามความจริง ถ้าระนึกว่ามีผู้ใหญ่สอน
 ให้พูดไล่ความจำเลย ก็ไม่มีทางให้คิดเห็นเช่นนั้น

เพราะในสำนวนไม่ปรากฏว่า พวกโจทก์ก็ทั้งพะยาน
ชัดเคืองผูกพยาบาทจำเลยอย่างไร ๆ

๔. เด็กหญิงท่วนกับเด็กหญิงรุ่มสี่ว่า เห็นเด็ก
หญิงขอกออกมาจากห้องกุฎีจำเลยเวลาวิ่งเว็ช และ
ไต่พัง ค่ายอกของเด็กหญิงบอกว่าสามีจรเสพเมตตกับ
คนนั้น ก็น่าจะได้เห็นได้ยินอย่างนั้นจริง ไม่มีข้อให้
สงสัยว่าเด็กหญิง ๒ คนนี้แกล้งใส่ความจำเลย และ
เด็กหญิง ๒ คนนี้ตอนเวลาจำเลยฉันเข้าวันนั้น ยัง
ได้นำสำรับของฉันมาถวาย และยังมีศรัทธารับขอแรง
คักน้ำเค็มต้มให้จำเลย ๆ

๕. เป็นอันเชื่อได้แน่นอนว่า เด็กหญิงท่วนกับ
เด็กหญิงรุ่มสี่ได้เห็นเด็กหญิงขอกออกมาจากห้องกุฎี
สามีจริง เมื่อปรากฏว่าสามีจรกับเด็กหญิงขอกอยู่ใน
ห้องกุฎีสามีจรสองต่อสองเท่านั้น ก็น่ารังเกียจว่าสามี
จรต้องอายุที่ ๓ ประการหรือแต่ประการใดประการหนึ่ง
ก็ขอสามีจรต้องอายุที่ปลายาคีย์ เพราะอยู่ในที่ลับหูคา
กับเด็กหญิงขอก หรือต้องอายุที่สังฆาทิเสสเพราะ

๓๖๘ ประหม่วินิจฉัยยอชิกกรณี ๑ ภาค ๒

สัมผัสตากายกับเด็กหญิงชอก หรืออาศัยความไ้รับสัมผัส
กายนั้นพยายามจนน่าสกกะเกลื่อน หรือค้องเมदन
ปาราชิกกับเด็กหญิงชอก ๑ ร่างกายสัมผัสกับเด็ก
หญิงชอกไกลกันมากนั้นก็ถูก แต่ท่านปรัยชายคิดว่า
ค้องเมदनปาราชิก แม้เพียงภิกษุยังองค์กำเนิกของตน
ให้จกตั้งมรรคแห่งหญิง ตนให้้องค์กำเนิกดำเนินล่วง
เพียงชั่วเมล็ดงา ก็ตั้งอนคิมวัตถุ ซึ่งคเหมือนท่าน
ห้ามมิให้เอาองค์กำเนิกเข้าจกมรรคผู้อื่นที่เคียว เพราะ
เมื่อจกตั้งกันเช่นนั้น ยากที่จะไม่คั้นย้าง และลิกท่าน
ว่าเพียงเมล็ดงา แม้ ไม่คั้นก็่น่ากลัวจะเลยกว่านั้น
เสียอีก ๑

๒. เพราะฉะนั้นให้สมิจรตัก และไม่ให้อุปสมบท
ค้อไป เพราะเป็นผู้ค้องอยู่ในฐานนารังเกียรจกกล่าว
มาแล้ว ๑

วินิจฉัยไว้ณวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑ ๑

(ลงพระนาม) กรมหลวงชินวรสิริวัตน์

หมคอายุ 10704/2009

พระวินิจฉัยอธิกรณ์

สมิทองแก้ว วัดตานีนรสโมสร ผู้ปรากฏขึ้นว่า
ต้องปฐุมปาราชิก

อธิกรณ์นี้ในสำนวนไม่ปรากฏว่าเกิดขึ้นอย่างไร
ใครเป็นโจทก์ แต่ได้ความตามหนังสือของพระญาณ
เวทีที่เสนอสวมเด็จพระพุฒาจารย์ว่า นายจีน (อายุ
๑๖ หรือ ๑๗ ปี) พுகให้พระไฉ่ฟังว่า สมิทองแก้ว
(อายุ ๓๐ พรรษา ๑๐) เสพเมถุนทางวิจรมรรคของ
นายจีน เมื่อเช่นนั้นควรเอาจานายจีนเป็นโจทก์ หรือเอา
พระไฉ่เป็นโจทก์ โดยรู้นายจีน เอาจานายจีน
เป็นพระยานักควร แต่เพราะอะไรพระครูพรหมทอง
เจ้าคณะแขวงยะลา ต้องเอาจานายจีน วัดตานีนรสโมสร
เป็นโจทก์ โดยคำสั่งของพระญาณเวที เจ้าคณะจังหวัด
มณฑลปัตตานี ถ้าจะเห็นความระบือข่มขืน
หมดอายุ 18/04/2565

๓๗๐ ประชมนิพนธ์ย่อชกักรณ ๑ ภาค ๒

ความผิดของลูกคณาลูกวัด ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงวางไว้ก็จะสะดวก ๑
ระเบียบนั้นมิในแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๔ หน้า ๑๕๓
โดยความสังเขปว่า ใ้ส่วนความผิดลูกคณาลูกวัด
ไว้ ๓ คือ มีผู้ฟ้อง มีผู้ชก และเจ้าคณะเจ้าวัดเห็น
เองดังนี้ ๑

เมื่อสมเด็จพระแก้วต้องว่าเสพเมตุนในนายชั้น พระครู
พรหมทองพร้อมด้วยคณะสงฆ์เป็นกรรมการพิจารณา
แล้ววินิจฉัยว่า สมเด็จพระแก้วตั้งอยู่ในฐานนำรังเกียจ
ให้สึกเสีย ๑ สมเด็จพระแก้วไม่ยอม อทธรณ์ต่อเจ้าคณะ
จังหวัดมณฑลพายัพตานี้ ๑ ไม่วินิจฉัย เห็นว่าเป็นเรื่องยุ่ง
ยาก ขอให้สมเด็จพระพุทธาจารย์ ผู้บัญชาการคณะใต้
วินิจฉัย ๑ สมเด็จพระ ๑ ผู้บัญชาการคณะใต้วินิจฉัย ขึ้น
ตามคำวินิจฉัยของเจ้าคณะแขวงยะลา ๑ สมเด็จพระแก้ว
ไม่ยอมตามนั้นอีก จึงอทธรณ์คำวินิจฉัยของสมเด็จพระ ๑
ผู้บัญชาการคณะใต้ต่อข้าพเจ้า เพราะฉะนั้นข้าพเจ้า
ระยกขึ้นพิจารณาวินิจฉัยแก้ข้อสำคัญ ๓ ข้อดังต่อไปนี้ -

๑. สามีทองแก้วส่งหนังสือแต่โคกโพธิ์ ๔ ฉะบับ
ถึงพระบี (ทวอบ) ๑ พระชัย ๑ ครูช (พระหรือคงที่สด
ไม่รู้) ๑ ๓ ฉะบับนี้ใจความเหมือนกัน คือขอ
ให้ช่วยปกปักรักษาความผิด และให้ช่วยลงถามนายชินให้
ได้ความว่า นายชินจะช่วยปกปักรักษาหรือไม่ อีก ๑ ฉะบับถึง
ตัวนายชินเองว่า ให้ช่วยปกปักรักษาความเสียหายที่ใคร
ทำไว้ และระบุไว้ว่าช่วยหรือไม่จากคำคอบของพระย
พระชัย และครูช ที่ให้ลงถาม ๑ หนังสือ ๔ ฉะบับนี้
ลงชื่อว่าเป็นนายทองแก้ว ๑ ก็ชื่อเช่นนั้นตามปกติต้องเข้าใจ
ว่าสามีทองแก้วสึกแล้ว แต่สึกแล้วจริง แล้วบวชชื่อก็คือ
ยังไม่ใคร่สึกแก่ลงเขียนชื่อนายทองแก้วก็ได้ แต่ไม่
สำคัญในชั้น ๑

สามีทองแก้วรู้ว่าคนเขียนชื่อความอย่างนั้นทั้ง ๔
ฉะบับจริง แต่แก้คิดว่าแก่ลงปรึกษารู้เขียนด้อยคำ
ให้ยิ่งขึ้นกว่าปกติ ๑

คำแก้ของสามีทองแก้วอย่างนี้ฟังไม่ได้ เพราะถ้า
สามีทองแก้วไม่มีความเสีย จะแก่ลงเขียนหนังสือถึงผู้

๓๗๒ ประชมนวินิจนัยข้ออธิกรณ ๑ ภาค ๒

รู้เห็นความเสียของคนทั้ง ๔ คนนั้นให้ช่วยปกปักรักษา
เสียของคนที่ไม่เข้าเรื่อง เพราะฉะนั้นหนังสือทั้ง ๔
ฉบับนั้นแสดงให้เห็นตรง ๆ ว่าสมิทองแก้วทำความ
เสียหายกับนายชินจริง ๆ

๒. คำให้การของนายชิน (แม้จะค้านว่านายชิน
ไม่ได้ลงชื่อฟ้องไม่ได้ แต่มีเจ้าคณะแขวงเจ้าคณะจังหวัด
มณฑล ๒ รูปลงชื่อรับรองว่าเป็นคำของนายชินจริงก็
ใช้ได้) ว่าสมิทองแก้วได้เสพเมณฑลวิกรมรคของ
นายชินหลายครั้ง ได้เตือนสมิทองแก้วอย่าให้ประพฤติก
เช่นนั้นไม่ควรแก่สมณะ สมิทองแก้วไม่ฟังกลับทัก
เขา ก็ต้องยอม และพระยานหลายปากที่ว่าได้เห็นสมิ
ทองแก้วถึงกายสังสัคคะกับนายชินเป็นกัน ก็เป็น
การจริง ๆ

สมิทองแก้วแก้ว่าเมื่อนายชินถูกทักด้วยเหตุนี้
ทำไมถึงทนอยู่ให้ทำกันนั้นเป็นหลายคราวเล่า ไม่ใช่
นายชินเป็นแก้ไม่รู้จักเคียงสา ๆ

สมเด็จพระแก้วเก้าอย่างนี้ใช้ไม่ได้ เพราะอาจเห็น
ได้หลายทาง นายชินต้องยอมให้ทำและทนถูกเข้
ยด้วยนิมในสมเด็จพระแก้ว เมื่อถูกทำมาครั้งก็จำเป็น
ต้องหมกความนิม จึงต้องขยายเรื่องออกให้ปรากฏ
ถึงนักอาชเป็นได้ เพราะฉะนั้นค่อนข้างฟังได้ว่านายชิน
ให้การตามความจริง ๆ

๓. พระญาณเวทิตัวใดเคยเรียกนายชินซักถามถึง
เรื่องนี้ เท่าไร ๆ นายชินก็นิ่งเสียอย่างเดียว ไม่
ตอบเลย ๆ

นี้สมเด็จพระแก้วแก้วว่าการที่นายชินไม่คอบนั้น แปล
ว่าเป็นเรื่องไม่จริง เพราะไม่มีเรื่องระทึก ๆ

ขอนไม่แนกถงว่า คนอื่นเขาจะพลอยเห็นทางเคียว
เท่าที่แก่ตัวละหรือ ชันการไม่พุกนัที่ระกระตากปาก
และเพราะเสียที่สมเด็จพระแก้ว พุกไปก็มีแต่ชายหน้า
เพราะฉะนั้นการที่นายชินไม่คอบคำถามพระ ญาณเวทิต
นั้น น่าริงเกยว่าเป็นจริงเหมือนคำให้การไว้แล้ว ๆ

๓๗๔ ประชมนิพนธ์ขอยธิกรณ ๑ ภาค ๒

ตามที่พิราวดาวินิจฉัยมาทั้ง ๓ ข้อ ปรากฏว่าน่า
รังเกียจสมิทองแก้วระทองปฐมปราชชิก เพราะฉะนั้น
ให้เจ้าคณะสังฆมณฑลแก้วเสียบ และห้ามมิให้สมิ
ทองแก้วขวช้ออีก เพราะทำอย่างไรก็ไม่หายรังเกียจ ๑

วินิจฉัยไว้ณวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒

(ลงพระนาม) กรมหลวงชินวราวุฒินันท์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๑๑ หน้า ๓๗๘ ๑

พระวินิจฉัยอธิกรณ์

}	นายผาด	โจทก์
	พระอธิการใส วัดบ้านทม	
	ปราจีนบุรี	จำเลย

โจทก์ท้าวจำเลยเสพเมตุนด้วยนางเนียมในสวนหม่อน อังนายรอกนางเนียมเป็นพะยาน จำเลยปฏิเสธ อังพระและคฤหัสถ์เป็นอันมากรู้เห็นว่า คนอยู่ในกุฎิในเวลาทีกล่าวทานนั้นจนตลอดเวลา ฯ

พระครูวาทีวรคุณ ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรีพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า จำเลยประพฤติน่ารังเกียจ ให้สึกเสีย ฯ

จำเลยไม่ยอมตามวินิจฉัยนั้น จึงอุทธรณ์ต่อสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ เจ้าคณะมณฑลปราจีนบุรี ฯ
 วินิจฉัยให้ถอดจำเลยจากเป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านทม และ
 หมายเหตุ 18/04/2565
 ให้ขังพยานขกกรรมจำเลย ฯ

๓๗๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

จำเลยยังไม่ยอมอุทธรณ์ต่อข้าพเจ้า ๆ พร้อมด้วย
เดรสมากมหลายมาก วินิจฉัยขึ้นตามคำวินิจฉัยของผู้รับ
ตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี คือให้จำเลยสึก แต่
เพิ่มห้ามไม่ให้จำเลยขอขงอีกต่อไป ๑

ให้เจ้าคณะมณฑลปราจีนบุรีปฏิบัติในอธิกรณ์นี้ให้
เป็นไปตามพระวินิจฉัยนี้ และส่งอายุ ปี เกือบ วันเกิด
รูปพรรณ คำหนี คำขลยบ้านเกิด ข้อบิดามารดา
ของจำเลยมากด้วย ๑

วินิจฉัยไว้แต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

(ลงพระนาม) กรมหลวงชินวราลงกรณวิวัฒนา

จากแถลงการณ์กระทรวงธรรมการ เล่ม ๑๗ หน้า ๔๑๓ ๑

ที่ ๒/๒๕๗๑

คำวินิจฉัย

อธิกรณ์ปฐุมปาราชิก

นายผาดใจทักพระ ใส่อธิการวัดบ้านตมจำเลย

อำเภอประจันตคาม

ผู้ร้องเจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี วินิจฉัยอธิกรณ์เรื่อง
พระใส่อธิการวัดบ้านตม ค้างหาของนายผาดว่าเสพ
เมณฑกัษนางเนียมคังต่อไปนี้ ๑

โจทก์ท้าวจำเลยเสพเมณฑกัษนางเนียมที่สวน
หม่อนของนางเนียม เมื่อเดือน ๑๑ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เวลา
ประมาณ ๕ ๓.๓. เศษ (๑๗.๐๐ น.) ๑

จำเลยให้การปฏิเสธ ต่อสู้อ้างฐานที่อยู่ไกลกล่าว
ว่า ตามวันเวลาที่โจทก์ท้าว คณอยู่ที่ชนบทก็ตลอดเวลา
ครั้นเวลารวนพลบค่ำ จึงให้ลงจากกุฏิไปย่ำส้วมที่
โคนต้นพิกุล (กุ่มเผือก) แล้วก็กลับขึ้นกุฏิอีกเท่านั้น ๑

หมดอายุ 18/04/2565

ทางพิจารณาได้ความตามคำพระยานโจทก์ ซึ่งมี
๓ ปากคือ.

ก. นางรอกเบิกว่า คนไปเก็บผักข้างสวนหม่อน
ของนางเนียม ๗ ไร่ มองเข้าไปในสวน ได้เห็นจำเลย
ทำเมตตากับนางเนียม กลับไปบ้านบอกนางทีและ
นายเนียมให้ไปคุ นางทีไม่ไป นายเนียมไปผู้เดียว ๑

ข. นางทีว่าคนนั่งอยู่กับนายเนียม นางรอกบอก
ให้ไปคุจริง แต่คนไม่ได้ไป ๑

ค. นายเนียมว่า คนผู้เดียวได้ไปคุเห็นจำเลย
กับนางเนียมนอนอยู่ใกล้กัน คุอยู่จนนางเนียมไปจาก
จำเลย คนได้ไปคุอยู่กับจำเลยด้วย จำเลยบอกว่ามา
หารักษา และสั่งกำชัยให้ชียังเทศที่ได้เห็น ๗
พลยกำลังได้จากจำเลยไปนั่งคุอยู่ที่เรือน นางรอกอีก
เหลียวมากูทางหน้าวัด ได้เห็นนางเนียมหายตะกร้า
ผ่านหน้าวัด และได้เห็นพระโตโพกศีรษะถือไม้โก
เดินมาทางเข้าวัด ๑

ฝ่ายจำเลยได้นำพระยานเบือกหลายปาก เพื่อพิศุจน์
ข้อที่คนกล่าวอ้างคือ.

ก. นายตั้งให้การว่า เมื่ออิทธิพลเกิดตนยังฆราวาสอยู่
วันเกิดเหตุนั้น ตนไม่ได้ไปสวดมนต์ นอนอยู่ในห้อง
ห่างที่จำเลยนั่งราว ๒ วา แต่มองไม่เห็นตัวกัน ได้
ร้องขอยาแก้ปวดศีรษะกะจำเลย และได้ยื่นจำเลยคุย
อยู่กับใครไม่เห็นตัว จนพลบค่ำแล้วจำเลยจะไปทางใด
ยังไม่ได้สังเกต และว่าจำเลยไปหาเครื่องยาเคยไป
คนเคี้ยว ๑

ข. นายกลม (เกิดคนนี้ไปข้ายกับพระมีพระภีพระ
นกัน) ก็ยื่นายก็ให้การความต้งกันว่า ตนต้งน้าร้อน
อยู่ ได้เห็นจำเลยอยู่บนกุฎี และได้เห็นนายรอนายฉ
มาขอยาจำเลย จนพระสวดมนต์จนเข้เขาจึงกลับ
พอเขาไปถึงกลางวัด จำเลยก็ลงไปส้วสวแล้วกลับ
ขึ้นกุฎี ๑

ค. นายรอนกกับนายฉให้การความต้งกันว่า ได้
มาขอยาจำเลย ได้ยื่นพระต้งร้องขอยา คุยอยู่กับ

จำเลยจนพระเกือบเลิกสวคมนต์จึงไป ครั้นถึงกลางวัน
นายรอกผู้เกี่ยวขังได้เหลียวกลับมากุ ก็ยังเห็นจำเลย
นั่งอยู่บนกุฎิอย่างเดิม ๑

ข. พระมีเบิกว่าตนกลับจากข่า (พร้อมทั้งพระแก่น
และนายกลม) พระกำลังสวคมนต์ เวลานั้นได้เห็น
จำเลยลงไปอยู่ที่พื้นดิน ๑

ง. พระสาส์นเบิกว่าพระถึงได้ ไปสวคมนต์อยู่ด้วยกัน ๑

จ. พระทองมาเบิกว่าพระถึง ได้ ไปสวคมนต์อยู่ด้วย
เหมือนกัน ครั้นเลิกสวคมนต์แล้ว ตนจะไปอาบน้ำที่บ่อ
อันอยู่ข้างวัด (คูแผนที) พอลงขันโตไปได้เห็นนางเนียม
หายตะกร้าเข้าไปในบ้าน เพราะขันโตหันหน้าไปทาง
บ้านนางเนียม แล้วเดินไปคามทางระหว่างกุฎิกับโอบสถ์
พอเดินเลี้ยวหัวกุฎิได้เห็นจำเลย โปกศรัยะเดินมาข้าง
โอบสถ์ และเบิกต่อไปว่าเมื่อภายในพรรษา ก่อนเกิด
อธิกรณ์ขึ้น ได้เคยเห็นจำเลยขึ้นคนละฟากรั้ววัด
คุยกับนางเนียมสองต่อสองในเวลาพลบค่ำด้วย ๑

ด. นายปุ่น (เมื่ออดีตเกิดยังเป็นภิกษุ) เบิกว่า
เมื่อสวนหม่อนขบขทหนึ่ง ๆ ไม่ได้ยินเสียงจำเลยคุยกัน
กับใครเลย ฯ

ยังมีเด็กชายคนอื่นคนหนึ่ง ซึ่งช่วยมาเบิกความ
ไม่ได้ แต่เขียนคำให้การมาจากบ้าน พยานเช่นนั้น
ไม่จำต้องกล่าวถึง เพราะถือว่าผิดกระบวนอันควรยก
ขึ้นพิจารณา จำเลยอ้างพระภิกษุแต่ไม่นำสืบ เป็นอัน
นับว่าหมดพยานจำเลย ฯ

นอกนี้ผู้ใดสวนยังได้เรียกผู้อื่นซึ่งโจทก์จำเลย
มิได้อ้างมาสืบเป็นพยานกลางประกอบสำนวนอีก คือ

ก. นายแก่น (เมื่ออดีตเกิดยังเป็นภิกษุ) เบิกว่า
คนถัดจากข้า (พร้อมพระมี ฯลฯ) ได้เห็นจำเลยถือผ้า
อายนายน้อยพนักิน ครั้งก่อน ๆ ถ้าจำเลยไปเข้าเคยไป
คนเคี้ยว ก่อนเกิดอภิมงคลเรื่องนี้ เคยไปในบ้านกับจำเลย
ครั้งหนึ่ง เมื่อกลับก็กราว ๑๐ ล.ท. (๒๒.๐๐ น.)

นางเนียมถือได้เห็นตามหลังมายังประตูบ้าน เวลา
นางเนียมกลับ จะไปกับได้ครั้งไหนไม่ได้สังเกต พอ

เกินมากข้จำเลยได้สัก ๗ วา จำเลยให้ไปก่อน บอกว่า
จะถ่ายข้สสาวะ คนก็ไปคอยอยู่ต่างประมาณเส้นเศษ
คอยอยู่นานเกินกว่าเหตุจึงข้ขึ้นไปตาม ก็ได้พบจำเลย
เกินสวนทางมาห่างที่ถ่ายข้สสาวะราว ๘ วา แต่คน
ไม่ได้ ชักตามเหตุ ครั้นเกิดเวรณ ชนจึงนกลงสั่งถึง
เรื่องเมื่อครั้งนั้น ๑

ข. ภิกษุหลายรูปซึ่งข้กับข้ก็อยู่ที่วัดบ้านตมนันมี
พระทอก พระศรีเป็นต้น ให้การตอกลงกันข้ข้มันคงว่า
ในวันนั้นพระดังได้ ไปสวนมนต์ด้วยกัน (ดูจดหมาย
เจ้าคณะหมวดศาล) ๑

ข้ข้กับข้ในวันข้คำพะยานทั้งหลายที่กล่าวมาแล้ว
นั้นต่อไป จำต้องวินิจฉัยคำพะยานโจทก์ก่อน ๑

ควรสังเกตว่าพะยานโจทก์มีแต่คำนางรอกผู้เคียวที่
เบิกความไปถึงข้อหา ถ้าจะฟังคำของคนที่เคียวและรับ
เขาว่าสมข้อหาโจทก์แล้ว ก็จะเป็นการผิดทำนองคลอง
ธรรมไป เพราะเท่ากับฟังนางรอกกับพระใสเดียวกัน
ทั่วข้อข้ แล้วเชื่อนางรอกผู้เคียว โฉนไม่เชื่อพระใส

เรื่องข้าเรากันในสวนหม่อน ๓๘๓

บ้างเล่า อนึ่งยอมเป็นที่เข้าใจกันว่า ในอิทธิฤทธิ์อันมี
โทษถึงที่สุดคือยาราชิกเช่นนี้ ถ้าไม่มีพระยานหลักฐาน
มันคงดีแล้ว จะวินิจฉัยชี้ขาดลงไปว่าจำเลยมีผิดตาม
ข้อหาอันหาชอขไม ๛

เพราะฉะนั้นคงถือว่า โจทก์ไม่มีพระยานหลักฐาน
พอให้เชษฐังไค้ตามกล่าวหา ๛

แต่ครั้นเดือนมาพิเคราะห์ที่ค่านายเนียม ซึ่งเป็น
พระยานสนับสนุนค่านางรอก ทำให้เห็นว่าจำเลยอาจะ
กระทำ หรืออาจะไม่กระทำคงข้อหากไค้ ซึ่งเป็นการ
ไม่แน่นอนลงไป เพราะนายเนียมไม่ไค้เห็นเหตุการณ์
กึ่งหา แต่เมื่อเขาค่านางรอกรวมเข้ากับค่านายเนียม
แล้ว ก็ฟังไค้แน่เพราะเพียงว่า จำเลยไค้อยู่ในที่ลับกับ
นางเนียมสองต่อสอง ซึ่งเป็นกิริยาที่ถือว่า จำเลยมี
มลทินแยกเข็ญอยู่ไม่ใช่น้อย และตกเป็นหน้าที่ของ
จำเลยที่จะต้องพยายามชำระล้างให้หมกสิ้นไป จำเลย
ไค้พยายามอ้างว่านี้ ก็ย่นนำพระยานมาพิเคราะห์หลายปาก
๛ หมดยุค 18/07/2565 ๛
ซึ่งจำคองพิเคราะห์ในลำดับนี้ ๛

๓๘๔ ประมุขวินิจฉัยข้ออธิกรณ ๑ ภาค ๒

นายถึงพระยานสำคัญของท่านเองนั้น ก็มีพระยานของ
ท่านเองลงดังเดียวกันคือ พระสาลิกกับพระทองมาให้การ
ด้วยกันว่า ในวันนี้ท่านถึงได้ ไปสวดมนต์อยู่ด้วย
และยังมีพระยานประกอบอีกมากหลาย (คราทำงาน
เจ้าคณะหมวดศาล) ก็ให้ด้วยคำยืนยันเช่นนั้นเหมือนกัน
จึงฟังได้ว่า นายถึงไม่ได้อยู่ที่กุฎก็ให้การ อนึ่ง
ท่านเองกล่าวว่า นายถึงเห็นท่านไปยี่สิบสามเหมือนนายรอด
นายถึงไปแล้ว แต่ท่านถึงว่าไม่ได้สังเกต เป็นอันว่า
ในข้อนี้ ท่านถึงกับนายถึงพระยานเขิกความจักกันเอง
เมื่อท่านถึงเป็นพระยานที่ฟังไม่ได้ด้วยประการทั้งปวง
เช่นนั้นค่านายรอดนายถึงที่ว่า ได้ยินพระถึงร้องขอเขาก็ฟัง
ไม่ได้ด้วยเหมือนกัน เพราะจะได้ยินเสียงพระถึงอย่างไร
ได้เล่า ? พระถึงไปสวดมนต์อยู่ต่างหาก เมื่อพระ
ถึงไปสวดมนต์เสียแล้วเช่นนั้น พระถึงก็ยอมไม่ได้ยิน
นายรอดนายถึงกับท่านเองอยู่เอง ข้อต้นนี้ฐานนี้ มี
ค่านายปล้นพระยานท่านเองก็ด้วยสันนิษฐานอยู่ว่า เมื่อ
สวดมนต์เขยยกกัน ๆ ไม่ได้ยินเสียงท่านเองกับใครคุย

เรื่องข้าเรากันในสวนหม่อน ๓๘๕

กันเลย อนึ่งพระมีพระยานจำเลยและพระแก่นให้การ
ต้องคำกันว่า เมื่อกลับจากป่าเห็นจำเลยยืนอยู่พัน
คืบ เช่นนี้จะฟังว่าจำเลยคุยกับนายรอกนายลืออยู่บนภู
อย่างไรได้ ด้วยเหตุดังนี้ คำนายรอกนายลือที่ว่ามาขอขา
และไต่คุยอยู่กับจำเลยจนพระเลิกสวคมนต์จึงกลับนั้น
ก็ฟังไม่ได้ อีกอย่างหนึ่งคำนายรอกที่ว่า เมื่อไปถึง
กลางวัดได้เหลียวกลับมากุ ยังเห็นจำเลยนั่งอยู่บนภู
นั้นเอง นี้ก็ขัดกันกับคำจำเลยและคำนายกลมนายลือ
ที่ว่า เมื่อนายรอกนายลือลงไป จำเลยก็ลงไปสู่สวาระที่
ทันพิกล ฯ

ได้กล่าวมาแล้วในตอนวินิจฉัยคำพระยานโจทก์ว่า
เป็นอันฟังได้ว่า จำเลยไต่ไปสวนนางเนียน กล่าว
เช่นนี้ก็เท่ากับฟังว่า เมื่อเวลาพระสวคมนต์นั้น จำเลย
ไต่ไปนอกวัด แท้จริงการที่ฟังเช่นนั้นมิใช่ฟังแต่
พระยานโจทก์ฝ่ายเดียว เท่ากับฟังพระยานจำเลยเอง
ประกอบอยู่ด้วยส่วนหนึ่งเหมือนกันคือ พระทองมา
พระยานจำเลยว่า เมื่อจวนค่ำเห็นจำเลยโพงคี่ระเคิน

๓๘๖ ประชมนิพนธ์ย่ออิทธิฤทธิ์ ๗ ภาค ๒

มาข้างโยสดี ข้อสันนิษฐานจึงมีขึ้นว่า เพราะจำเลย
ไปข้างนอกวัดนั่นเอง จนคำจึงมีการเกิดกลับมา (เมื่อ
จำเลยไม่ไ้ช้อออกไปก็ไม่มีการกลับเข้ามา) ทั้งนี้
จึงฟังว่าจำเลยไ้ไปนอกวัด คำพระทองมานั้ฟังไ้ก็คิด
ต่อกับค่านายเนียมพะยานโจทก์ อนึ่งนายตงนายแก่น
ก็เชื่อกความต่อกันว่า จำเลยไปฆ่าไปหารากยาไป
ผู้เคียวเสมอ ข้อนี้ก็สมกับค่านายเนียมว่า จำเลยช้อ
คนเมื่อคุบกันนั้นว่า จะมาหารากยา ถ้าเป็นช้อหาว่า
จำเลยไ้ไปนอกวัดแต่เวลาไร ก็จักต้องยกเอาคำ
พระมีกับนายแก่นที่ว่าเมื่อกลับจากป่า เห็นจำเลย
ยืนถือผ้าชายน้ำอยู่ พนกินมาเป็นหลักสันนิษฐานและ
ทอชว่า จำเลยคงไปนอกวัดในเวลาตนเอง จำเลย
ไปนอกวัดเวลาไหนนั้นไม่สำคัญ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า
พะยานจำเลยเองแท้ ๆ ก็ไ้กล่าวช้อความซึ่งมีเหตุผล
และนัยไ้เห็นชัดว่าจำเลยไปนอกวัดจริง เป็นการ
สันนิษฐานพะยานโจทก์ให้ มีน้ำหนักก็ขึ้น เมื่อฟังว่า

เรื่องข้าเรากันในสวนหม่อน ๓๘๗

จำเลยได้ ไปนอกวัดจริงเช่นนี้ คำนายถึงนายรอกนายด้
นายค่านายกลมจึงฟังไม่ได้ ไขควยแม่แต่เล็กน้อย ฯ

เมื่อยกพระยาน ทั้ง โทกทั้ง จำเลย ทั้ง หมก ชน ใคร
ควรวญคูรยคอยแล้ว ก็เห็นได้ว่าพระยานโทกก็มีน้ำหนัก
ดีกว่าพระยานจำเลยมาก จึงทำต้องถิวว่าจำเลยยังมี
มดทินคิกคนอยู่ไม่อันนั้นเอง ฯ

ยังมีข้อความและเหตุผลอื่นอีก ซึ่งควรระยกมา
กล่าวต่อไป

๑. ก่อนเกิดอิกรณ จำเลยเคยยื่นคนสะฟากรั้ว
วัด คุยกับนางเนียมสองต่อสองเวลาพลบค่ำ (คู่คำ
พระทองมา) ฯ

๒. ก่อนเกิดอิกรณเหมือนกัน จำเลยเคยทำ
กิริยาอันชวนให้น่ารังเกียจ สงสัยมาก ในเวลาค่ำคืนตึก
คืน ในเรื่องอันเกี่ยวกับนางเนียม (คู่คำนายแก่น
คอนกลัยจากเทศน์) ฯ

สองข้อนี้แสดงว่าจำเลยเคยสนิทสนมกับนางเนียม
เพียงไร ฯ

๓๘๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๒

๓. เมื่ออธิกรณ์เกิดแล้ว จำเลยได้มาหาข้าพเจ้า
ขอให้เงิน ๒๐ บาท (คู่มือปวารณา) และว่าถ้าชนะ
จะให้ ๑๐๐ บาท แก่ข้าพเจ้า (ผู้วินิจฉัยอธิกรณ์)
ไม่รับ ๑

ข้อนี้ถือว่าจำเลยรู้ตัวดีกว่าคนมีผิด มิฉะนั้นจะต้อง
ลงทนต์ให้ สิ้นชนทำอะไร ?

๔. เมื่ออธิกรณ์เกิดแล้ว จำเลยได้หาวิธีต่าง ๆ
ที่จะทำลายโจทก์และพระยานโจทก์ ด้วยอาการอัน
เห็นมโหฬารวาม (กฎหมายที่มิถึงจำเลย) ๑

ข้อนี้แสดงว่า จำเลยไม่มีความระอายนแก่ใจ ไม่
ปรารถนาที่จะแสดงความจริงให้ปรากฏ ๑

๕. ครั้นต่อมาถึงคราวจะไต่สวนพิจารณาอธิกรณ์
จำเลยหลบหลัดหันหน้า ขัดขืนคำสั่งที่ชอบด้วยระเบียบ
ปกครอง ไม่ให้ความสะดวกในการพิจารณาอธิกรณ์
จนการาคาซึ่งมาดั่งขี้ดิน ๑

ข้อนี้ถือว่า จำเลยไม่เคารพต่อระเบียบการปกครอง
ที่ชอบด้วยพระธรรมนูญ ๑

เรื่องจำเรากันในสวนหม่อน ๓๘๕

เมื่อยกเหตุผลทั้ง ๕ ข้อขึ้นจนค้ำบังใคร่ครวญควงไป
พร้อมกันข้ออิกรณที่กล่าวแล้วนั้น บ่อมเห็นลงว่าจำเลย
มีความเสียหายอยู่มาก จึงชี้ขาดลงว่าต้องบังคับจำเลย
ให้สึกเสีย จึงจะสมกับรูปของอิกรณและประพฤติก
การณทั้งปวง ฯ

วินิจฉัยณวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๑

(ลงนาม) พระครูวาทีวรคุณ

ผู้รั้งตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี
จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เดิม ๑๑ หน้า ๔๑๕

ผู้พิพากษา ซึ่งมีนามต่อไปนี้ข้างท้ายนี้ ใ้พร้อม
กันตรวจจำนวนคดีเรือนแล้ว จึงพิพากษาแก้ชาค
ทั้งจะกล่าวต่อไปนี้.

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยสมคบกันเป็นผู้ร้ายลักพระพุทธร
รูป ๑ องค์ราคา ๓๐๐ บาท ของวิคนางนอง จังหวัด
ธนบุรีไป ขอให้ลงโทษตามกฎหมาย ลักขณระอาญา
มาตรา ๒๕๔.

ชั้น แรก จำเลยให้ การ ปฏิเสธว่า ไม่ ได้กระทำผิด
โทษต่อผู้ว่าทนายที่จำเลยเอาพระองค์นั้นไป จำเลยได้ขอ
ต่อท่านพระครูสุนทรวาทิก เจ้าอาวาสวิคนางนองแล้ว
เพื่อจะเอาไว้สักการบูชาที่วัดชุมทอง จังหวัดมณฑล
ซึ่งจำเลย คึงใจจะไปจำพรรษาอยู่ ที่วัดนั้น แต่เมื่อสืบ
พระยานโจทก์เสร็จแล้ว จำเลยจึงกลับรับสารภาพว่า
ได้ทั้งใจลักไปจริงจึงขอหาโทษที่ แต่คงแนลงว่าคึงใจ
จะเอาไปสักการบูชา ทำให้คึงใจขอขายเป็นประโยชน์
ตนไม่.

หมดอายุ 18/04/2565

๑. เค้ชวนี้เป็นอานกชจีนจังหวัดพระนคร

๓๕๒ ประชุมวินิจฉัยอชักรณี ๆ ภาค ๒

กาลพระราชอาณาพืงคำรับของจำเลย ประกอบกับ
พยานโจทก์ที่สืบมาแล้ว ซึ่งกว่าจำเลยทั้งสองได้
กระทำผิดฐานลักทรัพย์ จึงพิพากษาให้จำคุกจำเลย
คนละ ๖ เดือน ตามกฎหมายลักษณระอาญา มาตรา
๒๙๔ (๒) แต่ให้รอกการลงอาญาไว้ตามกฎหมาย
ลักษณระอาญา มาตรา ๔๑.

โจทก์ฟ้องอุทธรณ์โดยคัดค้านว่า (๑) จำเลยควร
มีความผิดตามกฎหมายลักษณระอาญา มาตรา ๒๙๔
ตอน ๒ เพราะความผิดของจำเลยประกอบด้วย มาตรา
๒๙๓ ข้อ ๑๑ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป
หาใช่ มาตรา ๒๙๔ ข้อ ๒ ถึงความเห็นของศาลเดิม
ไม่ (๒) ศาลเดิมไม่ควรรอกการลงอาญาจำเลย.

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประชุมปรึกษาสำนวนนี้
แล้ว ความทางพิจารณาประกอบกับคำรับของจำเลย
เป็นอันพึงได้ว่า ในวันโจทก์หาเวลาประมาณ ๑๕
นาฬิกา (ย้าย ๓ โมง) จำเลยทั้งสองกับพวกอีกคน
หนึ่งไปลักพระพุทธรูปองค์ที่โจทก์ฟ้องนี้ ซึ่งอยู่ในวิหาร

เรื่องลักพระพุทธรูป

๓๕๓

วัดนางนองมาชุกซ่อนไว้บนกุฎิจำเลย พอเวลา
ประมาณ ๒๒ นาฬิกา (ประมาณ ๔ ทุ่ม) จำเลยกับ
พวกจึงช่วยกันยกพระพุทธรูปองค์นั้นไปลงเรือนางเขยซึ่ง
มาจอดอยู่ที่ริมเขื่อนวัดนั้น เอาจศพระวางลงกลางลำ
เรือ แล้วเขามุ่งกลับมา แล้วนางเขยก็ออกเรือไป ส่วน
จำเลยคงอยู่ที่วัดนั้น หาได้ไปช่วยไม่ นายอยู่คน
தாகหมายที่วัดนั้นได้ รู้เห็นเหตุการณ์ตลอด จึงนำความ
เรียนต่อท่านพระครูเจ้าอาวาส ในที่สุดก็ตามไปจับพระ
ได้ ที่นางเขยห่างวัดนางนอง ๓ เส้นเศษ นางเขยคน
ที่มารับพระไปนั้น ปรากฏว่าเป็นภรรยาสามีพลอยจำเลย
และเป็นโยมอยู่ภูมิลำเนาของสามีได้ระจำเลยด้วย.

ข้อเท็จจริงได้ความดังนี้ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าความ
ผิดของจำเลยต้องด้วยกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา
๒๙๔ ข้อ ๒ เพราะประกอบด้วยมาตรา ๒๙๓
ข้อ ๑๑ (มีพรรคพวก) จึงถึงข้ออุทธรณ์ของโจทก์
ศาลเดิมวางบทมาตรา ๒๙๔ ข้อ ๒ จึงคลาดเคลื่อน
ไป ส่วนข้อที่ว่าควรระงับการลงอาญาจำเลยไว้หรือไม่

๓๕๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ ๗ ภาค ๒

ศาลอุทธรณ์เห็นว่าการลักพระพุทธรูปรายนี้ ถ้าจำเลย
เจตนาเพียงแต่จะเอาไปบูชาริงกังจำเลยกล่าว ก็น่าจะ
ผ่อนผันการลงอาญาจำเลยไว้ ได้ แต่จำเลยมิได้แสดง
การพิจารณาให้เห็นจริงดังนั้นเลย ตามสำนวนกลับ
ได้ความว่า ในคราวเดียวกันนี้จำเลยมิได้ลักแต่เฉพาะ
พระพุทธรูปที่ โทกที่ห้องนี้ของค์เดียว ยังได้ลักพระพุทธร
ูปองค์อื่นไปซ่อนไว้ยังกุฎิจำเลยอีก ๓ องค์ด้วย และ
พระพุทธรูป ๓ องค์นั้นค้นได้ยังกุฎิของจำเลยในคืนนั้นเอง
อีกประการหนึ่งก่อนที่ระลักพระพุทธรูปรายนี้ จำเลยก็
ได้ทราบจาก นาย เขียวแล้วว่าพระ นั้นเป็นของ มีราคา
โดยนายเขียวพูดกับจำเลยว่าพระในวิหารใครเขาออกได้
องค์หนึ่งไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ บาททั้งนี้ ย่อมต่อให้เห็น
ได้ว่าจำเลยตั้งใจแสวงหาผลประโยชน์โดยตรง หาใช่
เพื่อประโยชน์เพียง ลักไปสักการบูชาจำเลย กล่าว
นั้นไม่ จึงไม่มีเหตุที่ควรระงับการลงอาญาจำเลยไว้

จึงปรึกษาร่วม กันพิจารณา แก่ คำพิพากษา ศาล
เดิม ให้ลงโทษจำคุกจำเลยคนละ ๑ ปี ตามกฎหมาย

ลักษณะอาญามาตรา ๒๙๕ ตอน ๒ และให้ลงโทษ
จำคุกจำเลยไปที่เกี่ยวข้องโดยไม่รอกการลงอาญา.

(ลงนาม) พระยาภะรตราษสุพิช

„ พระยามนชาตุราช

„ พระวรวาทวินิจฉัย

ขาดแดงการคัดสรรณี้ เต็ม ๑๑ หน้า ๔๔๕ ๑